

בס"ד

מבחר עלונים

ראש השנה שנת תשפ"ז

ר"ת	מוצ"ש	ער"ש	
7:38	6:58	5:47	ירושלים
7:36	6:59	6:04	בני ברק
7:36	7:00	6:02	אשדוד
7:37	6:59	5:55	חיפה
7:35	6:57	5:53	טבריה
7:35	7:59	6:53	בית שמש

חדש!
עלונים חדשים
נוספו למבחר

להרשמה
לקבלת העלונים
במייל מדי שבוע
לחצו כאן

גרפומט

דפוס דיגיטלי מהיר ומקצועי בשרות מנצח

רח' גבעת משה 5 ירושלים < טל' 02-5337722
g5337722@gmail.com

אֶלְדָּנוֹת

נצחית - ראש השנה

לְעֵלְמֵנוּ עֲבֹדָה

כס"ד, צ"ליון ע"א

הַתַּפְלָה הָאַחֲרוֹנָה קִדְּם רֹאשׁ הַשָּׁנָה

הִיא אֲבָרָה אֶחָד חֲסִיד גָּדוֹל בְּעִיר אַחַת, וְחוֹתְנָהּ הִיא גַּם כֵּן חֲסִיד גָּדוֹל מִחֲסִידֵי לִוְבָלִין. פֶּעַם אַחַת רָאָה הָאֲבָרָה שְׂחוֹתְנָה אִינוֹ מִתְפַּלֵּל כָּלֵל. וְחָקַר הָרַבָּה בְּזֶה עַד שֶׁשָּׂאֵל אֶת חוֹתְנָה בְּעִצְמוֹ. וְהִשִּׁיב לוֹ שְׂלֵא יִתְעַרֵּב בְּעִנְיָנוּ.

נִסֵּעַ הָאֲבָרָה לְלִוְבָלִין וְסִפֵּר לַהֲרַה"ק הַחוּזָה מְלֻבָּלִין זִיע"א, וְהִשִּׁיב לוֹ הָרַבִּי שֶׁכָּאֲשֶׁר יָבֹוא יִשְׁאָלֵנוּ. וְכֵן הָיָה, כְּאֲשֶׁר נִסֵּעַ חוֹתְנָה לְלִוְבָלִין, שָׂאֵל אוֹתוֹ הָרַבִּי, מַה זֹאת שָׂאִינוֹ מִתְפַּלֵּל. וְהִשִּׁיב, כִּי נָפַל מִהַמְדָּרוֹת שֶׁהָיָה לוֹ מֵאָז וְאִינוֹ יָכוֹל לִכְוֹן בַּתַּפְלָה כְּמֵאָז שֶׁהָיָה לוֹ גְּדֻלוֹת הַמַּחֲיוֹן, לָכֵן נִחְשָׁב בְּעִנְיָנוּ כְּמוֹצֵא שֵׁם שָׁמַיִם לְבִטְלָה חֶסֶד וְשִׁלּוּם.

אָמַר לוֹ הָרַבִּי מְלֻבָּלִין בְּזֶה הַלְשׁוֹן: כְּתִיב (תְּהִלִּים פ"ו) ה' יִסְפֹּר בִּכְתוּב עַמִּים, וְלָמָּה לֹא כְּתִיב 'בִּכְתוּב עַם'. אָמְנָם יְדוּעַ דְּאִנְחֵנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵין לָנוּ 'נוֹמְעֵרִין' [-מִסְפָּרִים] עַל חֲשׁוֹנוֹת רַק הַכֹּל נִכְתָּב בַּלְשׁוֹן הַקָּדֹשׁ, מֵאֶחָד עַד אֶלְפֵי אֶלְפִים. אֲבָל הָאֲמוֹת יֵשׁ לָהֶם סִימָנִים וְנוֹמְעֵרִין עַל חֲשׁוֹנוֹת, וְיֵשׁ גַּם כֵּן אֶצְלָם 'נוֹמְעֵר' שֶׁנִּקְרָא 'נֶאֱהָל' [-אֶפְסִס] וְהוּא אִינוֹ מֵרָאָה עַל שֵׁם חֲשׁוֹנוֹ בְּפָנֵי עֲצֻמוֹ כָּלֵל, אֲךָ כְּאֲשֶׁר יִכְתֹּב אִיזָה 'נֶאֱלָעַן' [-אֶפְסִס] וְאַחֲרָיָה יִכְתֹּב 'נוֹמְעֵר' הַמֵּרָאָה עַל חֲשׁוֹנוֹ 'אֶחָד' אִזּוֹ לְפִי כְמוֹת וּמִסְפֵּר הַנֶּאֱלָעַן לְפָנֵי הַמִּסְפֵּר כֵּן יִתְרַבֶּה הַחֲשׁוֹנוֹ עַד אֶלְפֵי אֶלְפִים וְרַבִּי רַבְּבוֹת.

כֵּן הוּא בַּתּוֹרָה וּבַתַּפְלָה וּבִמְצוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, אִם עוֹשִׂין בְּכּוֹנֶה הָרְאוּיָה הוּא טוֹב וְאִם אִינוֹ בְּכּוֹנֶה אִינוֹ נִחְשָׁב כְּלוּם וְהוּא רַק כְּמוֹ 'נֶאֱהָל'.

וְיֵשׁ תִּקְנָה לָזֶה בְּשִׁלְשׁ אֲפָנִים: הָאֶחָד, שִׁיתְפַּלֵּל אוֹ יִלְמַד וְיַעֲשֶׂה מִצְוֹת פֶּעַם אַחַת בְּשָׁנָה בְּכּוֹנֶה שְׁלֵמָה, אִזּוֹ מַעֲלָה הַכֹּל לְשִׁרְשׁוֹ הָרְאוּיָה וְנִחְשָׁב הַכֹּל כְּמוֹ אִם נַעֲשֶׂה

הַטּוֹבוֹת, הוּא סוֹפֵר 'בִּכְתוּב עַמִּים' מִשְׁמָאל לְיָמִין, וְיוֹצֵא אֶלְפֵי אֶלְפִים תַּפְלוֹת טוֹבוֹת, שֶׁהִקְבִּי חוֹשֵׁב ה'אֶפְסִס' כְּאִלוֹ נִכְתְּבוּ אַחֲרֵי סִפְרָה 'אֶחָד' וְאִזּוֹ הַמִּסְפֵּר מֵגִיעַ לְאֶלְפֵי אֶלְפִים. כִּי יֵלֵךְ בְּמִשְׁךְ הַשָּׁנִים עַד בֵּר מִצְוָה, הַתַּפְלוֹת עַל פִּי רַב הֵם בְּלֹא כּוֹנֶה וְאִינֶם כֹּהֲגֵן, וְהִקְבִּי כּוֹתֵב לְמַעַל הַמִּסְפֵּר 'אֶפְסִס', אֲבָל הַשְּׂתָא כְּשֶׁהִילָךְ נַעֲשֶׂה בֵּר מִצְוָה וְהוּא מְקַבֵּל עָלָיו קְבָלוֹת טוֹבוֹת וְהוּא מִתְפַּלֵּל בְּכּוֹנֶה וְכִרְאוּיָה, אִזּוֹ כּוֹתֵב הִקְבִּי הַסִּפְרָה 'אֶחָד', וְהִינוּ שֶׁהַתַּפְלָה הִיְתָה טוֹבָה, וְהִקְבִּי כּוֹתֵב הַסִּפְרָה 'אֶחָד' בִּכְתוּב עַמִּים, הִינוּ מִשְׁמָאל לְיָמִין, וְאִם כֵּן כְּשֶׁהִקְבִּי מִתְחִיל לְסַפֵּר הַתַּפְלוֹת טוֹבוֹת יוֹצֵא אֶלְפֵי אֶלְפִים תַּפְלוֹת טוֹבוֹת שֶׁל כָּל הַשָּׁנִים עַד שֶׁהִגִּיעַ לְגִיל בֵּר מִצְוָה ('כֶּרֶם הַתּוֹרָה' עֵמֻד שִׁיט).

גַּם הִרְגָּעִים הָאַחֲרוֹנִים נִקְרָאִים שָׁנָה הַגִּיד הַרַה"ק ה'דְּבָרִי שְׁמוּאֵל' זִיע"א (סְלוֹנִים, סְלִיחוֹת): אִם זֹכֶה שִׁיְהִיָּה לְשָׁנָה אַחֲרִית טוֹבָה, שְׁמַתְעוֹרֵר לְטוֹב אֶפְלוֹ בְּשַׁעַת הָאַחֲרוֹנָה מִמֶּשֶׁ. הָרִי הוּא מִתְקַן וּמַעֲלָה הַכֹּל מֵרֵאשִׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרִית הַשָּׁנָה. וּמֵהָאִי טַעֲמָא גַּם בַּתַּפְלָה הָאַחֲרוֹנָה בְּמִנְחָה שֶׁל עֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה מִתְפַּלְלִים 'בְּרֹךְ עֲלֵינוּ ה' אֱלֹקֵינוּ אֶת הַשָּׁנָה הַזֹּאת', כִּי גַם אִלוֹ הִרְגָּעִים הָאַחֲרוֹנִים נִקְרָאִים שָׁנָה, וְיִתְכַן לַעֲלוֹת בָּהֶם אֶת כָּל הַשָּׁנָה מֵרֵאשִׁית וְעַד סוֹף.

בְּרָגַע זֹו יְכוּלִין עֲדִין לְתַקֵּן אֶת כָּל הַשָּׁנָה

"בְּעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה, בַּעַת רֹד הַיּוֹם, הִיא חֲסִיד מְפֻלָּג אֶחָד אֶצֶל הַרַה"ק הַחֲדוּשִׁי הָרִי"ם זִיע"א, וְאָמַר לוֹ בְּזֶה הַלְשׁוֹן: דַּע כִּי בְּרָגַע זֹו יְכוּלִין עֲדִין לְתַקֵּן אֶת כָּל הַשָּׁנָה עַל יְדֵי תְּשׁוּבָה אֲמִתִּית מִתּוֹךְ עֲמָק הַלֵּב, כִּי יוֹם אֶחָד בְּשָׁנָה חֲשׁוֹב שָׁנָה, וּמִקְצַת הַיּוֹם כָּלֵל.

(סִפֵּר סִפִּיר וִיהִלּוּם - לַהֲרַב הַגָּאוֹן רַבִּי מִנְחֵם מִנְדֵּל פּוֹמֶרֶנֶץ שְׁלִיט"א)

הַכֹּל בְּכּוֹנֶה טוֹבָה. אֲפֹן הַשָּׁנִי, כְּשֶׁעֲבָר יוֹם הַכַּפּוּרִים אַחֲרֵי זֶה יוֹם הַכַּפּוּרִים מְכַפֵּר נִחְשָׁב גַּם כֵּן כְּאִלוֹ נַעֲשֶׂה הַכֹּל בְּכּוֹנֶה טוֹבָה. אֲפֹן הַשְּׁלִישִׁי, אִם מִדְּבַק אֶת עֲצֻמוֹ לְצַדִּיק הַדּוֹר אֲמֵת, מַעֲלָה גַּם כֵּן הַכֹּל.

אָמְנָם בְּזֶה הַכֹּל אִם עֲשֶׂה מִצְוֹת אוֹ לִמַּד אוֹ הַתַּפְלָה אֲףִי שָׂאִינוֹ בְּכּוֹנֶה הָרְאוּיָה יֵשׁ לָהֶם תִּקְנָה עַל יְדֵי הַנ"ל, אֲבָל כְּשֶׁאִינוֹ עוֹשֶׂה כָּלֵל, אִיזָה תִּקְנָה יֵשׁ לְהָאִישׁ הַזֶּה.

וְזֶה פֶּרוּשׁ הַכְּתוּב ה' יִסְפֹּר בִּכְתוּב עַמִּים, הִינוּ כְּמוֹ חֲשׁוֹנוֹת הָעַמִּים שִׁישׁ אֶצְלָם מִסְפֵּר 'נֶאֱהָל' שָׂאִינוֹ נִחְשָׁב כָּלֵל בְּפָנֵי עֲצֻמוֹ לְמִסְפֵּר, אוֹלָם אִם יַעֲמִדוּ אֶצְלוֹ אִיזָה חֲשָׁבוֹ, וְאֲףִי שָׂאִינוֹ עוֹלָה רַק 'אֶחָד', נִחְשָׁב לְמִסְפֵּר רַק בְּצִירוֹף ה'נֶאֱהָלֵעַן' כַּנ"ל, כֵּן הוּא בַּתּוֹרָה וּבַתַּפְלָה וּבִמְצוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים ('נִפְלְאוֹת הַרַבִּי' אוֹת עג).

ה' יִסְפֹּר בִּכְתוּב עַמִּים

כְּשֶׁנִּכְדוּ שֶׁל הַרַה"ק רַבִּי יִחִיאֵל מֵאֶלְכָּסְנֶדֶר זִיע"א, הֵלֵא הוּא הַרַה"ק רַבִּי שְׂרָגָא פִּיבִיל שְׁלוֹם דְּעַמְבִּינְסְקִי זִיע"א מֵאֶלְכָּסְנֶדֶר, בְּנוֹ שֶׁל הַרַה"ק רַבִּי בְּצִלָּא חֲתָנָא דְּבִי נְשִׂיאָה שֶׁל רַבִּי יִחִיאֵל, הִגִּיעַ לְגִיל בֵּר מִצְוָה, נִכְנָס לְקֹדֶשׁ פְּנִימָה לְזִקְנוֹ הַקָּדוֹשׁ זִיע"א לְקַבֵּל הַדְּרוֹכוֹת. בֵּין הַשָּׂאֵר אָמַר לוֹ זִקְנוֹ: דּוֹד הַמֶּלֶךְ ע"ה אָמַר (תְּהִלִּים פ"ד) ה' יִסְפֹּר בִּכְתוּב עַמִּים. וְאָמַר הַפְּרוּשׁ הוּא, שְׁבִנִי יִשְׂרָאֵל כְּתִיבְתֶּם הוּא מִיָּמִין לְשִׁמְאֵל, וְאִלוֹ עַמִּים אַחֲרִים כּוֹתְבִים מִשְׁמָאל לְיָמִין. כָּל הַשָּׁנָה כָּלָה כְּאֲשֶׁר הִיְהוּדִי אִינוֹ מִתְפַּלֵּל כֹּהֲגֵן, כּוֹתְבִים לְמַעַל 'אֶפְסִס', הִינוּ שֶׁהַתַּפְלָה לֹא הִיָּה כְּכּוֹן, בְּמִשְׁךְ הַזְּמַן מִצְטָבְרִים הָרַבָּה 'אֶפְסִס', וּבְעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה, הַתַּפְלָה הָאַחֲרוֹנָה, הָאֵדָם מִתְלַבֵּשׁ וּמִכּוֹן כְּרָאוּיָה, מְפָנִי קִדְּשֵׁת הַיּוֹם הַמִּמְשָׁמֵשׁ וְבָא, וְאִזּוֹ כּוֹתְבִים לְמַעַל הַסִּפְרָה 'אֶחָד', הִינוּ, שֶׁהַתַּפְלָה הִיְתָה טוֹבָה, וְכְאֲשֶׁר הִקְבִּי מִתְחִיל לְסַפֵּר הַתַּפְלוֹת

מִי הֵם שְׁלֹשֶׁת הָאֲנָשִׁים שְׁמֻזְכָּרִים יַחַד בַּפְּסוּק אֶחָד בַּפְּרָשָׁה זֹו - בְּשָׁנֵי מִקְרָאִים שׁוֹנִים?

חִידוֹן אֶלְדָּנוֹת - נוּשָׂא פֶּרֶסִים

פֶּתְרוֹן הַחִידָה וְכֵן שֵׁם הַזּוֹכָה, יִפְרֹסְמוּ אִי"ה בְּגִלְיוֹנוֹת הַבָּאִים הַפּוֹתְרִים כְּכּוֹנֶה יִכְנָסוּ לַהֲגִלָּה אִי"ה עַל סִידוֹר מִתִּיבָתָא מִנְחָה מַעֲרִיב בַּהּצֹאָת "עֶזְרָה וְהַדָּר". אֶת הַפְּתוּרָה יֵשׁ לְשַׁלּוֹחַ אֵלֵינוּ עַד לַיּוֹם שְׁנִי לְמִסְפֵּר פֶּקֶס: 077-470-26-81 אוֹ לְמִייל: magdenot@gmail.com

פֶּתְרוֹן הַחִידָה - פֶּרֶשֶׁת נִשָּׂא:
ש. הִיכָן מִצְוָנוּ בַּפְּרָשָׁתָנוּ בַּפְּסוּק אֶחָד אַרְבַּע מִלִּים רַצּוּתוֹת מֵאוֹתוֹ הַשּׁוֹרֵשׁ? ת. בַּפְּסוּק (ד, מז): כָּל הַבָּא לְעַבְדָּה עֲבָדָה וְעִבְדָּה מִשָּׂא בָּאֵהָל מוֹעֵד.
שם הַזּוֹכָה בְּסִידוֹר מִתִּיבָתָא מִנְחָה מַעֲרִיב בַּהּצֹאָת "עֶזְרָה וְהַדָּר":
פֶּרֶשֶׁת נִשָּׂא:
ה' יְהוֹשֻׁעַ שְׁטוֹרֵךְ מִירוּשָׁלַיִם.

שבת טיש

מתוך סדרת ספרי "שבת טיש"

ספורים ואגדות פנינים ופרפראות מדות והליכות

פנינים

השביעי באחד לחודש יהיה לכם שבתון זכרון תרועה מקראתכם (ויקרא כג, כד) - בגימטריה תקעו בשופר של-איל בדי שאזכר לכם עקדת יצחק בראבבה אביכם, והפכות לכם שבתון בגימטריה נצח רחמים דבנוי לרחימו דדינא, כנאמר בזהר שאף שזה אהב משפט, מתגברים רחמינו על-בנינו נגד מדת הדין. (גנת אנוח)

שופר נטריקון אין שטן ואין פגע רע, ותבות אלו בגימטריה תשרי, להורות שבחדש תשרי אין כח לשטן לקטר על-ישראל, מפני שהם מלאים מצות בכל-החדש בלו. (זכר דוד)

שופר מלשון שפרו מעשיכם, והוא נטריקון שפל רוח, כי פעל-התשובה צריך להיות שפל רוח ולב נשפר, וכן הוא נטריקון שק, ותענית, פזר - רמז לצדקה, רנה - התפלל. (זרע יעקב)

שופר נטריקון שחוק פינו וילשוננו רנה, שעל-ידי השופר ממשיכים שפע ושמחה. שופר נטריקון פקדת שרה רחל וחסדה, והאותיות קדם שופר הן עקרה, שעל ידי השופר נושעים בבנים, ושופר מאריך כלשון חז"ל מרמז שמביא אריכות ימים, ומשפיע עשר כי תקע בגימטריה עשר. (עטרת ישועה)

התקוששו וקושו (צפניה ב, א) - קשט עצמך תחלה ואחר-כך קשט אחרים, ולכן המלכה בערב יום-ההפכים צריך להיות מלכה תחלה, שכן התקוששו נטריקון חסירו תחלה קפה של-שרצים והדר וקושו. (חמדת ימים)

השופר מזכיר לאדם את-סופו ומעוררו לשוב בתשובה שלמה: תקיע"ה נטריקון תפל קומתך ישיבונך על-האדמה. שברי"ם - שאריך בניך וכושך יטלו מוקד, וכן שברך בקבר רמה יאכלון מוקד. תרוע"ה - תבואו רעיד ויגמלו עמך החסד. תקיע"ה - תפתח קבר ישאלוך על-השם. (הנודע ביהודה)

נחלקו חז"ל אם העולם נברא בתשרי או בניסן, ושניהם נדרשים בפסוק עולם חסד יבנה, כי יבנה נטריקון בתשרי או בניסן נברא העולם, והיו"ד מרמזת לחכמה. (עצי הלבנון)

האותיות אחר שופר כמנין שברך הרבה מאד, שהתשובה הופכת דונות לזכיות. (בן-אישח)

ספורים

נוהג היה הגר"ז מברסק לומר תהלים בכל-רגע פנוי בראש השנה, מתוך התעוררות ורגש. וספר פעם אדם אחד, כי כאשר נקלע לראשונה בחייו לבית הרב מברסק בראש השנה, וראה אותו ואת בניו שקועים באמירת תהלים בהתעוררות עצומה וברגש רב, תמה על-הדבר ושאל בחשש: "שמוא יש כאן איזה חולה מסכן?" אולם בני הבית השיבו בשלילה, והסבירו: "הלא ראש השנה היום!" פעם שאלו את הרב מברסק על-כך, ותמיהו אם לא עדיף ללמוד גמרא ביום גדול זה. השיב הרב והסביר: "משל לסוחר שהיה ברשותו הון רב, ולפתע ירד מנכסיו ונעשה עני מרוד. אין ספק, כי במצב כזה התנאי הראשון להעמידו שוב על-רגליו, הוא על-ידי חדוש מלאי המעות שבידו. ברור הדבר, שההון המשמעותי ביותר ליום הדין הוא למוד תורה, אולם למוד בעיון מעורר לעתים קשיות ועיונים בספרים שונים, ומכך נגרם בטול זמן שאינו רצוי ביום הדין. לכן נוהג אני לומר תהלים ללא בטול זמן, כי אותו אומרים ברגיפות ללא הפסקה."

רבי יוסף מאיר מספינקא ספר פעם, כי אצל הרבי ר' אלימלך מליז'נסק, היה רבי מנדל מרימינוב משמש בשליח-הצבור בשחרית של ראש השנה. שנה אחת, המתניו המתפללים לרבי מנדל שירד לפני התבה, אולם הוא נחבא אלי-הכלים. החלו לחפש אחריו, ולאחר שמצאוהו, הפצירו בו רבות עד שהסכים להתפלל לפני התבה. לאחר התפלה התנצל וספר, כי פלימי שעומד בשליח-צבור בימים הנוצרים, עליו להזהר מ"ו במנחם-אב ואילך שלא יעבר עליו יום בלי למוד גמרא. ומחמת טרדת הדרך, נאנס ולא למד גמרא יום אחד, ולכן לא רצה תחלה להתפלל לפני התבה, עד שחקו בו.

בערב ימיו של הרב משבין, כאשר היה חלוש בגופו וסבל יסורים רבים, רמז חתנו רבי ברוך שמעון שניאורסון לשליח-הצבור, להזדרז מעט בתפלתו, כדי שלא להכביד על-הרב שהתאמץ להשתתף בכל התפלות למרות חלשתו. אולם שראה זאת הרב, הרים את-קולו מתוך סערת רוח שלא כהרגלו, ואמר: "מדוע נחפזים אתם בתפלה? הרי ראש השנה היום!"

יראתו הגדולה של רבי יהודה צדקה מכל נדנד עברה וספק אסור, היו להפליא. פעם נשא דברים בראש השנה, בעת שהתאספו בביתו לאמירת תהלים, ואמר: "הרי מצות תקיעת שופר בראש השנה היא עצומה ונוצרה, ואין מי שיוכל לתאר את חשיבותה ומעלתה, ואת התקונים הנשגבים שהיא פועלת בשמי מרום ובכל-העולמות, ובכל-זאת בטלו חז"ל את המצוה, רק בגלל איזה עם-הארץ בארץ כוש' שיבוא לטלטל את-השופר בשבת, ובשבילו בטלו את המצוה מכל-ישראל לרבותיהם עד סוף כל הדורות. ללמוד מהי כחה של-עברה ומהו כחו של-פלי-אחד מישאאל."

כליל ראש השנה הראשון אחר פטירת ה"דברי חיים" מצנו, אמר בנו בכורו רבי יחזקאל שרגא משינובה: "בשדוד המלך עליו השלום ראה את-הדורות הפחותים עד ביאת המשיח ומנהיגיהם, הצטער במרלבם ואמר זה דור דורשיו - ביצע יוכל הדור להתקנים עמם? ולכן בקש 'מבקשי פניך' - מבקשנו מוקד שתאיר אלינו את-פניך, בזכות 'עקב' ותושיענו סלה."

היה היה

במחצת החוזה מלבלין בגרעין

הוזה והדרה של יהדות פולין, היה ה'חוזה' מלבלין, רבי יעקב יצחק הלוי הורוויץ, שנקרא סתם 'רבי' בפי יהודי פולין במשך למעלה ממאה שנה עד שנות השואה. מצודתו היתה פרושה עלי פני הארץ בלה, ובעיניו הזכות היו צופה ומביט למרחקים ונושא על לוח לבו את סבלותיהם של בני ישראל הנאנקים בגלות הקשה. פעם הגיע לאזניו שלי-הרבי, על חוזה יהודי באחד הפפרים הרחוקים מלבלין, שנקלא בידי הפריץ המקומי עקב אי-תשלום דמי החכירה, מעשה נבלה שהפריצים והמושלים בימים ההם עשו כך חדשים לבקרים, ואין פוצה פה ומצפצף. נחרד הרבי לשמע על גורלו של החובר המסכן, והוא שגר את שליחיו הנאמנים כדי שישתדלו להצילו מרדת שחת. לא עבר זמן רב עד שהתברר, כי לפדיון השבוי יש לגייס במהירות כסום עתק, שפך-מי ששמע את גבהו צללו אזניו. כלם פקרו את-אצבעותיהם ביאוש, בידיעה שאין תקנה בדרך השבע להשיג כסום זה גדול, וידיהם רפו וכהו. והנה נשמע קולו של ה'חוזה' שאמר ברב רגש: "מכטיח אני, כי מי שיתן עכשו כסום זה לפדיון שבויים, יזכה ויהא חלקו עמי בגרעין העליון". כלם הביטו זה על-זה בתדהמה, אולם עוד בטרם הספיק מאן-דהו לפצות פה, פלס לו שכנא הנגיד את-הדרך אל ה'חוזה'. בבטחון ובנחישות, עמד שכנא לפני הצדיק, והניח צרור גדול ותפוח על-שולחנו. תחלה אורו פני הרבי, ששמוח על פדיון נפשו של החובר השבוי, אולם לאחר רגע נענמו פניו.

"שמע נא", פנה בשפלי-קול אל הנגיד ואמר, "שמא תוותר על הבטחתי להיות עמי בגרעין, ותמורת זה אבטיח לך עשר לכל ימי חייה, וגם בגים טובים, צדיקים וישרים?" אולם שכנא נענע בראשו בסרוב תקיף ואמר: "לא ולא, על ההבטחה הנדירה הזו להיות במחצה אחת עם הרבי בגרעין לא אותר". עננה כבדה השתררה עלי פני הרבי, והוא נסה שוב להבטיח לשכנא עשירות עד סוף בלי-הדורות עם דורות ישרים, אולם הלה לא רצה לשמע ותבע את קיום ההבטחה עד-לאחת. היטב ידעו כלם את הסבה לרצונו של-הרבי לקבל את ותורו של שכנא, שכן היטב הפירושו באיש קל-דעת שיותר מקפה של-שרצים תלויה לו מאחוריו, אולם את הנעשה אין להשיב. "ובכן" נאנח ה'חוזה' ואמר, "מפיון שאתה עומד על-שולך, מכרח אתה לקבל על-עצמך את התנאים הבאים. ראשית, דע לך כי בתקופה הקרובה תרד ממכסוד ותהפך להיות עני מרוד, ולא רק זאת אלא גם תפל למשכב ותחלה בחללים כבדים לאין מרפא. בטוחים היו הסוככים כי שכנא יתחרט ויותר על-ההבטחה, אולם הוא המשיך לעמד על-שולו והסכים לכל-תנאי. "ובנוסף", המשיך ה'חוזה' ואמר, "יש עליך לקיים תנאי נוסף וברור. עליך להקפיד לבוא מדי שנה אלי ללבלין בפרם הימים הנוראים, ולשהות עמי במחצתי בבית-המדרש בשני ימי ראש השנה. אם לא יעלה בידך להגיע אפלו פעם אחת ליום הדין ללבלין, הרי אני נקי משבועתי זאת ותפסיד את חלקך בגרעין".

לא עברו ימים ארבים מאז שב שכנא הנגיד לביתו, והאסונות החלו לבוא אליו בצורות. תחלה התהפך עליו גלגל מזל, ובזמן קצר הפסיד את כל-רכושו, עד שהפך לעני המחזר על-הפתחים. לאחר מכן חלה במחלת עור כבדה ומסתורית, שהחלישה את-גופו עד שפמט לא היה מסגל ללכת על-רגליו. והגזש מכל היה, שריח צחנה ועפוש החל לנדף ממנו, עד שהבריות התרחקו ממנו בתעוב. אך בלי-זאת לא שבר את-רוחו, והוא התנחם בלי-העת בהבטחה שקבל מ'החוזה' ליבנות להיות עמו בגרעין, וכל-מחיר לא היה יקר מדי בשביל כך. היטב ידע שכנא, שלא יעלה בידו למצא מקום בעגלת נוסעים שנוסעת ללבלין, שכן אף אחד לא ירצה לשהות בסמוך לו במשך הנסיעה הארבה, ולכן היה יוצא מיד לאחר חג השבעות מביתו, ומכתת את-רגליו עד העיר לבלין. שנה אחת, מצא שכנא את-עצמו במרחק של כמה פרסאות מלבלין, והבין כי אם ימשיך רגלית לא יגיע בזמן אלי-העיר. לפתע ראה מרחוק פרפרה נוסעת, והוא מהר להשליך את-עצמו על אס-הדרך, עד שהיא נאלצה לעצר את-מרוצה. בין הנוסעים היה ה'שר שלום' מבלו שהיה אז אברך צעיר, והוא חמל על העני המצער, והכריח את שאר הנוסעים לקחתו עמם אל ה'חוזה' בלבלין.

עם הגיעו, הלך ה'שר שלום' לקבל שלום מ'החוזה', אולם הרבי לא הושיט לו את-ידו לשלום. נבהל ה'שר שלום' והחל להתחנן על-נפשו, עד שהרבי טען כלפיו: "מי בקש ממך להביא אותו הנה?" תחלה לא הבין רבי שלום את פשר הדברים, וכשהבין כי פנתו אל אותו הלך מצער, אמר לו ה'חוזה': "אם אתה הבאת אותו לכאן, עליך להביא אותו לידי תקונו השלם", ובאמרו זאת נתן לו את הספר הקדמון "ברית מנוחה" שחברו רבי אברהם מרמון הספרדי מגרנדה, עליו העיד האר"ז ל שקבלו היא אמת לאמתה, ובקש ממנו ללמד בו עם שכנא הנגיד לשעבר. עשה ה'שר שלום' כן, ולאחר ראש השנה שב ואמר אל ה'חוזה': "למדתי עמו את-הספר בלו, והוא הבינו היטב". שמח ה'חוזה' לשמע הדברים והיה נר עליו כי נחה דעתו עליו על תקונו נפשו של-שכנא. לאות הוקרה, מסר ה'חוזה' לתלמידו ה'שר שלום' את הספר "ברית מנוחה" פתשוה, וספר קדוש זה שכן כבוד בחצר הקדש בלו עד השואה האמה. שכנא נותר בלבלין גם בעשרת ימי תשובה וימים הפפורים, ומיד למחרת שבך חיים ורבים יצאו ללוותו בדרך האחרונה, כאשר בראש המלוים היה ה'חוזה' בכבודו ובעצמו, שלוהו עד בית הקברות, וידעו כלם כי בכך פעל לו מקום של כבוד בגרעין.

מאורות

רבי יהודה עינש מאלג'יר

ליום ההולולא א' פתשיר, ראש השנה, תכבי"א

מצאנאי אחת משל המשפחות הגדולות באלג'יר מיוצאי ספרד: ברחיים, בראלדי ועינש, וסמנדי בני - בראלדי, חיי - ברחיים, ומזוני - עינש בערבית אלג'ירית. מצעירותו שמש בדרך באלג'יר, ולאחר מכן התמנה לרב העיר הגדולה והנהיג את נשיאותו בקמה. הוא שמר על-כל-המנהגים הקדומים בעיר, כפי שהנהיגו גדולי הדורות הריב"ש והרשב"ץ, אולם פאנשה החלו לנשב רוחות זרות ברחוב היהודים. נשבע שבועה חמורה על-דעת המקום שאין לו התרה עולמית, "לעזוב את מקום שבתו ושבת אבותיו, ולעלות לארץ ישראל". בני קהלתו שהעריצוהו מאד, נסו להניאו ממחשבתו, ולבסוף נכנע לרצונם בעלי-כרחו, שכן הימים היו ימי מלחמה והדרכים בחזקת סכנה. רק לאחר כ"ח שנים, בחדש אלול תקט"ז, יצא מאלג'יר כדי לעלות לארץ ישראל, ובדרך עבר בליוורנו, שם התקבל בכבוד גדול. בהגיעו ארצה, התמנה לראב"ד ירושלים ובראש ישיבת "בנסת ישראל" על-מקום ה'אור החיים", עמו היה בקשרי מקהבים בהלכה ודארה בעולות לארץ ישראל. רבי יהודה לא האריך ימים בירושלים, ונפטר בראש השנה תככ"א, שהיה גם יום לדתו, כפי שהעיד על-עצמו בחבורו על אכן העיר, שנולד בראש השנה שחל בשבת, ונטמן בהר הזיתים. שלשה חבורים הדפים בימי חייו, והם שו"ת "בית יהודה", "לחם יהודה" על הרמב"ם, ו"בני יהודה". בניו הדפיסו חבורים נוספים שלו, בהם דרשות ופרושים, וכן פאורים בשלחן ערוך.

יוסיף דעת

אחת התמיהות המפורסמות, היא הספק שנבל בדברי ימי ישראל על התרועה אם דומה לגניחות ארוכות או ללילות קצרות ותכופות, שבעטייה קבע רבי אבהו את התקנה לתקוע סברים ותרועה, והבליא היא כיצד נוצר הספק, לאחר שהמסורת עוברת במדויק בעם ישראל מדור דור, ולמה לא שאל כל-אחד את-אביו ואת-זקנו כיצד צריך לתקוע, וכעין זה מצאנו במסכת ברכות לגבי תקנת עזרא, שמתקו: "ונחזי עזרא היכי בטיק?" אולם כבר כתבו התוספות, ש"רק בדבר הרגיל בכל יום הוא, על-כן אנו זוכרים". שאלה זו נשאל רב האי גאון בידי מר רב בהולו מקוראן שבתונים, ומשערים שהספק החל לנקר בלבם כתוצאה מוויכוחיהם עם שכניהם הקראים, וכך גם היתה כנראה סיבת תחיבת האיגרת הידועה של רב שרירא גאון, כדי להוכיח את אמיתותה של מסירת התורה מדור לדור. בתשובתו, ענה רב האי גאון להבליא על השאלה, שמימות נביאים ראשונים היה משמע לשון תרועה גניחה או יללה, והיו שהיו מריעים יבבות קלות ומהם יבבות כבדות שהן סברים, וכולם יוצאים ידי חובה, וכשבא רבי אבהו תיקן שכולם יעשו מעשה אחד, כדי שלא ייראה דבר שההדיוטות רואים אותו כחלוקה. דבריו מתפרשים, שבמשך הדורות עקב שינוי הקולות ומזג האוויר במדינות השונות בגלות, נוצרו קולות שונים, והוא קבע מנהג אחיד. וכך כתב היעב"ץ שאין כאן חילוק עניין אלא חילוק מעשה, ומכיון זאת מכך שאפילו בזמנו מנהיג הארצות חלוקים בתרועה עצמה, כי יש בה 'שינוי גדול בין האשכנזים והספרדים ואנשי פולניא, שהללו עושין אותה ענין טרומיטין, והללו עושין אותה טוט-טוט'. אולם יש מהראשונים שחלקו וסברו, שהספק נפל מעיקר הדין באורך הגלות ואין אנו יודעים היאך היא, ובדואי בדורות הראשונים נהגו בתרועה כמו שהראה למשה, אלא שאין הדורות שווים בתרועה, וכדברי הריטב"א, "יש קול מגן לדור שעבר וחזר קול ממור לדור אחר, ולא היו בדורות האחרונים מריעים על שברם כדרך הראשונים".

בְּמִזְנוּתוֹתַי שֶׁל־אֶדָם קְצוּבִים לֹא מֵרָאשׁ הַשָּׁנָה וְעַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה

מַעֲשֵׂה נִפְלָא, אוֹתוֹ סֵפֶר רַבִּי יוֹסֵף מִשָּׂאשׁ מִתְלַמְסָן, מִמֶּנּוּ נִתֵּן לְלַמֵּד שְׁכַל־מִזְנוּתוֹתַי שֶׁל־אֶדָם קְצוּבִים לֹא מֵרָאשׁ הַשָּׁנָה וְעַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְלֹא יוֹעִילוּ לֹא כָל הַשְׁתַּדְּלוּתוֹתַי בְּמַשָּׁח הַשָּׁנָה כְּדִי לְהַגְדִּיל אֶת־מִזְנוֹ. וְיִי שִׁמְתַּעֲקֶשׁ לְהַרְוִיחַ אֶת־שָׁלוֹ שֶׁלֹּא בְּדֶרֶךְ הַיֶּשֶׁר, סוֹפֹ שֶׁהוּא יוֹצֵא נִפְסָד וְנֹזֵק מִכֶּף. הַמַּעֲשֵׂה אֵרַע בְּיָמָיו שֶׁל רַבֵּנוּ יִחְיָאל מִפְּרִיס, מְגִדוּלִי בְּעָלִי הַתּוֹסְפוֹת, הַמְּכַנֶּה 'הַחֲסִיד', שֶׁנִּי צוּרְפִי זָהָב הַתְּגוּרָרוֹ בְּשִׁכְנוֹת הַיְּהוּדִים, בְּקִרְבַּת בֵּיתוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ יִחְיָאל, וְשָׁמָּה יַעֲקֹב אֲבוֹדָהָם וְנִפְתְּלִי עֲזָרְיָה. עַל־אֵף שֶׁשִּׁנְיָהם עָסְקוּ בְּמַלְאכָה אַחַת, וּמִשְׁבַּע הַדְּבָרִים הָיוּ אֲמוּרִים לְהַתְחַרְוֹת זֶה בָּזֶה, הָיוּ יָדִידִים מְשֻׁבָּעִים וְסִיעוּ זֶה לָזֶה בְּעִסְקֵי זָהָב וְהַתְּכַשִּׁיטִים. הָיָה זֶה בְּיָמִים הַסְּמוּכִים לְרֹאשׁ הַשָּׁנָה, כְּאִשְׁרֵי שֶׁנִּי הַחֲבָרִים הַתְּנַעֲדוּ יַחַד זֶה עִם־זֶה, וְלֹאֲחֵר שֶׁשְׁוֹחָחוּ בִּינֵיהֶם עַל הַהֲכָנוֹת לְקִרְאָת יוֹם הַדִּין הַקָּרֵב וְכָא, נִעְנָה אֶחָד מֵהֶם וְאָמַר לַחֲבֵרוֹ: "יְדוּעִים לָךְ בּוֹדָאי דְּבָרֵי חֲז"ל, כִּי מִזְנוּתוֹתַי שֶׁל־אֶדָם קְצוּבִים לֹא מֵרָאשׁ הַשָּׁנָה, וְבִיּוֹם הַדִּין הַקָּרֹב אֶסְכֵּן, עֲתִידִים בְּשָׁמַיִם לְקַבֵּל אֶת הָרוּחַ שְׁאֲנוּ עֲתִידִים לְהַרְוִיחַ בְּשָׁנָה הַקָּרֹב. הִבֵּה וְנִתְעַנָּה שִׁנְיָנוּ, וְנִבְקַשׁ שִׁירָאוֹנוּ בְּחִלּוֹמֵנוּ לְכִלֵּל רֹאשׁ הַשָּׁנָה מִזֶּה הַסְּכּוּם שֶׁנִּגְזַר עָלֵינוּ". אֲנִשִּׁים כְּשֵׁרִים הָיוּ שִׁנֵּי צוּרְפִי זָהָב, וְאִמְנָם בַּעַת שִׁשְׁנוֹ אֶת־שִׁנְתָּם לְכִלֵּל יוֹם הַדִּין, רָאוּ בְּחִלּוֹמָם אֶת הַסְּכּוּם הַכִּלְלִי שֶׁל רוּחֵיהֶם בְּשָׁנָה הַעֲתִידָה. אֵד בְּעוֹד הַשְּׁתַּף הָרָאשׁוֹן יַעֲקֹב אֲבוֹדָהָם, רָאָה בְּחִלּוֹמוֹ כִּי עֲתִיד לְהַרְוִיחַ מֵאֵתִים זָהוּבִים, רָאָה חֲבֵרוֹ בְּחִלּוֹמוֹ כִּי הוּא עֲתִיד לְהַרְוִיחַ רַק מֵאָה וְחֲמִשִּׁים. הַבָּקָר אוֹר, וְהַשֶּׁמֶשׁ הִשְׁכִּימוֹ וּנְפָגְשׁוּ זֶה עִם־זֶה, כְּשֶׁהֵם נִתְנַגְּשִׁים עֵדֶן תַּחַת הַשְּׁפַעַת הַחֲלוּם הַמַּרְעִישׁ. כְּדִי לְהוֹצִיא מֵלִבָּם אֶת־הַסֶּפֶק שֶׁמָּא חֲלוּם הֵבֵל הוּא, הִלְכוּ הַשָּׁנִים אֶל רַבֵּנוּ יִחְיָאל, וְסִפְרוּ לֹא אֶת־הַמֵּאֲרָע כֻּלּוֹ. הִצִּיעַ לָהֶם הָרַב, לְרַשֵּׁם בְּפִנְקָסֶם אֶת־כָּל הַכְּסוּתֵיהֶם בְּשָׁנָה הַעֲתִידָה עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַבָּא, וּבִסּוֹף הַשָּׁנָה יַעֲרֹכוּ אֶת־הַסְּפּוּם הַשָּׁנָתִי וְיִרְאוּ אִם אִמְנָם הַחֲלוּם הָיָה אֱמֶת.

הַשָּׁנָה הַחֲלָה, וְשִׁנֵּי הַשְּׁתַּפִּים עָמְדוּ בְּמִשְׁמִיתָם וְרָשְׁמוּ כְּלִי־פְרוּטָה שֶׁנִּכְנָסָה לְאוֹצָרָם. יוֹם אֶחָד, הַתְּגַלַּע בֵּין שְׁנֵי הַצּוּרְפִים סִכְסוּף מִזְנוֹ. הָיָה זֶה לְאַחַר שִׁשְׁנֵיהֶם הִשְׁקִיעוּ כֶּסֶף רַב בְּרִכִּישַׁת תְּכַשִּׁיטִים יְקָרִים שֶׁהוֹבֵאוּ מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה, וְכִאֲשֶׁר סִימּוֹ לְמִכְרָם אֶת־כָּל הַתְּכַשִּׁיטִים בְּרוּחַ נָאָה, הַתִּישְׁבוּ לַעֲרֹךְ אֶת־הַחֲשׁוֹב. "הִבֵּה נַחֲלֵק אֶת הָרוּחִים לְשֵׁנֵי חֲצָאִים, כִּפִּי שֶׁהִשְׁקַעְנוּ מִחֲצָה עַל־מִחֲצָה", הִצִּיעַ הַשְּׁתַּף הָרָאשׁוֹן, אוֹלָם הַשְּׁתַּף הַשֵּׁנִי מָחָה בְּתַקְף וְטָעַן כִּי חֲלָקוֹ בְּרוּחִים אֲמֹר לֵהוֹיֹת גְּדוּל יוֹתֵר, בְּטַעֲנָה שֶׁהוּא הִשְׁקִיעַ שִׁנֵּי שְׁלִישִׁים בְּקֶרֶן וְלֹא רַק חֲצִי, וְלָכֵן עָלִי לְקַבֵּל שִׁנֵּי שְׁלִישִׁים גַּם בְּרוּחִים. לְאַחַר שֶׁלֹּא הִגִּיעוּ לְעִסְקַת הַשְּׁוֹה, הַתִּישְׁבוּ שִׁנֵּי הַצּוּרְפִים לִפְנֵי רַבֵּנוּ יִחְיָאל שִׁיְפַסֵּק בִּינֵיהֶם אֶת־הַדִּין. "בִּידֵי מִי הִיוּ הַתְּכַשִּׁיטִים מִנְּחִים, וְיִי מִחֲזִיק בְּרוּחִים?" שָׁאַל הָרַב, וַיַּעֲקֹב הַשְּׁתַּף הָרָאשׁוֹן אָמַר: "בִּידֵי הִיוּ הַתְּכַשִּׁיטִים וְהָרוּחִים פֶּלֶם נִמְצָאִים תַּחַת יְדֵי". "הֵאֵם יֵשׁ לָכֵם עֵדִים אוֹ שֶׁטֹּר עַל בְּצוּעֵי הַעֲסָקָה בִּינֵיכֶם?" שָׁאַל רַבֵּנוּ יִחְיָאל, וּכְשֶׁנִּשְׁעָנָה בְּשִׁלְיָה, אָמַר: "אֶסְכֵּן, יַעֲקֹב הוּא הַמְּחֻזָּק, וּמִפְּיֹן שֶׁכֶּף עַל־שְׁתַּף לְהִבִּיא רָאָה שֶׁהוּא הַצּוּרֵק. וּמִפְּיֹן שְׁאִין לֹא רָאָה אוֹ עֵדִים, יִשְׁבַּע יַעֲקֹב שֶׁטַּעֲנָתוֹ אֱמֶת וַיִּקְבֵּל אֶת מִחֲצִית הָרוּחַ מִן־הַעֲסָקָה". לְשִׁמְעַת הַדְּבָרִים נִבְהַל יַעֲקֹב הַצּוּרֵק, וְהוּא אָמַר מִיֵּד: "לֵהֲשַׁבַּע? חֲלִילָה לִי לַעֲשׂוֹת כֵּן. אִמְנָם בְּרִי לִי שְׁאֵנִי צוּדֵק, אוֹלָם מַעֲדִיף אֲנִי לוֹתֵר עַל־חֲלָקִי וּבִלְבָד שֶׁלֹּא לְהַשְׁבַּע עַל־אֱמֶת". הַסֶּפֶק יַעֲקֹב בְּשִׁלֵּשׁ הָרוּחַ, וְיִתֵּר עַל הַהִפְרָשׁ שֶׁהִגִּיעַ לוֹ לְדִבְרָיו, שֶׁהִסְתַּכֵּם בְּשִׁשָּׁה זָהוּבִים. גַּם סְכּוּם הָרוּחַ הַלֵּזָה נִרְשַׁם בְּפִנְקָסִים, וְכֶף הַמַּשִּׁיבֵי הַשָּׁנִים לְרַשֵּׁם אֶת־רוּחֵיהֶם עַד סוֹף הַשָּׁנָה. בְּעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה, הַתִּישְׁבוּ שִׁנֵּי הַשְּׁתַּפִּים לַעֲרֹךְ אֶת הַמֵּאָזֶן הַשָּׁנָתִי, וְהִנֵּה הַתְּבַרֵּר כִּי יַעֲקֹב הַרְוִיחַ בְּאוֹתָהּ שָׁנָה מֵאָה שְׁמוֹנִים וְתִשְׁעָה זָהוּבִים, אַחֲד־עֶשְׂרִי זָהוּבִים פְּחוֹת מִמָּה שֶׁרָאָה בְּחִלּוֹמוֹ, וְנִפְתְּלִי הַרְוִיחַ מֵאָה שָׁשִׁים וְאַחַד זָהוּבִים, אַחֲד־עֶשְׂרִי זָהוּבִים יוֹתֵר מִהַחֲלוּם. כָּאוֹ הַשָּׁנִים אֶל רַבֵּנוּ יִחְיָאל, וְהוּא פָּנָה אֶל־הַשְּׁתַּף הַשֵּׁנִי וְאָמַר: "עֲכָשׁוּ נֹזְכַת לְדַעַת, כִּי הַצּוּרֵק הִיָּה עִם חֲבֵרִי יַעֲקֹב, שֶׁהִשְׁתַּפּוֹת בִּינֵיהֶם הָיְתָה לְמִחֲצִית הָרוּחַ וְלֹא לְשִׁלֵּשׁ וְשִׁלִּישִׁים". סָרַב נִפְתְּלִי לְקַבֵּל אֶת־הַדִּין וְטָעַן: "כִּיֵּצֵד יִתְכַּן שֶׁהַחֲלוּם הָיָה אֱמֶת? הִרִי הַהִפְרָשׁ בִּינֵינוּ הִיָּה עֲשָׂה זָהוּבִים, וְעֲכָשׁוּ נִמְצָאוּ אַחֲד־עֶשְׂרִי?" וַיַּעֲקֹב הַשְּׁתַּף הָרָאשׁוֹן עָנָה מִיֵּד: "זָהוּב אֶחָד שְׁלֹמִיתִי מִכִּיסִּי לְסוֹפֵר שֶׁתֵּבֵב אֶת כֶּתֵב הַתְּבִיעָה וְהַשְּׁלִיחַ שֶׁהִזְמִין אוֹתָהּ לְדִין, וְזֶה פֶּשֶׁר הַדְּבָר". אוֹלָם נִפְתְּלִי סָרַב לְקַבֵּל אֶת־הַדְּבָרִים, וְעַל־אֵף שֶׁרַבֵּנוּ יִחְיָאל הִצִּיעַ לוֹ בְּדִבְרֵי נֶעֱם לְהַשִּׁיב אֶת־הַהִפְרָשׁ בִּינֵיהֶם כְּדִי לֵאמֹר אֶת־הַחֲשָׁבוֹ, הַמְּשִׁיךְ לַעֲמֹד עַל־שָׁלוֹ וְטָעַן שֶׁדְּבָרֵי חֲלוּמוֹת אֵינָם מַעֲלִים וְאֵינָם מוֹרִידִים. שׁוּב בָּלַע יַעֲקֹב אֶת־הָעֶלְבּוֹ, פָּנָה לְחֻנּוֹתוֹ וְהַחֵל לְקַבֵּל אֶת־פְּנֵי הַקּוֹנִים. בְּאוֹתוֹ יוֹם, הִמָּתָה חֻנּוֹתוֹ לְמַעֲלָה מִן־הַמַּדָּה, וְכִאֲשֶׁר נֶעַל אֶת־הַחֻנּוֹת בְּשִׁעוֹת הַצִּהּרִים, רָאָה כִּי בִּידוֹ רוּחַ נָקִי שֶׁל אַחֲד־עֶשְׂרִי זָהוּבִים. הַצּוּרֵק הַשֵּׁנִי נִפְתְּלִי, לַעֲמֶת זֹאת, יִשַּׁב כִּלְיָהִים בְּחֻנּוֹתוֹ, וְאִפְלוּ קוֹנָה אֶחָד לֹא דָרָךְ עַל־מִפְתָּנוּ. כְּשֶׁנֶּעַל אֶת־דִּלְתוֹ כְּכַאֲבִילֵב וּפָנָה לְבֵיתוֹ, נִתְקַל בְּדֶרְכּוֹ בְּדוֹכָן שֶׁל כְּלִי־זִכְכוּיִת שֶׁעָמַד בְּשׁוּק, וְכִלְיָהִים שֶׁעָלִיו נִשְׁבְּרוּ, וְהוּא עֲצָמוּ נִפְלַע עֲלֵיהֶם וּנִפְצַע בְּפָנָיו וּבִגְדָיו. "מָה עָשִׂיתָ?" הָרִים עָלָיו בְּעַל הַדּוֹכָן אֶת־קוֹלּוֹ, וְגִרְרוּ בִּכְחֹ אֶל בֵּית הַמִּשְׁפָּט כְּדִי לַתְּבַע אוֹתוֹ עַל־הַנִּזְקִים שֶׁנָּסַם לוֹ. וְיִמָּה הָיָה גְבוּהַ הַקֶּנֶס שֶׁבֵּית הַמִּשְׁפָּט גִּזַּר עָלָיו? אַחֲד־עֶשְׂרִי זָהוּבִים! בְּנִי־בֵיתוֹ הַמְּתִנֵּה לוֹ עַד־בּוֹשׁ וְנִתְחַדֵּךְ כְּשֶׁחֹזֵר בְּצוּעֵי זָבִידִם, וּפְנִי אֲבָלִים. לְשִׁמְעַת־תְּלֹאוֹתָיו, הַתְּפַעֲמוּ בְּלֶם אֶל מוֹל נִפְלָאוֹת הַהִשְׁתַּחֲוָה הָעֲלִיוֹנָה, שְׁאִין אֶדָם נִזְנַע בְּמוֹכָן לְחִבְרוֹ אִפְלוּ כְּמֹלָא נִימָה. לְאַחַר שֶׁהִתְאַוְּשָׁה, פָּנָה הַצּוּרֵק אֶל בֵּיתוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ יִחְיָאל מִפְּרִיס, לְשֵׁם הַזְמָן גַּם חֲבֵרוֹ יַעֲקֹב. לְאַחַר שֶׁגוֹלָל אֶת־הַמֵּאֲרָעוֹת שֶׁעָבְרוּ עָלָיו, בִּקֵּשׁ אֶת סִלְחָת חֲבֵרוֹ, וַיַּעֲקֹב שׁוּב הַתְּגַלָּה בְּאִצְלִילוֹת נִפְשׁוֹ וּמִחַל לוֹ בְּכִלְיָלֵב. וּמֵאֵז הָיָה רַבֵּנוּ יִחְיָאל נוֹהֵג לְסַפֵּר זֹאת בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וּמַעֲזֵר אֶת־הַקֶּהֶל לְאִמְנוֹהָ וּבִטְחוֹן. ♦

פְּנִינֵי אוֹר הַחַיִּים

מְדַבֵּר הָאוֹר הַחַיִּים הַקְּדוֹשׁ

הַנִּעְנָה פֶּה בַּעֲבוּר לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה, כְּמוֹ אֲרַבְּעָה יָמִים. וּבְעֶשְׂרֵת יָמֵי תְּשׁוּבָה, עָלֵינוּ וְנִשְׁתַּחֲוֵנוּ עַל־קִבְּרוֹ שֶׁל אוֹתוֹ הַצִּדִּיק הוֹשִׁי הָאֲרָבִי, וְאִמְרָנוּ עָלָיו סִלְחוֹת וְתַחֲנוּנִים כָּל בֵּית מִדְּרָשׁנוּ עַל־מַעֲלָתָם, וְלִמְדָנוּ עָלָיו מִשְׁמֵרָה. וְחֻזְרָנוּ וְעָלֵינוּ אֶל הָהָר הַקְּדוֹשׁ הַר־הַפָּרְמֶל אֶל מִצְרַת אֱלֹהֵינוּ הַנִּבְיָא ז"ל, וְהַבִּאֵנוּ שָׁם סֵפֶר תּוֹרָה, וְעִשְׂנוּ שָׁם יוֹם הַכַּפּוּרִים בְּלָנוּ, גְּדוּלִים וְקִטְנִים, וְזוֹ הִיא הַמַּעֲרָה שְׁאִמְרוּ עָלֶיהָ בְּמִנְרָא שֶׁלֹּא זֶה שְׁכִינָה מִמֶּנָּה, וְשָׂאֵם יִתְחַב מִמְּקוֹם הַסְּתוּם אֲשֶׁר בָּהּ כְּמֹלָא מַחֵס סְדֻקָּת, הִיָּה מִתְמַלֵּא כְּלִי־הַעוֹלָם כֻּלּוֹ אוֹרָה. אִם נִבְּאוּ לוֹמַר אִפְּן מַעֲרָה זוֹ, יִתְפַּלֵּל הָאָדָם וְיִאמַר בְּרוּךְ שֶׁכָּכָה לוֹ בְּעוֹלָמוֹ. וְהִיא עַל־יָהּ הַאֲפֹן: חֲנֹךְ שֶׁלָּה שָׁוָה כְּאִלּוּ עִשְׂנוּ מַעֲשֵׂה יְדֵי אָמֶן, וּבִגְבָה כְּמוֹ שְׁנֵים עֶשְׂרִי אֲמוֹת וּבִאֲרָךְ עֶשְׂרִים אֲמוֹת וְרַחֲמֵה שְׁנֵים עֶשְׂרִי אֲמוֹת, וְכִלְה גָּה וְקִירוֹתֶיהָ אֲכָן אַחַת. רַבִּי אֲבָא הָיָה מְנַשֵּׁק כִּיפִי דְעַכּוֹ, לִפִּי שֶׁהִיא אֲרָץ קְדוּשָׁה. וְאִדְעֵלִיפִי שֶׁכְּתִבּוֹ הַתּוֹסְפוֹת כִּי יֵשׁ חֲלָק בַּעֲבוּר שְׁאִינוּ מְקֻדָּשׁ, כְּכָאן יְדוּעַ לָהֶם הַמְּקוֹם הַהוּא שְׁאִינוּ מְקֻדָּשׁ, וְיִדְוַע וּמִפְּרָסֶם הַמְּקוֹם הַקְּדוֹשׁ. הַצִּדִּיקִים אֲשֶׁר סָבִיבוֹתֵינוּ: הוֹשִׁי הָאֲרָבִי, אֲלִישֵׁעַ בְּרֶשֶׁפֶט, רַבִּי יְהוֹדָה בְּרַבְּבָא מְעִשְׂרָה רוּחֵנוּ מְלֻכּוֹת, רַבֵּנוּ הַקְּדוֹשׁ, שְׁמוּאֵל הַקָּטָן, עֲקִיבָא בְּרַמְהֶלְלָל, עֲלֵיהֶם הַשָּׁלוֹם. אֲשֶׁר בְּשִׁבְרֵל אֶחָד מֵהֶם רָאוּ לְאֶדָם לְבוֹא מִסּוֹף הָעוֹלָם לְהִוִּית לוֹחֵף עֲפֹרֹת רַגְלָיו. וְהִיָּה בְּסוּמָן וְהַצִּלָּה עַל־מַעֲלָתָם, מְדַרְשׁ נִסְתָּה יִשְׂרָאֵל נִפְתַּח בֵּינֵם רֹאשׁ חֹדֶשׁ חֲשׁוֹן תַּק"ב. וְהִי רָצוֹן שִׁיְהִיָּה לָכֵם לְטוֹבָה וְלִשְׁמִינָה, וְלִזְכוּת רַב בְּעוֹלָם הָזֶה וּבְעוֹלָם הַבָּא, שֶׁכָּל הַבָּאִים מִירוּשָׁלַיִם וּמִצַּפֵּת וּמִטְבֵּרְיָא, וְיִרְאָה אֶת הַלְמוּדֵי הָזֶה כְּלִיָּהִים וְקִצַּת מַחֲלִילָה בְּאִפְּן נְאוֹת. וְיִצְאִים וְאִמְרִים אֲשֶׁר הָעַם שֶׁכָּכָה לוֹ, אֲשֶׁרִּי מְחֻזְקִיו, אֲשֶׁרִּי תוֹמְכוֹ שֶׁכָּבוֹ לָכֶךְ.

(מִסְתַּבֵּן שֶׁתֵּבֵב אֶחָד מִמְּשַׁתְּתֵיהֶם וּמִסְתַּבֵּן עַל הָאוֹר הַחַיִּים הַקְּדוֹשׁ בְּאִרְץ שְׂבָל)

דְּבָרֵי הַיָּמִים

בְּיוֹם א' בְּתַשְׁרִי רֹאשׁ הַשָּׁנָה, תל"ב שָׁנָה לְאַחַר חוֹרְבָן בֵּית שֵׁנִי, דְּהִינּוּ בִּשְׁנַת ד'ר"ס, בִּשְׁנַת חֲתִימַת הַתְּלִמּוֹד הַבְּבֵלִי, אוֹ זְמַן־מָה קוֹדֶם לָכֵן, נוֹלַד הִילֵד הַפְּלָאִי נַחְמָן קְטוּפָא בְּכַפֵּר בְּרַעַם שְׁבַגְלִיל. שָׁם הוֹרִיו פִּינְחָס בְּיִיאִיר (אֵינוּ הַתְּנַא הַיְּדוּעַ שְׁקָדִם לוֹ) וְרַחֵל, וְנִקְרָא נַחְמָן עַל־שֵׁם נַחֲמַתָּם שֶׁנוֹלַד לָהֶם לְאַחַר שֶׁהָיוּ חֲשׂוֹכֵי בָנִים שְׁנִים רַבּוֹת. מִיֵּד עִם לִידוֹתוֹ, הַחֵל הִילֵד הַפְּלָאִי לְדַבֵּר דְּבָרֵי תּוֹרָה, וְאִבּוֹ שִׁנְדָּהּ מִכֶּךְ, הַשְׁתִּיקוּ. מֵאֵז לֹא פָצָה הִילֵד אֶת־פִּיָּו, וְבִיּוֹם שְׁמִלּוֹא לוֹ י"ב שָׁנִים, הַחֵל לִנְבֵּא אֶת הַעֲתִיד לֵהוֹיֹת עַד בֵּיאַת הַמְּשִׁיחַ, וּמִשְׁסִּיִּים אֶת נְבוֹאוֹתָיו נִפְל וְנִפְטַר, וְלָכֵן נִקְרָא קְטוּפָא מִפְּנֵי שֶׁנִּקְטַף בְּדַמִּי יִמּוֹ. וְנִבְאוֹתָיו הַפְּלָאִית נִכְתְּבוּ בִּסְפֵר "נְבוֹאוֹת הִילֵד", בוֹ נִבְאוֹת חֲמֵשׁ נְבוֹאוֹת שְׁנִיבָא בְּלִשׁוֹן הָאֲרָמִית וּבִסְפֵר אֶל־י"ה בִּית, כְּעִין פִּיּוֹת בְּחוּרִים, וְבוֹ הוּא מִנְבֵּא עַל הַמְּלַחְמוֹת הַעֲתִידוֹת לֵהוֹיֹת טֶרֶם בֵּיאַת הַמְּשִׁיחַ. הָרָאשׁוֹן שִׁגִּילָה אֶת הַסֵּפֶר הִיָּה רַבִּי אֲבָרָהָם ב"ר אֲלִיעֶזֶר הַלֵּוִי הַזֶּקֶן שׁוֹי בְּזִמָּן גִּירוּשׁ סַפְרָד, וְהִיָּה גִיסוֹ שֶׁל רַבִּי אֲבָרָהָם זְכוֹת כֶּעַל "סֵפֶר יוֹחֲסִין", וְהוּא כּוֹתֵב בְּהַקְדָּמָה, כִּי הַסֵּפֶר נִמְצָא בְּחוֹרְבָה בְּטַבְרִיָּה מֵאוֹת שָׁנִים קוֹדֶם לָכֵן, וְהוּא נִשְׁלַח לַחֲכָמֵי צִרְפַת עַל־יְדֵי רַבִּי דוֹד הַגִּנְדִּי נָכַד הַרְמַב"ם. רַבִּי אֲבָרָהָם כָּתַב פִּירוּשׁ לְדְבָרֵי הַנְּבוּאָה, אוֹלָם הַדְּבָרִים נוֹתָרִי חֲתוּמִים וְנִסְתָּרִים וְאִין אִישׁ יוֹדֵעַ אֶת פֶּשֶׁרָם. הַסֵּפֶר נִדְפַס לְרֹאשׁוֹנָה בְּסוֹף הַסֵּפֶר 'נְגִיד מִצְוָה' לְרַבִּי חַיִּים צִמָּה, וּמִשֵּׁם בְּמַהֲדוּרוֹת רַבּוֹת. פִּירוּשׁ נוֹסֵף עַל הַנְּבוּאָה כָּתַב הַמַּשְׁכִּיל הַנוֹדַע יַחֲזָק הַלֵּוִי סְטֵנוֹב מְבַרְלִין וְהוֹצִיאָה לְאוֹר בְּבֵרְלִין תַּקנ"ג בְּטַעֲנָה שְׁמַצָּה בִּיאוֹר חֹדֶשׁ בְּכַתְבִּיד, אוֹלָם נִרְאָה שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ כָּתַב אֶת הַבִּיאוֹר וְתַלָּה בוֹ בּוֹקִי־סִרְיִי כִּדְרָכוֹ. כְּבָרִיהֶם שֶׁל נַחְמָן קְטוּפָא וְאִבּוֹ נִמְצָא עַל־פִּי הַמַּסּוֹרֶת בְּכַפֵּר בְּרַעַם, בְּ

משבח

מטעים

נאחז בסבך בקרני (בראשית כ"ג)

בטעמי מאריך טרחא אנהתא, רמז לדברי המדרש, שבכל הדורות נאחזים בני ישראל בעברות ומסתבכים בצרות, וסופם להנאל בקרניו של-איל, שנאמר ו'ה' אלקים בשופר יתקע, ויהי שואח המאריך טרחא תבוא אנהתא, ועוד רמז יש כאן לדברי חז"ל: אמר הקב"ה, יהיו תוקעים לפני בקרן הזה בראש השנה, ואני סולח לעוונותיהם, וכן, למה תוקעים בשנים יושבים ועומדים? לערבב את-השטן, ופרש רש"י שעלידי שמאריכים לקים את המצוה, מסתמכים טענותיו. וזה מאריך טרחא, שטווחים ומאריכים בתקיעת שופר, על-יד יד באה האנהתא והמנוחה, (פני יוסף)

בחורש השביעי באחד לחורש (ויקרא כ"ג)
בקרמא ואולא, כי בתורה לא התפרש שראש השנה הוא יום הדין, שלא נסמך עליו לתשובה אלא נקדים ונגשש תשובה לפניו, (דרושי הרמב"א)

מקרא-קדש יהיה לכם (במדבר כ"ט)
תבת יהיה בטעם מנה שנקרא שופר חולק, לרמז לתקיעת שופר שהולך ומביא את-תפלות ישראל, ובפרשת אמר בפסוק יהיה לכם שבתון זכרון תרועה, תבת יהיה בשופר מהפך, לרמז לתקנת חז"ל, שאם יחול ראש השנה בשבת אין תוקעים בו, ושם נאמר שבתון המרמז לשבת, (פני יוסף)

מדגש

כתב הטור: "ותקנו להוסיף בברכת מנן אברהם זכרנו לחיים, כי בחיים נוכל לשון זכירה, ויש במטבע זה י"א תבות כנגד י"א תבות שבפסוק 'החפץ אחפץ מות רשע' וי"א תבות שבפסוק 'ובשוב רשע מרשעתו', וכן יש בפסוק 'עודו בה עשרה', ויש בזה ס"ח אותיות כמנן חיים כנגד ס"ח תבות שיש בפרשת הקרננות של ראש השנה בפניהם, וכנגד ס"ח אלפין שהן בעשרת הדברות, רבות נחקקו מפרשי הטור להסביר את-דבריו, שבו פסוק 'ובשוב רשע' כפי צוטו שליטור לא מופיע בתנ"ך בלוי, והנחם ביחזקאל שונה וגם יש בו י"ב תבות ולא י"א, ובפסוק 'עשרה' יש ט"ו תבות, ובפסוקים גם אין ס"ח אותיות, וכן נוסח 'זכרנו' אין ס"ח אותיות, והפית יוסף נחקק לומר זכרנו מלא בואי ויז', מותבינו בואי או יז', אך אינו מדקדק, ורבים תרצוהו באפנים שונים.

ממלך

בעיר סלונים התגורר משכיל אחד, שהיה מזולל בדברי חכמים ובמנהגי ישראל, פעם עמד וקלגל על מנהג ישראל להטביל את פרוסת 'המוציא' בדבש כמנהג לאכל בראש השנה דבש ומיני מתיקה לסמנא טבא, ומצאו לו רמז בתבות דבש אשביעך שהן בגימטריה חמש השביעי, הוא חמש תשרי, עמד שם פקח אחד, שדע שאותו משכיל ירד זה מכבר מנכסיו ופגש את-דגל לנשיי הרבים שאין להם ביצד להוציא ממנו את חובותיו הגדולים אליהם, ופסק לו את-פסוקו: "שמע נא, מוטב להיות 'המוציא' בדבש, מאשר להיות 'המוציא מחברו'..."

שנה אחת, נסע רבי דוד מללוב אל רבו 'החזוה' מלבלין לראש השנה, ונטל עמו את-תלמידו רבי יצחק מוורקי שהיה אז צעיר לימים. לפני תקיעת שופר, וברך שבעו קול תינוק בוכה מאחד הבתים. חמלו שניהם על התינוק הבוכה, ונכנסו אל תוך הבית, והנה הוא ריק מאדם. הבינו השנים, כי בודאי הלכו ההורים אל בית-הכנסת כדי לשמע את-התקיעות, ורבי דוד החליט להשאיר בבית כדי לשמור על התינוק הקטן ולשעשעו עד שוב הוריו, ואמר שפדאי היא נפש אחת מישראל כדי לאבד את התקיעות בעבורה. הציע התלמיד לרבי דוד ללכת לבית המדרש, שכן העדרו תמשך תשומת-לב בלתי רגילה ואף יגרם בכך צער לרבים, והציע את-עצמו להותיר בבית. שמע רבי דוד בקולו, אולם כשנכנס 'החזוה' ובקש להתחיל בתקיעות, הביט אנה ואנה ושאל: "היכן הוא רבי יצחק מוורקי?" לא הבינו החסידים את פשר השאלה, ולא הפירו את רבי יצחק שכנה על-שם עיר הולדתו, שכן היתה זו הפעם הראשונה שהגיע לבלבין. היחיד שהבין את שאלת הרבי, היה רבי דוד מללוב, והוא שלח מיד שליח להביאו אל בית-המדרש, והעמיד שומר אחר על התינוק. כל אותה שעה המתין החזוה ולא החל בתקיעות, ומיד כשנכנס רבי יצחק, פנה אליו ושאלו: "באיזו סגיה אתה עסוק בימים אלו?" השיב רבי יצחק וספר, כי עוסק הוא בסגיה שקרוב פסול לעדות בין לזכות ובין לשלילה. הביט בו 'החזוה' ושאל: "האם הקשה לך דבר-מה בסגיה זו?" ורבי יצחק השיב מיד: "כן, רבות התחבטתי והתקשיתי בסגיה זו. שהרי אם קרוב פסול לעדות כשהוא בא לזכות את-הגדון, מתקבל הדבר על-הדעת. אולם מדוע הוא פסול לעדות כשהוא בא להעיד לחובתו?" נהנה הרבי מדבריו, ושאל: "נו, והאם מצאת תרוץ לקשיה גדולה זו?" ושוב השיב רבי יצחק ואמר: "כן, חשבתי לומר, כי באשר אדם מעיד על-קרוב לחובה, והוא מחיבו בתשלום, הופכת עדותו המחייבת, לעדות של-זכות, כי בכך הוא פוטר את הגדון מענש בעולם הבא, שכן כפר על-עצמו בעולם הזה על-ידי התשלום". לשמע הדברים, אורו פניו של 'החזוה', והוא הרים את-קולו ואמר: "רבותי, דעו לכם שהשטן המקטרג הביא ערמות-ערמות של-עברות, כדי להוכיח את-אשמתם של-ישראל, ימי יעיד על-כך? שאל הקב"ה, והשטן בקש שהקב"ה בכבודו ובעצמו יעיד על-הדברים, שכן בוחן כליות וכל הוא, וטענתו היתה כפיו, שמתר לאדם להעיד על-קרוביו באשר הוא מעיד לחובתם, ולכן מתר לו לקב"ה להעיד כנגד עם ישראל, על-אף שהם בני קרוביו, מפני שהוא מעיד לחובתם. אולם עתה, באשר רבי יצחק מוורקי, הוכיח בפלפולו את-ההפך, כי גם לחובה אסור לקרוב להעיד, שכן כל-חובה בעולם הזה גוררת זכות, ואם פרגע יחזיבו בני ישראל בדין, הלא אחרי שיקבלו את ענשם יצאו זכאים, השתתק הקטגור ונסתתמו טענותיו". ובעוד צבור הנאספים שרוי בהתרגשות לשמע הדברים, סים 'החזוה' ואמר: "ומכיון שנשתתק הקטגור, הבה ונתקע בשופר", והחל בברכות התקיעות.

רבי ישראל טויסיג ממטרסדורף בעל "בית ישראל", היה רגיל לומר שיש להזהר מאד שלא לפגוע בשום אדם שיש לו חזקה לעבר לפני התבה, או לתקע בשופר, כי הדבר גורם לשפיכות דמים של-משמש. ורגיל היה לספר מעשה בבעל-החזקה, שהיתה לו חזקה של שנים לתקע בבית-הכנסת שבגער מטרסדורף, אולם באשר נבחרו פעם גבאים חדשים, החליטו הללו לפטרו ממשרתו, בטענה שאין כאן בעיר שום 'חזקות' שהן. בקש רבי ישראל מהגבאים שלא להעבירו מתפקידו, אולם הללו לא שמעו בקולו, וכבדו אדם אחר לתקע במקומו. אולם באשר הגיע זמן התקיעות בראש השנה, לא הצליח הלה לתקע בשום אופן, וכשדבק רבי ישראל את-השופר, מצא בו סדק הפוסל, והראה אותו לגבאים באמר: "הרי לכם ענש מן-השמים". לאחר התפלה הזמין רבי ישראל את בעל החזקה הותיק לביתו, והוא תקע בשבילו את-כל-התקיעות.

ספרו פעם בראש השנה לרבי שלמה זלמן אוירבך, על בית-הכנסת מסים ששם עמד בעל החזקה, איש מורם מעם ובעל רגש, ונעה בכבי בטרם החל בתקיעות. גער בו המקריא ואמר: "מה אתה בוכה? האם לפניי אכילת מצה גס-כן ממרר אתה בכבי? אין טעם לכבי בטרם גשית מצוה". הצטער רבי שלמה זלמן מאד לשמע הדברים, והתבטא בכאב-לבו: "ביצד אפשר לבטל מאיש כשר מישראל, את ההרגש הנעלה שיש לו בטרם עומד הוא לקים מצות עשה דאורייתא".

שנה אחת כליל ראש השנה, נכנס המגיד רבי שלום שבדרון לתפלה ברביעם בבית הכנסת 'קהל חסידים' שבשכונת 'שערי חסד' בירושלים, ובטרם החלו להתפלל תפלת ערבית של ליל התקדש החג, בקשו ממנו הגבאים להשמיע לפני הקהל דברי התעוררות כמנהג קהלות רבות. פנה רבי שלום אל ארון הספרים, שלח משם את הספר 'שערי קדשה' לרבי חיים ויטאל, עלה על-הבימה, והחל להקריא משם את הדברים הללו: "והנה ענין המדות, הן מטבעות באדם בנפש, ולפיכך ענין המדות הרעות קשות מן-העברות עצמן מאד-מאד". הוא לא הרחיב את-הדבור, המשיך לקרוא את דברי המוסר הנוקבים, ופרץ בכבי מר. כשסיים, חזר שוב על-הדברים, ויותר לא היה צריך כדי לעורר את הקהל לתקן את-מדותיהם, שהיו עקר העבודה.

התשובה צריכה להיות בשמחה ובבטחון על חסד הבורא ברוך-הוא, "כי לא-יטש ה' עמו ונחלתו לא יעזבו". ולכן אפשר לומר הטעם לזה שאין נושלים על-פניהם בערב בראש השנה, כדי להראות שאין צריך לכל על-פניהם, רק לעמוד באהבה ובשמחה לפני המקום. (המגיד מקוניץ)

גליון 700
שנה י"ד תשפ"ו

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

סיפורי חז"ל

דרשו ה' בהמצאו

מעשה שסיפר רבי חייא בר אבא, שהיה בימיהם זקנים, שכל מי שהיה נותן להם צדקה בין ראש השנה ליום הכפורים, היו מקבלים, ואחרי זמן זה לא היו לוקחים, ואמרו הטעם שכך הם עושים, כי זה המנהג ביניהם, או אפשר הטעם שלקחו דוקא רק בעת הזאת, לפי שכל מזונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה עד יום הכפורים, ומכה רמוז זה לא לקחו רק בין כסא לעשור, ועוד אפשר שהטעם הוא, שרצו לזכות את הרבים בזה, כי זה הזמן הוא יותר מרוצה ומקובל, כדכתיב דרשו ה' בהמצאו, היינו בין ראש השנה ליום הכפורים, ויש דרשו ה' בהמצאו היינו בין ראש השנה ליום הכפורים, ויש מפרשים שלכן לקחו רק בעת הזאת, לפי שהיו נותנים להם די פרנסתם, והיה די להם, לכן לא רצו לקחת עוד.

(מעשי הגדולים מסבת פאה)

פרשת השבוע

מדוע איחר הצדיק לסליחות

ערב ראש השנה

מסופר על סניגוריהם של ישראל, הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זיע"א, שפעם אחת איחר לבוא לסליחות בערב ראש השנה. כל הקהל המתין ולא ידעו פתר דבר. פתאום נראה הצדיק שבא מהשוק עם צלוחית של משקה, ניגש במהירות לעמוד, ופתח לומר הסליחות בהתלהבות נורא כדרכו בקודש. אחרי הסליחות, ביקש הקהל מרבם הקדוש, שיפתור להם מדוע בושש היום שלא כטבעו, ומאין בא עם הצלוחית. ויספר להם הרב הקדוש, ראיתי קטרוג גדול על כלל ישראל, וחיפשתי להראות איזהו זכות שאמליץ בעדם להמתיק הדינים, והנה נפל בדעתי, ולקחתי באשמורת הבוקר צלוחית עם יין שרף ומגדנות, והערתי יהודים שכנים הדרים ברחוב, גם מהישנים בחוץ בספסלי השוקים, ורציתי לכבדם ביין שרף עם מגדנות, אבל כולם מיאנו, אחד בתירוץ שלא נטל ידיו, השני שלא אמר סליחות, השלישי שלא התפלל, ונסיתי לעורר ולכבד במשקה כמה גויים, ואף אחד מהם לא עשה חקירה ודרישה, רק שתו

בעוד שענייהם לא נפתחו כהוגן. אז רצתי במהרה לומר הסליחות, כי כבר היה לי די חומר לבטל הקטרוג של השטן.

תחל שנה וברכותיה

מסופר על הרה"ק רבי דוד משה מטשורטקוב זיע"א, שבשנה האחרונה לחייו בליל ראש השנה, האריך בדברי תורה אחרי הקידוש, וכה אמר: שהיהודי לתכליתו נחוצה לו הרחבה יתירה, ואזי יוכל ללמוד ולעשות מצות בשמחה ובהרחבת הדעת, והרי הקב"ה הוא קל מלא רחמים, ומה נחשב לעומת זה, אפילו עושה אדם איזו עבירה ח"ו, הלא היא בטלה ומבוטלת כטיפה בים, נגד הרחמים הגדולים של הקב"ה, ואמנם, כלל ישראל צריכים לרחמים, וכך סיים בלשונו הקדוש, אבל כבר אמרו מדה טובה מרובה על מדת פורענות וכו', ולפי מה שסבלו ישראל צרות ויסורים ר"ל בשנה החולפת, תכלה שנה וקללותיה, על אחת כמה וכמה שתהיה אי"ה השנה הזו טובה ומבורכת לישראל בישועה כללית, תחל שנה וברכותיה.

זמני השבת

זמני יציאת החג

ירושלים: 7:11 ת"א: 7:13 ר"ת: 7:49

ראש השנה

זמני כניסת החג

ירושלים: 6:00 ת"א: 6:15

לחשוב רק טוב על כל יהודי באשר הוא

סיפור זה התחרש בראש השנה באחת השנים אצל הבעל שם טוב הקדוש זיע"א, תפילת ראש השנה התנהלה לאיטה, יחד עם עשרות תלמידיו הקדושים וסתם יהודים פשוטים שהגיעו מכל קצות מעוזיבו וסביבותיה, עסוקים בעבודת יום הדין, מפילים תחינתם ובקשתם לפני בורא העולם שיזכה אותם בשנה טובה.

עומד הבעל שם טוב במזרח בית המדרש, ודומה שרק גופו נמצא שם, ואילו רוחו מפליגה הרחק הרחק. פניו בוערות כלהבת אש והוא לא נע ולא זע, שקוע בשרעפיו, מלאכים יחפזון וחיל ורעדה יאחזון ויאמרו הנה יום הדין, אימת יום הדין ניכרת בכול, גם פשוטי העם שבאו לחזות בבעל שם טוב ולהתבונן בתפילתו, רועדים מאימת יום הדין.

תלמידיו הגדולים של הבעל שם טוב שקועים בתפילתם, מתלהבים בהתלהבות יקוד קודש שהולכת וגוברת מרגע לרגע, זה עומד סמוך לכותל פניו שטופות באגלי דמע, זה עומד כשראשו טמון במחזור ומתייפח בבכי, אחד מהם הלה מתנועע מעל גבי המחזור בהתלהבות רבה, לעתים סופק כף בהתלהבות, לעתים עוצר בעצמו, תומך את ראשו בידו וממולל את זקנו העבות מכווץ עיניו בהתבוננות ומחשבה עמוקה, ולעתים מושיט את ידו לעמקי הכיס, מוציא מבלי משים קופסה של טבק, נוטל קמצוץ ושואף את ניחוחו החריף עמוק לריאותיו, ומיד ממשיך בהתלהבות כמקודם בעבודתו הקדושה, שקוע התלמיד הרחק הרחק בשרעפיו, ולא שם לב שקופסת הטבק נשמטה מכיסו ונפלה בנקישה חלשה על רצפת בית המדרש.

זמן מה עבר והתלמיד הושיט את ידו כהרגלו פעם נוספת אל כיסו להוציא את קופסת הטבק, והנה הכיס ריק, השפיל התלמיד את מבטו לארץ והבחין בקופסת הטבק הזרוקה על הרצפה, התכופף והושיט את ידו, נטל את הקופסה והרימה מן הארץ, והוציא שוב קמצוץ טבק, תחב באפו ועד מהרה המשיך בתפילתו, כאילו מאום לא אירע, שב להתבוננותו ברוי התפילה, אימת יום הדין חזרה ושרתה עליו ונראה היה כאילו מקרה זה נשכח.

אך לא כן היה, אחד מפשוטי היהודים תושב מעוזיבו שישב בבית המדרש, הבחין כיצד תשומת לבו של החסיד ניתקה לרגע קצר מן התפילה אל קופסת הטבק, וכעין תרעומת

התגנבה לליבו, הייתכן, בעיצומה של תפילת ראש השנה, ראשו של זה נתון בדברים פחותים מעין אלה, ביום כה נשגב חורג החסיד מכוונת התפילה בשל קמצוץ אבקת ריח? פליאה, וכיוון שעלו הדברים בהרהור לבו, עלו ועמדו לפני כיסא הכבוד בעת שישב קודשא בריך הוא על כס משפט, כשקטגור וסגור עומדים זה מול זה, מתנצחים ומתאבקים.

צהל הקטגור ובא בטענה: ריבונו של עולם, ראה כי גם חסיד גדול זה מתלמידי חביבך, אין ראשו נתון ביום הנורא לתפילת היום, אלא בקמצוץ טבק שגורם לו תענוג וקורת רוח גשמית, כיצד רוצה הנך לזכותו בדיון? השפיל הסגור את ראשו בכאב ובמבוכה ולא מצא מילים שיסגרו על יהודי זה. באותה שעה עומד הבעל שם טוב הקדוש בבית מדרשו, ראשו ולבו נתונים למאבק האיתנים המתחולל מול כיסא הכבוד, וליבו דואב, מביט הוא בחרדה ורואה כיצד מידת הדין מקטרגת על תלמידו הגדול, מנסה הוא ללמד זכות, להשיא עצה ואין שועה לדבריו, הקטגור עומד בשלו ואף הולך ומתחזק בטענותיו. מוסיף הבעל שם טוב אומץ ומפציר למען נפש תלמידו, אך מידת הדין גברה והגזרה נגזרה.

עיניו הטהורות מוצפות דמעות של רחמים על תלמידו, בוכה הבעל שם טוב ממעמקי לבו שמא ניתן בכל זאת למצוא לו פתח של זכות ולזכותו בשנה טובה, עומד הרבי שעון על מרפקו, מפעם לפעם מנגב את זיעתו, מתאמץ לבטל את הגזרה הנוראה המרחפת על תלמידו, לאחר מאמצים רבים מצליח הבעל שם טוב לפתוח סדק של רחמים במסך הדין הנורא.

הנה הכרוז משמיע, באם אותו יהודי שהרהר בלבו רעה על החסיד, ידון ויפסוק את המעשה לכף זכות, תוסר ממנו הגזרה הרעה. נושא הבעל שם טוב הקדוש את עיניו בתקווה, אנחה כבדה מתמלטת מפיו והוא ממשיך בתפילתו, וכי מה בידו לעשות, מנוע הוא מלגלות ולספר על המעשה שאירע, רק אם אותו יהודי ימצא כף זכות מעצמו, יציל את תלמידו החסיד ויוריד מעליו את הקטרוג.

ליל הושענא רבה, בית מדרשו של הבעל שם טוב הקדוש הומה גם עכשיו, קהל רב בא לומר את התיקון במחיצת הבעל שם טוב, חמימות שוררת בבית המדרש הגדול, בחוץ נושבת רוח סתיו בחזקה, מרעידה את העצים ומשילה מעליהם את העלים. האנשים יושבים סמוכים זה לזה כדיבוק חברים, שקועים בספר המונח לפנייהם וממלמלים את התיקון..

משל ונמשל

למענו יתן לנו חיים טובים, וככה ניטיב את דרכנו פעם אחת הגיע החפץ חיים הקדוש זיע"א לעיר ווארשא, וכל אנשי העיר באו לראותו, והתאספו בבית הכנסת ציבור של אלפים, וביקשו מהחפץ חיים שידרוש בין מנחה לקבלת שבת. והחפץ חיים נעתר לבקשתם, ועלה על הבימה ואמר דברי מוסר, והקשה על הא דאמרינן, "זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים למענך אלקים חיים" והקשה מהו הפירוש של למענך? ותירץ כדרכו:

על פי משל שפעם אחת היה בעל פונדק, שהיה לוקח הלוואות מאנשי העיר לתקופה של שנה, והיה סוחר עם הכסף, ובהגיע זמן הפירעון, היה מחזיר את ההלוואות. והנה הגיעה שנה אחת אשר הפונדק לא הלך ולא הצליח במכירת הסחורה, לא היה בידו די כסף לשלם את חובותיו, והתאספו הבעלי חובות יחד, והביאוהו למשפט, בגמר המשפט, קם העורך דין ואמר לשופט, הן אמת שלהאדם אכן מגיע עונש חמור, וצריכים להובילו לכלא כי כאשר לוויים צריכים לשלם, אבל מה יהיה לבעלי החובות מזה שהאדם ישב בכלא, וכי ככה יחזיר להם את הכסף? רק יש לי עצה אחרת, שיתנו לו עוד הלוואה שיוכל להתחיל לסחור כבראשונה, ויעמידו עליו אנשים שישמרו עליו, שלא יבזבז את הכסף, וככה ישלם את כל חובותיו. וסיים החפץ חיים את דבריו, הן אמת שלא התנהגנו כדבעי, ומגיע לנו על זה ח"ו עונשים, ולא שנה טובה, אולם איזה תועלת יהיה מזה להקב"ה, אלא אם יכתוב לנו הקב"ה שנה טובה ומבורכת, ככה שלא יחסר לנו כלום, ועל ידי זה ניטיב דרכנו ונוכל לעבדך, וזהו שאנו מבקשים מאת הבורא יתברך שמו, זכרנו לחיים וכו' למענך אלקים חיים, כי מה יהיה להקב"ה בזה שיעניש אותנו, אלא למענו יתן לנו חיים טובים, וככה ניטיב את דרכנו.

גם היהודי שקטרג בלבו על החסיד בראש השנה יושב יחד עם הציבור, הוא מנסה לקרוא את הכתוב לפניו ולשקוע בספר, אך ללא הצלחה, אדי הזיעה והחום שממלאים את בית המדרש נראה שנכנסו ובאו למוחו, ראשו כאילו נתון בערפל כבד, מחשבותיו רבות מתערבבות זו בזו ללא סדר, וראייתו מעורפלת. התאמץ האיש לנער את הערפל, לגרום למחשבותיו להתרכז בתיקון, וככל שהתאמץ והתכוון, כן הלך הערפל והתפזר וכמו מאליה צפה ועולה תמונה בראשו,

הוא רואה כיצד החסיד מתכופף ומרים את קופסת הטבק בתפילת ראש השנה, ותמה מדוע נזכר במקרה ההוא שכמעט נשכח ממנו, אך התמונה לא הרפתה ממנו, והמחשבות החלו לרדוף זו את זו, מדוע חשבתי רעה על אותו חסיד מופלא? הררה בצער, בוודאי עשה את מה שעשה מסיבה מוצדקת, וטעם הטבק בוודאי החיה את נפשו בעת שמחשבותיו עסקו בספירות ומדרגות עליונות, בוודאי היה מוכרח לדבר כלשהו כדי להשיב את רוחו, הוא עשה זאת לטובה, ואני החשבתי לו לרעה. חשק היהודי את שפתיו בכאב ודוק של דמעות הציף את עיניו, לבו התמלא רגשות חרטה.

לאחר הרהורים רבים החליט בלבו: אלך אל הבעל שם טוב הקדוש והוא בוודאי ידריכני בדרך ישרה לתקן את אשר עשיתי. עד מהרה מצא את עצמו עומד נבון קמעה מול עיניו הסהורות והאוהבות של הבעל שם טוב, הוא לא ידע כיצד להתחיל בדבריו, עד שלפתע פרץ בבכי נורא תוך כדי שהוא משיח למקוטעין את אשר אירע בראש השנה, אנא יורני רבנו דרך תשובה סיים את דבריו בקול חנוק ומיוסר. הביט בו הבעל שם טוב בחמלה, וזיק של שמחה ריצד בעיניו, הררה מעט ואחר נשא מבטו והתחיל מספר ליהודי את אשר התחולל בשמי רום, כיצד גרמה מחשבתו לקטרוג וגזר דין נורא נגזר על אותו חסיד, היהודי עמד עמידה אומללה כשהוא נחרד, האומנם עד כדי כך הזקתי לו? זעק בקול לא לו, האין דרך תשובה ותקנה? עתה בני, הוטר הקטרוג מעל היהודי, אמר הבעל שם טוב בקול אוהב, בזכות לימוד הזכות שלימדת על החסיד, אך להבא היוזהר בני לנפשך מאוד, חשוב רק טוב על כל יהודי באשר הוא.

צ'ין אדם לחברו

סוד התקיעות – לאהוב כל יהודי

הרה"ק ר' אברהם מאיר מווארשא ז"ל היה בעל תוקע אצל הרה"ק בעל "ישמח ישראל" מאלכסנדר זיע"א. ובכל שנה ביקש מרבו שיאמר לו סוד התקיעות ולא אמר לו, בשנה האחרונה לחייו של ר' אברהם מאיר, אמר לו רבו, תמיד רצית לדעת את סוד התקיעות, עכשיו אומר לך, הסוד הוא לאהוב כל יהודי ויהודי יהיה מי שיהיה, כלום סבור אתה שכוונתי ליהודי המתפלל בכל יום? ושמה אף לזה המתפלל רק בשבתות? ואולי תחשוב שכוונתי לאהוב גם את היהודי שמגיע לבית הכנסת רק ביום כיפור? ובכן כל זה פשיטא, על זה איני צריך הסכמתך, ובכן כוונתי היא ליהודי פשוט ונבער ההולך ביום הכיפורים ורואה לתימהונו כי החנויות סגורות, ושואל מה זה? ואומרים לו היום הוא יום משפט, כששומע זאת, מתעוררת בקרבו הנקודה היהודית, ורץ לביתו ואומר לאשתו, את יודעת היום הוא יום משפט, ואנחנו צריכים לילך לבית הכנסת, כי זוכר אני שסבי היה הולך להתפלל בזה היום, והיא אומרת לו, עוד לא בישלתי סעודת צהרים כי החנויות סגורות.

מיד לובש כלי קרב, ורוכב על סוסו היערה, וצד ארנבת ומביא לאשתו לבשל צהריים, והולך ולוקח הסכין ומגלח עצמו לכבוד היום, ואוכל צהרים, ולוקח את אשתו ורוכב ומגיע אל בית הכנסת. וכשבא לפני שער ביהכ"ס, אומר: "רבונו של עולם, אתה יודע שאני נבער וריק, איני יודע

לקרוא ולהתפלל כי לא למדו אותי, ולמה אכנס לביהכ"ס, על כן רבש"ע, אני מודה לך על העבר ומבקש ממך על העתיד", ורוכב חזרה הביתה. ליהודי כזה נתכוונתי, כזה יהודי גם כן צריכים לאהוב. השיב ר' אברהם מאיר: יהודי כזה יכול רק הרבי לאהוב, אמר לו רבו: הרי רצית לדעת סוד התקיעות, כלום חושב אתה שהם דברים הנקנים באמירה, צריך לעבוד ולעמול הרבה כדי להגיע למדרגה זו של אהבת ישראל, ואילו זה שרוצה רק לדעת, לא יועיל כלום בכוונותיו.

ומה לא עושים כדי למנוע דמעה

מיותרת מאלמנה

מסופר על הרה"ק רבי יוסף חיים זונענפעלד זיע"א, ששנה אחת סמוך לראש השנה נפטר בפתאומיות בעל התפילה של בית הכנסת בו התפלל. בא גבאי בית הכנסת לרבי יוסף חיים לשאול את מי לקחת לבעל תפילה? השיב הרב שלא ידאג, הענין יסודר על ידו בע"ה. בראש השנה שלח רבי יוסף חיים לעמוד התפילה את בנו של בעל התפילה הקודם. הדבר הפתיע את המתפללים בהיות הבעל תפילה אבל על אביו ואסור היה לו להתפלל ביום טוב. כששאלוהו על כך, השיב רבה של ירושלים: בעזרת הנשים עומדת אלמנתו השבורה של בעל התפילה הקודם, והנה אם היתה שומעת את קולו של יהודי אחר מתפלל, היתה נשברת יותר, ועכשיו שבמקום את בעלה שמעה את בנה, זה הרגיע אותה במקצת, ומה לא עושים כדי למנוע דמעה מיותרת מאלמנה.

תלולא דצדקיא

שבת קודש כ"ז אלול

הרה"ק רבי נתן אדלר ב"ר יעקב שמעון (רבו של החתם סופר – ק"ט)
הרה"ק רבי יעקב אריה לייב קאוולער ב"ר מרדכי מנעשחין (תקצ"ו)
הרה"ק רבי שלום רוקח מבעלזא ב"ר אלעזר (תרס"ו)
יום שני כ"ט אלול
הרה"ק רבי משה ב"ר ישראל פערלוב מסטאלין (תש"א)
הרה"ק רבי אברהם יעקב ב"ר יצחק מרדכי מגוואדיץ – סטאלין (תש"ב)
רבי נחום שלמה ב"ר משה מקאונץ (תש"ב)
יום שלישי א' דראש השנה
שרה אמנו
הרה"ק רבי מאיר לייבוש (מלבי"ם) ב"ר יחיאל מיכל
הרה"ק רבי נחום ממאקרווב ב"ר מרדכי מטשרנוביל
הרה"ק רבי מאיר בארדיטשוב ב"ר לוי יצחק
יום רביעי ב' דראש השנה
רבי אמנון ממאנצא (בעל ונתנה תוקף)
הרה"ק רבי נחמן צבי אפשטיין ב"ר יצחק אב"ד קאלמי
הרה"ק רבי ישראל מטטולין ב"ר אשר
הרה"ק רבי ברוך מרדכי מקידינוב ב"ר שלמה חיים
יום חמישי ג' תשרי
הגאון רבי ישראל ליפשיץ ב"ר גדליה (תפארת ישראל)
הרה"ק רבי יצחק דוד בידרמן ב"ר משה מלעלוב
יום שישי ד' תשרי
הרה"ק רבי אברהם דאנציג ב"ר יחיאל מיכל (חי אדם)
הרה"ק רבי יואל הלפרין ב"ר יצחק אייזיק מאוסטראה המכונה בעל שם

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מצווה הלכות

מאת הרה"ק נטילאל הכהן רביטבין שליט"א
מדרש "ב"מ א"ר" ר' פרש"י ז"ל על המעשר.

מאכלים שלא אוכלים בראש השנה

(א) נוהגים שלא לאכול אגוזים בראש השנה, ש"אגוז" בגימטריא "חט", [היו צדיקים שאמרו שיש לזכור שגם "חט" בגימטריא "חט". ודו"ק]. ועוד שהן מרבים כיחה וניעה, ומבטלים התפילה (רמ"א א"ח סימן תקפ"ג סעיף ב').
(ב) טוב לזהר שלא לאכול בראש השנה עוגת דבש שמעורב בו אגוזים (שאלת רב, עמוד ש"פ, סימן ט"ו).
(ג) וכן אין אוכלים פולין וקטניות, שהם גם כן מרבים כיחה וניעה (מטה אפרים סימן תקפ"ג סעיף ג').
(ד) אין אוכלים חמוצים בראש השנה, ולכן אין נוהגים חומץ בתבשילים (משנה ברורה שם ס"ק ד').
(ה) ופלפל אינו בכלל זה, לפי שהוא לתיקון המאכל (ערוך השלחן שם, סעיף ג').
(ו) יש נוהגים שאין אוכלים אגוזים וחמוצים עד אחרי שמחת תורה (פסקי תשובות שם, ס"ק ה').

קרית קרעטשניף רחובות

טל: 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות דפוס פוסטר

דפוס אישי מקצועי

08-8422112 ההגנה 54 רחובות

P6422112@gmail.com

כוח"ט ושנה טובה ומבורכת

לכ"ק מן אדמו"ר עט"ר שליט"א

לכל הנלווים אליו ולכל בית ישראל

לקוטים וספורים נפלאים

נצבים – ראש השנה

ביום הכפורים לפני תפלת נעילה קרא רבי אברהם לבחור. נרעש ונרגש נצב לפניו התלמיד, ורבי אברהם שאל: כשאמרת בוודיו לצנו – מה כיוונת? השיב: כיוונתי על כת לצים, שאינם מקבלים פני שכינה.

ענה רבי אברהם: אני מתכוון לליצנות של ממש. אם שמיעת שיחות במשך כל חדרש אלול בישיבה אינה משנה את התלמיד במאומה – הרי זו ליצנות!

הדברים חלחלו עמק לתוך לב הבחור, ומיד לאחר יום הכפורים פנה לבית המוסר שבקובנא, שם ישב ולמד מוסר בהשתפכות הנפש,

עד שנקבעה בלבו החלטה גורלית – להשאר בסלבודקא. החלטה זו היא שגרמה להתעלותו הגדולה, והוא גדל, התעלה ונהיה לאחד מגדולי בעלי המוסר והמשגיחים שבדור.

(לאור הנר)

"לא יאבה ה' סלח לו"
(כט, יט)

כתב מרן הגר"ע יוסף זיע"א (ענף עץ אבות, עמ' קס"ט): על האדם ליתן דין וחשבון לפני הקב"ה גם אחר פטירתו, אם נמשך חטאו בעתיד.

אדם שבנה תיאטרון שמשדרים בו תועבה, או אפיקורס שחיבר ספר מינות וכפירה ורבים הוחטאו על ידו לאחר מותו יותר מאשר בחייו, אף שבשעת מיתתו דנו

אותו לגיהנום כראוי לו, מכל מקום בכל ראש השנה שבים לדונו על כל מעשהו שהצמיח, וזוהי עבירה שעושה פירות, וחוזרים ופוסקים להעמיק לו גיהנום.

אוי לו שחטא והחטיא את הרבים לדורי דורות.

"והיה בשמעו את דברי האלה הזאת" (כט, יח)

המידה הגורמת לאדם להאזין לכל דברי התוכחות שאומר משה רבנו מפי הגבורה, ולהישאר שווה נפש ולומר בליבו שדבר מכל אלו לא יגיע אליו, היא מדת הליצנות, המרחיקה מן האדם את המוסר.

וכמו שמובא במסילת ישרים (פרק ה, בביאור מפסידי הזהירות): ותראה קושי הלצון והשחתתו הרבה... כי בליצנות אחד ובשחוק קטן יפיל האדם מעליו ריבוי גדול מן ההתעוררות

וההתפעלות מה שהלב מתעורר ומתפעל מעצמו... ובכח הליצנות יפיל הכל לארץ ולא יעשה בו רושם כלל, ולא מפני חולשת העניינים, ולא מפני חסרון הבנת הלב, אלא מפני כח הלצון ההורס כל עניני המוסר והיראה.

בענין זה הוכיח רבי אברהם גרודז'נסקי זצ"ל תלמיד שהגיע לישיבת סלבודקא.

אותו תלמיד בא מירושלים, ורבי אברהם

חש כי עדיין רואה הוא את עצמו כבן ירושלים, ועוד לא רואה בישיבה בית במלא מובנה של המלה, כפי שתבע מכל תלמידיו.

"וכתב לחיים טובים..."

המדרש מתאר את אותו בקר שבו יושב רבי ינאי בטרקלינו - כשנפתע נשמעים מבחוץ קולות הכרזה. רבי ינאי נגש לחלון, והוא רואה את הרוכל - אותו איש פשוט שמביא בדרך כלל מחטים וכפתורים, אולי גם מעט תבלינים - עומד עכשו באמצע הרחוב ומכריז בפאתוס: "מאן בעי למזבן סם חיים?" - מי רוצה לקנות סם חיים?

אפשר רק לדמין את תגובת העוברים והשבים. אלה היו תקופות שבהן הצבור לא הרגל בגימיקים שווקיים. אם מישוהו מכריז ברחוב שיש לו את סוד החיים - ודאי יש לו מה למכר.

אנשים עוצרים, מתעניינים, מבקשים לקנות, מוכנים לשלם הון עתק, וכי מי לא ירצה סם שיבטיח לו אריכות ימים?

אבל אז מתרחשת תפנית בעלילה: הרוכל שולף ספר תהלים ומתחיל להקריא: "מי האיש החפץ חיים, אהב ימים לראות טוב? נצר לשונך מרע ושפתך מדבר מרמה" (תהלים לד, יג-יד).

ולבסוף הוא אומר: "רבותי, הנה סם החיים, חנמית לחלוטין - אבל עובד במאה אחוז. הבטחה של דוד המלך!"

יה"ר ששנזכה לשנה טובה, שנה בריאה, שנה שמחה, עם חותם חיים,

"ועתה כתבו לכם את השירה הזאת ולמדה את בני ישראל שימה בפייהם" (לא, יט)

פנה בעל החנות לקופאי שלו: השמעת מה אמר הלקוח? מילים כדורבנות! רשום נא את דבריו החשובים בשולי טופס ההזמנה.

וכך היה. בעוד הלקוח משמיע מילות גידוף וזלזול בעם הסוחרים לדורותיו, ארזו עבורו את חבית הדבש, הוא שילם את המחיר הנקוב ויצא מן החנות.

ואכן, כאשר חשש - כן היה: שולי החבית היו מלאים קמח ושאריות פסולת.

הוא מיהר לתבוע את המוכר וטענתו בפיו: דבש נקי ביקשתי, לא תערובת של פסולת ודבש! השב לי את כספי והוסף גם פיצוי על עוגמת הנפש.

יש לך מה לומר להגנתך? - התעניינו הדיינים. חיך המוכר ושלף מאמתחתו את פנקס ההזמנות: ראו נא, הלא כבר בשעת הקנייה ידע אדם זה היטב מה יש בשולי החבית. ומאחר וידע ובכל זאת קנה - מה לו כי יתלונן?!

כך - אמר המגיד מישרים מוילנא - גם בפסוקים שלפנינו: מתחילה אמר ש"השירה הזאת" עוד תביא תועלת לפניו יתברך כאשר תהיה לעד, כדי לדחות את קטרוגם של מלאכי השרת ולהוכיח להם שאתם הנכם בני ישראל. אולם יש עוד עניין נוסף: שהשירה הזאת - שירת האזינו - תהיה לכם לתועלת גדולה כאשר "אביאנו אל האדמה אשר נשבעתי לאבותינו... ופנה אל אלהים אחרים ועבדום ונאצוני והפר את ברית", ואז כאשר "תמצאנה אותו רעות רבות וצרות, וענתה השירה הזאת לפניו לעד", וטענה גדולה תהיה בפייה כלפי: "כי ידעתי את

רבי ינאי היה מספר את הספור הזה ומסים: "עד אותו היום לא הבנתי את כוננו של דוד המלך; ורק בזכותו של הרוכל הזה זכיתי להבין את משמעות הפסוק".

אמנם זה ספור מענין, עם התחלה וסוף מפתיע; אבל לכאורה, ה"ל לא עוסקים בשמור ספורים מרתקים מימי קדם. המסר יכול היה להאמר גם בלי דמות הרוכל ובלי פרטי העלילה - לא כך?

לפעמים אדם מוצא את עצמו בסיטואציה מסעירה: מלה משלכת לעברו, רמיזה, לחש מאחורי גבו, ואולי אף הלבנת פנים ברבים - בצדק או שלא בצדק.

האדם, שאינו גרוש בערף עצמי, מרגיש כאלו נקלע למלחמה על חיו, ובמלחמה כמו במלחמה - כדי לנצח צריך להלחם בכל הכוח.

איך הוא "נלחם"? מנסה להבין מי נגד מי; מצטדק; מאשים את האחרים; מפעיל "אנטנות" פנימיות להבין מי שונא אותו ולמה; מלקט פסות מידע; מעביר שמועות, הכל כדי לשוב לאותו מקום בטוח שהתערער. אל תדברו אתו עכשו על לשון הרע. אל תזכירו לו רכילות. בעיניו - הוא במלחמה על כבודו. ומכאן הדמוי ל"רוכל": רוכל קונה מזה ומוכר לזה; רגיל מוכר כפתורים - ואלו רוכל של החיים מתעסק בלסדר ענינים אישיים.

ועכשו נשאל את אותו "רוכל": מה תרויח מקל זה? "אני נלחם על החיים שלי!" יתמה. "חיים אלו - כשמוזלזלים בי ומדברים עלי? אני מנסה להשיב לעצמי את חיי!"

"וכמה זמן אתה פועל כך?" נשאל. והוא יענה במבוכה: "האמת - מאז ומתמיד. כשפוגעים בי או מנסים לערער את מקומי - אני נלחם כמו אריה."

"וזה עובד לך?" כאן יבוא השקט. כי האמת - לא. במקום לחוש חיוניות - הוא נהיה ממרמר, חסר ערך, עסוק בהשרדות, בלי מנוחה פנימית.

חיו יבשים, נעדרי חבור וטעם; התקנה היחידה: אולי צדין לא נלחמתי מספיק... מה שמוכיל לעוד מלחמה ועוד מרידות - וחוזר חלילה.

והמציאות הזו חוזרת על עצמה שוב ושוב: ככל שהאדם מנסה להחזיר לעצמו את החיים באמצעי "רוכלות" - כך הוא פחות מרגיש חי.

יאמר בדרך צחות: כתבו לכם - כי על פי הרוב כתיבת ספר תורה היא על ידי העשירים, אבל את קיום התורה והלימוד עוזבים לעניים, כאילו הם בלבד מחויבים בכך. לכן מזהיר הכתוב: ועתה כתבו לכם - כלומר, עבורכם ולמענכם, למען תקיימו ותלמדו גם אתם את התורה. לתכלית זו כתבו, לא רק עבור העניים.

(לקוטי בתר לקוטי)

"והיה כי תמצאנה אותו רעות רבות וצרות וענתה השירה הזאת לפניו לעד כי לא תשכח מפי זרעו כי ידעתי את יצרו אשר הוא עושה" (לא, כא)

פנינה מתוקה מדבש כתב על כך הגאון רבי יצחק אליהו לנדא זצ"ל, מגיד מישרים בק"ק וילנא: משל לאדם שנכנס לבית מסחר לממכר דבש וביקש לקנות מספר חביות. בשמחה רבה - אמר בעל החנות, וכדי להרשימו באיכות דבשו פתח את מכסה אחת החביות והתפאר: ראה, ידידי, דבש נקי ומשובח! אך הלקוח סירב להתרשם והשיב: אמנם הדבש שבראש החביות מרשים ואיכותי למראה, אך הלא הכל יודעים טבעם של סוחרים: למעלה, בראש החבית, הם יוצקים שכבת דבש משופרא דשופרא, אך בתחתית החבית מסתתרים גושי קמח, פסולת ושאר

מרעין בישין. איני טיפש - יודע אני כי זו דרככם מאז ומעולם!

יצרו אשר הוא עושה היום בטרם אביאנו אל הארץ אשר נשבעתי, ותהיה זו מליצת יושר עבורכם, שאין מקום להענישכם, מאחר ומתחילה ידעתי את יצרכם ובכל זאת הבאתי אתכם אל הארץ! בעקבות זאת, ביאר הגאון רבי גבריאל זאב מרגליות, מו"צ בהורודנא (חתנו של הצדיק רבי נחומקה מהורודנא), באופן נפלא את לשון הפייטן: וכל מאמינים שהוא טוב לכל, וטעם הדבר - משום שהוא יודע יצר כל יצורים.

(ושלל לא יחסר)

"כי אתה שומע קול שופר" (מוסף לראש השנה)

מובא בגמרא (ראש השנה כו, ב): מצווה של ראש השנה ויום הכיפורים בכפופים - שופר כפוף. ומדוע? אומרת הגמרא: מר סבר, בראש השנה כמה דכייף איניש דעתי - טפי מעלי. כלומר: בראש השנה ככל שאדם מכופף דעתו - הוא מעולה יותר. והנה, מדברי הגמרא נוכל לקבל עצה נפלאה כיצד נוכל לזכות בדין בראש השנה: על ידי שנקבל על עצמנו להיות כפופים לקב"ה, כפופים יותר לחברנו, ומעבירים על מידותינו, וידוע: כל המעביר על מידותיו - מעבירים לו על כל פשעיו (ראש השנה יז, א). מעשה ביהודי שהיה חשוך בנים במשך כמה שנים.

ניסה את כל הסגולות והיה אצל גדולי ישראל אך לא נושע.

ערב ראש השנה החליט לנסות ולקנות את

"הפטרת חנה" הידועה כסגולה להיפקד. הוא הוסיף על המחיר ולבסוף זכה בעלייה הנכספת.

והרוכל ההוא, באותם ימי קדם, ישב עם עצמו יום אחד ושאל את השאלה הקשה: איפה החיים שלי? לאן נעלמה החיוניות? למה אני הופך להיות יותר ויותר נרגז ועצבני? ואז הוא פתח ספר תהלים, וגלה שדוד המלך בעצמו שואל כך: "מי האיש החפץ חיים, אהב ימים לראות טוב?" (תהלים לד, יג).

והתשובה מופיעה מיד בפסוק שלאחריו, שחר על גבי קלף: "נצר לשונך מרע ושפתך מדבר מרמה!" הפוך! לא להלחם יותר - אלא להבליג יותר. לא ללקט פסות מידע משמיצות - אלא לנשך שפתים ולשתק. לא להאשים ולשנא - אלא לדומם את מנוע הטורבו שפועל בלב באותם רגעים.

"אבל איך זה עובד?" שואל הרוכל את עצמו. "זה הרי הפוך מההגיון! הסבה שאני מרגיש חסר חיים היא בגלל אותו אחד שפגע בי - אז האם ההסקמה בשתיקה לפגיעה שלו, דוקא היא זו שתחזיר אותי לחיות?"

כדי להבין - נחזור לבסיס. למה אנחנו כאן? כדי לתקן את נפשותינו ולפדות את הניצוצות האלוקיים שטמונים בין שבילי חיינו.

יש חיות בסיסית שהקב"ה נותן לנו בכל רגע - לנשם, ללכת, לפעל - אך היא אינה מספיקה לחיות באמת. כדי לחיות באמת - עלינו לפדות את הניצוצות. כשאנו מתמודדים נכון - אנו מקבלים אנרגיה חדשה, שמביאה רעננות והתחדשות, אבל אם לא פדינו את הניצוץ? זה כמו רכב שזקוק לדלק, חולף על פני תחנה ואינו נכנס. מי יודע מתי תבוא התחנה הבאה...

כשאני לא פודה את הניצוץ - אני מפסיד חיוניות עד למעבר הבא, והניצוץ נשאר שבו בקליפות ומוסיף כוח לסטרא אחרא.

הניצוצות האלוקיים טמונים דוקא ברגעים הקשים: במעברים, בכאבים, בפגיעות. אם אני מגיב כמצוה - אני פודה את האוצר ומקבל את החיות.

אבל השטן לוחש אחרת: "אל תשתק! אל תהיה פראיר! תלחם!"

כך האדם נאבק - אך בפעל מתניבש. הופך לנרגז, חסר רעננות, כאתרוג יבשושי.

אלא שאז קרה דבר לא צפוי, לאחר עליית חמישי ניגש אליו יהודי ואמר: סליחה צדיק, אני ואחי קנינו את עליות שישי ושביעי, אך כעת הבנו שאסור לשני אחים לעלות אחד אחרי השני, רצינו לשאול - אולי תסכים להחליף עם אחי? אתה תעלה שביעי והוא יעלה מפטיר, וכך נוכל לעלות שנינו שלא ברצף?

היהודי שומע את הדברים ובתוכו מתחילה מלחמה פנימית. במחשבה ראשונה סבר: מה פתאום לוותר? הלא אני זקוק נואשות לסגולה ול"הפטרת חנה"! ואולם במחשבה שנייה הררה: הרי ניסיתי את כל הסגולות ולא נושעת, ורק את הסגולה שנקראת ויתור עדיין לא ניסיתי...

אין בעיה, אני מסכים - ענה במאור פנים. וכך עלו שני האחים והוא עלה ביניהם.

בסיום התפילה ניגש אחד האחים למיודענו והחל להתנצל: כעת נודע לי כי קנית את העלייה לצורך סגולה לזרע קודש ואני לקחתי לך אותה. אני ממש מתנצל.

ענה היהודי: תרגיש בנוח, הכל בסדר, בשמחה ובאהבה רבה.

והנה, שנה לאחר מכן הזדמנו שוב שני האחים בראש השנה לאותו בית כנסת. הם נגשו לאותו יהודי ואמרו לו: השנה

אנו רוצים לקנות עבורך את "הפטרת חנה".

השיב להם: תודה רבה לכם אחי ורעי, אך באמת

שאינ צורך. לפני חודש עשיתי ברית לשני תאומים שבהם זיכני ה' יתברך - עקב סגולת הוויתור.

"וזכרני לחיים טובים ולשלום ופרנסה טובה וכלכלה" (מתפילת ראש השנה)

מעשה בבתו של מרן הגרי"ז, אשר התאוננה בפני אביה על היוקר המאמיר והולך בארץ ישראל. ענה לה הגרי"ז: הסירי דאגה מלבך, שכן בראש השנה נקצב לאדם כמה מזון יהיה לו, ולא כמה כסף יהיה לו. אם כך - את המגיע לך תקבלי, אף שהמחירים עולים. כיוצא בזה סיפר רבי אהרן גרוסברד, משגיח בשיבת פוניבז', שפעם שאל את מרן הרב שמואל רוזובסקי זצ"ל:

האם כדאי ללוות כסף כדי לקנות סוודר במחיר הזדמנות של סוף עונה, או שהקב"ה לא גוזר על אדם כסף אלא סוודר, וממילא כשיצטרכו סוודר - יהיה די כסף בשביל לקנות אותו, והסכים הרב שאכן כך הוא.

"מי יחיה" (מתפילת ראש השנה)

בפרברי רוסיה לפני כמאתיים שנה חי לו כפרי ששימש כעגלון העיירה. תפקידו דמה לנהג מונית, אלא שבעוד שנהג מונית יכול להתפרנס בכבוד ואף יותר מכך, עגלון בקושי היה גומר את החודש. יום אחד פנה הפריץ לעגלון וביקש שיסיע אותו לצרפת. בדימוי למונית, זה כמו נסיעה לאילת - חלום של כל נהג, כי ממסע כזה ניתן להרוויח סכום הגון למחיה ולכלכלה.

לאחר ההכנות, יצאו השניים לדרך, ולאחר שלושה ימים הגיעו ליעד.

הפריץ ביקש מהעגלון להמתין לו מעט, וכעבור זמן חזר עם כלוב ובו ציפור. לשאלת העגלון: מה זו הציפור? השיב: ציפור זמיר. ומה מחירה? - מאה רובל. סכום עתק באותם ימים.

שב העגלון לביתו לאחר המסע המפרך, שבור ורצוץ. ימים ארוכים שכב במיטה ולא דיבר, לבסוף סיפר: אנחנו אוכלים תרנגולים בלבד - בכל יום אותו האוכל

בצורות שונות. נמאס כבר! הפריץ שלנו קונה ציפור כה קטנה במאה רובל, כאשר תרנגול גדול עולה רק חצי רובל, מי יודע איזה טעם נפלא יש לה? למה לנו לא מגיע ליהנות כך מהחיים?

השיבה לו אשתו: זו הבעיה שלך? אל תדאג. יש לנו חסכוניות ששמרנו לעת הצורך. נשבור אותם, נקנה ציפור כזו ונתענג גם אנו.

אמרו ועשו. שברו את החסכוניות, לקחו הלוואות, והעגלון יצא למסע להביא את הציפור. שלושה ימים הלך ושלושה ימים חזר, והנה הציפור בביתם.

אמרה האשה: מעולם לא בישלתי כזו ציפור. איני יודעת איך להכין אותה, תרנגול אני יודעת, אבל מה עם זו?

השיב העגלון: מה הבעיה? נחצה אותה לשניים - חצי במרק וחצי על האש - ונהנה מכל העולמות.

כך עשו, אך אבוי: ממעט הבשר לא נותר כמעט דבר, ומה שיצא היה תבשיל עם ריח של ביבים.

ביאוש פנו לפריץ ושאלו: איך מכינים את הציפור הזו?

השיב בתדהמה: בישלתם את הציפור? בואו ותראו.

הובילים לטרקלין, ושם עמדה הציפור וזימרה לקול פסנתר. זו מעלתה - היא שרה. כך נהנים ממנה.

גם אנו שומעים את קול השופר. יש מי שמתרגש מבגדים חדשים, מארוחות חג ומברכות שנה טובה. אך אסור לטעות כמו אותו כפרי. את השופר לא "אוכלים", הוא בא לעורר אותנו

ליום הדין המתקרב, לנצל את ימי אלול ולהתכונן לראש השנה.

נשארו לנו שעות ספורות עד יום הדין הגדול והנורא - ראש השנה, עלינו להתעורר, לקבל קבלות טובות ולהכין עצמנו לשנה של הצלחה אמיתית, של שגשוג בדברים החשובים באמת.

ויהי רצון שנזכה להתעורר בזמן, להיכתב ולהיחתם יחד עם כלל ישראל לחיים טובים ולשלום. אמן.

(ר' שלמה לוינשטיין שליט"א)

בימי מרד אבשלום, דוד המלך בורח מארמונו עם נערי. בדרך פוגש אותו שמעי בן גרא, שמקלל אותו קללה נמרצת וזורק אבנים: "צא צא, איש הדמים ואיש הבלעל!" (שמואל ב טז).

נערי דוד מבקשים להרג את שמעי - הרי מורד במלכות הוא! אך דוד עוצר אותם: "ה' אמר לו קלל". דוד מבין: אם העלבון הגיע דוקא עכשו - הוא מטמון אלקי. אם יגיב נכון - יקבל חיות חדשה.

ואכן, ימים ספורים אחר כך שמעי מתחרט, נופל לרגלי דוד ומבקש סליחה.

ומכאן מתברר: השתיקה לא פגעה בדוד - אלא העלתה אותו למדרגות נשגבות, וגם: השתיקה לא נתפסה כחלשה - אלא עוררה את שמעי לשנוי.

וכך כותב ה"פרי הארץ" (פרשת שופטים): הדרך לתקן את השני - היא לתקן את עצמך.

ובחזרה לרוכל: מול ספר תהלים הקטן הוא מבין - הדרך להתחיל לחיות היא דוקא על ידי נשיכת שפתים ושתיקה.

כך פודים את הניצוץ האלקי ומקבלים חיות אמיתית. "מאן בעי למזבן סם חיים?" - מי רוצה לקנות חיים? (ויקרא רבה טז, ב; תהלים לד, יג-יד).

נו, ומי אינו רוצה...

(נקודות של אור - ספינקא)

גליון באר הכרשה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

ראש השנה

מכון
באר
האמונה

הנה עיקר הדבר המביא את האדם שיוכל לעמוד לפני הבורא ב"ה להתפלל ולבקש מאתו על בני חיי ומזוני בימים הנוראים הללו, הוא על ידי בחינת ענוה אמיתית, היינו כשמתבונן בשכלו שפלות עצמו, בהאיך אנפין יקום קדם מלכא לבקש על נפשו, רק על ידי שהוא ארך אפים אף לרשעים (סנהדרין קיא) זה הבחינה גורמת שיוכל לעמוד ולבקש על נפשו מבורא עולמים ב"ה בימים הנוראים האלו.

ועיקר הסיבה לזה שהבורא ב"ה מאריך אף הוא בחינת ענוה כנ"ל, שתיבת ענוה גימטריא אפי"ם, מרמז שעל ידי שמתבונן שמצד מעשיו אינו ראוי לכלום ויש לו גודל בושה והכנעה אפילו לפתוח פיו לבקש על נפשו, זה הוא הגורם למדת ארך אפים, שהש"י מאריך לו אפו ומשפיע לו לעת עתה חסד ורחמים ממקור החסד עד שזוכה לתשובה אמיתית.

... וזהו 'אתם נצבים היו"ם' זה ראש השנה כדאיתא בזוה"ק (ח"ג רלא.) על פסוק (איוב ב א) ויהי היום ויבא גם השטן בתוכם להתיצב על ה', ואמרו חז"ל ויהי היום זה ראש השנה וכו'. וזהו אתם נצבים היום, היינו שביום ראש השנה עיקר הבחינה להתיצב כולכם לפני ה' אלוקיכם לבקש על השפעת חסד ורחמים ממקור החסד, הוא על ידי בחי' נצבי"ם גימטריא נוע"ם הוי"ה, שמרמז על מדה חמישית שהוא ארך אפי"ם, היינו שעיקר הפתחון פה שיש לו להתיצב ולבקש על נפשו הוא רק על שהוא ארך אפי"ם אף לרשעים ולא מצד מעשיו וזכותו, וזה הוא רק על ידי מדת ענוה ושפלות באמת שגורם להמשכת מדה זו, יהי רצון שנזכה לזה אמן כן יהי רצון.

(בת עין, סוף פרשת נצבים)

פרשת נצבים

והנה כתיב בריש פרשתן (כט ט-יא) 'אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלוהיכם וגו', לעברך בברית ה' אלוהיך, וברש"י (פסוק יב) 'אתם נצבים, לפי שהיו ישראל יוצאין מפרנס לפרנס, ממשה ליהושע, לפיכך עשה אותם מצבה כדי לזרום'. וביאר הרה"ק ה'שם משמואל' זי"ע (תע"ד) הטעם שהוצרך לחזקם ולזרום, כי הנה שינוי גדול היה בין הנהגתו של משה רבינו לאופן ההנהגה של יהושע בן נון, כי בזמנו של משה כל צורת הנהגתם היתה שלא בדרך הטבע, ולנגד עיניהם ראו בכל העת ניסים ונפלאות, לחם - אכלו מן מן השמים, מים - שתו מהבאר, והיו עננים מקיפים אותם ושומרים עליהם מכל צד, שמלתך לא בלתה מעליך וכו', לעומת זאת משנכנסו לארץ - כשנכנסו תחת הנהגתו של יהושע בן נון היה להם הכל בהנהגת בדרך הטבע, והיו צריכים לעסוק בענייני עולם הזה לחרוש ולזרוע וכו', נמצא שעד עתה ראו כביכול את הבורא ית"ש על כל צעד ושעל ואילו מעתה ואילך הם צריכים להאמין בו, ותהא כל עבודתם מתוך האמונה וכמו שאמרו (שבת לא.) מאמין בחי העולמים וזרע, ועל כן הוצרך משה לחזקם

נצבים לפני ה' אלוהיכם - חיזוק האמונה בבורא ומנהיג לכל הברואים

בפרשתן (כט יז), 'פן יש בכם שורש פורה ראש ולענה', פירש בה היהודי הק' מפרשיסחא זי"ע, כי 'פן' הוא לשון 'ספק', והכי קאמר קרא, השמרו לנפשותיכם עד מאוד מאותו 'פן' ומכל מיני ספיקות באמונתו ית', כי הספקות באמונה מורידות את האדם מדחי לדחי עד לשורש פורה ראש ולענה" רח"ל (הובא באילנא דחיי, פיעטריקוב תרע"ד), על כן, 'ישליך כל איש את ה'ספק'ו, ויחזק עצמו לחיות ברור באמונתו בכל עת ובכל שעה.

וכבר איתא בווה"ק (ח"ג קנט.) לבאר הא דכתיב בפרשתן (כט כח) 'הנסתרות לה' אלוהינו, שאין לנו שכל ומדע להבין ולהשיג עומק דעתו ית' הנסתרת מעיני כל חי, על כן אין לנו לחקור אחר ה'נסתרות'ו, ואף אם לפעמים נראה לנו מצב של חשבות והסתרה נתחזק באמונה פשוטה באבינו אב הרחמן שהוא מנהיג עולמו בחסד ובריותיו ברחמים, ובאמת הכל רק חסדים ורחמים רבים.

א. ופירשו עוד על יסוד דבריו, כי הנה 'ראש ולענה' הם עשבים מרים ביותר, ואין לך אדם מריר ונרגן עצוב ונדכא כמי שאינו מאמין, ולאידרך, האמונה היא אושר החיים, ואיך לך שמחה כשמחת המאמין ובוטח בה', וזהו שאמר הכתוב פן - מי שיש בקרבו ספיקות ואין לו את אור האמונה אזי בוודאי יש בו שורש פורה ראש ולענה, ורע ומר חלקו בעולם הזה...

ב. כתב בספר 'אוצר החיים' (קו. הובא בבעש"ט עה"ת ד"ה פן) כי מפסוק זה נלמד על גודל הסכנה ששרוי בה האדם בכל עת שיש לו ספיקות בענייני האמונה, עיי"ש, על כן 'יתחזק עצמו מאד לבטל מחשבות רעות אלו, ויקשור נפשו באמונת אלוהי עולם באמונה פשוטה, להאמין ולידע דלית אתר פנוי מיניה וכו', והוא המחיה את הכל והוא המהווה את הכל, ומשגיח על הכל וזן על הכל, על כל תנועה ותנועה ועל כל דיבור ודיבור'.

ג. הרה"ק הרי"מ מזלאטשוב זי"ע (תורת המגיד מזלאטשוב ר"ה ד"ה סתרו) ביאר בלשון הפיוט 'נאפד נקמה סתרו יושר עצתו אמונה פעולתו אמת צדיק וישר'. שפעמים נראה לאדם כי הבורא נוהג עמו במידת הדין ובאופן של נאפד נקמה, וסתרו יושר - נסתר מאתו שכל הנהגת הבורא ביושר היא, עצתו אמונה, שיתחזק באמונה שלימה, ואז כבר יווכח בעיניו שכל פעולתו אמת, צדיק וישר הוא.

ד. ורמז לה הגה"צ רבי משה מידנער זצ"ל (תורת אבות ר"ה יב) בעניינא דיומא, שהנה 'שופר' מרמז על האמונה, ועל דרך שנאמר (ישעיה כב כג) 'ותקעתיו יתד במקום נאמן', ועל כך אמרו בגמ' (ר"ה כז.) 'דיבק שבירי שופרות פסול', שאמונה על ידי חקירות וריבוי טענות (וכמו ריבוי השופרות) היא אמונה פסולה, אלא צריך להחזיק באמונה פשוטה, דוגמת התקיעה שהיא קול פשוט.

באר הפרשה - פרשת נצבים

ביותר^ה בשעה זו^ו שהם יוצאים מפרנס לפרנס ולכרות עימם ברית, שיוכרו תמיד ש'אתם נצבים היום בולכם לפני ה' אלוקיכם', כי באמת אין טבע בעולם כלל, והכל הוא אך ורק מהנהגתו ית"ש, והוא עשה ועושה ויעשה לכל המעשים^ו, וגם הטבע הוא הנהגת הבורא בכל עת ורגע.

וגם שמצוות האמונה שייכת תדיר בכל עת ובכל שעה, אך הזמן גרמא ביותר בעמדנו לקראת ראש השנה, כי זה עיצומו ועיקרו של יום^ה, וכדאיתא

בגמ' (ר"ה מז.) 'אמר הקב"ה, אמרו לפני מלכויות כדי שתמליכוני עליכם', והיינו שעיקר העבודה בהאי יומא היא 'שתמליכוני עליכם' - חיזוק ויסוד עמוד האמונה שהקב"ה מלך על כל הארץ^ט, והוא המנהיג את העולם^ו, ואין דבר הנעשה בזה העולם שלא ברצונו, או נעלם מנגד עיניו^א.

ובך ביאר רבינו המאירי (ר"ה מז. ד"ה בר"ה) מה שאמרו חז"ל (ר"ה יח.) ש'כל באי עולם עוברים לפני כבני מרון', ופירושו 'כבני אמרנא', והיינו ככבשים העוברים

ה. כי העוסק בענייני העולם צריך חיזוק ביותר שלא 'יבלבל' אותו טבע העולם, וכמו שכתב רבינו בחיי (הקדמה לפר' מסעי) בזה"ל, כי לכך נקרא הטבע בשם הזה, כי יטבע האדם בין מצולתו וירד לבאר שחת אם לא יזהר בו, כמי שבא במצולות ים ולא ידע לשוט וטובע.

ו. כיוצא בדבר ביאר הרה"ק המי השילוח זי"ע (וילך ד"ה הקהל) בטעם הדבר שהשיר שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום הראשון הוא 'לה' הארץ ומלואה' (תהילים כד), כי יום ראשון הוא תחילת ששת ימי המעשה לאחר השביתה בשב"ק, וכאשר יוצאים ל'עבודה' אז ראוי להשריש בלב בחזק כי לה' הארץ ומלואה, והוא הנותן לך כח לעשות חיל.

ז. וכבר מילתנו אמורה רבות כי העצה וה'סגולה' לפרנסה הוא הידיעה הברורה שהכל בידי שמים וכוחי ועוצם ידי לא עשו לי את החיל הזה. ובזה יבואר מה דאיתא בשם האר"י הק' לומר בליל ראש השנה 'לה' הארץ ומלואה' וגו' והוא סגולה לפרנסה, ולכאורה מה עניין מזמור זה לפרנסה, ולא נזכר בו שום בקשה על שפעת הפרנסה, אלא, כאשר יהודי עומד ומשריש בלבבו לה' הארץ ומלואה תבל ויושבי בה, והכל הכל בידי שמים זה עצמו מביא עליו פרנסה גדולה בהרחבה.

ח. הגה"ק החיד"א זי"ע (נחל קדומים שופטים) מביא בשם רבינו אפרים על הפסוק (יה יג) 'תמים תהיה עם ה' אלוקיך', כי 'תמים תהיה' בגימטריא 'תשרי' (910), ונרמז בזה 'שצריך לשוב ולתקן שיהיה תמים בחודש תשרי'. ולדרכנו יתבאר עוד, כי עבודת חודש תשרי - ירח האיתנים הוא להגיע למדרגת 'תמים תהיה', להשריש בעצמו את האמונה התמימה והשלמה.

מן הבאר

והואיל וגדול כח האמונה להשביח כל משטין ולהמתיק את כל הדינים לטובה, על כן אמר הקב"ה 'אמרו לפני מלכויות כדי שתמליכוני עליכם', כי הקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו חפץ לצדקנו במשפט, נתן לנו את הדרך שעל ידה יצא לצדק דיננו.

וכך אומרים בשם הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע בפסוק (תהלים יז ב) 'מלפניך משפטי יצא', שהקב"ה אומר לאדם, שמע בני, מלפניך - אתה תכריע ותטה כיצד יהא משפטי עמך, אך בתנאי ש'ענייך תחזינה מישירים' - שתביט בכל דבר בעין האמונה.

הרה"ק הרמ"ל מסאסוב זי"ע (ליקוטי הרמ"ל השלם אות ה) אמר להמליץ על הפסוק (תהילים לג כב) 'יהי חסדך ה' עלינו כאשר יחלנו לך', רבש"ע, אנא, תן לנו שנה טובה ומתוקה, אף שאינך רואה בנו שום מעלה, כי 'כאשר יחלנו לך', כמו אנו שאנו מקווים ומייחלים אליך בכל לב על אף שאין אנו רואים אותך, כי לא יראני האדם וחי - ובכ"ז אמונתנו איתנה בך, כך אתה תיטיב עמנו.

ט. הנה בכל 'יום טוב' עורכים בני ארץ ישראל רק יום אחד ובני חו"ל עורכים שני יו"ט של גלויות, זולתי ביו"ט של ראש השנה שהכל עורכים ב' ימים של יו"ט... וביאר הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע, כי רצו חז"ל שכל בני יו"ט שווים 'ויעשו כולם אגודה אחת לעשות רצונך בלבב שלם' - ולא יהיו 'אגודות אגודות'. וביאר בנו הרה"ק ה'בית

מצבו וכו'), כך הקב"ה משגיח בפרטיות על כל אחד מבאי עולם.^י

בפניא דמעלי שתא - סגולת הימים האחרונים ויום השב"ק האחרון בשנה

תחילה למקראי קודש הוא החיזוק וההתחזקות בשבת קודש דנא^י, וכמו שכתב הרה"ק ה'שפת אמת'

תחת השבט אחד אחד כדי למנות אותם לצורך מעשר בהמה, ולכאורה צ"ב, מה ראו חז"ל לדמות כל באי עולם לאותם הכבשים, והרי עיקר הכוונה שכולם עוברים בזה אחר זה ומה היה צורך לומר 'כבני מרון', אלא שבאו חז"ל לרמוז לנו על ההשגחה הפרטית על כל אחד ואחד, וכמו אותם 'בני אמרנא' שהרועה משגיח על כל אחד ואחד כשהוא מונה אותם (לעיין בצרכיו ובכל

ישראל זי"ע שמבואר מהגה"ק רבי יונתן אייבשיץ זי"ע (יערות דבש ח"ב דרוש א, ומקורו בתנ"כ זוטא כב) ש'עשרת ימי תשובה' הם כנגד 'עשרת הדברות', נמצא שב' ימים דראש השנה הם כנגד 'אנוכי ה' אלוהיך, ולא יהיה לך', ושני דברות אלו עיקרי האמונה הם, בענין זה אי אפשר שיהיה איזה 'ספיקא דיומא' אלא יומא אריכתא כי הכל אחד ושלא יהיה כל הפרש וחילוק בין אחינו בני ישראל.

י. ובזה ביאר הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע ענין 'אמרו לפני מלכויות', שכבר נודע מה שאמרו צדיקי הדורות (הרה"ק מלעכוויטש זי"ע, תורת אבות אמונה ובטחון א) בכתוב (תהלים קטז י) 'האמנתי כי אדבר', כיצד אבוא לידי האמנתי, ע"י כי אדבר בדבורי אמונה, והיינו שכשחוזר בפיו דברי אמונה הרי בזה משריש בליבו את תוקף האמונה הטהורה. וכמו שכתב הרה"ק ה'יסוד העבודה' זי"ע באגרת קדשו (מכתב טז) שיש לומר 'אני מאמין' בכל יום אע"פ שעדיין אינו מאמין בזה, שהרי כתב הרמב"ם (הלכות גירושין פ"ב ה"כ) דהמחויב לגרש את אשתו ומסרב לעשות כן, 'מכין אותו עד שיאמר רוצה אני, ויכתוב הגט, והוא גט כשר'. ומבואר הטעם, כי הרצון האמיתי של כל יהודי הוא לעשות רצון קונו, אלא שהשאור שבעיסה (יצה"ר) מעכב, 'וכיון שהוכה עד שתשש יצרו ואמר רוצה אני, כבר גרש לרצונו, וכל שכן שמועילה אמירת 'אני מאמין' להחשיבו כמאמין, כי דיבורי קודש הם סגולה נפלאה לכך. ועל כן אמרו לפני מלכויות - חזרו ואמרו 'פסוקי' מלכויות כי יש בכוחם להביא את האמונה עד שתמליכוני עליכם.

יא. הנה ילפינן (תוס' ר"ה לג: ד"ה שיעור, בשם הערוך) 'מאה קולות' בתקיעת שופר דר"ה מ'ותייבב אם סיסרא' (שופטים ה כח), ולכאורה צריך ביאור, וכי לא מצאנו מהיכן ללמוד רק מגויה זקנה (אן אלטע ערב'קע), אלא, כי ידוע מאמרם שמלאך מן השמים עמד וספר כל פעיה ופעיה וכאן גילו לנו שאפילו דמעותיה של ערביה זקנה אינם במקרה אלא כל דמעה שדמעו עיניה היה קצוב ושקול מן השמים, ומלאך 'ספרן' עד שהגיעה ל'מאה קולות' שהיו קצובין לה מן השמים, אז גרמו לה להפסיק מלבכות, ק"ו לכל דמעה וכל פעולה קטנה של כל בר ישראל יהיה מי שיהיה, הכל מדוד ספור ומנוי מן השמים.

וכן איתא ברש"י (ר"ה לג: ד"ה שלוש יבבות) 'תרועה - קול כל דהו', לרמוז שכל קול אפילו קטן ככל שיהיה עולה לרצון למעלה, כי אין 'קרעכץ' (אנחה) אחד ההולך ריקם.

יב. בהרבה קהילות מבני ישראל נהגו שהחזן המתחיל (בסוף תפילת 'נשמת') ב'המלך', אומר תיבת המלך במקומו, ורק לאחר מ"כ ניגש לעמוד התפילה, וביארו בזה, כי רבים האומרים - איי, איי, אילו הייתי במקומו של פלוני, במצבו של פלוני, עם פרנסתו של פלוני, אביו ואמו של פלוני, בביהכנ"ס פלוני ובקהילה פלונית, וכו' וכו' ממחשבות בני אדם - אז הייתי קרוב אל ה' ועובד אותו, אכן, אומרים לאדם - על מקומך... שם תמליך את ה', לא בכל אלה חפץ ה' ממך, רק שתעבדהו באותו מקום ומצב שהוא העמידך, וזוהי קבלת עול מלכות שמים שלימה.

יג. במשנה חיזוק והתחזקות, שכן בשב"ק (בשנה זו) מתחילים ג' הימים האחרונים של השנה, וכבר נודע מה שכתב הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (דרשות, חלק ב עמוד שנו ד"ה אף) על הא דאיתא שבעל תפילה צריך להכין עצמו ג' ימים קודם ר"ה, שכל זה היה אמור בזמנם, אבל בזמנינו כל יחיד ויחיד נחשב כ'בעל תפילה'. וז"ל, שלא אמרו כן אלא בדורות הראשונים, שהיו שלוחי ציבור ותוקעים הגונים ותלמידי חכמים, וכוונתם לבם לאביהם שבשמים כראוי וכנכון, אך בעוה"ר באפס כל אלו ואנשי אמונה אבדו והוצגו על גחלים ריקם, אין לנו אלא שכל אחד ואחד ישא בעד עצמו רינה ותפילה ויתבודד לעצמו ג' ימים אלו, אולי יתעשת האלוקים לנו עכ"ל.

גם מובא (דעת זקנים עמ' עד) בשם הרה"ק רבי ישראל אברהם מטשרנאסטרעא זי"ע [בן הרה"ק רבי זושא מאניפולי זי"ע], שעצה היעוצה לצאת זכאי בדין, שבשלושה ימים קודם 'יום המשפט' לא תהא לו שום שייכות עם היצה"ר,

השנה (זוה"ק פנחס רלא.), והראש השנה נרמז ונחקק בשבת שלפניו על כן קורין אותו בשבת הזה, והיינו ש'כולם עוברין לפניו בבני מרון' וכל שפעת קצבת טוב לכל השנה מתחיל כבר בשבת זו, והערום יעשה בדעת לנצל כראוי שבת גדולה כזו^{טו}.

עוד איתא מהרה"ק רבי פנחס מקאריין זי"ע (אמ"פ אות תמב) שבעת סעודה שלישית נגזר איך יתנהגו עם האדם כל השבוע^{טז}.

ביותר צריך חיוזק בערב ר"ה - יום אחרון בשנה", אשר מצינו נפלאות בכוחו, וכפי שהמליצו עליו צדיקים בדברי חז"ל (ר"ה ב:) יום אחד בשנה חשוב שנה, והרי דין זה נאמר במנין השנים למלכים (בשטרות), וכלומר שהמלך שנתמנה למלכות אף ביום אחרון של שנה ייחשב לו ממחרת כשנה שניה, כיו"ב לענין המלכת ממ"ה הקב"ה על עצמו, המקבל עול מלכות שמים על עצמו ביום זה, נחשב לו כמו שעברה עליו כל השנה

זי"ע (תרנ"ה) וז"ל, ובאמת צריכין להתחזק בשבת אחרונה שבסוף השנה, כמאמרם ז"ל אילו שמרו ישראל שבת אחת מיד נגאלין, ויכולה השבת שתרחם (שבת יב.). עכ"ל^{יז}.

ובך איתא ב'בית אהרן' (קכט: ד"ה עוד) בזה"ל, זה אנו מדברים תמיד, ששבת קודם הרגל הוא הבנה לרגל דכתיב 'תחילה למקראי קודש', כי משבת נשפע הקדושה בהרגל, עכ"ל. והרחיב בדבר הרה"ק ה'באר מים חיים' זי"ע (ד"ה אתם נצבים) 'כל הברכות והטובות והחסד שנעשה בכל ימי השבוע לכללות העולם או לאדם פרטי, הכל נעשה ונמשך בשבת קודש שלפניה וכו', ונמצאת למד מזה שגם ביום הגדול והנורא עת משפט עמו ישראל בראש השנה והקצבת חיותם ופרנסותיהם ומוזנותיהם, הנה הכל נעשה ונמשך בשבת שלפניו במקור מים החיים, ועל כן מבואר בשולחן ערוך (תכח ד), שלעולם קורין 'אתם נצבים' קודם ראש השנה, לפי שהוא מרמז על ראש השנה, ד'היום' דא ראש

כי בדיני עדות קיימא לן (סנהדרין כז: שו"ע חר"מ סימן ז סעיף ז) 'הדיין יכול לדון את אוהבו ולא את שונאו, ואיזהו שונא שאינו יכול לדונו, כל שלא דיבר עמו ג' ימים מחמת איבה', ואמרו חז"ל (ברכות סא:): 'צדיקים יצר טוב שופטן, רשעים יצר רע שופטן', וממילא זה האיש שלא דיבר עם יצרו זה השטן שלושה ימים מחמת איבה, נפסל השטן מלהיות דיין בדינו, ולכן יצא זכאי בדין, אך כל זה בתנאי קודם למעשה שבימים אלו יעזוב אותו לגמרי, ולא תהא לו שום שייכות עמו מטוב ועד רע.

יד. וכך אמר הרה"ק הי"שמח ישראל' מאלכסנדר זי"ע (נו"י סוף אות א) בשם צדיקים קדמונים, שכדוגמת המטה, כאשר מרימים אותו אף רק בקצהו, מתרומם כל המטה כולו, כמו כן שבת זו שהיא בקצה השנה, על ידי שיתרומם ויתקרב אל בוראו ירומם בזה את כל השנה כולה, להפכה לטובה ולברכה.

טו. ו'תוספת ברכה' יש בשב"ק זו, כדברי הרה"ק בעל ה'תניא' זי"ע בשם רבו המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע שאמר בשם מרן הבעש"ט הק' זי"ע, שבשבת זו אין מברכין את החודש על אף שהיא שבת הקודמת לחודש תשרי, כי בשבת זו הקב"ה בכבודו ובעצמו מברך את החודש, ובכח 'ברכת החודש' זו אנו מברכין את כל שאר חדשי השנה (קובץ מכתבים, בסוף תהלים אהל יוסף יצחק ע' 193).

טז. עוד אמר, שלכן נקרא סעודה דזעיר אנפין - שצריך להיות קטן ושפל בעיני עצמו, והוסיף הרה"ק רבי שמעריל (ווארחיווקער) ז"ל - שהא בהא תליא, שבשעת סעודה שלישית אפשר לו לבקש על שפלות. ולכך יש לבקש בסעודה שלישית דשבת לפני ראש השנה שיזכרו השי"ת להיות לו הכנעה ושפלות בראש השנה (שהרי אמרו [ר"ה כו:]: בר"ה 'כמה דכייף אינש דעתיה טפי מעלי').

יז. על כן יאמרו המושלים, מעשה באחד שקיבל אגרת שעליו לעמוד למשפט בעיר הבירה מוסקבה בעוד שלושים יום, המשיך הלה בעיסוקיו כאילו לא היה כלום, ידידיו ומכריו הפצירו בו לצאת לדרך מבעוד מועד, אך הוא נשאר רגוע ואמר לכולם עוד היום גדול... וכך עברו עליו כמעט כל השלושים יום, בהגיע היום האחרון 'נזכר' לצאת לדרך, אך דא עקא שבאותו הלילה ירדו שלגים הרבה ולא היה שייך לנסוע, לכן לקח מעדר בידו וניסה לגרוף את השלג ולפנותו, אמרו לו, אם תמשיך באופן זה - תגיע למוסקבה עוד כמה חודשים... והרי משפטיך ייערך כבר היום, אין לך אלא להדליק מדורה גדולה שתמיס ע"י חמימות האש את כל השלג... והנמשל, נתנו לנו זמן שלושים להתכונן לקראת המשפט הגדול, ו... עתה בהגיע יום האחרון כבר אין עצה ואין תושיה אלא להדליק אש גדולה, לבעור באוד היקוד, ובזה להמיס את כל הכפור שבלב... (קדושת היום עמ' יח).

הוא הקודם תחילה. ומעתה יש לומר, כי בשנים קדמוניות כאשר בא הקב"ה לפקח על עסקי המדינה יצאו הגדולים תחילה, ועל כן אמרו במדרש שרק הגדולים מתענים, אכן בעוה"ר אחר שמטה ידינו ואפס עצור ועזוב (כדלהלן לב לו), אם כן 'תחילת ביאתו של הקב"ה (אינה לדון את תושבי המדינה, אלא) לחלק צדקה ורחמים, כי אינו חפץ בהשחתת ח"ו, וממילא הכל באים בערבוביא, ואין הגדולים בלבד יוצאים לקבל פניו, אלא 'הקטנים עם הגדולים', על כן כולם צריכים להתענות.

ועפ"ז ביאר במקראי קודש האומרים בתחילת ה'סליחות', לך ה' הצדקה - 'יום בואך' הוא כדי לחלק צדקה, על כן לא בחסד ולא במעשים באנו לפניך - אין אנו מקדימים לשלוח את מי שיש בידו חסד ומעשים, אלא בדלים וברשים דפקנו דלתיך, וכל ה'דלים והרשים' מקדימים ומזדרזים להתחנן על נפשם לקבל את ה'צדקה', ומהאי טעמא שומע תפילה עדיך 'בל' בשר יבואו ולא דווקא הגדולים.

פרשת התשובה - ושבט עד ה' אלוקיך

בפרשתן (ל ב), 'ושבת עד ה' אלוקיך ושמעת בקולו' וגו', הנה פרשה זו יפה נדרשת בעניין התשובה, וכמו שמאריך הכתוב במקראות אלו, והרבה יסודות למדנו מכאן בעסק התשובה שהוא 'עניינא דיומא כ"א'.

תחילה וראש נפתח במאמר הכתוב (פסוק ד) 'אם יהיה נרחק בקצה השמים משם יקבצך ה' אלוקיך ומשם יקחך', וכמו שאמרו צדיקי הדורות, שבא הכתוב להכריז בפני כל, כי אין מקום לייאוש כלל, ואף מי

בקבלת עול מלכות שמים (הובא בליקוטי הרי"ם, ער"ה) י"י. ואף ברגעים אחרונים של השנה עדיין בידו להתנתק לגמרי מן היצר הרע בשעתא חדא וברגעא חדא. וכעין שכתב הרמב"ם (הלכות תשובה ב ב) 'ומה היא התשובה, הוא שיעזוב החוטא חטאו ויסירו ממחשבתו ויגמור בלבו שלא יעשהו עוד'.

כתב ה'שור' (או"ח סימן תקפא) נוהגין באשכנז להתענות כולם ב'ערב ראש השנה', וסמוך לזה ממדרש ר' תנחומא, משל למדינה שחייבת מס למלך ולא נתנו לו, בא אליה בחיל לגבותו. כשנתקרב אליה בעשרה פרסאות יצאו גדולי המדינה לקראתו ואמרו לו אין לנו מה ליתן לך, הניח להם שליש. כיון שנתקרב יותר, יצאו בינוני העיר לקראתו, הניח להם שליש השני. כשנתקרב יותר יצאו כל בני העיר לקראתו והניח להם הכל. כך, המלך זה הקב"ה, בני המדינה אלו ישראל שמסגלים עונות כל השנה. ער"ה הגדולים מתעניין^ט ומוותר להם שליש עונותיהם, כי ימים בינונים מתעניין ומוותר להם ב' שלישים, ביוה"כ הכל מתעניין, ומוותר להם הכל. נמצא האי יומא חלק מכפרת עמו בני ישראל^י.

והנה כבר הקשה ה'בית יוסף' מדוע נהגו להתענות כולם והרי במדרש לא נזכר אלא ש'הגדולים' מתענים בער"ה ולא הקטנים (עיי"ש ובמג"א). ותירץ הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (דרשות דרוש יא תקצ"ב), כי הן אמת כאשר המלך בא לפקח על עסקי המדינה ולדון על אשר לא שלמו לו מס, בוודאי מן הראוי שהגדולים יקדמו פניו לרצותו, אכן בשעה שהמלך נכנס לבית החולים לחלק צדקה לחולים ולעניים, אזי הכל יוצאים לקראתו בערבוביא, או שהעני והמוכה והמעונה ביותר

יח. ושם הובא שאמר כן לחסיד אחד בעת רדת היום בער"ה, בתוספת דברים ש'מקצת היום ככולו' (פסחים ד). וא"כ 'ברגע' אחרון של השנה אפשר לתקן את כל השנה - ע"י תשובה אמיתית מעומק הלב.

יט. כתב ב'גליון חתם סופר' (על השו"ע סי' תקפא) 'והגדולים המתבטלים ממלאכת שמים אינם מתענים בשארי ערב ר"ח, רק בערב ר"ה לקבל פני המלך ית"ש'.

כ. אגב אורחא, מן העניין להביא מה שכתב בקונטרס 'מועדי רגל' שבסוף ספר 'נפש יוסף' (ג), מצאתי כתוב להמקובל האלוקי הר' החסיד כמוהר"ד שרירו זצוק"ל (והובא במועד לכל חי להר"ח פאלאג'י), שבערב ראש השנה יקרא פר' והיה כי תבוא מתחילה עד והגר אשר בקרבך (מפסוק א' ועד פסוק י"א), וכל הקורא סדר זה מעביר הקב"ה כרוז ואומר, גביתי מאדם זה כל החובות ומוחל על חטאתיו, ויסיים בעוד השמש על הארץ, וידוע דאית ז' מרומים ונוטל הקב"ה נשמת זה האדם ממש ומקריבה על גבי זה ואומר הרי הוא טהור וקבלתי כל חובותיו כפליים בכל חטאתיו (ועיי"ש שמביא תפילה שיאמרנה לאחר עשיית סגולה זו, ושהקב"ה יאמר לנשמתו אחר כך 'ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ה' אלוקיך').

כא. וכבר איתא ב'לבוש' (סי' תכח ד) שקריאת פרשת 'אתם נצבים' צריכה להיות בשבת קודם ראש השנה, לפי שנכתב בה רבות מענייני התשובה.

הזאת והתברך בלבבו לאמר שלום יהיה לי כי בשרירות לבי אלך, ופירש, 'והתברך בלבבו' - ויתייאש בלביה, והרי להדיא שהייתו קשה מעצם החטא, שכל 'הקללות' האמורים בהמשך הכתובים קאי על מי שמתייאש, והיינו משום שכל זמן שהוא מנסה להתעורר ולהיטיב דרכיו הרי יש לו תקנה, אבל אם כבר מתייאש אחריתו מי ישורנה רח"ל.

שהרבה לחטא ח"ו עד שנחשב כנידח בקצה השמים הרי משם יקבצך ה' אלוך יי, כי תמיד רחמי האב על בנוי, ולעולם ידו פתוחה לקבל שבים, והקב"ה מצפה יד ומחכה אפילו לאותו 'נידח בקצה השמים'. וכיוצא בדבר פירשו (מי השילוח, פרי צדיק ובעוד ספה"ק) את הכתוב בריש פרשתן 'אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלוכיכם', שבאזיה מצב שלא תהיו, עדיין אתם נצבים לפני ה' אלוכיכם.

וידע כי מצוות התשובה שייכת לכל אחד ואחד, וכדכתיב (ל יא-יב) 'כי המצווה הזאת יי אשר אנכי מצווך היום לא נפלאה היא ממך ולא רחוקה היא יי,

וחלילה להתייאש ולומר הן רחקתי עד מאד מקוני ובוראי עד שאין לי תקנה, והבט נא ב'תרגום יונתן' על האמור (כט יח) 'והיה בשמעו את דברי האלה

כב. יתר על כן אמרו שני נביאים בסגנון אחד, הלא המה הרה"ק מקאברין זי"ע (תורת אבות) והרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע (קלא), כי 'קצה השמים' מרמז על מידת הקדושה (עי' זוה"ב קלז), ובא הכתוב לומר, שאפילו מי שפגם רח"ל במידה זו, שאין לך 'נידח' כמותו, אף על פי כן משם יקבצך ה' אלוך ומשם יקחך בכח התשובה.

כג. בדרך זה ביאר הגה"צ רבי נתן געשטעטנער זצ"ל (בספרו להורות נתן) מה שפירש רש"י בלשון הכתוב 'מחוטב עצך' - 'מלמד שבאו כנענים להתגייר בימי משה וכו' ונתנם משה חוטבי עצים ושואבי מים', והרי שחוטב עצך ושואב מימין הכוונה לכנענים, ולכאורה מניין לו לרש"י שהמקרא יוצא מידי פשוטו ואולי הכוונה באמת לישראלים שהם חוטבי עצים ושואבי מים. אלא, כי יהודי לעולם אין משתנה שמו מ'איש ישראל' ל'חוטב עצים ושואב מים'... אף אם נגזר עליו שזו תהא מלאכתו עדיין יהודי הוא... ובעל כרחך שעפ"י פשוטו של מקרא הכוונה לכנענים. ואין הדברים אמורים דווקא לעניין 'מלאכה', אלא ללמד יצא, בכל מצב יהודי שמו עליו, וישראל אע"פ שחטא ישראל הוא... לא נשתנה מהותו במאומה, הוא חשוב ונחשב כמקדמת דנא, ישוב בתשובה והכל על מקומו בשלום.

והנה הגידו צדיקים מליצה ישרה לזכותם של ישראל לבאר הטעם שקוראים ביום א' דראש השנה 'וה' פקד את שרה' וכל העניין שלאחריו עם הגר וישמעאל, כי שם נאמר (בראשית כא כא) 'ותקח לו אמו אשה מארץ מצרים', ופירש רש"י, 'ממקום גידוליה, היינו דאמרי אינשי זרוק חוטרא לאוירא אעיקריה קאי' (אם תזרוק מקל לאוויר יחזור למקורו ולמקומו, וכך היה אצל הגר, שאף שעזבה את בית אביה ואת ארץ מולדתה מצרים והלכה לאברהם, מ"מ לבסוף שבה למקומה הראשון), וזאת אנו באים 'להזכיר' לפני הקב"ה, רבש"ע, אף אם הרבו בניך לחטא והתרחקו ממך, אך 'זרוק חוטרא לאוירא אעיקריה קאי', אחרי ככלות הכל ישובו הם למקורם הראשון...

אף אנן נעני ונאמר, לכל מי שמתייאש מעצמו, ר' איד... 'זרוק חוטרא לאוירא אעיקריה קאי', גם אם עברת 'גלגולים' הרבה, דע לך ש'העצם' לא משתנה לעולם... ועדיין הינך מחובר ומקושר כבראשונה...

כד. וכבר הביא הגה"ק מהר"ש ענגיל זי"ע (שפתי מהר"ש) ששמע מהרה"ק ה'דברי חיים' זי"ע מצאנו בעידן רעוא דרעוין בלשון הכתוב 'לעברך בברית ה' וכו' כורת עמך היום', כי סופי התיבות של כורת עמך היום הם 'כתם', ללמד שגם אם חטא האדם ח"ו ויש עליו 'כתם' עדיין הקב"ה רוצה לכרות עמו ברית.

כה. ונחלקו הראשונים על איזה 'מצווה' נאמר לא בשמים היא, ברש"י ועוד ראשונים סוברים שקאי על כל התורה כולה, והרמב"ן ס"ל דקאי על מצוות תשובה דמינה קאזיל. בין כך ובין כך הרי מצוות התשובה בכלל.

והנה לכאורה תמוה, אטו תשובה מילתא זוטרתא היא ולא רחוקה היא, והרי התשובה היא מהעבודות הקשות שבמקדש, אלא שאכן לא נאמר בפסוק שהיא מצוה קלה, אלא זאת נאמר כי קרוב אליך הדבר מאוד, שאינה תלויה בעזרת אחרים, אלא קרובה היא לאדם כי יש בו את כל הכוחות הנצרכים לחזור בתשובה.

כו. כי אכן אינו צריך 'לילך למרחקים' לחפש אחר 'התשובה', אלא היא קרובה אליו ובהישג ידו. וכה כתב הגה"צ רבי שריה דבילצקי זצ"ל, מעשה שהיה - על סמך מה שמסרו לי שבשבת ר"ה יהיה 'חשמל כשר' במקוה - הלכתי למקוה כבר לפני שעה שלוש לשם, בפרוזדור ובמדרגות היה חושך מוחלט, אך קיויתי שאחר שאפתח את המקוה יהיה שם אור. אך בקושי מצאתי בחושך את המפתח ופתחתי את המקוה, אך שם היה חושך מוחלט. מכיון שכבר פתחתי, חשבתי שאסתדר בחושך, מצאתי ספסל בחדר ההלבשה ושם פשטתי בגדי, ומשם הלכתי לחדר

לא בשמים היא וגו'. אלא 'עיוזב רשע דרכו', ותיכף נחשב כמי שהתייצב על דרך טובי.

ובכל עת יזכור את דברי הכתוב (כט יא) 'לעברך בברית אשר ה' אלוך בורת עמך היום', וכמו שפירשו בספה"ק (וכע"ז בשפ"א תרל"ד) כי 'היום' הכוונה לאותו יום שהאדם עומד בו (לכל יום ויום מימי חייו), וכמו שאמרו (הובא ברש"י שמות יט א, לעיל ו ו) 'בכל יום יהיו בעיניך כחדשים', ור"ל, כי בכל יום ויום נאמר לבני ישראל מחדש - אתם נצבים היום כולכם וגו', לעברך בברית ה' אלוך, כי צריך להתחדש תמיד לעבודתו ית"ש ולכרות ברית (מחדש) עם הקב"ה, וזו 'מצוה תמידית' להתחדש בנשר נעוריו ולהתחיל מהיום והלאה מבלי להביט אל העבר, וכתבנו שנוולד ממש.

המקוה, החושך היה יותר ממצרים, ופתאום אבדתי כל יחס באיזה צד ופינה אני נמצא, וגיששתי בקירות וגם את המקוה לא מצאתי, והייתי משוטט הנה והנה ללא פתרון, ופתאום נטבלו רגלי במים, גם כן טוב.

נכנסתי, טבלתי ויצאתי, בשום אופן לא מצאתי את חדר ההלבשה ומיששתי בקירות ללא כל התמצאות, כי הכל נאבד ממני. ופתאום מצאתי חולצה ובגדים אך נוכחתי כי הם לא שלי, וכעבור רגע מצאתי את שלי והתלבשתי ורציתי לצאת, אך כאן נגמר הכל. פחדתי שעם כל צעד אסתבך יותר, והחלטתי מתוך צער להשאר לשבת על הספסל, עד ירחם... אך הצטערתי בלב שאצטרך להפסיד כל ה'קרבנות', ומי יודע אם גם לא פסוקי דזמרה, והתפללתי בלב לישועה.

והנה, לא עבר רגע ואני שומע צעדים מתקרבים ויורדים למקוה, ואני קורא בקול רם - אני לא רואה איך לצאת, רגע, רגע, ענה הקול. והנה יד שלוחה אלי ומעמידה אותי ברגע על מדרגות היציאה ונוכחתי כי גם עד כעת היו רק כמה סנטימטרים ממני ועד המדרגות שלא הרגשתי בהם.

המוסר השכל, אדם קרוב מאד לדרך התשובה, רק כמה סנטימטרים מפרידים, והוא חושב שהוא שרוי בחושך מוחלט ומתייאש. פתאום נשמתו מרגישה את צעדי האלוקים המתהלך בגן, והוא רק צורך לקרוא במר נפשו, אני לא רואה לצאת מהחושך שאני שרוי בו. רגע רגע עונה הקול, והנה יד שלוחה אליו ומוציאה אותו למרחב, והוא רואה שרק מספר סנטימטרים הפרידו בין החושך לדרך האור, והוא בסכלותו חשב שאבדה דרכו. פתחו לי פתח כחודו של מחט, רק איזה קריאה קלה ותיכף אפתח לכם פתח שכל קרוניות ועגלות יכנסו בו. השיבנו ה' אליך ונשובה - שובה ישראל עד ה' אלוך כי כשלת בעוונך, ע"י העוון שהוא חושך מוחלט נסתבכת עוד יותר, וכשלת. ונזכה לשוב בתשובה שלימה לפניו. עכ"ל.

כז. הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל ביאר מה שפירשו בגמ' (ר"ה יח.) מה דאיתא שבר"ה כל באי העולם עוברים לפניו כבני מרון, מאי כבני מרון וכו', ריש לקיש אמר כמעלות בית מרון, שהנה פעמים נראה אדם העומד בראש ההר ורעהו עומד בתחתית ההר, ולאחר זמן מה מתהפכים היוצרות ועולים ויורדים בו, אם ברצונו לידע מי הוא העולה ומי הוא היורד אין לנו אלא להביט אחר פניהם, מי שפניו כלפי ההר הרי הוא העולה בהר, וסופו שיגיע לפסגה, ולעומת זאת מי שפניו כלפי הארץ הרי הוא בחזקת יורד - אף אם עתה הוא נמצא למעלה למעלה מ"מ סופו שירד עד למטה. על דרך זה הוא בענייני עבודת ה', מי שעניניו נשואות כלפי מעלה ורוצה לעלות בהר ה', אזי אף אם נמצא עתה בתחתית שפל המצב מ"מ שם 'עולה' עליו, וכבר ידון על שם סופו, לעומת זאת מי שעומד בראש ההר אך ל"ע פניו למטה והרי הוא במצב של ירידה, אזי תחילתו יוכיח על סופו כי מר הוא.

כח. וכמו שפירש אחד מצדיקי דורנו שליט"א בדברי רש"י על הפסוק (נצבים כט יא) 'לעברך בברית ה' אלוך' - כך היו כורתי בריתות עושין, מחיצה מכאן ומחיצה מכאן ועוברים בינתיים, שהכוונה היא שכל הרוצה לכרות ברית עם ה' אלוך על ידי התשובה עליו לעשות מחיצה מכאן - שלא לחשוב כלל על עברו, אלא יחשב עצמו כתינוק שנוולד, ועוד עליו לעשות מחיצה מכאן - בינו לבין עתידו, שלא ידאג על העתיד היאך אוכל עמוד בעבודה הקשה, וכך יוכל לבוא לפני ה' אלוך ולכרות עמו הברית.

כט. נוהג היה הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע לברך את ברכת 'שהחיינו' בליל ב' דר"ה בעת ה'קידוש' כשהוא מכוון על ה'רימון' (ולא אכל רימון בלילה הראשון), בשנה אחת בטרם ערך את שוה"ט בליל ב' דראש השנה (בביהמ"ד שבשכונת מאה שערים בעיה"ק ירושלים) הודיעה בתו הרבנית קאפ ע"ה שנתגלה שהרימון 'מלא תולעים כרימון'... ואינו ראוי לאכילה, וממילא אין 'פרי חדש' ל'שהחיינו', נענה הרה"ק הרמ"מ בפשטות (לא התכוון בכך הלכה למעשה, אלא להורות ולחדד את ענין ההתחדשות), ואמר, מה ה'בהלה', אעשה תשובה ואהיה כקטן שנוולד, וכבר יהא ניתן לברך שהחיינו על הולדת הבן...

נוראות מצינו במעלת התשובה^ל, וכמו שכתב הרה"ק דיוק לשון הכתוב 'אתם נצבים לפני ה' אלוֹקֵיכֶם', וז"ל. ה'שפת אמת' זי"ע (תרל"ט ד"ה בפסוק) לבאר הענין הוא כי בנ"י נכשלו בחטא העגל וכו', וזהו שאמר

ל. בפרשתן (ל ו), 'ומל ה' אלוֹקֵיךְ את לבבך ואת לבב זרעך', וידועה הקושיא, הרי התורה הק' היא נצחית, והכתוב מכריז ואומר לכל אחד ואחד מִיִּשְׂרָאֵל ומל ה' אלוֹקֵיךְ את לבבך, וא"כ כלפי מי נאמר 'ואת זרעך'. וביארו צדיקים (דברי יחזקאל משינאווא, שפת אמת תרל"ה, ישמח ישראל ט) שבא הכתוב לומר שאם אכן ישובו בתשובה שלימה וימול ה' את לבבך, אזי גם ימול את 'לבב זרעך' ואף הם יהיו עובדי השי"ת. הוסיף הרה"ק ה'דברי יחזקאל' זי"ע כי בחודש אלול הוא העת המוכשר לזה (וע"ע ב'אהל משה' מאקווא אלול עמ' ח בשם הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע מה שכתב באופן נורא בענין זה). ומכאן 'עצה' להורים המצטערים הרבה רח"ל בגידול הבנים וחינוכם לדרך ה', ועיניהם כלות לישועת ה', שעל ידי שיתחזקו ההורים בעצמם יקוים בהם ומל ה' אלוֹקֵיךְ את לבב זרעך.

בהאי עניינא, הנה אמר הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע שכ"כ גבוהה ונעלית היא התפילה להצלחת הצאצאים בתורה ויראה עד שלא תיקנוה אנשי כנסת הגדולה בתפילת שמו"ע בפירוש, כי אם ברמיזה (שלא ייטפלו לה ה'חיצונים') בברכת מודים, בתיבות 'לדור ודור נודה לך ונספר תהילתך', שהוא כאומר ומבקש רבש"ע הב לי בנים שאודה לך תמיד עליהם... ועל משקל דבריו אמרו, כי תחילת ההוספה בתפילות ראש השנה הוא במה שתקנו אנשי כנסת הגדולה לומר 'לדור ודור המליכו לא-ל', ונמצא כי הבקשה הראשונה בר"ה היא לזכות לדורות ישרים ומבורכים שאף הם ימליכו לקל, כי תפילה זו צריכה להיות בראש מעייניו של כל אב ואם בישראל.

מִן הַבָּאֵר

איתא בגמ' (ר"ה טז.) 'אמר הקב"ה, אמרו לפני בראש השנה מלכויות זכרונות ושופרות, מלכויות כדי שתמליכוני עליכם, זכרונות כדי שיעלה זכרונכם לפני לטובה', ואפשר לבאר סמיכות 'זכרונות' ל'מלכויות', כי הנה איתא שם עוד בגמ' 'אמר הקב"ה, תקעו לפני בשופר של איל, כדי שאזכור לכם עקידת יצחק בן אברהם, ומעלה אני עליכם כאילו עקדתם עצמכם לפני'. והתמיהה ידועה מדוע נבחר ה'קרן' להזכיר עקידתו של יצחק יותר משאר אברי האיל (שהרי באותה מידה היה יכול הקב"ה לומר ליטול בר"ה 'רגל' של איל ולנענע בה...), אלא ביארו צדיקים, שהלא נאמר בעקידה (בראשית כב יג) 'וירא והנה איל אחר נאחז בסבך בקרניו', וזאת רצו לרמז בתקיעה ב'קרן' האיל - שעיקר החשיבות הוא בדבר הבא בעמל ויגיעה בעת שהוא סבך בסבך אחר סבך, ואין הולך הכל למישרין. ועפ"ז יתבאר שכאשר האדם 'ממליך' את הקב"ה עליו, ויודע שכל 'סבך' שאחוז בו לא נעשה מאליו אלא זהו רצונו של הקב"ה כדי שימליכנו משם דייקא, הרי באותה שעה עולה זכרונו לטובה ונזכר לו עקידת יצחק, ודייקא סבך זה הוא המעורר את ה'רחמים' בעת תקיעת שופר. ומזה ילמד האדם לנפשו שבראותו שהוא סבך כל כולו, ועבודתו באה לו בקושי רב, שאם יקבל על עצמו את רצון הבורא באהבה ובהכנעה אזי נחמד הוא מאד למעלה, ומעורר רחמים רבים על עצמו ועל כל העם. וכך למדנו גם מעצם דרך התקיעה בשופר, שצריך לתקוע בצד ה'קצר' דייקא (ואם תקע בצד ה'רחב' לא יצא ידי חובתו), ונתנו הפוסקים רמז לדבר בלשון הכתוב (תהלים קיח ה) 'מן המצר קראתי י-ה', ללמדנו כי עיקר התעוררות הרחמים הוא, כשהאדם נמצא ב'מצר' ולא נסוג אחור אלא הוא 'תוקע בשופר' לעשות רצון אבינו שבשמים, אז יזכה לסיפא דקרא 'ענני במרחב י-ה'.

וכאשר מסופר על הרה"ק רבי שלום שכנא מפרהאבישט זי"ע, שבאחת השנים כשהתפלל בבית מדרשו של זקנו הרה"ק ה'מאור עיניים' מטשערנאביל זי"ע תפילת המנחה בערב ראש השנה [כידוע שהמקובלים (עי' בנן איש חי פר' נצבים, דיני ר"ה אות ב) הפליגו, שביותר צריך לכוון בתפילה זו האחרונה שבשנה, ועל ידה אפשר להעלות כל שאר התפילות שלא נאמרו כהוגן], היה לו 'קטנות ובלבול המוחין' ולא היה יכול לכוון כלל בתפילתו, אך הוא לא אמר נואש ובכל כוחותיו התאמץ למעלה מהטבע והתפלל ב'פירוש המילות' כפשטן, לאחר התפילה אמר לו ה'מאור עיניים', הגידה נא לי איזה כוונות כיוונת היום בתפילת המנחה, כי אלפי אלפים נשמות היה להם תיקון על ידי תפילתך זו. והיינו דאמרן, ש'עבודה' הבאה לאדם שלא בנקל והוא מתייגע ומתאמץ בכל כוחו, חשובה לפני כסא הכבוד עשרת מונים מבשעה שהכל הולך למישרין.

אתם נצבים, אתם דייקא (כי) במקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורים יכולין לעמוד, לכן הוציא עצמו מן הכלל, עכ"ל. והיינו שמושה רבינו אמר להם רק אתם זוכים להיות 'נצבים לפני ה' אלוהיכם', ולא אני, מאחר שלא הייתי עמכם בחטא העגל. וע"י התשובה זכו בני ישראל למדרגה נפלאה בזו לעמוד לפניו יתב"ש יותר ממושה רבינו, שהרי במקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד לא (ברכות לד:). ומבאר ה'שפת אמת' עוד, ש'היה כל זה הכנה לדורותינו השפלים', ללמדנו על כוחה של תשובה.

ובדברים הללו כתב הש"ך עה"ת (ואתחנן ד"ה ובקשתם) לפרש בלשון הכתוב (לעיל ד ל, והוא ממש בלישנא דקרא בפרשתן) 'ושבת עד ה' אלוהיך', ולחיבת הקודש נעתיק את לשונו, בא לומר, שלא יעלה בדעתך לומר שאחר שנמנף בעבירות לא ינקה לגמרי, ולא יהיה אהוב כל כך כמו הצדיק שלא הכעיס מעולם, לזה אמר עד ה' אלוהיך, שתגיע עד שם, על ידי התשובה תגיע להתדבק ולחזור למקום שחוצבה, כמו שאמרו ז"ל (ברכות לד:): 'במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים וכו'. וזה פירוש הפסוק (חושע יד ב) 'שובה ישראל עד ה' אלוהיך כי כשלת' (כי מלשון נתינת טעם)

לפי שכשלת וטעמת טעם החטא ופרשת, לכך תשוב עד ה' יותר ממי שלא טעם טעם חטא, ע"ד מה שאמרו ז"ל (יומא פו:): 'זדונות נעשות בזכויות', וזהו 'כי כשלת בעוונך', הכשלות הוא בשוגג והעוון הוא במזיד, ולכאורה תמוה מה ענין כשלת לעוונך, אלא כוונתו לומר, שכשעובר עבירה במזיד ושב בתשובה גדלה זכותו יותר מהחוטא בשוגג, כי החוטא בשוגג לא טעם טעם החטא לפי שבא לו בלא כוונה, אבל כשעשה בכוונה הוא טועם מתיקות העבירה ופירש ממנה מפני אהבת ה' יתברך זה ודאי שברו גדולג, אם כן זדונות נעשית לו בזכויות לא שגגות, לזה אמר שובה ישראל, עד היכן - עד ה', למה לפי שכשלת וחזרת לעשות במזיד לטעום, לזה ידבק בה', וכן הוא אומר (ירמיה ד א) 'אם תשוב ישראל אלי תשוב', כלומר בי תדבק, ועיין בהרמב"ם ז"ל (פ"ז מהל' תשובה ה"י) שהתשובה מקרבת את הרחוקים, ויסתייע פירוש זה באמרו עד ה' ולא אמר אל ה', עכ"ל לג.

ביוצא בדבר ביאר הרה"ק מלעכאוויטש זי"ע בכתוב בפרשתן (ל טו) 'כי ישוב ה' לשוב עליו לשוב כאשר שש על אבותיך', שהנה תכלית הבריאה היא להפך רע לטוב, וזו מתקיימת ביותר ע"י בעלי תשובה

לא. בספר 'חות יאיר' (להגאון ר' אלעזר קאליר אב"ד קעלין, נדפס בשנת תקנ"ב) ביאר עניין תקיעה גדולה, שהנה כתב השל"ה הק' לרמז בסדר תקיעה שברים תרועה תקיעה, כי התקיעה הראשונה מרמזת על תחילת ברייתו של אדם ש'האלוקים עשה את האדם ישר', והרי הוא דומה לתקיעה שהיא קול ישר ופשוט, אמנם לאחר שחטא הוא נעשה כעין שבר כלי, וכמו 'שברים', ואח"כ עושה תשובה ומתחרט ובוכה על מה שעשה וכדוגמת התרועה, עד לבסוף חוזר להיות ישר כבראשונה, וזהו התקיעה האחרונה. ועפ"י יש לומר עוד, שמאחר שבמקום שבעלי תשובה עומדים צדיקים גמורים אין יכולים לעמוד - נמצא שכאשר שב בתשובה אינו חוזר לכמות שהיה אלא הוא בדרגה גבוהה יותר, על כן תוקעים בסוף תקיעה גדולה, לרמז שעתה הוא בדרגה גדולה יותר מה'תקיעה' שבתחילה...

לב. וכלומר, שיותר קשה לפרוש מן החטא ולשוב בתשובה למי שטעם 'טעם חטא' רח"ל, ואם בכל זאת מתגבר ו'קורע' את עצמו, אזי מעלתו עדיפה הרבה יותר ממי שאינו צריך להתאמץ כ"כ, ו'לפום צערא אגרא'.

לג. עוד מעלה יתירה שיש בבעלי תשובה יותר מצדיקים גמורים, שאותם רחוקים שנתקברו הרי ליבם נשבר בקרבם והם בושים במעשיהם, ולב נשבר ונדכה אלוהים לא תבזה. וכבר כתב הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (דרשות שסט:): כי 'בחצוצרות וקול שופר הריעו' (תהילים צח ו) ר"ת 'בושה', כי העיקר הוא ה'בושה' על מעשיו הרעים מתוך שברון לב. וכך כתב ה'פרי מגדים' (סי' תקצ"ב ס"ק א) בשם 'הגאון מהר"ח ראפאפארט' לבאר את נוסח הברכה במוסף של ראש השנה, 'כי אתה שומע קול שופר ומאזין תרועה ואין דומה לך', דלכאורה יש לדייק מדוע אמר שומע בתקיעת שופר ו'מאזין' בתרועה. ועוד, מהו 'ואין דומה לך' - וכי אין עוד מי שביכולתו לשמוע קול שופר ולהאזין לקול התרועה. אלא, דהנה חז"ל (תנחומא האזינו ב) פירשו את הפסוק (דברים לב א) 'האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי', שהאזנה פירושה מקרוב ושמיעה מרחוק. ועל כן כשדיבר משה רבינו אל בני ישראל אמר האזינו השמים, כיוון שהיה קרוב לשמים, ואילו לארץ שהייתה רחוקה ממנו אמר ותשמע הארץ אמרי פי. עוד יש להקדים, שתקיעה קול פשוט היא, ורומזת לצדיק מעיקרא שמעולם לא נכשל, ואילו תרועה קול שבור הוא, ורומזת לבעל תשובה

ומי לא נפקד כהיום הזה, ונתן הכתוב עצה ודרך כיצד נזכה בדין לשנה טובה ומתוקה בכל העניינים, לזה אמר הכתוב אתם נצבים היום כולכם, שעל ידי שנהיה 'כולכם' באגודה אחת ובאחדות הלבבות^{לה}, נזכה לכל הטובות והישועות שבעולם, ברוחניות ובגשמיות^{לו}.

ובן איתא במדרש (תנחומא א) על פסוק זה 'אף אתם כשאפלה (כשאפיל) לכם עתיד להאיר לכם אור עולם וכו', אימתי בזמן שתהיו כולכם כאגודה אחת, שנאמר (לעיל ד ה) 'חיים כולכם היום'.

וכבר אמרו חז"ל (מדרש משלי יד) על הפסוק (משלי כא כא) 'רודף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד' - רודף צדקה וחסד בעולם הזה ימצא חיים צדקה וכבוד ליום הדין [ואף שכפי פשוטו 'יום הדין' הכולנה

אשר על ידי תשובתם מהפכים את חלק הרע לטוב. ובוזה יתפרש הכתוב לשוב עליו שהקב"ה יש לו שמחה מעשיית התשובה, שעי"ז נהפך הרע לטוב, ושמחה זו היא כאשר שש על אבותיך - 'בדרך שהיה שמה בעבודת האבות הקדושים שעשו תמיד רצונו ונחת רוח לפניו'^{לד}.

ויעשו כולם אגודה אחת - מידת האחדות והצדקה היא מקור הברכה

בפרשתן (כט ט), 'אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלוקיכם' וגו', בספה"ק האריכו הרבה לפרש דברי הפסוק בדרך הרמוז על פי הנודע ש'היום' רומז לראש השנה (עי' זוה"ק ח"ב לב:), ובא הכתוב לומר, דעו כי אתם נצבים היום - בראש השנה לפני ה' אלוקיכם, הוא היום בו כל באי עולם יעברו לפניו ית' כבני מרון,

שרחוק היה ונתקרב אל ה' ולתורתו. וזהו שאומרים שומע קול שופר, את קול התקיעה - קול פשוט כקולו של צדיק מתחילתו, את קולו הוא 'שומע' רק מרחוק. אך 'מאזין תרועה' לקולו של 'בעל תשובה', וקול זה שומע ה' מקרוב אחר שיש בו מעלת 'לב נשבר', ו'קרוב ה' לנשברי לב'. ובדבר הזה אנו משבחים ומפארים את הבורא ש'אין דומה לך', כי הקב"ה משתמש במאנין תבירין ואילו מלך בוד"א אינו משתמש בכלים שבורים.

לד. ביתר שאת ביאר הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (שופטים ד"ה ואם ירחיב) בלשון הכתוב בפרשתן (ל ה) 'והיטיבך והרבך מאבותיך', שהלא פסוק זה נאמר על הזמן בו ישובו בתשובה, ובעלי תשובה הם במדרגה יותר מצדיקים גמורים, על כן 'והיטיבך והרבך מאבותיך' שהם היו רק בבחי' צדיקים גמורים, והיינו שבני ישראל יהיו במדרגה יותר מהאבות הקדושים, ואלמלי מקרא כתוב אי אפשר לאמרו...

לה. כה אמר הרה"ק רבי מרדכי מנאדבורנא זי"ע, אתם נצבים לפני ה' אלוקיכם רומז לתפילה שהיא עמידה לפני המקום ב"ה, והנה 'היום' רומז לראש השנה - דא יומא דדינא, והוסיף לומר כולכם, כי בא הכתוב ללמד על חובת התפילה בר"ה להתפלל בעד הכלל כולו, ולהעתיר בעד כל אחינו בית ישראל בכל מקום שהם, ומהאי טעמא קוראים תדיר פר' נצבים לפני ראש השנה להזכיר לנו להתפלל ב'היום' על 'כולכם'.

אחד מצדיקי הדור שליט"א ביאר באופן נפלא בטעם מנהג רבים לומר בערב ראש השנה לאחר מנחה (בסיום השנה ממש) פיוט 'אחות קטנה' שכל כולו בקשה על 'תכלה שנה וקללותיה', כי צריך לזכור את אחינו בני ישראל הנתונים בצרה ולהתפלל לישועת הכלל, וזו היתה עומק התקנה לומר 'אחות קטנה' באותה שעה, למען נבין ונשכיל כי 'הכניסה' לראש השנה היא על ידי שיחשוב על אחרים וישתדל בטובתם ויתפלל עליהם.

הנה איתא בגמרא (ר"ה לד.) 'אתקין רבי אבהו בקסרי, תקיעה שלשה שברים תרועה תקיעה, והקשו, מה נפשך אי ילולי יליל ליעבד תקיעה תרועה ותקיעה, ואי גנוחי גנח לעבד תקיעה שלשה שברים ותקיעה, ותירצו - מספקא ליה אי גנוחי גניח אי ילולי יליל, וביארו הראשונים, דצורת ה'בכיה' נעשית בכל מקום באופן אחר, יש מקומות שבוכים בילולי ויש בגנוחי, לכן צריכים להריע ב'תרועה' כל סוגי הבכיה. וביארו בזה, שזו היתה 'תקנתו' של רבי אבהו, שכ"א יתקע במקומו כצורת ה'בכיה' של מקום אחר, כי הבוכה רק כצורת מקומו, כלומר, שאינו מבכה אלא את הנעשה אצלו, על חורבן המונח לפניו, זה אינו נוהג כראוי, רק יהיה 'נושא בעול', עד שכל אדם יבכה גם על צרותיו של רעהו, ואפילו הרחוק ממנו, וזהו 'תקנת רבי אבהו' - שבכיו של איש יהודי אינו בכיה פרטית אצלו בביתו על צרותיו, רק שמשותף ומרגיש בצרות של כל בני ישראל.

לו. לעומת זאת אמר הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע בלשון הכתוב בהמשך העניין (פסוק יג) 'ולא אתכם לבדכם אנכי כורת את הברית הזאת', שלא אתכם כשאתם 'לבדכם' בפירוד הלבבות ר"ל אנכי כורת את הברית הזאת... אלא רק כשתהיו בבחי' כולכם'.

שהתובע הולך אחר הנתבע (והדין יתקיים בבי"ד שהנתבע רוצה לילך אליו), מכל מקום בחלואה מחוייב הלווה - הנתבע ללכת אחר המלווה - התובע. מעתה, אם אמרנו שהקב"ה הוא כביכול כלוה ממי שגומל חסד לחברו, נמצא שביד האדם - המלווה להחליט לפני איזה ב"ד הוא רוצה לעמוד בדין, וממילא אפשר לו לטעון שרוצה לעמוד בפני מדת החסד והרחמים ולא בפני מדת הדין.

ובזה ביארו מה שאנו אומרים בתפילה (בפיוט ונתנה תוקף) 'ויכון בחדר כסאך, ותשב עליו באמת', שע"י גמילות חסד^ל יהא בדינו להחליט באיזה כסא יושב כביכול לדון אותנו^ט.

לעתיד לבוא, אך מ"מ גם ראש השנה לא יצא מכלל 'יום הדין'...^{לז}.

ונודע מה שאמרו (עי' ר"ה טז:): 'תשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה', נוראות כתב ה'לקט יושר' (הל' ימי הסליחות יב), בשם 'החבר משה מינץ', לפרש היאך אפשר לקרוע ולבטל גזירת קשות ורעות על ידי מצות גמילות חסדים. ומבאר דהנה כתיב (משלי יז יז) 'מלוה ה' חונן דל', ובגמרא (ב"ב י:.) אמר רבי יוחנן 'אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו, כביכול עבד לווה לאיש מלוה' שהקב"ה נעשה כלוה מן האדם והאדם הוא ה'מלווה', והנה בכל מקום קיימא לן (ח"ט יד א)

לז. ביסוד הדברים פירש הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע את המובא ב'נביא' (נחמיה ח) שנאספו כל העם בראש השנה, ועזרא קרא לפניהם את התורה, וכתב שם (ט-ו) שאמרו עזרא ונחמיה 'היום קדוש הוא לה' אלוקיכם אל תתאבלו ואל תבכו כי בוכים כל העם כשמעם את דברי התורה, ויאמר להם לכו אכלו משמנים ושתו ממתקים ושלחו מנות לאין נכון לו' וגו', ופירש רש"י 'כי בוכים כל העם' - מפני שלא קיימו התורה כראוי, וביאר המהרי"ד, שהיה נשבר ליבם בקרבם מאוד על שלא הכינו עצמם וליבם מקודם כראוי, על כן אמר להם אל תבכו ואל תעצבו אלא שלחו מנות לאין נכון לו - היינו לעני שלא הכין לעצמו 'מנות' ליו"ט כי אין לו משלו, ועי"ז ינהג בהם הקב"ה במדה כנגד מדה, ויקבל תפילותיהם אע"פ שאין להם משלהם...

לח. ובכלל זה להיות 'וותרן', ואין לך גמילות חסדים גדולה מזו... איתא בגמ' (ברכות יח:) מעשה בחסיד אחד שנתן דינר לעני בערב ר"ה בשני בצורת והקניטתו אשתו, הלך ולן בבית הקברות, ושמע שתי רוחות שמספרות זו לזו, אמרה חדא לחברתה, חברתי בואי ונשוט בעולם ונשמע מאחורי הפרגוד מה פורענות בא לעולם, אמרה לה חברתה איני יכולה שאני קבורה במחצלת של קנים, אלא לכי את ומה שאת שומעת אמרי לי. הלכה היא ושטה ובאה, ואמרה לה חברתה, חברתי מה שמעת מאחורי הפרגוד, אמרה לה שמעתי שכל הזורע ברביעה ראשונה ברד מלקה אותו, הלך הוא וזרע ברביעה שניה, של כל העולם כולו לקה שלו לא לקה. לשנה האחרת הלך ולן בבית הקברות, ושמע אותן שתי רוחות שמספרות זו עם זו, אמרה חדא לחברתה, בואי ונשוט בעולם ונשמע מאחורי הפרגוד מה פורענות בא לעולם, אמרה לה חברתי לא כך אמרתי לך איני יכולה שאני קבורה במחצלת של קנים, אלא לכי את ומה שאת שומעת בואי ואמרי לי. הלכה ושטה ובאה, ואמרה לה חברתה, חברתי מה שמעת מאחורי הפרגוד, אמרה לה שמעתי שכל הזורע ברביעה שניה שדפון מלקה אותו, הלך וזרע ברביעה ראשונה, של כל העולם כולו נשדף ושללו לא נשדף. הבה נתבונן, כי חסיד זה נתעשר בשנים אלו ועלה בעשירותו על כל עשירי תבל, שהרי של 'כל העולם' לקה ורק בידו היה תבואה חדשה משנה זו, וכל כך בא לו על ידי שנתן דינר והקניטתו. וכבר אמרו (עיון יעקב על עין יעקב) לבאר הטעם שהלך לישון בבית הקברות ולא בבית המדרש, כי לא רצה שייצא עליה שם רע שככה עשתה לו בליל ר"ה, והיה בזה 'וותרנות בתוך וותרנות', שלא זו בלבד ששתק ולא ענה על מה שהקניטתו אלא אף גם חס על כבודה. בזכות זה זכה להיות עשיר העולם.

הרה"ק ה'בני יששכר' זי"ע (מאמר ב אות יא) מבאר ענין אכילת ה'סימנים' בליל ר"ה, שהוא לעורר זכותה של רחל אמנו שמסרה את ה'סימנים' ללאה (ועי"ש מה שמבאר עוד עפ"ז). ומכאן ילמד כל אדם עד כמה 'סימן' טוב הוא לו כאשר הוא מוותר משלו לאחרים או שדואג לכבודם לבל יבושו ולא יכלמו...

לט. מעשה באברך מחסידי הרה"ק רבי שלמה מזוועהיל זי"ע ששהה לצד מיטת ידידו החולה במשך כל היום של ר"ה, ולא בא לבית המדרש רק לעת התקיעות, ומשראהו הרה"ק אמר, זה האיש בן עולם הבא (אף שבדרך כלל לא שמעו ממנו דיבורים כאלו) כי גדולה גמילות חסדים לזכות על ידה לעולם הבא. ויש להסמיק מה שאמר הרה"ק ר' יעקב מפשעווארסק זי"ע על הא דאיתא בגמ' (מגילה לב.) שהגולל ספר תורה נוטל שכר כנגד כולם, ואמר בדרך רמז

באר הפרשה - פרשת נצבים

ומליצה 'יאך זאג פשט איז' (אני אומר ש'הפשט' הוא) שהגולל וסוגר את הספר שלומד בו כדי לעזור לאחרים הרי הוא נוטל שכר כנגד כולם...

נוראות מצינו ב'מטה אפרים' (אלף המגן סי' תקפג סק"ד) בשם ספר 'אמרי קודש' בזה הלשון, הזהיר להיות על שולחנו אורח בכל סעודתו אזי נחשב לו כאילו כיון כל כוונת האר"י ז"ל.

מעשה נפלא שמעתי מאחד מצדיקי הדור שליט"א ששמע מפי הרה"ח רבי הערשל הופערט ששמע מפי ה'אופה', כי בשנות המלחמה אחר ה'בליץ' (כשהפציצו הרשעים בלאנדאן) ברחו רבים מלאנדאן דרומה, גם הרה"ק רבי שלום משאץ ברח וישב בגייטסעד, דרכו של הרה"ק היתה להסב סעודותיו עם אורחים המסובים על שולחנו. בכורח המציאות דאז שרר 'מחסור' גדול בעולם, ולא זכו לדגים ובשר רק עם 'תלושים' (vouchers) וגם אז קיבלו חתיכות קטנות מאד בעדם, אמנם, קמח בצל ותפוז"א (Potato) היו להם בשפע רב ואלו היו עיקר מאכלם, ואכן במשך השבוע טבלו פיתם במרק תפוז"א, ורק לקראת שב"ק היו מבשלים לליל שב"ק מים ובהם מעט דמעט בשר ולזה קראו 'מרק', ליום השב"ק הכניסו מעט בשר לתפוז"א ונקרא שמו טשולענט... בשנת תש"ה חל 'ראש השנה' ביום ב' - ג'. לקראת שבת האחרון של השנה הקודמת אפה ה'אופה' היחיד בכל העיר חלות כהרגלו, אולם לקראת ראש השנה אפה את חלותיו רק במוצאי שב"ק עד שעה 4 לפנות הבוקר בהגיע זמן אמירת סליחות 'זכור ברית', גם ביום הגדול של ערב ר"ה נהג האופה במנהגו להתענות ביום זה ולא אפה מאומה, וממילא לא הספיקו החלות לכל בני העיר לשני ימי ר"ה. ואכן בליל א' דר"ה אחר הסעודה הודיע המשב"ק להרה"ק משאץ כי לסעודת יום א' דר"ה עדיין יש בבית כדי 'כזית' לכל המסובין המונים בליעה"ר כשלושים נפשות, אבל לליל ב' וכ"ש ליום ב' אין אפילו כזית אחד לצורך סעודות יו"ט - וכל זה מחמת שהאופה לא אבה לוותר על סליחות זכור ברית ועל עוד עניינים נעלים שהוא נוהג בהם בערב ראש השנה (בשנים אחרות היה אופה לפני ער"ה, משא"כ בזאת השנה שהיום שלפני ער"ה חל בשב"ק).

ויהי ממחרת וישכם הרה"ק ללכת לבית הטבילה ב4 לפנות הבוקר, והנה בדרכו הוא רואה את ה'אופה', ויען הרה"ק ויאמר אליו, הנה אנוכי בדרכי לביתך (אחר המקווה) לצוות עליך כדברים האלה, הנה עתה השעון מורה על 4, זמן התקיעות בבית מדרשנו בשעה 12, לפניך 8 שעות פתח נא את בית אפייתך - ותאפה חלות כדי סיפוק כל בני העיר, כי פטור אתה מתהלים וכיו"ב, את תפילתך תתפלל בין אפיה לאפיה (כי עד שהחלות נגמרים כדי אפיתם יש הפסקות קטנות) רק לתקיעת שופר תכנס לביהמ"ד, ואם תתאחר אחר 12 אמתין עליך עם התקיעות. נחרד האופה ואמר לרבי, הרי היום 'יעמיד במשפט כל יצורי עולם' השכמתי קום לאמירת כל ספר התהלים לפני התפילה - כיצד אפנה לבית מלאכתי לעסוק בדברי חולין כאלו... א"ל הרה"ק אני אומר תהלים במקומך, ויאמר האופה, כיצד אוכל ללא אמירת 'לקל עורך דין' ושאר פיוטים, אמר לו הרה"ק אף זאת אגיד במקומך... פשט האופה את אצבעו כלפי שמיא, ושאל את הרבי, וכי בשמים ממעל תסכימו להחליף עמי - שייחשב הדבר כאילו אנוכי עמדתי בביהכנ"ס בעבודת הקודש ביום הדין הגדול והנורא א' דר"ה ואילו הרבי עמד ואפה חלות עבור כל בני העיר... אמר לו הרה"ק, אני בוודאי מסכים לכך, אבל אם גם אתה מסכים לכך הרי שאינך 'סוחר' כלל וכלל... כי בקדושתו הבין שאין לך גדול ממי שדואג למזונם של בני ישראל, ואין לך 'זכות' גדולה כזו לקראת יום הדין (אף שבוודאי על כל אחד לסדר סדריו שיוכל לשהות בימים קדושים כאלו בביהכנ"ס וביהמ"ד בעבודת הקודש, אבל זה שלא טרח לאפות בער"ה, ונמצא שכעת תלוי בידו להאכיל פיות בני ישראל הרעבים בוודאי עליו לאפות חלות עבורם).

ראש השנה

בראש השנה נפקדו - יום שינוי כל עניי הטבע והמזלות לטובה
 איתא במסכת ר"ה (י:), 'בראש השנה נפקדה שרה
 רחל וחנה', וכתב המהרש"א (יא. ד"ה אתיא) וז"ל,
 לכך נקרא ר"ה יום הזכרון, דבו ביום זכרון כל המעשים
 בא לשוב ולרע, ואלו הנשים שהיו עקרות מצד טבעם
 ומזלם, ועלה זכרונם לטובה בר"ה לשנות טבעם ומערכה
 שלהם, עכ"ל. ודבריו הם כ'מועט המחזיק את המרובה',
 שבתיות ספורות אלו כתב המהרש"א 'תוקף קדושת
 היום' אשר ניתן להפוך בו את כל הטבעים והמזלות
 ולשנותם לטובה מן הקצה אל הקצה.
 נראות אמר הרה"ק ה'שם משמואל' זי"ע (תרע"ד ד"ה
 נראה), שהנה שינוי הבריאה הגדול ביותר - שלא
 היה כמוהו עוד בעולם הוא להפוך ולד זכר לנקיבה, דע

מ. איתא בגמרא (ר"ה ג:) על הכתוב (נחמיה א-ב) שהנביא נחמיה שמע על הרעה וחרפת בני ישראל שנשארו בירושלים,
 כתיב שם, 'ויהי בחדש ניסן שנת עשרים לארתחשסתא המלך יין לפניו ואשא את היין ואתנה למלך ולא הייתי
 רע לפניו, ויאמר לי המלך מדוע פניך רעים ואתה אינך חולה, אין זה כי אם רע לב (שרוצה להרוג את המלך), ואירא
 הרבה מאד ואומר למלך, המלך לעולם יחיה, מדוע לא ירעו פני אשר העיר בית קברות אבותי חרבה ושעריה אוכלו
 באש', ואז שלחו המלך לבנות את בית המקדש השני, ע"כ. והדבר תמוה, וכי המלך לא ידע ולא הכיר מציאותם
 של בני אדם, שלפעמים קמים בבוקר על צד שמאל (ללא מצב רוח), היום אינו ב'כלים'... (ער איז נישט אין די מוד...) מדוע
 החליט שאם רואה פנים נפולות הרי זה מורה בהכרח שיש לו מחשבות זדון והוא מורד במלכות.
 אלא ביאורו, כי בבית המלכות יש הכל, כל השפע וברכה, וכי 'כלום חסר בבית המלך' - את הכל ניתן לתת לו,
 כל משאלות האדם ניתן למלא בבית המלכות. על כן, אם האדם שוהה בצל המלך, תחת קורות ביתו חייב להיות
 צופרין (מרצה) לגמרי, וזאת טען המלך לנחמיה, אם פניך אינם קורנות מאושר ומרוב כל בהיותך בצל קורתך, והרי
 אינך חולה, הרי זה מוכיח בעליל שמתרוצצים בקרבך מחשבות של מרידה במלך וכו'.
 אף אנו, בראש השנה הננו נמצאים ועומדים בבית המלך, שהרי היום 'אמרו לפני מלכויות', והוא יום המלכת ה'.
 כל האוצרות ניתנים בידינו, הכל פתוח לפנינו - רק תתפלל ותבקש על כך, על כן חייבים להלך בזה היום בלב מלא
 שמחה, עם פנים מאירים (קורנות) באושר ושמחה, כי אם לאו תחול עלינו טענת המלך מדוע פניכם רעים. נהלך נא
 בפנים שמחים ונזכה לקבל הכל מבית המלך, בשפע רב ועצום כראוי לבית המלך, כי כלום חסר בבית המלך.

מין הבאד

ידוע משם הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (עיי' ח"ח עה"ת, הח"ח חיינו ופעלו עמו' תתשיח) שלכן אנו קורין בראש השנה 'וה'
 פקד את שרה' כי לידה זו הייתה כנגד ולמעלה מדרך הטבע, שהרי לא היה שייך בסדר העולם שיהיה לה ילדים
 (עי' יבמות סד:), ולהורות לנו כי ר"ה הוא זמן של מהפיכות לטובה ולברכה למעלה וכנגד הטבע, ואף אם ח"ו עד
 עתה היו לו צרות למעלה ראש מעתה 'דף חדש' מתחיל, והכל יתהפך לטובה.

כיוצ"ב אמר הרה"ק ה'שם משמואל' זי"ע (ר"ה תרע"ד ד"ה מנהגנו) דע"כ מטבילין בדבש בימים אלו, להורות כי
 הדבש הוא טהור היוצא מן הטמא (שהרי הדבורה עצמה אסורה באכילה) שנהפך הטמא והאסור להיתר גמור (גם הדבורה
 'רודפת' את האדם ועוקצת ואילו הדבש הוא הדבר המתוק ביותר), ולא עוד אלא שכל דבר טמא שנפל לתוך דבש הותר הוא
 עצמו באכילה, שנהפך להיות כדבש עצמו (שו"ע י"ד פא ח), להורות לנו, שכך יש בידינו כוח להפוך את כל מצבנו
 ברוח ובגשם ביום הזה, ולהפוך את הדינים לרחמים מגולים.

הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע אמר פעם קודם ראש השנה לאברכים שהשקיעו מיטב כספם באיזה 'עסק' ואבדו
 את כל ממונם ונעשו רשים וחסרי כל, הנה, בראש השנה יצא יוסף מבית האסורים ומיד החלו שבע שנות
 השבע, והרי שגדול כוחו של יום זה, להפוך את מצב האדם מן הקצה אל הקצה, התחזקו להתפלל ויגביה
 הקב"ה קרנכם למעלה למעלה.

באר הפרשה - ראש השנה

למטה, ומלמטה למעלה, עד שאי אפשר להכיר איזה מהם היה העליון ואיזה התחתון. כך היא המהפכה בראש השנה, שהכל מתהפך להיות נוצר מחדש.

עוד אמרו שם בגמ' 'בראש השנה יצא יוסף מבית האסורין, בראש השנה בטלה עבודה מאבותינו במצרים'. והרי שאין לך ישועה הנעשית בעולם ליחיד או לרבים שלא 'נכתבה בספר' ביום זה, וכמובא לעיל מתשובות ה'שואל ומשיב' וז"ל, וכבר נפקדו האמהות באותו יום, וכל הטובות ושפעת קדושה נשפכו ביום ההוא. והיינו משום ש'זה היום תחילת מעשיך' והבריאה מתחדשת כבתחילתה.

אף לנו ייאמר, לכל יחיד באשר הוא, זה היום תחילת מעשיך, לעמוד ולהתחדש בזה היום הן ברוח - בתורה ועבודת ה' מ. הן בגשם - בכל עניני חייו בפרנסה וכלכלה, ברפואות וישועות וכל שאר השפעות, שביד כל אדם לפעול לעצמו שנה טובה ומתוקה בבניגוי חיי ומזוני, ולצאת מ'בית האסורים' כל חד וחד בדיליה, איש איש כפי מחסורו. ואין הדבר תלוי

לך ששינוי גדול בזה אירע בראש השנה, ומדייק זאת מדברי הפייטן (שחרית ליום א'), זכר לה יושר ארחות, עובר להמיר בבטן אחות, חושבה כהיום זכרה להאחות - שבר"ה נהפך ולד הזכר שבמעיי לאה אמנו ונולד ממנה בתה 'דינה'. והיינו, כי זה היום מיועד למהפכות נפלאות מ.

והיינו מעמא כי בראש השנה נברא העולם מחדש, עולם חדש שאין לו שום שייכות וענין למה שהיה מקודם לכן, וכפי שמדייק הגה"ק רבי יהונתן אייבשיץ זי"ע (יערות דבש ח"ב דרוש ה) שלא נאמר 'היום היה הרת עולם', אלא 'היום הרת עולם' שביום זה עצמו הוא הרת עולם, וביום זה נבראים מחדש השמים ושמי השמים, הארץ וכל אשר בה, וממילא אף אם ח"ו ב'עולם הקודם' היה מזלו רע, הרי עתה מתחיל הכל מחדש ובתינוק שנולד דמי.

ובן אמר הרה"ק רבי פינחס מקאריין זי"ע (אמרי פנחס השלם תפא) שיום זה הוא כמו שלוקחים חתיכת מלח שנקרא 'טאלפין' ומבשלים אותו בקדירה לעשות 'טאלפין' חדש, וכל המלח נבלל ונתהפך שם מלמעלה

מא. ומסיים ה'שם משמואל', ואיש הנלבב יקח מזה תוכחת מוסר לנפשו שאין זמן מוכשר להתהפך מרע לטוב יותר מר"ה, כי אם כך נעשה בענייני הגוף, ק"ו שבענייני נפש יש ביד האדם להפוך מהפכות אדירות לטוב לו כל הימים.

מב. והזמן גרמא ל'תשועת הנפש' מיד 'שונא' הוא היצר הרע, וכך כתב הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע, איתא (ר"ה יא). בר"ה יצא יוסף מבית האסורים, וצ"ב, למאי נפק"מ, הרי מאי דהוה הוה, ויש לומר, דהנקודה הישראלית נקראת יוסף, והיא יוצאת מבית האסורים שלה בר"ה, כלומר, שאפילו אותם האנשים שהם ביד לבם והם אסורים שלא יכולים לצאת לחופש - מיצרים ותשוקות לבם וכו', יוצאים בר"ה לחופש, כי על כן החודש הזה נקרא 'תשרי' מלשון 'שרי ואסר' (קשר והתיר הקשרים), שהחודש הזה מתיר אסורים.

מג. הנה כתיב ברש"י (יבמות סד:) ד"ה שלש פקידות. וז"ל. שהקב"ה פוקד העקרות לשמוע תפלתן בר"ה וגוזר עליהן הריון. ובאמת כבר איתא בזוה"ק (ח"ב מד:) שמבאר את כל ה'פרשה' של אלישע עם האשה השונמית, וכדכתיב (מלכים ב' ד יא-טו) 'ויהי היום ויבא שמה וגו', הנה חרדת אלינו את כל החרדה הזאת מה לעשות לך היש לדבר לך אל המלך וגו', ויאמר גיחזי אבל בן אין לה ואישה זקן, ויאמר קרא לה' וגו', ויהי היום - 'ההוא יומא, יומא טבא דר"ה הוה דאתפקדו ביה עקרות דעלמא ואתפקדן ביה בני עלמא [אותו היום יו"ט של ר"ה היה, שבו נפקדו עקרות העולם ונפקדים בו בני העולם] ושאל אלישע היש לך לדבר לך אל המלך - איזה ישועה צריכה היא שימליץ טוב בעדה, עד שאמר גיחזי שאין לה בן, ואמר אלישע 'הא ודאי שעתא קיימא דהא יומא גרים' [הרי ודאי שהשעה עומדת כי היום גורם].

מד. כתב הרה"ק רבי לייבל אייגער זי"ע (תורת אמת תרל"ט יום שני) ביום הזה בוודאי מתעורר כל מיני שפע להשפיע - חיי בני ומזוני, וכאשר נשפע בראשית הבריאה ביום זה. חיים - נאמר ביום זה 'ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה' (בראשית ב ז). בני - נשפע גם כן הכח המוליד במאמר 'פרו ורבו' (שם א כח) וכאשר היה בפועל כידוע. מזוני - הוכן לו עוד במאמר 'תדשא הארץ' (שם יא).

מה. הרה"ק רבי מאיר שלום מקאלשין זי"ע היה מפרש בלשון התפילה (ברכת זכרונות) מי לא 'נפקד' כהיום הזה, מלשון וה' 'פקד' את שרה, וזה הכוונה מי לא נפקד אין איש שלא נפקד ונזכר לכל מיני ישועות ביום הזה.

אלא בירינינו ב'תשובה תפילה וצדקה המעבירין את רוע הגזירה'.

ותגור אומר ויקם לך - עוצם וגודל כח התפילה של כל יחיד בימים אלו

איתא במשנה (ב"מ קה:) ונפסק להלכה (שו"ע ח"מ שכב ס"ב) החוכר שדה מחברו (ששוכר את שדהו בסכום קצוב לשנה) אם נשדפה השדה ונתקלקלה כל תבואתו

וכך כתב הרה"ק רבי משה מקאזניץ זי"ע (דעת משה לאלול ד"ה איתא בילקוט) וזכורני כד הוינא טליא, הייתי תמיד מתמה עצמי על כבוד הה"ק אמו"ר זצלה"ה (המגיד מקאזניץ זי"ע) שבר"ה היה שמח עד למאוד, ולכאורה ביום ההוא לשמחה מה זו עושה, אמנם הוא הדבר אשר דיברנו, מחמת שהוא ראשית השנה יורד בו קדושה וטהרה וכל טוב לכל ימי השנה.

ורמז לה הרה"ק מקאמרנא זי"ע בלשון הכתוב (תהילים לה ג) 'אמור לנפשי ישועתך אני', 'ישועתך אני' בגימטריא ראש השנה, כי זמן ישועה הוא לכל (תהילים בן בית).

מִן הַבָּאֵר

בטעם סגולת היום כתב הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (דרשות ח"ב שנו): 'תפילה זו [של פקידת עקרות] מסוגלת דווקא בר"ה זמן פקידת העקרות ממקום מזל העליון, ובזה מבאר הטעם שהלכה חנה להתפלל דייקא בר"ה. ואילו הרה"ק מראפשיץ זי"ע (זרע קודש ר"ה ד"ה וה' פקד) ביאר עוד בזה"ל בראש השנה שאז נברא העולם הוא עת פקידת עקרות. ורמז לדבר איתא מהרה"ק 'אמרי נועם' זי"ע (ר"ה ד"ה בנוסח) כי ראשי תיבות של 'נפקד כהיום הזה' הוא הנ"ך שהוא השם הממונה על ההריון, כמו שכתוב (בראשית טז יא) 'הנך הרה' כידוע. וכבר אמרו צדיקים (אמרי נועם אות יב) רמז לכך - כי 'וידגו לרוב בקרב הארץ' בגמטריא ראש השנה. וב'תפארת שלמה' (ליוה"כ ד"ה רב איקלע) פירש (בנוסח ונתנה תוקף) 'כמה יעברון כמה יבראון', כמה יעברון - כמה יתעברו בזאת השנה, וכמה יבראון - שיבריא ויתרפאו מחליים.

מסופר על אברך שהמתין זמן רב לזש"ק, וציוה לו הרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע שיכוון ליבו בתיבות 'כמה יעברון' להיפקד, והוסיף לומר שהוא בדוק ומנוסה.

ואילו הרה"ק ה'אמרי נועם' זי"ע (ליקוטים אות א) כתב בהאי לישנא, אכילת תפוח בדבש מסוגל לפקידת עקרות, כי 'תפוח' עולה 'פרו ורבו' ותיבת 'דבש' עולה 'אשה', עכ"ל.

עוד יש שעה מסוגלת ביותר - בשעת קריאת התורה, וכמו שכתב הרה"ק ה'אוהב ישראל' זי"ע (ליקוטים חדשים, ימים נוראים) וז"ל. 'מה שאנו קורין בר"ה ביום הראשון 'וה' פקד את שרה', כי בזה אנו יכולין להמשיך ולפקוד עקרות' (וכן הוא שם פר' ויצא בנוגע לכל השנה).

אגב אורחא, כתב בספר 'הנייר' (מתקופת בעלי התוס') בזה"ל, ובעוד יקרא בתורה יתן כל איש לשוב בלבו, כי באותה שעה מועלת מאד כי ידו של מלך פתוחה לקבלו.

מו. מאמר נורא אמר הגה"צ רבי יצחק הוטנער זצ"ל בהספדו על הרה"ק מסאטמאר זי"ע - והדברים שייכים מאד לדידן בימים הללו. וכה אמר, הנה כתיב בפרשת נח (ז כג), 'וימח את כל היקום וכו' וישאר אך נח ואשר אתו בתבה', וברש"י ביאר, אך נח, לבד נח, זהו פשוטו. ומדרש אגדה, גונח וכוהה דם (ב"ר לב, יא). מטורח הבהמות והחיות. ויש אומרים שאיחר מזונות לארי והכישו, ועליו נאמר הן צדיק בארץ ישולם (משלי יא, לא). ויש להקשות, מדוע מגיע לו 'עונש', עד שרש"י הביא את הפסוק שהצדיק משתלם על עוונותיו בעוה"ז, והרי נח היה טרוד יומם ולילה עם כל הבהמות והחיות, להאכילם להשקותם ולהחיותם, ורק לכן איחר בכמה מינו"ט (דקות) להאכיל את הארי, וכי עליו ללקות על כך שהארי יכישו...

מל"ו צדיקים נסתרים, אלא כל יהודי יהיה מי שיהיה בידו למעון אני בקשתי בתחילת השנה על חיטים - וללא כל ספק שאם היית שומע לקולי לא הייתה התבואה נפסדת אף ב'מכת מדינה'... וע"י טענה זו חייב החוכר לסלק דמי חבירותו, ומכאן תראה בכוחה של תפילת כל יהודי בימים הללו, שהיא פועלת כתפילתו של צדיק הדור^מ, ומובטח לו שתתקבל לפני ארון הבל^{מט}.

לדידן הדברים אמורים, אם זה האיש הפשוט בידו לפעול בתפילתו 'בראשית השנה' להנצל מ'מכת מדינה' - כלומר שכל העולם יפסידו ממונם והוא ישאר ברווחו, אף אנו נפעל כיו"ב, בכל העניינים, לרפואה שלימה כנגד דעת כל הרופאים שכבר ייאשהו, או לרוות נחת דקדושה אף בשכל המחנכים הרימו ידיהם

השדה יכול לומר לו - אילו היית זורע חיטים כמו שצויתך היה מתקיים בי (אויב כב כח) 'ותגזר אומר ויקם לך', ופירש רש"י (ד"ה ותגזר) מה שתבקש מן היוצר יעשה, ואני לא ביקשתי מן השמים בתחילת השנה שיצליחני בשעורים אלא בחיטים. ומסקנת הש"ס כצד השני, כלומר שאנו מקבלים טענתו, ואומרים שמאחר שהתפלל בראש השנה שיצליח ה' דרכו בחיטים שיורעו בשדהו, בוודאי היה מצליח בחיטים - אעפ"י שכל בני המדינה הפסידו את תבואתם, ורק מכיוון שהחוכר שינה זורע שם שעורים הפסיד יחד עם כל בני המדינה שהרי על זה לא התפלל בתחילת השנה.

בין והתבונן נוראות בכח התפילה, כי לא נאמר דין זה דווקא אם המחכיר מצדיק הדור הוא או לכל הפחות

אלא ביאורו, שאכן היה לנח כל התירוצים הנכונים שבעולם על איחורו, ומ"מ, בשעת סכנה - כאשר כל העולם הולך ונחרב, והופקד בידו הארי היחיד שנשאר בעולם (- כל שאר האריות שביקום נימוחו ממי המבול), ואם לא ישמור עליו לא ישארו כלל אריות בעולם, בזמן כזה אין תירוצים ואין טענת אונס - חייבים לשמור יותר מכל משמר, ולהעמיד לפני הארי את כל מחסורו למען לא יוכחד גזעו וזכרו מן העולם (וכיוון לומר בהספדו שהרה"ק היה מהדור דעה הקודם, ולאחמ"כ הוא נשאר שריד יחיד לדור דעה הקודם, כמה יש לנו לבכות על אבדתו).

אף לדידן ייאמר, הנה יום ראש השנה הוא היום היחיד שבו נקבע הכל לכל השנה הבאה, כעת הוא 'אריה שאג מי לא יירא' (כמו שנשאר אותו אריה אחרון בעולם) אין מועיל עתה כל טענת אונס וכל תירוץ אפילו אם צודק לגמרי, בזמן כזה אין תירוצים ואין טענת אונס - חייבים לשמור על הימים הללו יותר מכל משמר, ולסדר לעצמנו גמר שנה באופן טוב, ולזכות לשנה הבאה בשנה טובה ומתוקה.

מז. רמז נפלא שמעתי בביאור מה שאנו אומרים 'לא-ל עורך דין', כי הנה כל מהותו של 'עורך דין' (לועזר) הוא להוכיח את דבריו וטענותיו של זה ששכר אותו, ואין ברצונו לברר את האמת... ומעולם לא שמענו כי יאמר 'עורך הדין' כי נראה לו שצריך לחייב את מי ששכר אותו, אלא אדרבה יהפוך בק"נ טעמים לטהר את השרץ... ולפעמים גם מי ששכר את העו"ד יודע בבירור שאינו צודק בדין, ואע"פ כן הוא שוכר עו"ד לצידו... וכאותו מעשה שאחד נתבע למשפט ורץ בבהלה אל רבו, ברכו הרבי שהאמת תצא לאור... נחרד הלה ואמר, אוי רבי, רק זאת לא ארצה... לעומתו ה'שופט' עליו לדרוש ולחקור ולברר את האמת, ואסור לו להיות מוטה לצד אחד. ועל כן אנו מבקשים 'לא-ל עורך דין', שהקב"ה לא יהא כ'שופט' אלא כ'עורך דין', שיעמוד לימינו לגמור את הדין לטובתנו, כי הרי כביכול 'שכרנו' אותך בכסף מלא - בתשובה תפילה וצדקה...

מח. והוסיפו בזה דבר נפלא, שהנה פסוק זה של 'ותגזר אומר ויקם לך' נאמר על חוני המעגל (תענית כג.) שפעל בתפילתו כפי רצונו וכבן המתחטא על אביו ועושה לו רצונו, וללמדנו שכל 'יהודי פשוט' יש לו כח בר"ה לפעול בתפילתו כחוני המעגל...

מט. ברבים מספרי הקודש לדורותיהם האריכו לרמז עניין ראש השנה במזמור ב' שבתהילים, שם נאמר (פסוק ז) 'אספרה אל חק בני אתה אני היום ילדתיך', כי 'חק' רומז לראש השנה, וכמו שנאמר (פא ד-ה) 'תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו, כי חק לישראל הוא משפט לאלוקי יעקב', וכן 'היום' - דא יומא דדינא, והיינו שבהאי יומא רבא הקב"ה אומר לכל אחד ואחד מבני ישראל בני אתה, ואני היום ילדתיך - כי ר"ה הוא זמן חידוש העולם, וכדאיתא במדרש (שוח"ט קב) 'אתה בורא אותם בריה חדשה', ומה כתיב מיד, שאל ממני ואתנה, שהשי"ת פונה ואומר, התפללו לפני ותשאלו כל מאוויכם ורצונות ליבכם, ואתנה...

נ. הביטו וראו למעשה נורא המורה בעליל על הכח האדיר של תפילה לבטל כל גזירות רעות ולשנות את הטבע מן הקצה אל הקצה,

א' תמוז תשפ"ב

ח' סיון תשפ"ב

ה' חשון תשפ"ג

ו' אלול תשפ"ב
חוות דעת נוספת

י' כסלו תשפ"ג

י' כסלו תשפ"ג

ידידינו ומכרנו, האי גברא יקירא שליט"א חש שלא בטוב במהלך הקיץ דשנת תשפ"ב, בחודש אייר הלך לרופא לעשות 'בדיקות', והבדיקה הראתה שיש מוטציה, בחודש תמוז התייעץ הרופא עם מומחה, והיועץ כתב שזה מתאים למחלה והוסיף יזמן להמשך טיפול בהקדם במרפאה המטואונקולוגית דוידוף בלינסון. בי' אלול - לאחר שהוזמן לבית החולים דוידוף, ולא רצה להכנס לשם בשום פנים ואופן, הלך באופן פרטי לד"ר קובורסקי - הרופא שעמו התייעץ הרופא הראשון, בכדי לשמוע על משמעות תוצאות הבדיקה הנ"ל, ואמר לו שהבדיקה הזאת היא מדוייקת מאד, ואין שום אפשרות שבדיקה נוספת תשנה את התוצאה, ביקש האיש היות ואנחנו מתקרבים לימים הנוראים, ובכח תפילות ומעש"ט לשנות הכל לטובה, לכן הוא מבקש שיערכו לו בדיקה נוספת לאחר חגי תשרי, הרופא הסכים, וזימן אותו למחלקת המטולוגיה בבלינסון לתאריך ה' חשון תשפ"ג.

והנה בבדיקה שנערכה לו בה' חשוון תשפ"ג זימנו אותו לחזור בי' כסלו לצורך התחלת הטיפול, אבל ביום י' כסלו הגיעו התשובות שהוא נקי לגמרי, ונכתב שחור על גבי לבן ^{jak2} שלילי, לסיכום אין עדות מעבדתית למחלה, המשך טיפול: לא, סיכום והמלצות ביקורת בעוד 3 חודשים, ממש ברוך שפטרנו מעונשה של המחלה הזו (ואף ללא שום טיפולים המפרכים נפש וגוף). ואכן אין תימה בדבר מה נשתנה, כי כאן לפני אלול ר"ה ויוה"כ כאן לאחריהם... כי אכן ידע היטב לנצל את הימים המסוגלים לקבלת התפילות גם לאחר גזר דין, ובחסדי ה' הבריא כליל (ועיי' בצילומי הבדיקות המצורפים כאן).

וכאמור, אין אנו עוסקים כאן במעשה בצדיקי הדורות אלא ביהודי 'מן השורה' שחי עמנו בדור הזה... שהאמין בכל ליבו ונפשו בכוחות הכבירים של התפילות בימי הרחמים והרצון ונאחז בהם כבקרש הצלה, והם שעמדו לו... על כן נתחזק באמונה בכוחה של תפילה ובזה נציל אותנו ואת כל אשר לנו לטוב לנו כל הימים.

בשנה אחת בסוף חודש מנחם אב חלה הרה"ק ה'נתיבות שלום' זי"ע עד למאד והיה מוטל על ערש דווי, הרופאים קבעו שיש צורך לנתחו מיד ללא שום שהיות, אך הרבי לא הסכים שיתחווה עד עבור הימים הנוראים, באמרו הננו מאמינים כי ב'ראש השנה' נגזר דינו של אדם ובידנו לפעול לשינוי הגזירה, משראו בני המשפחה כי הרבי עומד על דעתו, שלחו את הרופא אל הקודש פנימה והוא סידר לרבי את כל דרך הילוכו באכילה שתיה ושינה עד אחר הימים הקדושים, ונדחה תאריך הניתוח עד למחרת יום הקדוש, ויהי ממחרת יום הקדוש בדקוהו הרופאים שנית, ויראו כי פלא גדול נתרשש וכל הסכנה חלפה כליל, וכבר אינו נזקק לניתוח, נענהו הרופא ואמר לו בלשונו 'הזמן פעל לטובתך' (כוונתו הייתה שהזמן שעבר הועיל למערכות הגוף להשתנות לטובה), נדעק ה'נתיבות שלום' ואמר 'הזמן פעל לטובתך', היינו הזמנים הגדולים של חודש הרחמים וימי ראש השנה ויום הכיפורים הם הזמן שבהם יכול כל אדם לפעול לשנות את גזר דינו לטובה ולברכה, וזה אשר פעל שאבריא לגמרי למעלה מדרך הטבע. והיה ה'נתיבות שלום' מספר מעשה זה בימים אלו לחולים מסוכנים, באמרו להם, שאף אם בר"ה אשתקד נגזר עליכם 'דין קשה' זה, אך עומדים אנו לקראת ר"ה אשר נכתב בו גזר דין חדש, ובידכם לפעול לבטל כל גזירה רעה, ולהמתיק הדין לחיים טובים ולשלום.

שימו לבבכם, איש יהודי שעברו עליו יותר מעשר שנים מעת נישואיו שלא זכה בפרי בטן, והתייסר בגוף ובנפש באופן נורא ואיום, ודרש בכל העת אצל הרופאים, והנה בחודש אלול תשפ"ג שמע את המעשה הנזכר, וחשב לעצמו, אולי אעשה כן גם אני, אעזוב את הרופאים ולא אשקיע אלא בתפילות ובתחנונים לפני שוכן מרומים, ונמלך עם ב"ב והחליטו שניהם לדבוק בתפילה בלי הרף, ואכן הזמן פעל לטובתם... ולפני כמה חודשים נולד להם בנם במז"ט מבלי ללכת לרופא בשר ודם...

עוד מעשה נורא שמענו מאחד מבני החבורה בחיפה, בדידיה הוה עובדא, בני בן שש סבל זה כבר שנה מפזילה (crosseyes) קשה, כמובן שדרשנו ברופאים, שניסו לתת מזור לעיניו בכמה וכמה אופנים (משקפיים מיוחדות ועוד דרכים) ולא הצליחו כלל, בחודש תמוז פ"ד קבע הרופא שאין מנוס וחייבים לנתח את הילד בעיניו, וקבע זמן לנתח ביום חמישי ח' תשרי פ"ה בשבוע של יוה"כ. גם ביום ראשון כ"ו אלול פ"ד כשבדק אותו בעוד 'בדיקה' נענה ואמר חייבים לנתח.

בערב ר"ה אספתי את כל בני המשפחה, סיפרנו את הסיפור של הרה"ק ה'נתיבות שלום' זי"ע, שהוכרח לעבור ניתוח בהיותו חולה במצב קשה בימות הקיץ, וביקש מהרופא לדחות את מועד הניתוח לעבור עד לאחר ימים הנוראים, כי בתפילות של הימים הללו אפשר לפעול הכל וגם לבטל את הצורך בניתוח, ואכן, לאחר הימים הקדושים התייצב לפני הרופא ונמצא בריא לגמרי עד שלא הוצרכו כלל לניתוח, ואמרתי לבני המשפחה גם אנו נתפלל בר"ה

ביאוש, להפקד בוש"ק כנגד דעתם של כל המומחים, ואף אם נגזרה כבר הגזירה רח"ל, אזי בכח התפילה להעמיד הבית על תילו אף אם כל עושי השלום עזבוהו שבראשית השנה לבטל כל גזירות קשות ורעות^ג, לנפשם, וכיו"ב איש איש בנגעו ומכאובו יש בידו לעלות על דרך המלך ע"י תפילותיו^ד עתה בראשית השנה^ה. וכמו שהוכיח ב'ערבי נחל' (דרוש לפסח דרוש ב) דהנה בברית בין הבתרים אמר הקב"ה (בראשית טו ג) 'ועבדום

על בנינו - אחינו, שלא יצטרך לניתוח'. וכן במשך כל ימי ראש השנה הזכרנו זה לזה שוב ושוב את המעשה של התיבות שלום, והתפללנו על כך.

וראה פלאי פלאות בכוחה האדיר של תפילה בימים הללו - למעלה מדרך הטבע. ביום שני ה' תשרי תשפ"ה אחה"צ הייתי אצל הרופא, והרופא הכריז בפליאה עצומה - מימי לא ראיתי כזאת, רוב רובה של הפזילה ירד כבר, אי"צ ניתוח, וגם אין כעת מה לטפל, נראה שהכל נסוג ונעלם לגמרי... הילד איננו פוזל...

בינו והתבוננו, כולם שמעו את המעשה עם ה'נתיבות שלום' ש'הזמן פעל לטובתך'... אך אשרי מי שלקח את הדברים למעשה מתוך אמונה בכוחה הגדול של תפילה בר"ה... ועל דרך שאמר לי אחד מחשובי הרבנים שליט"א, אשר ל"ע נפטרה בתו בשנה שעברה, שגם בשנה שלפניה שמע עד כמה צריך להתפלל לזכות בדין כי הוא נורא ואיום, אך לא חשב ולא 'חלם' שהדברים נוגעים אליו... מעתה עורו והתעוררו, ואל תאמרו כבר שמענו את כל ה'דרשות' וכל המעשיות... אלא ידע כל אחד שהדברים נוגעים אליו ממש, ויזכה לפעול לעצמו כל מילי דמיטב גם בדברים הנראים שאין סיכוי...

נא. על כן יאמרו המושלים לאמור, כי שנים המה 'מנהיגים', זה מנהיג 'רכב', וזה מנהיג 'מטוס', אלא שאותה פעולה של נסיעה (לחיצת רגל או יד על הכפתור - הדוושה, המיועדת לצורך נסיעה) תקדם את הרכב בכמה וכמה מטר (רגל), ואילו המטוס יתקדם בכמה וכמה ק"מ (מייל), וההבדל פשוט, כי הרכב בהיותו על הארץ מוגבל הוא בנסיעתו, הן מחמת עיקולי הדרך והן מחמת כח המשיכה של כדור הארץ המגביל את מהירות הנסיעה, לעומת זאת בשמים ממעל הכל פתוח... באין מעצור ומפריע... כך בימים אלו כשעדיין לא נקבע הדין לשנה הבעל"ט הרי 'הכל פתוח'... ותנועה אחת בכוחה לפעול גדולות ונצורות...

והנה נאמנים עלינו דברי חז"ל, אך שמא תאמר כי הדברים נאמרו רק ל'אנשים גדולים' ולא לפחותי ערך כמוני, על כן שמע נא עדותו של תלמיד חכם חשוב מירושלים הקורא בכף ידיהם של הפונים אליו (המבקשים מאתו שיגלה להם ממשמוניות כף ידם) ומגלה להם את מזלם, מצבם ומעמדם בעבר ובעתיד, אבל בימים שבין ראש השנה להושענא רבא אינו מקבל את קהל הבאים, וטעמו ונימוקו עמו, שאין כל טעם למשמש בסימני הידים בזמנים אלו, כי מדי יום ביומו הם משתנים בפועל ממש, ושינויים אלו ניכרים לכל ה'מבינים' בחכמת שרטוט הידים (אלא שאדם מן השורה לא יוכל להכיר בכך), ואומר הרב הנ"ל, אם יכניס אדם את ידו בכל יום מימים אלו במכונת הצילום ויצלם תמונת שרטוטי ידיו, יוכלו להראותו כי ישנם שינויים גדולים מיום אל יום, כי כל מה שיארע בו בכל ימות השנה נקבע בימים אלו ובידו לבטל מעליו כל גזירות קשות ואכזריות...

נב. עובדא ידענא מקרוב ממש, על איש יהודי אשר היה בצער גדול מכל מיני סיבות, בר"ה תשפ"ד (שחל בשב"ק) ניגש אליו אחד מצדיקי הדור שליט"א בעת ברכת 'זכרונות' שבמוסף, ואמר לו עכשיו תבכה... ואכן אי אפשר לתאר עד כמה רמה קרנו ועלה מזלו לטובה מעלה מעלה בכל מהלך השנה...

נג. הרה"ק ה'ערבי נחל' (לר"ה) מביא מעשה נורא על אחד מתלמידי האר"י הק' זי"ע (בספר היכל הברכה הביא מעשה זה והזכיר שמו של אותו תלמיד - רבי יוסף מערבי) 'שביום ראש השנה בא אליו אליהו הנביא ז"ל ואמר לו למען השם התחזק להרבות בתפלה ותחנונים, כי גברו מאד המקטרגים עד שמיכאל השר הגדול המזכיר זכותן של ישראל נשתתק ותש כוחו ואין בפיו מה לדבר', שאלו התלמיד שהרי באותה שנה למדו תורה הרבה, ואיה זכות התורה, השיב אליהו שעל הא גופא הקטרוג כיון שלמדו שלא כהוגן (עיי"ש). חזר ושאלו 'ומה אברהם אומר לדבר זה, הלא הוא אבי ישראל ולמה אינו בא לשם הלא לא ישיבוהו ריקם, השיב לו שאברהם אומר שהוא בוש ונכלם מלילך לבקש על נפשם' וכו'.

ויהי כשמוע הרב את דבריו עמד בפחד ורעדה, וצעק בקול מר עם ה' חזקו ונתחזקה בעד עמנו ובעד ערי אלוקינו, שובו והשיבו מכל פשעיכם, מי יודע ישוב וניחם ה' על הרעה, כי יצא הקצף מלפניו כי רבו חזקו יד המקטרגים ולא נשאר עוד מענה בפי מליץ שלנו, וכל כך צעק בדברי כיבושים שיקבלו תשובה על עצמם, עד שבא אליו אליהו

גזירות ע"י התפילה עד שיצאו ממצרים קודם הזמן, כך בידו של כל איש ישראל לעשות מהפכות ביום זה^י, ו'אין דבר עומד בפני התפילה^י, לבטל כוחם של כל המקטרגים והמשיטנים^י.

ובה כתב הרה"ק ה'אור המאיר' (ר"ה) וז"ל. ואין לך חץ מתוק מזה, שהאזין ה' צבאות ביקש בזאת מדינו, לאמר לפניו מלכיות וזכרונות בנזכר, כדי שתבוא זכרונכם לפני לטובה. ונמצא כל עצמו יתברך דורש טובתנו, להטיב לנו באחריתנו (ומוכיח בזה לאלו האנשים שכשטאריכים התפלה בר"ה נחשב להם כמשא כבד). ובה רמז הנביא (ירמיה לא יט) 'הבן יקיר לי אפרים, אם ילד שעשועים, כי מדי דברי בו זכור אזכרנו עוד'. הכוונה,

וענו אותם ארבע מאות שנה' - והיא גזירת 'שעבוד מצרים' שיצאה מפורש מפי הגבורה, ואעפ"כ כש'ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו' מיד 'ותעל שועתם אל האלקים מן העבודה' (שמות ב כג) ויצאו לחרות אחר מאתיים ועשר שנות גלות בלבד. והיינו שכן הוא רצון מתחילה בעת הגזר דין, שעל ידי הצעקה ישתנה דינו, פירוש, שמיד בעת שהקב"ה גוזר את הגזירה גוזר גם כן שתבטל ע"י התפילה.

ובזה אמרו ליישב מדוע אומרים בראש השנה זכר ליציאת מצרים, מה ענין יום תחילת מעשיך ויום הדין של ראש השנה ליציאת מצרים, אלא, כי זאת בא לומר לך, כמו שבני ישראל פעלו 'מהפיכות' ובטלו

ז"ל ואמר לו שנתלבש אברהם אבינו עליו השלום בכח התשובה של אותו בי כנישתא, ובא לפני הקב"ה להרחיק דינם של ישראל עד יום הכיפורים כדי שבתוך כך ישובו מדרכם וכו', ומיד אחר ר"ה כתב הרב ההוא לכל מקומות הקרובות שיעמדו על נפשם לשוב בכל האפשרי והודיעם כל הדברים. עכ"ל.

והדברים מרעידים כל לב עד היכן גדול כוחה של תפילה, שבאותה שעה קשה לישראל, שמיכאל שר ישראל כבר לא היה בכוחו להמליץ טוב, אברהם אבינו 'אבי ישראל' מתבייש ללכת לבקש על בניו, אך עדין תפילה יכולה לבטל כל הדינים ולהשבית כל מקטרגים וכמו שאמר אליהו הנביא למען השם התחזק להרבות בתפלה ותחנונים. עוד זאת למדנו על גודל הכח שנתן הקב"ה לברואיו בעולם הזה, שרק ע"י התשובה היה כח לאברהם אבינו לדחות את הדין עד לאחר יום הכיפורים, והרי שיתכן שאדם בתפילותיו ובתשובתו 'מזעזע' את כל העולמות, וגורם 'לעליונים' להתעורר לבקש מלפניו ית' על אותו אדם.

נד. וכך כתב רש"י על האמור בפרק פ"א בתהילים שהוא ה'מזמור של ר"ה' (פסוק ח) 'בצרה קראת ואחלצך מענך בסתר רעם' - 'אתה קראתני בסתר ביני ובינך, ואני עניתיך בקול רעם, הודעתי גבורות ונוראות בפהרסיא', והרי שהתפילה פועלת 'גבורות ונוראות בפהרסיא' (והגם שהתפילה מועילה בכל השנה, אך גדול כוחה ביותר בר"ה).

נה. מעשה נורא אירע בישיבה דגייטסעד לפני כשלושים שנה, באותה שנה נלב"ע ל"ע בחור צעיר מבני המקום, מכיוון שכן הרי ב'נתנה תוקף' בימים הנוראים לאחמ"כ הייתה התעוררות עצומה בקרב תלמידי הישיבה, ובהגיעם לתיבות ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה נעו אמות הספים לגודל הזעקות וקולי הקולות שנשמעו בהיכל, אף ה'בעל תפילה' הגאון הנודע רבי מתת' סאלאמאן זצ"ל משגיח דייטשע (שהיה אז משגיח דגייטסעד) זעק בקול גדול ותשובה ותפילה... עד שדם ניתז מגורו על המחזור שעמד לפניו ונמחקו תיבות 'רוע הגזירה'... וראה זה פלא, כי אכן 'נמחקה' רוע הגזירה... ובשנה שלאחמ"כ לא נפקד מהם איש, ולא נפטר אפילו יהודי אחד בכל גייטסעד באותה השנה.

נו. אמנם, לא יחא שוטה המאבד מה שנותנים לו, וינצל את כוחו זה ב'השגות גדולות'... כמו שהיה הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ זי"ע מעורר בדבר מעשה שהיה, באחת המלחמות בתוך סערת הקרב ירו האוחזים בחיצים חץ מוות בצאר ניקולאי ימ"ש, אחד החיילים שראה את אשר עומד לקרות בעוד רגע קט החל לזעוק בקול מר, הסוס אשר עליו רכב הצאר נבהל מהקולות וקפץ למעלה, וכך נכנס החץ בגוף הסוס והרגו ואילו הצאר נשאר בחיים. כשוך חמת המלחמה קרא הצאר לאותו חייל, ואמר לו כי ברצונו להכיר לו טובה על אשר הצילו ממוות לחיים, על כן יבקש ככל העולה על דעתו וימלאו כל משאלותיו, נענה החייל, שהיות והממונה עליו בצבא המלך מציק לו ומתעלל בו על כן מבקש שימנו אחר תחתיו, נענה לו המלך אכן אעשה כבקשתך.. אך שוטה שכמותך מדוע לא בקשת להיות בעצמך מפקד. על זה הדרך נאמר לדידן, הקב"ה נתן בידינו כח התפילה לפעול גדולות ונצורות לטוב לנו לכל השנה הבעל"ט - אל תהיו כאותו שוטה המאבד מה שנותנים לו, אל תכניסו את כל כח תפילתכם בזוטות ושטויות - אלא כל בר דעת יסדר לעצמו בתפילתו 'שנה טובה ומתוקה' בכל ענייניו...

לא בדת', וכלומר שאף מי שנראה לו שאינו כדאי להתפלל אל ה' אל יתייאש, אלא יבוא אל המלך ויזעק אל ה' מעומק לבו".

החכם עיניו בראשו - לנצל כל רגע ורגע בימי ר"ה לטוב לנו כל הימים

אִיתָא בַּגְמִי (ב"ב קמז.) 'האי יומא קמא דריש שתא, אי חמים כולה שתא חמימא, אי קריר כולה שתא קרירא' (יום הראשון של השנה, אם הוא חם תהא כל השנה בחמימות, אם הוא קר תהא כל השנה בקרירות), רמזו בה הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע לכל איש יהודי באשר הוא, אי חמים כולה שתא חמימא, ר"ל, אם בר"ה הינו 'חם' ובוועד באש קודש בקדושת היום¹ אזי ממנו תוצאות חיים לכל השנה, שתמיד יהיה לו 'חמימות' בעבודתו ית"ש, אך אי קריר כולה שתא קרירא - אם עובר עליו ר"ה בקרירות ובריקנות מבלי לחיות את תוקף קדושת היום כי הוא נורא ואיום הרי כך יהא בגורלו כל השנה חלילה נ"ס (פאר ישראל ח"ג עמ' נד).

ובך ביאר הרה"ק ה'מאור ושמש' זי"ע (רמזי ר"ה ד"ה אמרו לפני) בלישנא דגמ' 'אמרו לפני מלכויות שתמליכוני עליכם', וז"ל, שהכוונה שתאמרו המלכויות בר"ה בכל לבכם, שעייז תמליכו את ה' ב"ה כל השנה ברוב עוז, ע"כ. וכל השנה תלויה עד כמה מקבל ע"ע באמת ובכל ליבו ונפשו בראש השנה, וכלשונו שם עוד 'ואשרי מי שהוא זוכה לקדש ולטהר עצמו ומחשבותיו ולהבין עצמו לקראת אלוקינו בכל המ"ח שעות שבר"ה, שבוה ימשוך קדושה ודבקות ה' על כל השנה, שיוכל

הבן יקיר לי אפרים - כל ישראל מכונים בשם אפרים... והוא לפני ילד שעשועים, ובודאי אין כוונתי להכביד עליהם משא כבד, אלא הכל לטובתם ושלמותם, ומדי דברי בו - זכור, כלומר מה שאני מצוה שיאמרו לפני זכרונות, כוונתי לטובתם (כי ברצוני לזכרם תמיד עוד) כדי שתבוא זכרונם לפני, וזהו דברי בו זכור, כוונתי כדי שאזכרנו עוד לטובה, עכ"ל.

וזכר איתא במדרש (שוח"ט) על הפסוק (תהלים קב יח-יט) 'פנה אל תפילת הערער ולא בזה את תפילתם, תכתב זאת לדור אחרון ועם נברא יהלל קה', אמר רבי יצחק, כלפי דורות אמרו, שאין להם לא נביא ולא כהן ולא בית המקדש שיכפר עליהם, אלא עוד תפילה אחת שנשתייר להם שהם מתפללין בראש השנה ויום הכפורים, ולא תבזה אותו מהם, הוי 'ולא בזה את תפילתם'. 'תכתב זאת לדור אחרון ועם נברא', אלו הדורות שהן כמתים במעשיהם ובאין ומתפללין לפניך בראש השנה וביום הכפורים, ואתה בורא אותן בריה חדשה. וללמדנו כי הקב"ה שומע תפילת כל פה ואפילו אם נחשב כ'מת במעשיו', אך הרי גדול כוחה של תפילה בר"ה עד שנברא כבריה חדשה.

ובך אמר הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע (מועדים הגש"פ ד"ה ובמקלות) בביאור דברי הטור (או"ח סימן תקפב) על נוסח התפילה 'ובכן תן פחדך' - ותקנו לומר 'ובכן' כלשון המקרא 'ובכן אבוא אל המלך' (אסתר ד טז), לפי שהוא עתה יום הדין ואנו באין לפני מל"ה הקב"ה. ואמר מהרי"ד שכוונתו לומר כסיפא דההוא קרא 'אשר

נז. עוד מדרכי היצר הרע הוא השטן לערבב את הבריות בטענה הידועה, מה לך להתפלל כאשר ליבך בל עימך... הינך עייף ויגע מבלי יכולת להתכוון ואיזה 'טעם' יש לתפילות כאלו, אכן שמע נא לדבריו הנוראים של הרה"ק ה'ישמח ישראל' זי"ע, וכה הם דבריו כגחלי אש, ליודע מחשבות ביום דין לכווש כעסו בדין, כמה גדולים חסדי ה', כי לא זה בלבד שמוחל להאדם ששופך מרת נפשו לפניו ביום הדין ומתחרט על אשר מעוות דרכיו בכל השנה, אלא אפילו זה, האדם שעומד ומתפלל ביום הדין ולבו בל עמו, היינו תפילה משפה ולחוץ, ואני ה' בוחן כליות וחוקר לב וזהו ליודע מחשבות ביום דין, עכ"ז כובש כעסו בדין ומוחל עוונות בדין. עכ"ל.

נח. נפלאות מצינו בעניין זה בדברי הרה"ק ה'שם משמואל' זי"ע (נצבים תרע"ג), וז"ל, ובזה לימוד גדול לאיש הנלכב בימי הנוראים שלא להיות קר רוח, אלא יעשה כל עבודת החודש השביעי בהתלהבות יתירה וברגש עצום, ובכח זה עומדין בקומה זקופה ומנצחין דינא, וכל איש ואיש לפי מדרגת התלהבותו זוכה בדין, ואתם הדבקים בה' אלוקיכם חיים כולכם היום.

נט. פעם בימי שבט נפל למשכב אברך צעיר לימים בחולי הריאות מחמת הצינה עד שהשיב נשמתו ליוצרה, נענה הגר"ח שמואלביץ זצוק"ל ואמר וכי חושבים אתם שאברך זה מת עתה בימות הצינה וממנה, הרי הוא כבר 'נפטר' בעת שהחמה יקדה בראש כל אדם בתוככי המחזור של ר"ה... (שם הצטטן כי תפילתו הייתה ב'קרירות').

שכשם שאינו דומה מיחוש שבראש למיחוש בשאר אבריו, כי אדם הלוקה מכה חזקה בכל רמ"ח איבריו, אף אם המכה תכאב מאד עפ"י הרוב לא יבא לידי סכנת חיים, אבל מכה שבראש עלולה ח"ו לגרום לו נזק עצום לכל ימי חייו, כי העיקר תלוי בראש, כיו"ב ממש לגבי ה'ראש' של השנה, שאף אם עברו עליו כל ימי השנה 'במיחושים' שונים, מ"מ ישמור על ר"ה כבבת עינו של יעבור רגע בבטלה. וכן רמזו בפסוק (קהלת ב יד) 'החכם עיניו בראשו', שהמשכיל רואה שהכל תלוי ב'ראש' ס"ד, ומבין כמה יקר ערך של כל רגע ורגע בראש השנה ס"ה, שהוא המשפיע ס"ו על כל השנה ס"ז, ולא יחא כאותו שוטה המאבד מה שנותנים לו ס"ח.

להיות רבוק בנועם ה' כל היום, וכל חלק מחלקי השעות שבר"ה יתנו עזר וסעד לכל יום מימי השנה להמליך הבורא ב"ה, עכ"ל ס.

ובן כתב ה'פלא יועץ' (ערך ר"ה) 'ולו בכח יגבר איש בראש השנה להיות לבו מלא יראה ורתת וזיע מפחד השם ומהדר גאונו וכו', ימצא עזר כנגדו ומצא ברי גאולתו וחיתה נפשו לכל השנה כולה ס"א.

ואשר על כן חלילה לנו ס"ב מלבזבז אפילו רגע אחד בהאי יומא ס"ג, כשכל השערים פתוחים לרווחה. וכבר רימז זאת הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (ר"ה כל) ב'לישנא דגמ' (שבת יא.) 'כל מיחוש ולא מיחוש ראש',

ס. ורמז לה הרה"ק ה'יסוד העבודה' זי"ע בלשון הכתוב (דברים ו כד) 'לחיותנו כהיום הזה', וידוע ש'היום' היינו ראש השנה, ואמר הכתוב לחיותנו - שאנו שואבים 'חיות' לכל השנה כהיום הזה - כפי הנהגתו בהיום הזה...

סא. וכמו שכתב רבינו סעדיה גאון (בטעם השני לתקיעת שופר), וז"ל, כי יום ראש השנה הוא ראשון לי' ימי תשובה, ותוקעין בו בשופר להכריז על ראשינו כמי שמזהיר ואומר כל הרוצה לשוב ושוב ואם לאו אל יקרא תגר על עצמו, ע"כ. וכלומר, שמכריזים ומודיעים לכל, דעו נא כי עתה פתוחים כל השערים עד אחרי נעילה, ומי שאינו מנצל זמנים אלו בל יבוא בטענות אח"כ...

סב. דבר נורא אמר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע, שהגם שאין לנו שמץ השגה בקדושתם של האבות והאמהות הק', אך מדברי הגמרא ששרה ורחל נפקדו בר"ה מבואר שאף הן לא היו יכולות לפעול לעצמם זרע של קיימא, אלא רק בר"ה לגודל סגולת היום. ומכאן נלמד ק"ו בן בנו של ק"ו אלף פעמים לדידן, עד כמה עלינו להשתדל בכל עוז ותעצומות לנצל את ר"ה, כי ממנו תוצאות חיים.

יש שפירשו מה שאומרים בליל ר"ה 'שנהיה לראש ולא לזנב', שהנה מדרך בעלי חיים שכשרוצים להביט על זנבם הרי הם מסובבים ראשם לאחור, ועל דרך זה אנו מבקשים שנהיה לראש - שנצל את ראש השנה כדבעי, וממילא לא נצטרך בכל השנה להביט לאחור בכאב ובצער מדוע לא נצלנו את ר"ה העבר 'עד תומו'.

להמחיש הדבר, אמרו, מעשה באב שעמד ל"ע לפני 'מיטת' בנו שנלב"ע ל"ע בעת ה'טיול' שערך המלמד עם תלמידיו, וזעק בקול לא לו, אינני מאשים את המלמד... וכבר חישבו המלווים שהוא עומד להאשים את ה'מנהל', אך הוא המשיך, אינני מאשים את המנהל, וחשבו - מי יודע את מי הוא עומד להאשים במר לבו, עד שאמר הנני מאשים את עצמי, על שלא שפכתי כהוגן שיח לבי לפני ה' בעתו ובזמנו כאשר היו ספרי חיים ו... פתוחים, הבה נהיה החכם עיניו בראשו, ובטרם יחתמו לגמרי הדינים נמתיק את הכל.

סג. כה אמר הגה"ח רבי ישראל שמעון קאסטעלאניץ ז"ל בשם הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע, שהיה זועק בימים אלו מנהמת לבו הטהור 'מען זאל זיך נישט דרייען ווי א נאר אויפן מארק', פירוש, שלא יהלך בימים אלו כשוטה המסתובב בשוק באפס מעש במקום שאפשר לו להרוויח הון רב.

סד. וכן אמרו שמניין השעות בראש השנה הוא ארבעים ושמונה כמניין 'מח', לרמז שר"ה הוא ה'מח' של כל השנה שהכל תלוי בו, וח"ו למי שיש נקב במוחו אפילו כמלוא נימה...

סה. הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע ביאר, שראש השנה הוא ה'גליפה' של כל השנה, וכמו שאדם נוהג בר"ה כך יתנהגו עמו כל השנה. ולכך אין אוכלים דברים חמוצים בראש השנה, כי האוכל דברים חמוצים מעוות את פניו לרגע מחמת החמיצות, וישאר ח"ו 'גליפה' כזאת לכל השנה (אמ"פ תפא).

והסביר ענין ר"ה, שהוא דומה לבנאי הבונה בניין גדול לשם ולתפארת, שקודם לבנייתו ישרטט את כל הבניין על צורה קטנה, כל חדר וכל פינה אשר ברצונו לבנות בבנין הגדול, לא יפול דבר משרטוט זה. כמו כן בראש השנה משרטט הקב"ה שרטוט על כל השנה, ולכן כל ענין קטן שעושים בראש השנה, עושה רושם גדול על כל השנה כולה.

ומוסיף שם, שלכן לא רצה (הרה"ק מקאריץ) לדרוש בר"ה שמא ח"ו יצא מפיו דבר שאינו הגון, והוא מורא גדול ביום כזה שנעשה רושם על כל השנה, ולכן אין לאדם בראש השנה כי אם לעסוק כל היום בתורה ובתפילה, גם אחר הסעודה.

ואכן כך היתה הנהגתם של כל צדיקי הדורות לנצל כל רגע ורגע ממש, וכן ידוע שהרה"ק בעל התניא זי"ע היה מרבה באמירת תהילים כל יום ר"ה עד לאחר תפילת מעריב בליל ב' דר"ה ואפילו 'מאמר' לא אמר, ולא משה ידו מתוך ה'תהילים - מחזור, מחזור - תהילים' [אף שכבר נודע חשיבות מאמרי הדא"ח בעיניו] מאחרי מנחה של ער"ה עד אחר ערבית בליל ב' (ספר השיחות רי"צ תחילת תש"ב, והביא שם שכך היה מנהגו של המגיד ממעזריטש).

אף הוא היה מזהיר את תלמידיו בראש השנה על שני דברים, שימנעו בשינה [היינו להימנע מתוספת שינה על ההכרח, כי הישן פחות ממה שגופו צריך עלול להיות עייף ומבולבל, ויצא שכרו בהפסדו], וכן ימנעו משיחה בטלה. הנהגות אלו שווים הם לכל אדם, וראוי להחזיק בהם ולקיימם.

וכן הייתה דרכו בקודש של הרה"ק רבי אלימלך מליז'ענסק זי"ע, שהשכים קום בר"ה, וכבר מעלות השחר עמד בבית המדרש והתחיל להתפלל פסוקי דזמרה בדביקות, ושימש כשליח ציבור בכל התפילות מרישא ועד גמירא, וכן תקע את התקיעות בשופר, ואת תפילת מוסף סיים כשעה אחר חצות היום, ואז הלך לאכול ולשתות כמצות היום, אולם כל הסעודה ארכה לו כחצי שעה, ואז חזר לבית המדרש והגיד תהילים בציבור בהשתפכות הנפש עד סוף היום (הובא באהל אלימלך אות שמב).

וכבר מצינו בפוסקים (עי' משנ"ב תקפא סק"ג) שמן הראוי לסיים שלוש פעמים ספר תהילים מר"ח אלול ועד יום הכיפורים, ואין לנו כלי זיין חזק יותר מאמירת הפסוקים שחיברם דוד המלך ע"ה לכל הדורות, לשפוך את הלב לה' ולעורר רחמים וחסדים בעולם.

הגרי"ז מבריסק צוק"ל היה נוהג להרבות באמירת תהילים במשך כל היום כולו של ראש השנה, וביאר הנהגתו זאת, כי ביום הזה דומה האדם כמי שהתמוטט לו נכסיו רחמנא ליצלן, שגם מי שעד עכשיו היה מסודר בפרנסתו וכל בני משפחתו היו בריאים ושלמים וכן בשאר הדברים, ברגע זה הכל תלוי על בלימה, ועולה על כף מאזניים, וההכרעה תלויה בידו - על כן יש לו להרבות בתפלה, לבקש רחמים ותחנונים לפני המקום שיתן לו שנה טובה, וזה פשטות כוונת התפלה 'כדלים וכרשים דפקנו דלתך' פשוטו כמשמעו ממש גם בגשמיות, שברגע זה עומד בעירום ובחוסר כל כפשוטו ממש.

והסביר, שעל כן הוא מעדיף לומר תהילים יותר מללמוד שיעוריו הקבועים, כי בדרך לימוד מתעורר אצלו הערות וקושיות על הנלמד, ועליו לחפש בספרים כדי למצוא יישוב לקושיות, ולפעמים יכול לבוא עי"ז לבזבז רגע כמימרא בעת החיפושים, לכן הוא מעדיף לעסוק באמירת תהילים כדי שבכך ינצל את כל עיתותיו בתכלית השלימות.

סו. הנה כתב הרמ"א (או"ח תקפ"ב ט) 'ונוהגין שכל אחד אומר לחברו (בליל א' דר"ה) לשנה טובה תכתב', והביא המג"א מספר 'עשרה מאמרות' שלא לומר 'ותחתם', ובביאור הגר"א מאריך הרבה על ענין זה הלך ושוב, ומראה מקום מספרי הפוסקים לכאן ולכאן.

ואמר הגאון רבי מרדכי גיפטער זצ"ל, הנה בהלכות איסור והיתר, וכן בטרופות, וגם בחו"מ מביא הגר"א תילי תילים של הלכות ברמז גרידא וקיצור נמרץ, כשאנו מפרט אלא כותב ועיין... ועיין... ואילו כאן הוא פותח את כל הענין, ומאריך בכל השיטות וטעמיהם, ומאי שנא. אלא ביאורו, שבא להראות בזה מה המשמעות וחשיבותה של כל מילה ומילה בר"ה, ר"ה שפילט מען זיך נישט מיט ווערטער (כל מילה מדודה בר"ה, ואין משחקים בהם) לכל תיבה ותיבה יש השפעה גדולה ועצומה לכל השנה.

סז. נוראות מצינו בתוס' (ר"ה טז.) בגמרא הובאה מחלוקת אם נידונים בכל השנה או רק בר"ה, ומתוך סוגיית הגמרא מקשה התוס', וא"ת לרבנן (שאינן נידונים בכל יום) מי לא מתפללים בכל השנה 'רפאנו וברכת השנים', כלומר ומה יש להם להתפלל והרי כל הדין כבר נגמר בר"ה, ומבאר התוס' - ואומר ר"ת ש'יתרפא' מתפללים כל השנה לכל הדעות, כי רק מתי יחלו נגזר בראש השנה אמנם מתי יתרפאו לא נגזר, ואפשר בכל השנה לפעול לטובה. מעתה החכם ישיכל להבין שהבקשה על שלא יחלה זמנה דייקא בראש השנה. ואל יהא מהצועקים על העבר... וכבר אמרו חז"ל (שבת לב.) לעולם יבקש אדם רחמים שלא יחלה'...

אחד מתלמידי הגרי"ז מבריסק (הגאון הרב אלפא שליט"א) מספר שפעם נכנס אל בית רבו בר"ה בצהריים, ומצא שהרב יושב עם כל בניו סביב השולחן והכל אומרים תהילים בהתעוררות עצומה (בהיסטריה...) משל אירעה איזו צרה ועקתא.

כתבנו בספר פרנסה וכלכלה - החובה והזכות להתפלל על הפרנסה וכל צרכיו
 וכלכלה, וכיו"ב משאר הצטרבויותיו. ואף אם יבוא אי
 מי ויטען מדברי הוזהר הק' (תיקו"ז כב.) 'צווחין ככלבין
 הב הב', הרי כבר אמר מרן הבעש"ט זי"ע (בעש"ט עה"ת
 ליקוטים לר"ה ויו"כ כד) שדברי הוזהר"ק לא נאמרו על זמנינו
 שחוסר הפרנסה מפריע לאדם לעבוד את בוראו ביישוב
 חנה ביום הזה נכתב בספר קצבת מזונותיו של כל
 בריה בעולם ס"ט (ביצה טז.), והזמן גרמא להתפלל
 ולבקש עליהם 'אבינו מלכנו כתבנו בספר פרנסה

נחרד התלמיד ושאל את בנו הגדול, מה קרה... הגרי"ז שמע את שאלתו וענהו, וכי לא שמעתם מה קרה לאחותי,
 נבהל התלמיד ושאל, מה אירע, הוסיף הגרי"ז לומר וכי לא שמעתם מה קרה לאחיני... מה אירע... אז הכריז הרב
 הידעתם מדוע לא שמעתם את כל הנ"ל, כי עתה אנו מתפללים על זה שזה לא יקרה...

סח. הגיד הגאון ה'חפץ חיים' זצ"ל, שמי שאינו מתעורר בראש השנה לעמוד בתפילה ובתחנונים, הרי הוא דומה
 לבעה"ב שארמונו עולה בלהבות, והוא נח על משכבו בנחת וברוגע, ואף שכולם צועקים לעברו 'אש, אש',
 הרי הוא מתעלם מהם ואינו טורח להביא מים כדי להציל את רכושו, והנמשל ברור, שבעת כזאת יש בידו לפעול
 שיפסקו עליו שנה של שפע וברכה, ואילו הוא בסכלותו מתנהג כאותו טיפש שאינו מתאמץ להציל מן הדליקה,
 ובזה מבואר דברי הירושלמי (הובא ברמ"א תקפג ס"ב) 'מאן דדמיך בריש שתא דמיך מזליה', היינו שאינו נותן אל לבו
 לנצל את הזמן 'בריש שתא'.

בדרך צחות אמרו, כי הנה מ'חובת' האדם ומ'זכותו' להיות 'אויס בעטען' (לבקש), וא"כ תחילה וראש עליו להיות
 'אויס בעטען' (להפסיק לישון)... ונכלל בזה כל פירושי השניה...

ידוע מה שכתב המג"א (סק"ו) 'והיושב בטל כישן דמי', ודקדק הרה"ק ה'קדושת ציון' מבאבוב זי"ע בלשון כישן
 דמי, שלכאורה היה די באומרו היושב בטל כישן ומדוע הוסיף גם תיבת 'דמי', אלא שאכן אינו כישן ממש, כי זה
 שישן לכל הפחות מעלה יש בשינתו, והגם שבזבז את הזמן מלהרבות בתפילה ותחנונים, אך עכ"פ יש לו תועלת
 מהשינה, אכן זה שיושב בטל אין לו שום תועלת בדבר והרי הוא פחות בדרגתו ממי שלכל הפחות ישן... ורמז לדבר
 כי 'ישן' עולה בגימטריא כמניין ש"ס ואילו 'יושב בטל' עולה למנין שנ"ט, והרי שהישן עדיף טפי ממי שיושב בטל...
 והוסיפו על כך עוד, כי כל עבודתנו בר"ה הוא להשביט כל מריע ולדחות את השטן מלקטרג, והנה 'שטן' הוא
 כמניין 'יושב בטל'... כי היושב בטל אינו מרחיק ומערבב את השטן...

סט. איש חסיד היה בדורות הקודמים בעיה"ק ירושלים ושמו הרב יוסף וויינבערג ז"ל אשר הקב"ה בירכו בעשירות,
 פעם אחת אירע 'משבר' גדול בענייני המסחר, וכל ה'סוחרים' שבירושלים הילכו כשהם דואגים טרודים ומבולבלים
 - כי כל עתידם היה תלוי ועומד כיצד יגמר זה המשבר... זולתי ר' יוסף הלז ששלוחת נפשו לא פסקה בכהוא זה,
 באחד הימים נסע ר' יוסף לטבריא ופגשו הרה"ק ה'ברכת אברהם' זי"ע שהיה דר אז בטבריא, ושאלהו הרבי כיצד
 היו בך כוחות הנפש לעזוב את ביתך ועסקיך בזמן כזה במצב כזה שהכל תלוי ועומד, ענה ר' יוסף ואמר מיין יריד
 איז ראש השנה (ה'יריד' שלי הוא בר"ה), כלומר כי אז הוא הזמן לשנות את הקצוב לו לאדם, אבל במשך השנה אין
 בזה אלא 'גילוי' כמה ומה נקצב בר"ה... מאז היה ה'ברכת אברהם' חוזר הרבה על דבריו אלו מיין יריד איז ראש
 השנה... מיין יריד איז ראש השנה...

ע. כה אמר הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע (בליל ר"ה תש"ט, בשנה הראשונה להנהגתו), זקני ה'חידושי הרי"ם' זי"ע אמר בשעתו
 ובזמנו, שביום ראשון דר"ה אין לבקש על גשמיות, כי אם על מלכות שמים ועל 'יודישקייט', ורק ביום השני
 אפשר לבקש על פרנסה וכיו"ב, והוסיף ה'בית ישראל' שהרי שני ימים של ר"ה נחשבים כ'יומא אריכתא' וכקדושה
 אחת, ואכן גם 'יודישקייט' ופרנסה קדושה אחת הם, והא בהא תליא, כי בכדי שנוכל לעבוד את השי"ת בתורה
 ותפילה ולגדל צאצאינו כראוי זקוקים אנו לשפע של פרנסה בכבוד, וממילא ניתן לבקש על פרנסה גם ביום א'
 דר"ה (פאר ישראל ח"א עמ' רצג).

וכיו"ב אומרים משם הרה"ק רבי משה מקאברין זי"ע שרבו הרה"ק מלעכאוויטש זי"ע הקפיד על מי שכתב
 בקוויטל (פתקא בבקשת רחמים) בימים הנוראים בקשות על פרנסה, באמרו, איך באפשרי לאדם לחשוב בעת זה על
 צרכי הגוף בעת שצריך לחשוב במה יתרצה העבד אל אדוניו. מ"מ אמר הקאברניער אך עתה היהודי שמבקש על
 פרנסה מבקש על טהרת הנפש, כי תוכן רצונו שיהיה לו דעה צלולה להתפלל דבור לפני המקום, או לאמר קאפיטל
 תהלים בדעה צלולה או ללמוד, לכבד שבתות לשלם שכר לימוד, והכל הוא לעבודת ה' יתברך.

וַיֵּשׁ הַטּוֹעֲנִים, הַאֵיךְ נִתְפַּלֵּל עַל בְּנֵי חַיִּי וּמִזּוֹנֵי לִפְנֵי מֶלֶךְ א-ל רם וְנִישָׁא, כְּבֵר הַפְּרִיךְ טַעֲנַתְּם הִרְהִ"ק רַבִּי דּוֹד מִטַּאֲלָנָא זי"ע (בְּנֶסֶת דּוֹד, עֵרֶךְ הוּן אֶת הַכֵּל), וְהַעֲמִיסוּ בְּנוֹסַח הַתְּפִילָּה קְדוּשָׁה אֶתְּהָ וְנִוְרָא שְׁמֶךְ - הִרִי הַקֶּבֶ"ה קְדוּשָׁה וְנִוְרָא, וְאֵיךְ אֲפֻשֶׁר לְבַקֵּשׁ מֵאֲתוֹ עַל קוּיִלְיִשׁ (חֵלֶה), וְשֹׁאֵר עֲנִינֵי פִּרְנֶסָה, לֹזֶה אוֹמְרִים 'וְאֵין אֱלֹהֵי מַבְלַעֲדִיךְ', כִּי אֵין לָנוּ לְמִי לִפְנוֹת אֵלָּא עַל הַקֶּבֶ"ה הוּן אֶת הָעוֹלָם. כִּי מִמִּי נִבְקֵשׁ אִם לֹא מֵאֲתוֹ יִתְבֹּ"שׁ.

מֶלֶךְ מִתְרַצָּה בְּדַמְעוֹת - אֵל דַּמְעָתִי לֹא תַחֲרֹשׁ

כְּתַב ב'שַׁעֲרֵי הַכּוֹנוֹנוֹת' (דף צ.) גַּם הִיָּה נוֹהֵג מוֹרִי זי"ל לְבָכוֹת הַרְבֵּה בַּתְּפִילָּת ר"ה אֲפִי' שֶׁהוּא יו"ט וּמִכ"ש בַּתְּפִילָּת יו"ה"כ, וְהִיָּה אוֹמֵר מוֹז"ל כִּי מִי שֶׁאֵין בְּכִיָּה נּוֹפֶלֶת עָלָיו בִּימֵי הָאֵלּוּ הוּא הוֹרָאָה שֶׁאֵין נִשְׁמָתוֹ

הִדְעָתָה, וְכִיּוֹן שְׁכֵן לִית לָן בְּה. וְאֵפֶי חוֹבָה"ע לְהַתְּפַלֵּל עַל הַפִּרְנֶסָה ע"ב.

בְּיוֹצֵא בּוֹהַ הוֹבֵא ב'אֲמַרִי פִּנְחָס' (תִּפְהָ) בִּשְׁם הִרְהִ"ק רַבִּי פִּנְחָס מִקָּאֲרִיין זי"ע, וּזל"ק 'שׁוֹמֵיִם רַעֲדִין וַיֵּךְ אִיִּין (מִתְּפִתִּים לַחֲשׁוֹב) צוֹוֹחִין כְּכֻלָּבִים הֵב הֵב, וְאֵין מִתְּפַלְלִים בְּר"ה וַיִּו"ב עַל פִּרְנֶסָה, דָּאִם הָאֲבִין זִי נִיט, אֹן דָּאִם בַּעֲטִין וַיִּיָּא נִיט' [אִינֶם בְּמִדְרַגָּה זוֹ שֶׁלֹּא לְבַקֵּשׁ עַל הַפִּרְנֶסָה, וְכִיּוֹן שֶׁאִינֶם מִבְּקָשִׁים אִינֶם זֻכִּים לְפִרְנֶסָה, וְנִמְצָאִים 'קֶרַח מִכָּאֵן וּמִכָּאֵן'].

עוֹדֵד שֵׁם (אוֹת תִּפְהָ) וְגַם פַּעַם אַחַת צִוִּיהָ לֹמֵר פִּרְשֵׁת הַמֶּן בְּכָל עִשְׂרֵת יְמֵי תְּשׁוּבָה, וְכִמְהָ פַעֲמִים שִׁמְעָתִי שֶׁהִיָּה מִזְהִיר לְהַתְּפַלֵּל עַל הַפִּרְנֶסָה וְשֹׁאֲרֵי הַצְּמִרְכוּיּוֹת וְלִהְיָאֵמִין שֶׁהִיָּת יִמְלָא שֶׁאֵלָּתוֹ בּוֹדָאִי, וְהִיא מִצְוָה רַבָּה ע"ב.

וְכִבֵּר פִּירֵשׁ הִרְהִ"ק רַבִּי בּוֹנֶם מִפְּרִשִׁי־סַחֲא זי"ע מָה שֶׁאֲמַרְוּ בַּגִּמ' (ר"ה טז:) שְׁתּוֹקְעִין מִיּוֹשֵׁב וְחוֹזְרִין וְתּוֹקְעִין מִעוֹמֵד כְּדִי לַעֲרַבֵּב הַשְּׁטֶן, כִּי עֵיקַר הַתִּירוֹץ שֶׁל הָאָדָם עַל שֶׁלֹּא הִשְׁלִים עֲבוֹדָתוֹ לְמִקּוֹם כְּרָאוּי הוּא מִשּׁוֹם טְרִדוֹת וְעִרְבּוֹב הַפִּרְנֶסָה, שֶׁלֹּא הִיָּתָה לוֹ דַּעַה צְלוּלָה לְלִמּוּד וְלִהְיָאֵמִין. אֵךְ הַשְּׁטֶן טוֹעֵן, שֶׁאֵין זֶה תִּירוֹץ, כִּי הִיָּת צָרִיךְ לַעֲבֹד לְבוֹרָאךְ וְלֹא לְהַשְׁגִּיחַ עַל טְרִדַת הַפִּרְנֶסָה, לְזֹאת אֲנִי תּוֹקְעִין בְּשׁוֹפָר וּמִתְעַרְבֵּב הַשְּׁטֶן (וְאִינִי יִכּוֹל לְטַעֵן אֶת טַעֲנוֹתַי), וְרוֹאֵה הַשְּׁטֶן כִּי בִּאֲמַת זֶהוּ תִירוֹץ כִּי מִי שֶׁנִּתְעַרֵּב שְׁכָלוֹ מִחֲמַת הַטְּרִדוֹת אֵינוֹ יִכּוֹל בִּאֲמַת לַעֲבֹד עֲבוֹדָתוֹ בְּשִׁלְמוֹת (שִׁיחַ שְׂרָפִי קוֹדֵשׁ).

וְכִיּו"ב כְּתַב הִרְהִ"ק רַבִּי יִצְחָק מוֹוֶאֲרָקָא זי"ע (שְׁמוֹעֵת יִצְחָק, שַׁבַּת תְּשׁוּבָה אוֹת ו) וְהוֹסִיף בְּצַחוֹת הַלְשׁוֹן, שֶׁאֵז אֹמֵר לוֹ הַמֶּלֶךְ מִיכָאֵל הִבֵּט וְרָאָה, הִנֵּה מִתְקִיעָה אַחַת מִיַּד אֶתְּהָ נִבְהֵל, א"כ, אֵיךְ מִלֶּאךְ לִיבֶךְ לְדַבֵּר עַל 'בְּנֵי אָדָם', שֶׁאֵתְּהָ 'מִלֶּאךְ' וּבְכָל זֹאת נִבְהֵלָתָה, מָה יַעֲשֶׂה 'אָדָם' קְרוֹץ חוֹמֵר כְּשִׁטְרִדוֹת מִבְּלָבִים אוֹתוֹ.

ע.א. יֵשׁ שֶׁהַמִּלִּיצוֹ, כִּי אֲדַרְבָּה הַמִּתְפַּלֵּל רַק עַל עֲנִינֵי רוּחָנוֹת בְּלִבָּד (אֵפֶי בְּכָל הַשָּׁנָה) נִרְאֶה חֲלִילָה כ'כּוֹפֵר' בְּמִקְצָתָה. כִּי הִרִי הוּא כְּאוֹמֵר - בְּכִדִּי לְהַתְּעַלּוֹת בְּרוּחָנוֹת נִצְרָךְ הַנִּי לְסִיעֵתָא דְשִׁמְיָא וְע"כ אֶתְפַּלֵּל ע"ז, אֲבָל בְּעֲנִינֵי גִשְׁמִיּוֹת יֵשׁ בִּיָּדִי 'זֵיךְ אֱלִיִּינֶס אֵן עֲצָה גַעֲבַעַן' (לְשִׁית עֲצוֹת בְּעֲצֻמוֹ וּלְהַסְתַּדֵּר)...

וְכֵן אֲמַר לְהִדְיָא הַגָּאוֹן רַבִּי יִשְׂרָאֵל סְלָאֲנְטֵעֵר (כּוֹכְבֵי אֹר עֲמ׳ רִסֵּב), וְכֵן הוֹרָה מֶרֶן הַחֲזו"א שִׁיּוֹם זֶה נִיתֵן לְבַקְשׁוֹת - אֵפֶי לְכָל צָרֵי הָאָדָם (מַעֲשֶׂה אִישׁ ח"ג עֲמ׳ קנז).

ע.ב. אֲדַרְבָּה, הֵן הֵן עֵיקַר הַתְּפִלּוֹת, וְכִפִּי שֶׁאֲמַר הִרְהִ"ק מוֹהֲר"ש מְלִיּוּבֶאוּיִטֵּשׁ זי"ע, כִּי הָאֲנַחָה וְהַבְּכִיָּה עַל הַמִּצְבָּה הַגִּשְׁמִי בְּרָאשׁ הַשָּׁנָה, הוּא תְּשׁוּבָה עִילָאָה (הוֹבֵא בְּלִיקוּטֵי דִּיבּוּרִים ח"ד עֲמוּד תִּשְׁכּוּ).

ע.ג. פַּעַם בָּאָה קְבוּצַת חֲסִידִים לְהַסְתַּנּוּף בְּצֵל קִדְשׁוֹ שֶׁל הִרְהִ"ק רַבִּי אֲשֶׁר מִסְטָאֲלִין זי"ע, אֵךְ שֶׁהוּא שֵׁם רַק בְּשַׁעֲת הַתְּפִילָּה וְאִילוֹ אֶת הַסְּעוּדוֹת אֲכָלוּ בְּמִקּוֹם אַחֵר, מִשֶּׁהִבְחִין בְּכַךְ הִרְהִ"ק נִעְנֶה וְאֲמַר בְּדֶרֶךְ צַחוֹת 'חֲסִידִים אֵלּוּ מִתְּפַלְלִין כֹּאֵן עַל הַפִּרְנֶסָה, וְאִילוֹ אֲכִילָתָם בְּמִקּוֹם אַחֵר הוּא...' עֲמַד שֵׁם הַחֲסִיד רַבִּי נִתְנָאֵל רִדְזִינֵר זי"ל [זִקְנֵי שֶׁל הָרֵב נִתְנָאֵל רִדְזִינֵר זי"ל מִבְּנֵי-בֶרֶק, שֶׁהִקִּים אֶת בֵּית הַמִּדְרָשׁ לְתוֹרָה וּלְחִסְדִּים 'אֵשׁ קוֹדֵשׁ', וְזֻכּוֹתוֹ קִיַּמְתָּ לַעֲד] וְהִרְהוֹר לְנַפְשׁוֹ, הִלָּא אֵיִתָּא בְּזוּהָ"ק שֶׁאֵין לְהַתְּפַלֵּל עַל הַפִּרְנֶסָה בְּרָאשׁ הַשָּׁנָה, וּמָהוּ שֶׁאֲמַר לָהֶם הָרַבִּי שֶׁהֵם מִתְּפַלְלִים כֹּאֵן עַל הַפִּרְנֶסָה, וְהִי כְּאֲשֶׁר עֲבַר הַחֲסִיד לִפְנֵי הִרְהִ"ק מִסְטָאֲלִין לְהַתְּבַרֵךְ בְּבִרְכַּת שָׁנָה טוֹבָה, עֲצַר אוֹתוֹ הָרַבִּי וְאֲמַר לוֹ מָה שֶׁאֲסוּר לְהַתְּפַלֵּל עַל הַפִּרְנֶסָה הֵיִינוּ רַק לְאָדָם שִׁישׁ לוֹ פִּרְנֶסָה וּמִבְקֵשׁ עוֹד, אֲבָל מִי שֶׁאֵין לוֹ פִּרְנֶסָה כָּלֵל מוֹתֵר לוֹ לְהַתְּפַלֵּל עַל כֶּךָ בְּרָאשׁ הַשָּׁנָה...

וְהוֹסִיף, שְׁבִזָּה מִדּוּיָק הֵיטֵב לְשׁוֹן הַזֶּה"ק 'צוֹוֹחִין כְּכֻלָּבִים הֵב הֵב' וְלֹא אֲמַר פַּעַם אַחַד 'הֵב', וְהֵיִינוּ מִפְּנֵי דְקָאִי עַל אֵלּוּ שִׁישׁ לָהֶם וּמִבְקָשִׁים לְהוֹסִיף עוֹד עַל מָה שֶׁכְּבֵר נִיתֵן לָהֶם. אוֹלָם מִי שֶׁאֵין לוֹ - וְאֵפֶי הַמִּבִּין לְהַשִּׁים עֲצֻמוֹ כ'רִשׁ' - בִּידִיעָה שֶׁבְּרָאשׁ הַשָּׁנָה הַכֵּל חֲשׁוֹבֵן חֲדָשׁ וְהִרִי הוּא כְּמִי שֶׁעֲדִיין אֵין לוֹ כְּלוֹם, לוֹ נָאָה וְיָאָה לְבַקֵּשׁ 'הֵב לָן מִזּוֹנֵי'.

הגונה שלימה^ע. ואכן הפליגו צדיקי הדורות במעלת הבט וראה עד היכן הדברים מגיעים במה שביאר תפילה היוצאת מן הלב בבכי ותחנונים, כי הקב"ה מתרצה בדמעות^ע.
 (צב ג-ד) 'נכון כסאך מאז מעולם אתה, נשאו נהרות ה'

עד. וכתבו הפוסקים שמי שאינו בעל בכי לכל הפחות ישא את קולו ויעשה עצמו כבוכה, בכדי להתעורר ולעורר זכויות של מעלה. והסמיכו לכך את הפסוק (תהלים ו ט) 'כי שמע ה' קול בכיי' (אלף המגן תקפב סקמ"ה, ועיי' מעשה רב להגר"א, רז).

עה. הרה"ק מסאטמאר זי"ע המשיל את הענין, לבן המלך שהורחק מבית אביו לאחר שסרח והוזהר רבות ע"י אביו המלך, ולא שת לבו לכל האזהרות... כעבור שנים נתעוררה האם - המלכה בגעגועים אחר בנה ויצאה למסע ארוך - לתור אחריו ולבקרו, עד שהגיעה לאותה מדינה מרוחקת, מקום אשר הבן כלוא תחת בית מגודר הנעול בשלשלאות ומנעול כבד, מאחורי הגדר זעק הבן לאמו 'זעקה גדולה ומרה' כי רע ומר גורלו, יסורים קשים ומרים נחלתו, כה הוסיף הבן להתחנן ולעורר רחמי אמו שתצילנו מבור הגלות הלזה... ותען האם - המלכה הנה אזרוק לך מבעד לחרכים את המפתח בו תפתח את המנעול ותצא לחפשי... נטל הבן את המפתח הכניסו למנעול... ולא נפתח, שוב ניסה ולא נפתח... זעק הבן אל אמו, אני אנה אני בא, הדלת והשער אינם נפתחים... אולי אין זה המפתח הנכון, אמרה האם בטוחה אני שזה המפתח הנכון... אלא שברבות השנים שלטה החלודה במנעול ולכן אין המפתח פותח... עצה אחת לך בני היקר, שפוך נא דמעות כמים על גבי המנעול ובזה תוסר כל החלודה, יפתח המפתח את המנעול ויבוא הבן אל אמו... אף אנו אין לנו אלא לשטוף את שערי הלב בדמעות רותחות ובזה יסורו כל המחיצות והחציצות ונזכה לצאת ממאסר הגלות והצרות, להתקרב אל אבינו שבשמים ולפעול שנה טובה ומתוקה. הרה"ק רבי נפתלי ממעליץ זי"ע (קדושת נפתלי ר"ה) רמז כזאת, דבש ר"ת 'שימה דמעתי בנאדך' (תהלים נו ט), ומבאר שלפעמים רוצה הקב"ה לכתוב טוב על ישראל, ובא השטן ומייבש את הנאד של דיו - ע"מ שלא יוכלו לכתוב בו טוב עליהם. ע"ז מבקשים, רבש"ע, 'שימה דמעתי בנאדך' - שתשים הדמעה תחת הדיו, 'הלא בספרתך' - ובאופן זה תכתבנו בספר חיים טובים.

הרה"ק ה'שמח משה' זי"ע (תוכחת חיים לר"ה יד) המשיל את מעלת הבכיה במשל למלך שכעס על עבדיו ורצה להענישם, התכנסו כל העבדים והמשרתים לטכס עצה איך לפייס את המלך. נעמד שר המשקים ואמר, כי כפי שהוא מכיר את המלך זה שנים רבות לא יצליחו לפייסו בשום מתנה או דורון ורק עצה אחת יש להם, להגיש לפניו משקה פלוני אשר ידעתי כי המלך אוהבו ביותר, ויצרפו למשקה כתב התנצלות, ומסתבר שבעידן ריצוי ושמחה כזה יסלח להם על עוונם. והנמשל, כי הקב"ה מתרצה בדמעות שהאדם שופך מעומק לבו כמים מפני שזהו כביכול ה'משקה' החביב אצלו יתב"ש, ובאותה שעה יש בידו האפשרות לבקש גם מחילה על פשעיו.

וזה לשון הרה"ק ה'ערבי נחל' זי"ע (דרוש לר"ה) הנה העת לפייסו על כל מה שעשינו לו, ובמה מפייסין לו הנה השי"ת נקרא מלך מתרצה בדמעות שיכולין לפייסו בדמעות, אין אנו יכולין לפייסו בדבר אחר רק בדמעות. כן מספרים על הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זי"ע, בשעת עמדו על הבימה קודם תקיעת שופר הרים את ראשו אל עבר עזרת הנשים ופנה ואמר - נשים צדקניות, שטפו את השופר אשר בידי בדמעותיכן, בכדי שאוכל לתקוע בו כראוי וכיאות.

וזהו טעם הדבר אשר מצינו תפילות שונות שתיקנו גדולי הדור במשך הדורות בשפת האידיש, כיוון ששערי דמעות לא ננעלו (ב"מ נט.) ורק כאשר יבינו את אשר הן מתפללות תיזל דמעה מעיניהן (כי נשים רבות לא היו מבינים בלשון הקודש), אמנם לאנשים לא תיקנו תפילות בשפת האידיש, על אף שבצוק העיתים רבו העמי ארצות וכדו' שלא ידעו קרא וכתוב, כי האשה דמעתה מצויה.

עוד יש בכח הדמעות לרחוץ את הלב... הנה איתא בגמ' (ב"מ נט.) 'אעפ"י ששערי תפילה ננעלו שערי דמעות לא ננעלו', וביאר הגאון רבי אליהו דסלר זצוק"ל שאינו מדבר על השערים אשר בשמים, כי וודאי שערי שמים עדיין פתוחים ועומדים לקבל תפילותיהם של בני ישראל, ולא דיבר אלא על שערי הלב שנסתם ונחתם עד שאי אפשר לו להתפלל ולשפוך נפשו לפני ה', מה תקנתו אעפ"י ששערי תפילה ננעלו שערי דמעות לא ננעלו - יפתח מעיין הדמעות ויזיל דמעה כמים ובזה יפתח את סגור לבו ויוכל לעמוד בפני בוראו בתפילה ותחנונים לפעול דבר ישועה ורחמים.

כתב בספר 'דרך משה' הנספח על 'ספר הגן' (תוכחת מוסר, ליום כ"ד) התפלה שמתפללים בדמעה היא חשובה וקרובה מאוד להתקבל, כידוע על פי מאמר חז"ל (ברכות לב:) בגדולת וחשיבות תפלה בדמעות". והנה, הפתח אשר נכנסים שם התפלות אשר המה בדמעות אינו פותח אותו פתח שום מלאך או ממונה, כי אם הקב"ה בעצמו ובכבודו וכו', והקב"ה ברחמיו יעתר לו וימלא משאלותיו לטובה אמן בן יהי רצון, עכ"ל".

חדות ה' היא מעוזכם - שמחה גדולה ביום המלוכה
אמר קרא (תהילים צו יא-יג), 'ישמחו השמים ותגל הארץ ירעם הים ומלואו, יעלו שדי וכל אשר בו וגו', לפני ה' כי בא לשפוט הארץ, ומכאן הוכיח רבינו

וגו', דהנה אז אותיות א' ז' ומרמוז על ר"ה שהוא א' בחודש השביעי, ובו ביום נבון בסאך, שבו מלך הקב"ה על כל הברואה מעולם אתה. וממשיך הכתוב לומר נשאו - בני ישראל מנשאים ומרוממים על ידי נהרות דמעותיהם את ה' (כביכול), ועי"ש עוד. ומכאן תבין אפס קצהו פעולתן הנוראה של דמעות העין עד שכביכול המה מרוממים ומגביהם את מלכות השי"ת.

נפלאות מצינו ב'ספר חסידים' (אות קל) וז"ל, יש אדם שאינו זכאי שיקבל המקום תפלתו, אלא בעבור תוקף תחנונים ודמעות עיניו אשר תמיד בוכה ומתחנן, אע"פ שאין בידו זכות ומעשים טובים מקבל הקב"ה תפלתו ועושה חפצו.

מסופר שפעם אחת הגיע הרה"ק ה'צמח צדק' זי"ע לבקר קבוצת חיילים מצבא הצאר הרוסי (וכידוע עד כמה הפליגו גדולי הדורות במעלת יהודים אלו אשר עמדו בעוז ובתעצומות בנסיונות קשים ומרים לשמור על יהדותם), בתוך הדברים אמרו לו, הנה כבסנו וצחצחנו את הכפתורים שעל המדים שאנו לבושים בהם לכבוד ראש השנה, יורנו הרבי כיצד נכבס את הנשמה, שאלם ה'צמח צדק' במה ניקיתם את הכפתורים, השיבו בחול ומים, אמר להם ב'אלו' תנקו גם את הנשמה, כי תהילים הם כנגד החול והדמעות הם המים שבהם רוחצים ומצחצחים את הנשמה עד שתשוב להבהיק כבראשונה, ובתהילים ובדמעות נצחצח נשמותינו (צמח צדק, ספר השיחות, ער"ה תר"ד).

עו. משל למלך שהרחיק את בנו למקום רחוק, והיה הבן מתגעגע לאביו ושולח לו מכתבים בדם ליבו 'אב הרחמן, השיבני אליך ואשובה', אך לא קיבל שום 'תשובה', ולא הצליח להבין, כיצד אביו אוהבו אינו מתייחס למכתביו כלל ואינו משיב לו מאומה, עד ששאלו ידידיו, הגידה נא, כיצד הנך שולח את המכתבים, השיב הבן ששולח אותם דרך בית ה'דואר', אמר לו ידידו, אכן נודע הדבר, כי בבית הדואר יושבים שונאים, והם משמידים את המכתבים הבאים ממך, ועדיין לא באה לידי אביך אפילו 'אגרת' אחת... אין לך עצה אחרת, רק לשלוח אותם באניה עד לעבר הים, ומשם יקחנו שליח לבית המלך.

כך פעמים שהאדם מתפלל ולא נענה וחוזר ומתפלל ושוב לא נענה, ובמר ליבו שואל מדוע לא עלתה התפילה לרחמים ולרצון לפני אדון כל, אכן פעמים שיש עליו 'מקטרגים' הסותמים שערי תפילה ומונעים ממנה לעלות למרומים, ואין לו עצה אלא כלשון הכתוב (איכה ב יח) 'הוריד כנחל דמעה', להרבות בנהרי דמעה, ואז 'תפליג' תפילתו בנהרות אלו ותגיע למחוז חפצה מבלי מפריעים ומקטרגים.

מעין הדברים פירש הרה"ק ה'ישמח משה' זי"ע במה שנאמר (קהלת יא א) 'שלח לחמך על פני המים כי ברוב הימים תמצאנו', שהכוונה היא לבקשה הנשלחת למרומים על פני המים - אלו הדמעות ששופך כמים, שהם עושות רושם רב במרומים, ופועלות כמו עבודה ויגיעה של ימים רבים, וזהו כי ברוב הימים - הנפעל ברוב הימים תמצאנו בנקל אם תבקש בדמעות.

וזה לשון הגה"ק הרבי ר' יהונתן אייבשיץ זי"ע (יערות דבש ח"א דרוש ד) ואשרי למי שמתפלל בדמעה ובלב נשבר ונדכה כי לא ישוב ריקם.

עז. אך פשיטא שאין הכוונה לבכיה מתוך עצבות ח"ו, אלא מתוך שמחה, וכמו שכבר הזכרנו מה שכתב ה'חתם סופר' זי"ע כי 'בשמך יגילון כל היום' ר"ת בכיה, ללמדך שהשמחה והבכיה משולבים זה בזה ואינם תרתי דסתרי. שמא תאמר כיצד אכן ניתן לשלב בין השמחה לבכיה, כבר כתב ה'לבושי מרדכי' (חותנו של המהרי"ץ דושינסקי) בלישנא דקרא (תהילים מז ח) 'כי מלך כל הארץ אלוקים זמרו משכיל', שאם אנו מתעוררים כי הוא 'מלך על כל הארץ' כיצד שייך לזמר לפניו, אך על כך אמר הכתוב 'משכיל' - שמי שיש בו דעת ושכל יודע שאין זה סתירה כל וכלל. וכבר ביארו בזה במשל נחמד, למלך שהיה לו בן יקר, שלמגינת לבו וצער הרב הפסיק מוחו לפעול לפתע פתאום רחמנא ליצלן, ואע"פ שדרש ברופאים גדולים ומומחים לא הצליחו למצוא מזור ורפואה למכתו, בלית ברירה

המאירי (חיבור התשובה מאמר ב פ"ז) על מצות השמחה ובכך איתא בדרשות 'חתם סופר' (ו"ד אלול תק"ע) וז"ל, שיש ביום ר"ה ע"ה, כי בא ה' לשפוט את הארץ, ואנו יום דין ומשפט על כל יצורי תבל, מכל מקום אינו יום זוכים לקבל את פניו ע"ט.

נאלץ המלך להכניסו למוסד מיוחד לחולי נפש. והנה מנהל מוסד זה שמח על כך כמוצא שלל רב, מפני שהמלך שילם לו ביד רחבה על כל יום ויום שטיפל בבנו במסירות, ולפיכך כאשר לאחר כמה חודשים נרפא בן המלך לא הסכים המנהל לגלות על דבר רפואתו למלך, כי ידע שאז יוציא אותו משם ושוב לא יקבל מאומה מבית המלך. בכל יום ויום חיכה בן המלך שיבואו להוציאו משם, אך תוחלתו נכזבה, על כן שלח מכתב בקשה לאביו המלך בו נאמר שב"ה כבר הבריא מחליו, והוא ממתין בכליון לשוב לחיק אביו, המנהל שלא רצה לשלחו השמיד מיד את המכתב וכך קיווה שלא תגיע דבר הבשורה אל המלך, אך הבן הוסיף לשלוח עוד ועוד מכתבים ולא ידע מדוע לא יבוא אביו לקחתו, והרי גדולה אהבתו לאביו ואהבת אביו אליו, עד שהתבונן בנעשה והבין שהמנהל מונע מבוא המכתבים ליעדם, מחמת רצונו להשאירו שם. מה עשה הבן, הערים וכתב 'מכתב' בו כתב דברים מקוטעים וציורים שונים כדרך הפעוטות בני שלוש... ובין השורות הסתיר כמה אותיות, בהם זעק למלך שיוציאו משם, המנהל שראה מכתב 'מהודר' כזה שמח ושלחו לבית המלך, שהרי בזה יחשוב שבנו עומד עדיין במצבו הראשון. ויהי כאשר נתקבל המכתב בבית המלך התעמק המלך בחכמתו בקשקושי הדברים, והבין מיד את זעקת ובקשת בנו החביב, ותיכף שלח להוציאו משם.

והנמשל, כי בני ישראל זועקים אל ה' בתפלה ובתחנונים, אבל המקטרגים אינם מניחים, והם מעכבים את התפילות מלהגיע לפני כסא הכבוד, לכן מתחכמים בני ישראל ובחכמה מתחילים לשיר זמירות ותשבחות למלך א-ל חי וקים, ואלה עולים למעלה באין מפריע מפני שהמקטרגים אינם מתאמצים לעכבם, בסוברם שאין בהם שום תחינה ובקשה, אך האמת שבתוך הרנה והשירה מסתירים דברי תפלה ובקשה, והקב"ה אב הרחמים שומע לקול תפילות עמו ישראל וממלא משאלותיהם לטובה ולברכה.

עח. ה'שאגת אריה' (סימן קב) האריך להוכיח מכמה ראשונים, דכולהו סבירא להו שיש מצות שמחה מן התורה בראש השנה, ובמשנ"ב (תקצו סק"א) מסיק כן להלכה, ועיי' הגהות חתם סופר לשו"ע (סימן תקצו) שדייק מלשון המשנה (ר"ה כט:): **'יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת'**, שיש דין יו"ט לראש השנה ומחויב במצות שמחה (ועיי' שועה"ר).

ורמז לה הרה"ק המגיד מטריסק זי"ע (כי תבוא ד"ה והיה) על פי מה שכתבו המקובלים כי צירוף שם הוי"ה ב"ה השייך לחודש תשרי הוא 'והי"ה', והרי אין 'והיה' אלא לשון שמחה, ללמדנו על עבודת ה' שבחודש זה שצריכה להיות מתוך שמחה.

וכן רמז הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע (ליקוטי אמ"ח) שהר"ת של מ'לכיות ז'כרונות ש'ופרות (עם הכולל) עולה בגימטריא שמח, ללמדנו דאע"פ שהוא יום הדין מ"מ צריכים להיות בשמחה.

עט. ידוע משלו של הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע, פעם שלח הצאר ניקולאי ימ"ש הודעה מבית המלכות לכל עיירות מדינת רוסיה, שהמלך עתיד להופיע במקומם ביום פלוני, ועליהם להיות מוכנים ומזומנים ליום הזה. ה'קבלת פנים' הראשונה הייתה בעיר המלוכה פעטערבורג והיא הייתה בשלימות עם כל הכבוד כראוי, לאחמ"כ נתקיימה קבלת פנים במוסקבה - שנערכה גם כן באופן מכובד מאד, אלא שכבר הייתה במעט פחות מפעטערבורג, וכן בכל עיר ועיר לפי ערכם ומעמדם. והנה מנהג משונה היה בעיר אחת רחוקה ונידחת שהיו תושביה פוערין (כפריים נבערים חסרי דעת), שכל אורח שהגיע לעירם התקבל בקבלת פנים מיוחדת - שהיו כולם סוקלים אותו באבנים. על כן כאשר קיבל מושל העיר את ההודעה מבית המלכות לא ידע את נפשו מרוב בהלה, ומיהר ואסף את כל בני העיר לאסיפה דחופה, בה הסביר להם שהמלך עומד לבקדם, והאריך בגודל הזכות שיש להם לקבל את פני המלך, ובזאת ביקש מהם מעומק הלב שאינו מבקש מהם לטרוח ולעשות מאומה לצורך הקבלת פנים - לא לנקות את הרחובות ולא לקשטם בפרחים נאים, רק שיזהרו בדבר אחד ווארף"ט ניט קיין שטיינער, אנא אל תזרקו אבנים עליו ועל מרכבתו. ואמר ה'חפץ חיים' דבכל שנה יורדת השכינה לעולם בראש השנה, ועלינו לערוך 'קבלת פנים' כראוי וכיאות לכבוד מלכו של עולם [וכדאיתא מהרה"ק ה'ערבי נחל' זי"ע (ר"ה דרוש ג) לפרש נוסח התפילה (שחרית דר"ה קודם קדושה) לשמוע תפילות מלכות באות, שכביכול הקב"ה מקדים ובא טרם יבואו בני ישראל להתפלל בבית המדרש] והנה

שמא תאמר 'לשמחה מה זו עושה' ביום הדין, והרי איתא מפורשות בחז"ל (מסכת ר"ה לב:): 'אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה, רבש"ע מפני מה אין ישראל אומרים שירה לפניך בראש השנה וביום הכפורים, אמר להם, אפשר מלך יושב על כסא דין, וספרי חיים וספרי מתים פתוחין לפניו, וישראל אומרים שירה, ואם כן מה מקום היום לשמחה.

והביאור בזה כמו שכתב ה'ספורנו' על הפסוק (ויקרא כג כד) 'זכרון תרועה', וז"ל, זכרון תרועת מלך בה יגילו במלכם^{פא}, כאמרו (תהלים פא ב) 'הרנינו לאלוקים עוזנו הריעו'. וזה מפני היותו יושב אז על כסא דין, כמו שבא בקבלה (ר"ה מז.), כאמרו (שם פסוק ד) 'תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו כי חק לישראל הוא משפט לאלוקי יעקב', וראוי לנו לשמוח אז יותר על שהוא מלכנו^{פב}, שיטה כלפי חסד ויוזבה אותנו בשפטו אותנו, כאמרו (ישעיה לג כב) 'כי ה' שופטנו ה' מחוקקנו ה' מלכנו הוא יושיענו', עכ"ל (כלומר, ושירה הוא ענין אחר משמחה)^{פג}.

עצבון, ואדרבה דווקא בחדוות לב של תשובה ואהבה ודביקות ובכיה של שמחה - הטיבו 'ננן' בתרועה. ב'שמך יגילון כ'ל היום ר"ת בכיה, אבל עצבות ושברון לא יזכר ולא יפקד כי הוא מסיטרא דקליפא וסיטרא דדינא ואין לעורר דין ביום ההוא. ע"כ. ומפורש נתנבא הנביא (נחמיה ח י) ואל תעצבו כי חדות ה' היא מעוזכם^{פד}.

ראיה עצומה הביא בשו"ת 'שואל ומשיב' (מהדורה רביעאה ח"ג תשו' קכ"ה) וז"ל לכאורה ראיה מפורשת דלא שייך בזה יומא קשיא דהרי אנו מברכין שהחיינו עליו, והרי אין מברכין 'שהחיינו' רק על דבר שמחה (ולכך בספירת העומר אין מברכין שהחיינו מחמת שיש בו עגמת נפש - זכר לחורבן בית מקדשנו) וא"כ אם נימא דעינום נפש הוא ודינא קשיא פשיטא דלא שייך שהחיינו וכו', וע"כ דאין נקרא דינא קשיא, והוא רחום יכפר עון והיום קדיש, וכבר נפקדו האמהות באותו יום, וכל המצבות ושפעת קדושה נשפעו ביום ההוא, והרי עד היום עושין בר"ה שני ימים אף בא"י (ואילו ר"ה היה יומא קשיא לא היו מתקנים לעשות ב' ימים לר"ה רק משום מנהג אבותנו), עכ"ל.

האבות הקדושים שהיו מרכבה לשכינה היו מקבלים פניה ברוב פאר והדר כדוגמת פעטערבורג, אחריהם היו משה ואהרן ושאר הנביאים שהייתה 'קבלת הפנים' שלהם כמעט כהאבות, וכן לאחריהם בכל דור ודור - תנאים, אמוראים, גאונים והראשונים, שהיו עורכים בכל ר"ה 'קבלת פנים' לכבוד השכינה הקדושה, עד דור האחרון שלנו, מה דורשים מאתנו - ווארף'ט ניט קיין שטיינער - אל תזרקו אבנים, אך בה' אל תמרוזו... כל חד וחד לפום דרגא דיליה (הובא בלקט רשימות להגר"מ וואכטפויגל זצוק"ל - אלול ימים נוראים).

וכבר אמר הרה"ק מקאצק זי"ע בדרך צחות כי הנה העולם נוהגים שלא לאכול אגוזים בר"ה כי 'אגוז' בגימטריא 'חטא' (והיינו 'אגוז' עם הכולל) וכמובא ברמ"א (סי' תקפג ס"ב), ועל דרך זה צריך להיזהר שלא לחטוא ח"ו כי גם 'חטא' הוא בגימטריא 'חטא'...

פ. ומוסיף עוד ה'חתם סופר' (טור ג ד"ה והיות) שלכן לא התפללה חנה לזש"ק עד שפייסה אלקנה בדבריו, כי הייתה בעצבות ובלב נשבר וידעה שהתפילה לא תועיל, אבל אחר שנתיישרה דעתה מדברי הפיוס של אלקנה אז 'ותקם ותתפלל'.

פא. וכך ביאר הרה"ק ה'עבודת ישראל' זי"ע (פר' נצבים ד"ה אתם) את טעם הדבר שאין נפילת אפיים בערב ראש השנה, לומר שאין לאדם להסתובב בימים אלו בפנים נפולות. וכבר איתא בתנא דבי אליהו (פס"ז) אמר לי רבי ומה נשתנה ישעיה בן אמוץ מכל הנביאים שנתנבאו כל הטובות והנחמות לישראל. אמרתי לו בני מפני שמקביל עליו מלכות שמים בשמחה.

פב. נפלאות מצינו בגודל הקירבה שיש בין קוב"ה לישראל בדברי הרה"ק רבי יחזקאל מראדמסק זי"ע (נכדו של התפאר"ש) וז"ל, בכל ימי השנה וכו' דיש מסך המבדיל בין ישראל לאבינו שבשמים, אבל ביום ראש השנה אין שום מבדיל וחוצץ בין ישראל לאביהם שבשמים...

פג. כתב הסמ"ק מצוריק (מצוה צא, הערה רעו) שלובשים בגדים לבנים בר"ה 'לפי שיש שמחה גדולה, כדי שלא תזוח דעתו עליו ולכך לובשה על בגדיו שיזכור יום המיתה'. ונראה ביאור דבריו בדרך משל למלך שרצה להכתיר את בנו יחידו להיות 'ממלא מקומו', וציווה לקרוא לכל השרים והנכבדים מכל מדינות המלך, והוציאו את הכתר המפואר מבית הגזנים ונתנו לאחד מהמשרתים העוסקים תדיר בנקיון הארמון שהוא יניח את הכתר על ראש המלך, פשיטא שיכול 'לצאת מדעתו' מרוב שמחה שאיש פשוט כמותו הוא הנבחר מכל השרים והמלכים לזכות להניח

וכך אנו אומרים בפיוט 'ונתנה תוקף' מי יחיה וכו' וכו', ומלאכים יחפזו וחיל ורעדה יאחזו ויאמרו הנה יום הדין... עוד מצינו בזה"ק (ח"ג צח:) על הכתוב (קהלת ג יד) 'והאלוקים עשה שיראו מלפניו' שקאי על יום הדין, שהוא יום יראה ופחד מה' ומהדר גאונותיו.

באופן אחר כתב הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (ר"ה תרמ"ח) שישראל עם קדוש מלאים ביום זה שמחה וחדווה, כי על אף שהוא 'יום הדין', אבל בני ישראל מבקשים להתראות לזיכרון לפניו לטובה, ולכן שמחים הם ביום זה.

וכבר כתב ה'צל"ח' (חנינה יד.) לבאר המעם שאמר הכתוב (במדבר כ"א) 'יום תרועה יהיה לכם', שלכאורה היה צריך לומר 'תעבירו שופר תרועה' וכמו שנאמר לעניין יובל, ומהו 'יום תרועה יהיה לכם', וכי כל היום מריעים בשופר. ומבאר בזה"ל, אבל הכוונה שאין זה כשאר מצוה זמנית, כמו נטילת לולב שאם

כי הוא נורא ואיום - אימת הדין

איתא בגמ' (ר"ה ח.), 'באחד בתשרי ר"ה לשנים', ונתבאר שם שהכוונה 'לדין' (דברים יא יב) מראשית השנה ועד אחרית השנה, מראשית השנה נידון מה יהא בסופה^פ, ופירש רש"י, הקב"ה הן בתשרי את כל באי העולם כל הקורות אותם עד תשרי הבא^פ.

את הכתר במקומו, והרי זה למעלה מדעתו ומהשגתו... כך הקב"ה בחר בנו מכל ריבי רבבות מלאכים שרפים וחיות הקודש העומדים לפניו לשרת וביקש מעמנו 'תמליכוני עליכם' - שאנחנו נמליך אותו על כל העולם, על כן הנהיגו ללוש לבנים להזכיר יום המיתה, ובזה תתישב דעתנו.

פד. הגאון רבי יוסף חיים זאנענפעלד זצוק"ל לא היה מתעסק במשפחתו בשידוכים (באמצע השנה) למי שעדיין לא דובר בו שידוכים בראש השנה העבר, מפני שלא התפלל עליהם בר"ה. פעם אחת דחקו בו מאוד, ושינה מהרגלו ואירס את בנו אף שלא הקדים תפילה על כך בראש השנה שחלף, ולדאבון לב לא זכו לבנים ולאחר כמה שנים התפרדה החבילה רח"ל (מפי נכדו). ודאי שאין הדברים אמורים הלכה למעשה, ולא נהג כן אלא לפי מדרגתו, אך לא הובא אלא למען נשכיל כי הכל תלוי ועומד בר"ה, ועד כמה צריך להרבות בתפילה בר"ה על כל דבר ועניין. עובדא הוה, שפגע איזה זבוב בהגה"ק ה'חזון איש' זצוק"ל, והיה מסבב סחור סחור סביבותיו, וכל כמה שהעומד בסמוך לו ניסה לסלקו לא עלתה בידו, נענה אליו החזון"א ואמר, עזוב נא, הרי זה ראש השנה דיגע פליגעל (הרי זה זבוב של ראש השנה), כלומר לפני עידן ועידנים בימי ר"ה כבר נפסק שהזבוב יטריד אותי ולא יועילו כל טצדקי שבעולם להפריעו מלקיים גזירת וציווי ה'.

פה. יש שביארו בנוסח התפילה מדוע בכל הרגלים אומרים 'זמן שמחתנו, זמן חרותנו', ובראש השנה אין אומרים אלא 'ותתן לנו את יום הזכרון הזה', כי כל המועדים הינם זכר למה שהיה (אלא שבכל שנה מתעורר ענין המועד מחדש) אבל בראש השנה אינו על שם העבר, אלא ע"ש ההווה והעתיד... וכל מהותו של מועד, הוא כי היום הוא יום הזכרון לכל ברואי עולם להיפקד ולעבור לפני קונם כבני מרון.

פו. מן הראוי לעורר בדברי ה'מגן אברהם' (תקצ"א בסופו), ש(פעמים) בראש השנה אחד דנים לפעמים לכמה שנים, כדוגמת חלומו של פרעה שהיה בראש השנה וחלם על שבע שני השבע, והמשכיל בעת ההיא יתפלל וירעיש עולמות כי בתפילה זו יפעל לטובה לשנים רבות.

פז. איתא בגמרא (ר"ה לג:) דילפינן אופן ה'תרועה' בראש השנה מאם סיסרא, כדכתיב (שופטים כח ל) 'בעד החלון נשקפה ותיבב אם סיסרא בעד האשנב מדוע בושש רכבו לבוא מדוע אחרו פעמי מרכבותיו', ושם בתוס' (ד"ה שיעור) - שלכן תוקעין מאה קולות כנגד מאה פעיותיה. יש שביארו את עומק הכוונה, שאם סיסרא ידעה שבנה סיסרא מנצח תדיר בכל מלחמותיו ויוצא מהם כשידו על העליונה, אך כעת כשראתה שבושש לבוא, נכנס החשש בליבה שמא הפעם שונה הדבר וקרב המלחמה מתנהל בקשיים רבים, ובפחדה כי רב החלה לבכות ולייבב מאה פעיות. כמו כן לדידן בראש השנה עלינו לעורר את לבנו על ידי מאה הקולות, שהנה אכן, עד השתא הכא זכינו לחיות בטוב ובנעימים, ועודנו נמצאים על פני האדמה, מכל מקום מי יודע אם גם הפעם יעבור כל הדין עלינו בשלום ובשלווה, ועל דא וודאי קא בכינן, להתעורר לשוב אל ה' ולפעול שנה טובה ומתוקה.

הרה"ק ה'שמח ישראל' זי"ע (מאורן של ישראל למוצש"ק סליחות) ביאר את דברי הפייטן (בפיוט 'במוצאי מנוחה' א' דסליחות) 'זוחלים ורועדים מיום בואך, חלים כמבכירה מעברת משאך', שבני ישראל חלים ומתפחדים כאשר היולדת את בנה

ומפורשים הדברים ב'ספר החינוך' (מצוה שיא) 'ומשורשי מצות המועד הזה, שהיה מחסדי הא-ל על בראיו לפקוד אותם ולראות מעשיהם יום אחד בכל שנה ושנה, כדי שלא יתרבו העוונות ויהיה מקום לכפרה, והוא רב חסד מטה כלפי חסד, וכיון שהם מועטים מעביר עליהן, ואם אולי יש בהם עוונות שצריכין מירוק נפרע מהם מעט מעט וכו', נמצא שהיום הנכבד הזה הוא קיומו של עולם, ולכן ראוי לעשות אותו יום טוב, ולהיותו במנין מועדי השנה היקרים, ואולם מהותו יום מועד לדון כל חי, ראוי לעמוד בו ביראה ופחד יותר מכל שאר מועדי השנה' פט.

נטלו כבר יצא, אבל כאן כל היום יהיה 'יום תרועה' ומתרגמין יבבא או גנחי גנח או ילולי יליל, וכינה היום על שם דבר זה לומר שאימת היום יהיה עליך, עב"ל פח.

וגילו ברעדה - יראה ושמחה כאחד

מערתה תעלה התמיהה, כיצד ניתן להיות בשמחה וביראה גם יחד... אמנם, באמת אין בזה סתירה כלל, וכמו שכתב הר"ק הרר"ב מפשיסחא זי"ע במכתב (בסוף ספר קול שמחה) שבימים אלו השמחה והדאגה מסותרת בפחד, יזכהו ה' להיות שניהם גם יחד.

בכורה, ומדוע המשיל פחדם של בני ישראל למבכירה דיקא, כי לעולם יגדל הפחד מדבר שעדיין לא עבר עליו כדוגמת המבכירה שמעולם לא עברה צער לידה והיא חוששת ומפחדת יותר מלידתה השניה והשלישית שכבר יודעת לקראת מה היא הולכת. אף אנו לעת עתה דופקים אנו בשערי רחמים בכסה ליום חגנו כי על כל עניני האדם מעמדו ומצבו דנים בשמים ממעל מחדש, והכל מכוסה מאתנו ואין איש יודע מה יהא בדינו בשנה עתידה זו, ועל כן חלים, זוחלים ורועדים מיום הדין הנורא.

פח. כבר אמרו המושלים על הא דאמרין בתפילת ונתנה תוקף 'כבקרת רועה עדרו, מעביר צאנו תחת שבטו, כן תעביר ותספור ותמנה נפש כל חי', ומהו הדמיון לרועה, אלא הכוונה לעת אשר הרועה 'מעשר' את עדרו, שהרי הוא מעבירם אחת לאחת דרך פתח צר, ועל כל 'עשירי' שבהם מכה בשבט הטבול בסיקרא (מין דיו אדום). הצאן שכבר עברו את הפתח נכנסים לחצר הסמוכה וביניהם אף כל ה'עשיריים' אשר הסימן האדום על גביהם, וכולם משתובבים יחדיו, ואילו היו יודעים שסימן זה בא לומר שתיכף יבוא הרועה וימסרם לשחיטה, ודאי שהיו ממהרים כל עוד רוחם בנפשם לשטוף ולהעביר מעליהם סימן ואות זה. כמו כן בימים אלו ישנם אנשים אשר ל"ע נכתבים ונחתמים לאלתר ל... אך אינם יודעים ומכירים בזה וממשיכים את הילוכם בנחת עם כל הקהל הקדוש בטוחים ושאינם במקום שיחושו למהר לרחוץ את עצמם מכל ה'סימנים' שאינם טובים. ועל כל אחד להתעורר לרחוץ רשימה וחתימה זו על ידי 'תפילה רותחת' ובמעין דמעות המתגבר, אולי ירחם עליו האלוקים.

משל נורא משלו (ז' הגה"ח רבי שמעון אהרן הרשקוביץ זצ"ל) לבאר את הכתוב על ראש השנה (תהלים פא ד) 'תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו', מהו אומרו 'בכסה' שהוא מלשון כיסוי. משל ליהודי אחד שהלך לבית עולמו והוא עדיין צעיר לימים ל"ע, ותיהום כל העיר, ובאו המספידים להספידו והוא שוכב על הארץ מעוטף בטלית, כל העם העומדים מסביבו מבכים מרה את האסון הנורא אשר מי ירפא לו, ובתוך כל הקהל סבב בנו הקטן, שעדיין אין ביכולתו להבין גודל הצרה אשר נחתה עליו, כמה יחסר לו אביו כל ימי חייו, והחל משחק עם הטלית ולמשוך בציציותיו, ניגש אליו מאן דהו ואמר לו, יקירי, האם הינך יודע מי מכוסה מתחת טלית זה, הלא הוא אביך אוהבך ששוב לא תזכה לראותו. כך אף עלינו להתעורר בראש השנה, כי כולם מסתובבים שלווים ושמחים, אך אין איש יודע מה מונח 'בכסה' ליום חגנו 'מה מכוסה מתחת הטלית', ומה יבוא על כל אחד ואחד לאחר גזירת וחתימת הדין בהאי יומא, אמנם על ידי תפילה ותחנונים לפני המקום נזכה שיתכסה לנו 'תחת הטלית' שפע רב וכל טוב.

פט. משל למה הדבר דומה למי ששרוי בעת שמחתו, ויוצא במחולות וריקודים כשבנו הקטן בחיקו, והנה אם יהיה שקוע כל כולו רק ב'שמחה' אזי יכול הבן להישמט מידי ולהימנע בין שאר הרוקדים ח"ו, אמנם אם יתן ראשו בדאגה על שמירת הבן ולא יסיר עיניו ממנו הרי לא ישמח כלל, ואין מקומו בתוך המעגל... אלא הרי הוא שמח ודואג על הקטן כאחד. כיוצ"ב ייאמר לענין ר"ה, כי צריך להיות בשמחה גדולה מעבודת היום ומגודל הכוחות אשר ניתנו בידו לפעול לעצמו אך טוב וחסד, ומאידך צריך לדאוג מאימת הדין, ואם יאחז רק במידת השמחה אזי יחסר לו במידת היראה, לעומת זאת אם ירבה בדאגה תחסר לו השמחה, ולא ינצל את סגולת היום כראוי. אלא צריך לקיים בעצמו 'וגילו ברעדה' בבת אחת.

ממתקים ושלחו מנות לאין נכון לו כי קדוש היום לאדונינו ואל תעצבו כי חדות ה' היא מעוזכם' (נחמיה ו ט-י), בדרך משל לחולה אשר היתה מחלתו אנושה עד שאמר לרופאים שאינו מרגיש כאב כלל, ולאחר זמן נתחזק קימץ והחל לעוק מרה על ייסוריו, אז אמרו הרופאים כי יש לו תקווה שיחזור לאיתנו, כי כל עוד שלא הרגיש שום מכאוב הרי זה מורה שכמעט ואפס ממנו חיותו. ועל דרך זה ממש היה שם, כי בתחילה לא הרגישו שום צער על שעזבו את התורה, אלא התאספו כולם לשמחת החג, וכאשר קרא לפניהם בספר התורה זכו שהרגישו חסרונם ובכו בכי רב, עד שאמר להם עזרא אל תעצבו, כי הרגשת חולי החטא היא סימן לרפאות התשובה.

וזה נרמז גם בסדר התקיעות, תקיעה בראשונה - לשמחת היום ולשמחת המצווה, ועל דרך שנאמר (במדבר י י) 'וביום שמחתכם וכו' ותקעתם', אכן עי"ז בא התעוררות הבכי על החטאים, והיו שברים תרועה, גנחתי גנח ויילולי יליל, והוא על דרך שנאמר שם (פסוק ט) 'וכי תבואו מלחמה על הצר הצור אתכם והרעותם', ושוב יש מקום לשמחה על התעוררות הכאב, ועל כן תקיעה לבסוף.

ובזה מבאר מה שנאמר (תהילים ב יא) 'ונילו ברעדה', ר"ל תשמחו ותגילו על עצם הרעדה, כי אוי למי

וב'סתירה' זו כבר עסק הרה"ק רבי פנחס מקאריין זי"ע (אמ"פ החדש תס"ט), שהקשה כי נראה כסתירה, מצד אחד מקרא מפורש הוא (נחמיה ח י) 'אכלו משמנים ושתו ממתקים... ואל תעצבו כי חדות ה' היא מעוזכם', ולאידך גיסא מצינו להאר"י הקדוש (שעה"כ דף צ. הובא בבאה"ט תקפ"ג) שאומר שמי שאינו בוכה בתפילות ראש השנה, סימן הוא שאין נשמתו שלימה. וביאר בקדשו, שהוא כמו שמחת נישואין, ששורה שם שמחה גדולה עד מאד^צ, ולאידך הלב דופק מאימה ופחד ברצונו שיעלה הזיווג יפה (ומקדימים הרבה תפילות ובכיות קודם הנישואין, ובעת העמדת החופה). כמו כן ביום הגדול הזה, היום הרת עולם, מצד אחד יש כאן שמחה גדולה שמחדשים את המלוכה, ואנו קרוצי חומר זוכים להמליך את השם הנכבד והנורא ולהכריז בכל העולם כולו 'המלך', היש לך חיד מתוק מזה, על זה אנו אכן ששים ושמחים כי חג ה' לנו. אך לאידך גיסא אנו בוכים כי איננו יודעים מה ילד יום, ומה טומן בחובו השנה החדשה הקרבה ובאה, ולכן זוחלים ורועדים אנו ביום הדין^{צא}.

עוד יש להביא מה שכתב הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (דרשות ו:) בבואור מה שנאמר בעזרא, אשר קרא לפני כל ישראל בראש השנה בספר התורה, ואמר להם 'אל תתאבלו ואל תבכו כי בוכים כל העם כשמעם את דברי התורה, ויאמר להם לכו אכלו משמנים ושתו

צ. באופן אחר ראיתי לצדיק המבאר זה הענין בדרך משל, הנוסע בספינה או בספינת האויר (מטוס) בתחילה מראים לו חגורת הצלה לשעת חירום וסכנה, ואז הוא מתחלחל מרוב פחד. אבל כשמגיע עת הסכנה ח"ו (שלא תבוא) הוא נתפס בחגורה זו בשמחה רבה.

ובזה מבאר מדוע אין מברכים שהחיינו על השופר עד ר"ה, כי כשמראים לו את השופר בטרם יבוא ימי הדין, הנו מתחלחל ומתמלא אימה ופחד, אבל כשכבר עומד ביום הדין עצמו, הנו תופס בשופר זה הממתיק את הדינים, והוא המליץ טוב וסגור שלו, בוודאי הנו מתמלא שמחה כמוצא שלל רב.

צא. וביאור הדברים, כי מדרכו של עולם, שאין זורקים את השולחן אשר נשרט ונסדק, אבל הבא לקנות שולחן חדש בודק מכל צדדיו אם שלם הוא, ולא יקנהו אפילו עם שריטה אחת קלה. כמו כן, אף שמשך כל ימות השנה מוותר הבורא כביכול לאדם אף אם אין הנהגתו כל כך כדבעי, אך בראש השנה, אינו כן, כי כל העולם נברא מחדש, והשי"ת אשר מלוא כל הארץ כבודו מביט על האדם, ובוחן כליות ולב אם עובדו כראוי. ואם הוא מושלם ללא כל שריטה, אז הוא משית עליו כל טוב, אמנם לא יתיימש אלא יזעק אנא עבדא דקוב"ה, ובזכות זה ירחם ה' עליו ועל עמו להצילו מכל רע להיטיבו באחריתו.

וכן דימו את היום הזה למה שנהגו בנקיון הבית לקראת הפסח - שרבים יריקו את כל החפצים המונחים אחר כבוד בארונם זה כשנה תמימה (מפסח העבר) ויבחנו היטב כל חפץ וחפץ האם עדיין צורך יש בו... אף כאן 'וכל באי עולם יעברון לפניך כבני מרון'... ושמחה גדולה היא שעושים 'סדר' בעולם, לאידך פחד גדול יש בזה, ואין לנו שיור רק כח התפילה.

לדבר תחנונים ותפלה, כענין שנאמר (משלי יח כג) תחנונים ידבר רש' צה. והרי שעל האדם להרגיש בכניסתו לימים הללו כמי שאין לו מאומה, וכלשון הפייטן (שחרית ליום ב' דר"ה) אתיתי לחנך בלב קרוע ומורתח לבקש רחמים כעני בפתח, ו'כדלים ורשים דפקנו דלתיך'.

כיו"ב מצינו עוד בגמ' (בז:): שמצוה לתקוע בשופר של איל כפוף, כי 'כמה דכייף איניש דעתיה טפי מעלי', כי הכנעתו צ"ו 'וכפיפותו' כלפי שמיא מעוררים

שאינו נרעד ונפחד בהאי יומא, אך אם בא לידי רעדה עליו לשמוח בה כי היא סימן טוב לאחריתו צ"ב.

כמה דכייף איניש דעתיה טפי מעלי - ימי עבודה והכנעה בתב הרמב"ם (פירוש המשניות ר"ה פ"ד) על ימים הללו, שהם ימי עבודה והכנעה צ"ב ופחד ומורא מה' ויראה ממנו ומברכה ומנום אליו. ומפורש כן להדיא בגמ' (ר"ה מז:), 'כל שנה שרשה בתחילתה מתעשרת בסופה', ופירש רש"י, 'ש'ישראל עושין עצמן רשין בר"ה צ"ד

צב. ויתבאר עוד על יסוד דברי הרה"ק הרבי ר' בונם מפרשיסחא זי"ע לבאר מה שנאמר (תהילים עו ט) 'משמים השמעת דין ארץ יראה וְשִׁקְטָה', וכבר הקשו בגמ' (שבת פח.) 'אם יראה למה שקטה, ואם שקטה למה יראה', ותירצו 'אלא בתחילה יראה ולבסוף שקטה' (עיי"ש), וביאר, כי תכלית הדין אינו בכדי להעניש את מי שחטא, אלא הוא כדכתיב (קהלת ג יד) 'והאלוקים עשה שיראו מלפניו', בכדי שיתמלא האדם ביראת שמים ויפחד מלחטוא, ואם אכן 'הבין' האדם את התוכן הפנימי של יום הדין והתעורר ביראת שמים שוב אין צורך בעצם הדין, כי כבר הגיע הדבר לייעודו ותכליתו, וזהו שאמר הכתוב משמים השמעת דין, ואם ארץ יראה ממילא נתבטל כל הדינים ושקטה. והן הן דברי ה'בית אהרן' (קל: ד"ה התחיל) כשיש דין למטה אין דין למעלה, כי אם מתעורר האדם למטה לדון את עצמו כבר אין צורך בדין למעלה, ועפ"ז יבואר מה שנאמר וגילו ברעדה, שכן אם זוכה להגיע ל'רעדה' כבר נמתקו כל הדינים למעלה ויכול שפיר לשמוח על שיצא זכאי בדין.

צג. פעם שמע הגה"צ רבי אליהו לאפייאן זצ"ל את הש"ץ אומר 'המלך' בימים הנוראים, והרגיש בו כי הלה מחזיק עצמו ל'יש', ניגש אליו בהזדמנות ושאלו מדוע לא אמר 'המלך' כהוגן, תמה הלה על שאלתו שהרי בוודאי אמרו בקול ובנעימה כמנהג ישראל תורה, נענה רבי אליהו ואמר 'כשאתה אמרת 'המלך' היו שם שני מלכים, כי אתה בעצמך היית גם כן 'ישות' בפני עצמך, ואין שני מלכים משמשים בכתר אחד'...

צד. כה כתב הגאון הצדיק רבי חיים פרידלנדר זצ"ל במכתב ממיטת חליו בער"ה תשמ"ה, וז"ל, עושה את עצמו כרש, ודאי אין הכוונה היא שעושה את עצמו כאילו, אלא שר' יצחק נותן לנו דרך בעבודת ר"ה, ביאור הדבר, שהאדם יבין ויבהיר לעצמו בראש השנה, שכל צרכיו בשנה החדשה מדי יום ביומו נגזרים עליו ביום זה. כלומר, כרגע אין לו כלום, וצריך לקבל את הכל מחדש.

ואם תאמר, יהודי זה יש לו ב"ה פרנסה קבועה, ויש לו גם הון ששם במקום בטוח, יש לו כשרונות וקשרים טובים וידידים טובים, יש לו משפחה ובית וכו' איך יוכל יהודי זה לעמוד בר"ה לפני הקב"ה כרש שאין לו כלום כעני בפתח, אלא על האדם לדעת, שכל מה שיש לו הוא רק ברצון הבורא ית', ועד כמה שהבורא רוצה יש לו, ואם ח"ו אין זה רצון השי"ת יכול לאבד את הכל בן רגע ח"ו, או שהכל מה שיש לו לא יעזור לו במצב של אסון ושל מחלה ח"ו. בראש השנה נגזר עליו על כל יום ויום של השנה הבאה - מה יהיה לו, ועד כמה יוכל לנצל את מה שיש לו, ועד כמה יועיל לו, אם כן הוא צריך לקבל עכשיו את הכל מחדש, ועכשיו עומד לפני כסא הדין כעני ורש שאין לו כלום, וכולו תלוי בחסדי השי"ת הוא וכל אשר לו, אם כן ודאי ידבר תחנונים כעני בפתח - שאינו דורש שיתנו לו אלא רק מתחנן... אם האדם מבין כך את הראשית של ראש השנה שהיא ממש התחלה חדשה, לכן מרגיש את עצמו באמת בבחינת רש, כי צריך לקבל את הכל מחדש עבור כל יום ויום של השנה החדשה, אז הוא זוכה לאחרית טובה לגזר דין של חן וחסד (ע"כ המכתב).

צה. עובדא ידענא באברך שבימים שלפני ראש השנה נפל בחלקו ירושה גדולה - סכום שלפי הנהוג בקהילתו היה בו כדי להשיא את כל צאצאיו בהרחבה, וכה אמר האברך נכנסתי לראש השנה מתוך הרגשה כי 'מסודר' אנכי... ולא היו תפילותי מקרב לבי... סוף דבר היה שלא עלתה השנה יפה.

צו. ובכלל ה'הכנעה' הוא לקבל את כל העובר עליו באהבה, ומעתה אל יתרעם האדם על תקלות שונות שנעשו ביום הזה שלא כרצונו, כגון, שברצונו היה להתפלל במקום פלוני ומשום מה נאנס והוצרך להתפלל במקום אחר, וכן דוגמאות למאות שהשטן זה היצה"ר מנסה עי"ז להפיל את רוחו של האדם מחמת דברים של מה בכך,

לערבב את השמן ולהמתיק כל הדינים ולהפכם לרחמים גמורים אכ"ר, כאשר מי לא יירא ויחרד מאימת הדין קא, וכלשון הפייטן (ונתנה תוקף) 'ובשוfer גדול יתקע, וקול דממה דקה ישמע, ומלאכים יחפזון וחיל ורעדה יאחזון, ויאמרו הנה יום הדין לפקוד על צבא מרום בדין כי לא יזכו בעיניך בדין, וכל באי עולם יעברון לפניך כבני מרון'.

לשון נורא מצינו להנה"ק רבי יהונתן אייבשיץ ז"ע (יערות דבש דרוש יד), 'עמדו נא וראו מה נורא יום

עליו רחמים רבים^{צז}. ורמזו לה גם באופן התקיעה שצריך לתקוע בצד הקצר והצר, שיש בזה ללמד לאדם להבניע עצמו ולהרגיש שהוא ב'מיצר', ולולא ה' עזרתה לנו^{צח}, ועי"ז יצא למרחב.

קול דממה דקה ישמע - התעוררות קודם תקיעת שופר
בספרי הקודש האריכו בהרחבה יתירה אודות הזמן שקודם תקיעת שופר, בו אנו יוצאים למלחמה^{צט}

אלא המשכיל לא יגרר אחריו ויתחזק להיות בשמחה, וידע כי אדרבה דייקא 'תקלות' אלו הם 'מליצו טוב בעדו' אם יכניע עצמו לקבלם ברוגע ובשלוות הנפש מתוך הכנעה לרצון ה'.

צז. וכן איתא עוד בגמ' (ר"ה טז): 'ש'שינוי מקום' מקרע גזר דינו של אדם, וביאר הרמב"ם (פ"ב מהל' תשובה ה"ד) טעמו של דבר, 'שגלות מכפרת עון מפני שגורמת לו להיכנע ולהיות ענו ושפל רוח', והרי ש'הכנעה' קורעת גזר דינו של אדם ומעבירה את רוע הגזירה.

צח. משל למה הדבר דומה, לבן מלך שסרר ונהג שלא כשורה עד שהוצרך המלך להרחיקו ולהגלותו 'משולחן אביו', והעביר את כל תפקידי הבן לאחד מהיועצים העומדים לפניו. ברבות הימים נכמרו רחמי האב ונמלך בדעתו להשיב את בנו אל הארמון, והתמלא אותו יועץ בחרדה שמא יטול המלך ממנו את ה'שררה' ויחזירנה לבנו לחדש ימיו מקדם, מה עשה, נטל כלי מלא בצבע שחור, וכאשר חזר בן המלך והכל נחפזו לקבל פניו נתן לו היועץ ידו לשלום, ובתוך כדי כך מילא אותו בצבע מבלי ששימו לב לדבר בכדי שיהיה שחור מכף רגל ועד ראש ולא יכירו המלך, ואכן נהפכו פניו כשולי קדירה. כשעמד הבן על יד אביו, אמר לו, אב הרחמן, אמת שאי אפשר להכיר אותי, אך הבט נא בתוך עיניי, בהם לא פגע המשחית, ותראה מיד כי אני הוא בנך. וזהו שאומרים בתפילה 'אם כבנים רחמנו כרחם אב על בנים, ואם כעבדים - שכבר אי אפשר להכיר עלינו שאנו 'בנים' כי הושחרנו בעוונות, הרי עינינו לך תלויות, והבט נא בתוך העיניים, וממילא תחננו ותוציא לאור משפטנו. וכן אומרים עוד (היה עם פיפיות) 'עין נושאים לך לשמים', בתקווה שהקב"ה יראה את העיניים... ועומק הדברים הוא, שנשיאת עין למרומים מורה על ההישענות על חסדי המקום, מתוך הכרה שאין אנחנו יכולים 'להסתדר' מבלעדי עזרתך וישועתך, והא גופא מעורר רחמים במרומים. צט. דבר נפלא כתב הגאון רבי שלמה קלוגער ז"ע (הג' חכמת שלמה סי' תקפה ס"ב) וז"ל, ולפענ"ד, יש לומר התוקע קפיטל (מזמור) קמ"ד בתהלים קודם התקיעות, משום שנאמר (שם א) 'המלמד ידי לקרב אצבעותי למלחמה', כי היא מלחמה גדולה אשר אנחנו נלחמים יום זה, ויש לו להתפלל עי"ז מקודם, ולפענ"ד הוא מסוגל אם יאמר בכוונה, עכ"ל. ק. פעם כאשר הוצרך הרה"ק רבי אהרן מבעלזא ז"ע להוכיח בעל עבירה באמצע ימי החורף, קרא לו ואמר לו בקדושתו 'כיצד לא פחד לבך, והלא עוד מעט יגיע הזמן שלפני תקיעת שופר'...

אמנם כבר מילתנו אמורה שאין הפחד והתעוררות היראה סתירה לשמחה, וכבר כתב הגאון רבי חיים מוואלוז'ין זצוק"ל (בסוף סידור הגר"א, 'כתר ראש' אות קד) שרבו הגר"א מוויילנא ז"ע היה שמח שמחה גדולה בטרם ניגש לתקיעת שופר. ובזה מבאר 'הלבוש' (סי' תקפד ס"ב) מה שכתבו הפוסקים שנוהגים שהבעל תוקע עולה לתורה בראש השנה, כי פקודי ה' ישרים משמחי לב, ובזה יעלה בידו לתקוע את התקיעות מתוך שמחה וחדוה. ונתנו רמז בדבר כי 'שופר' ר"ת שחוק פינו ולשונו רינה' (תהלים קכו ב), ללמד על חובת השמחה שבתקיעת שופר. בהיותו בעיר ראצפערט פגש הרה"ק המהרי"ד מבעלזא ז"ע את הרה"ק הרב מווייטצן ז"ע, ושאלהו המהרי"ד, הנה נוסח הניגון של ברכת שופר דומה לניגון שאומרים את הברכה על קריאת מגילת אסתר, שמא יודע מע"כ טעם הדבר. הוא מוטיב לה והוא מפרק לה, כי היות שהשופר מעורר לתשובה, וחששו שמא בהיזכרו במצבו ובמעשי עוונותיו ישקע האדם בעצבות, לכן תיקנו לאמרו בניגון של מגילת אסתר, בכדי שיבוא על האדם רוח שמחה וששון, וישוב בתשובה מתוך שמחה עצומה.

קא. ומהאי טעמא כתבו בספה"ק שלא להתוודות קודם התקיעות, בכדי שלא להזכיר שום חטא ח"ו ולא לתת ל'בעל דין' מקום למצוא טענה ועלילה בזמן נורא כזה (וכל הדין ודברים שנזכר בפוסקים לגבי וידוי בלחש ובמחשבה הוא רק 'בין התקיעות' - לאחר שכבר החלו לתקוע, וכבר החל השופר לפעול פעולתו לטובה).

ה' אשר תלהט אש סביב, ועד תקיעת שופר אלפי אלפים פרסאות גחלי אש בוערות, ולזאת אפילו מלאכי השרת יאחזון רעדה וכו' כי אי אפשר לשער גודל האש עד שבא השופר קב. ועל כן הזמן גרמא לשוב בתשובה שלימה קי, ואף מי שעדיין לא 'התעורר' - יחוס על עצמו ועל נפשות בני ביתו וירויץ לתפוס מבעוד מועד קי, וכל אחד יקבל על עצמו קבלה טובה קי לכל השנה הבעל"ט קי,

קב. יש ש'דרשו סמוכים' בדברי הגמרא (שבת קיז): 'תקיעת שופר ורדיית הפת...', שנשמכו זה לזה ללמד, שכשם שברדיית הפת מזדרזים מאוד כי אש בוערת בתנור ואם לא ימהר להוציא תשרף הפת... כך יש לך לדעת בראש השנה כי הזמן בוער כאש ויש למהר להציל, וההצלה תהא ע"י השופר.

קג. הא לך לשונו של הגה"ק רבי שלמה קלוגער זי"ע (חכמת התורה שנת תקפ"ט דרוש א לר"ה) והנה מזה נמי יש סמך להקדים הבכיה אל השופר, וכן נאמר בשיר השירים (ב יד) 'הראיני את מראיך השמיעני את קולך', וא"כ כיון שהקב"ה רוצה לראות אותנו תחלה ואח"כ לשמוע השופר, וא"כ אם המלך מלכי המלכים רוצה לראות אותנו תחלה, צריך לראות לרחוץ הפנים תחלה היטב יפה כראוי, לכך צריך לרחוץ הפנים שלנו בדמעות ונהיה ראויים להראות לפניו ית' ואח"כ נשמיענו את קולנו בשופר. עכ"ל.

קד. שנה אחת קודם התקיעות פנה מרן ה'בעל שם טוב' הק' זי"ע וזעק מנהמת לבו - הבאתם את טפכם ובניכם הנה, יעשה כל איש 'חשבון נפשו' שמא הולך את בניו לבית המדרש כמו שהולך אברהם אבינו את יצחק בנו לעקידה וכו', על כן עשו תשובה גדולה והתפללו בעד בניכם' (כתר שם טוב אות שלה).

קה. ובזה ביארו מנהג ישראל לומר 'למנצח לבני קרח מזמור' (תהילים מז) קודם התקיעות, שהרי אף הם היו באותה עצה, וכבר עמדו סמוך לשאול תחתיה, אלא שברגע האחרון... 'על פתחה של גיהנום', עצרו בעצמם ושובו אל ה' בלבב שלם, וכמו שאמרו חז"ל (מגילה יד.) 'מקום נתבצר להם בגיהנם', ובא ללמד, להתעורר עתה בתשובה 'ברגע האחרון' שקודם התקיעות...

באופן אחר אמרו, שיש בזה לימוד זכות על בני ישראל, שהנה בני קרח חזרו בתשובה ממש 'בסוף' ונתקבלה תשובתם 'ובני קרח לא מתו', אם כן תתקבל תשובת בני ישראל בזה היום אף למי שהגיע עד לשאול תחתית...

החסיד המפורסם הרה"צ רבי מרדכי ראקוב זצ"ל נענה פעם מתוך שמחה אל רבו הרה"ק ה'חווה' מלובלין זי"ע - היום אירעו נסים ונפלאות לבני ישראל, שאלו הרבי לפשר כוונתו, השיב החסיד, כי אילו היו קובעים לומר קודם התקיעות ז' פעמים פרק קי"ט לא היו מגיעים לתקוע בשופר מחמת אריכות הפרק... הגם שבפשטות נראים הדברים כמילתא דבדיחותא בעלמא, מ"מ עומק יש כאן, שהרי פרק קי"ט מדבר על 'תמימי דרך' השלימים בעבודתם, שם נאמר אשרי נוצרי עדותיך... בכל לבי דרשתיך... ותורתך חנני, דבקתי בעדותיך, זכרתי משפטיך מעולם, חצות לילה אקום... טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף... מעתה, אם היו אומרים פרק זה לפני התקיעות היו המקטרגים מתעוררים לטעון שיפשפשו במעשיהם של בני ישראל האם 'קיים זה מה שכתב בזה'... ומי יעמוד בדקדוקי המשפט. אכן נס גדול הוא שאומרים 'למנצח לבני קרח מזמור'...

קו. והיות ש'הזמן קצר והמלאכה מרובה'.. ואין שעת הכושר ביישוב הדעת כל כך להתחיל להתבונן בעצמו איזו קבלה טובה יקבל על עצמו לפי מצבו ועניינו, קבלה אשר יוכל לעמוד בה באמת... על כן עצה טובה קמ"ל לעשות כל אותו 'חשבון הנפש' בעוד היום גדול (ואפילו מקודם ר"ה...) מתוך מתינות ושיקול הדעת, ואז יגמור בדעתו הנהגה טובה שינהג בה בל"נ במשך כל השנה הבעל"ט, ומקודם התקיעות יתן דעתו על אותה קבלה שכבר חשב מקודם, ויחזור ויקבל אותה ביתר שאת וביתר עוז.

קי. וכאותו מעשה בחסיד שנכנס אל הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע קודם ראש השנה והזכיר את עצמו שהוא משמש כ'בעל תוקע' ומבקש שהרבי ילמדנו את כוונת התקיעות. נענה הרבי ואמר 'בשעת התקיעות יש לכוון 'רחמנא אמר תקעו' [ולקיים מצות עשה דאורייתא], אולם בכל ימות השנה תזכור שהנך 'בעל תוקע'... והדברים אמורים לכל אחד ואחד, שבכל השנה כולה צריך לזכור את ימי הדין. ואפשר לרמז כן בלשון הכתוב (ויקרא כג כד) 'זכרון תרועה' - שהחובה לזכור את התקיעות בר"ה גם באמצע השנה.

וכן פירש הרה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, שיום ר"ה נקרא 'יום הזכרון' כי על האדם לעשות פעולות שבכל השנה יזכור כי עבר עליו 'ראש השנה' בתחילת השנה. ע"י שיקבל ע"ע קבלה שתלווה אותו בכל השנה.

והמתרשל בזמן הזה מן התשובה אין לו חלק בה' אלוהי ישראל, שכל השנה אין ההתעוררות מצוי כל כך ואף מדת הדין מתייאשת ממנו וממתנת לו עד זמן זה, והוא אצלי מה שאמרו אין ב"ד של מעלה נכנסין לדין עד שיקדשו ב"ד של מטה את החודש, עכ"ל. ובוודאי מידה טובה מרובה, כי המתעורר בימים אלו יש לו חלק באלוהי ישראל, ויזכה לשנה טובה ומתוקה ושפע רב עד בלי די.

עורו ישנים - 'לשמוע' קול שופר

ידועים דברי הרמב"ם בהלכות תשובה (פ"ג ה"ד) 'אע"פ שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב, רמז יש בו, כלומר עורוקט עורוקי ישנים משנתכם ק"א, ונרדמים הקיצו מתרדמתכם, וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה, וזכרו בוראכם אלו השוכחים את האמת בהבלי הזמן, ושונים כל שנתם בהבל וריק אשר לא יועיל ולא יציל, הביטו לנפשותיכם, והטיבו דרכיכם

והיא שתעמוד לו לזכות בדין ולקבל את כל ההשפעות הנוראות והעצומות שעל ידי השופר, וכמו שכתב הרש"ש (נהר שלום בסדר תפילות ר"ה ותק"ש) וז"ל. עת רצון הוא זמן התקיעות להתחרט חרטה גמורה על כל אשר נואלנו ואשר חטאנו 'בכלל ובפרט', ולקבל כל א' ממנו לשוב מאיזה עוון שבידו, ואל יפחות כל אחד לשוב מאיזה חטא - קל או חמור, כי בזה זוכה להיות צדיק בעל תשובה ומכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות ק"ה.

נוראות כתב המאירי (ר"ה טו:) - אף על פי שבכל יום ויום ראוי לאדם לפשפש במעשיו לשוב מדרכו הרעה, כמו שאמרו ז"ל (אבות ב י) שוב יום אחד קודם מיתתך, מ"מ בזמן הזה, ר"ל בראש השנה ראוי לו להתעורר ביותר, אמרו ז"ל דרך משל ג' ספרים נפתחים בר"ה על הרשעים ועל הצדיקים ועל הבינונים, ר"ל שכל אחד נידון כפי מעשיו כמו שביארנו במשנה, ויתעורר לפשפש במעשיו ולחזור ממה שהוא בידו מן העבירות,

קח. הנה חז"ל (עיי' ר"ה לג:) למדו כמה וכמה הלכות בתקיעת השופר של ראש השנה מתקיעות דיובל, ולכאורה צריך ביאור הרי תקיעת היובל הייתה תקיעה אחת (של ב"ד) לחמישים שנה, ובס"ה כל מנין תקיעות הללו בכל שנות קיומו של 'כלל ישראל' אינו עולה כי אם כ"ז יובלות שנהגו בעם בני ישראל, ומדוע למדו משם לראש השנה הנהוג זה אלפי שנים וכבר תקעו ויתקעו ריבי רבבות של תקיעות, ושפיר היה ללמוד יובל מר"ה ולא להיפך, אלא אפ"ל עומק הכוונה דבא ללמדנו דכמו שביובל ע"י 'תקיעה אחת' יצאו אלפי עבדים לחרות עולם, ואלפי שדות שבו לבעליהם, והכל בכוח אותה תקיעה אחת, אם כן יש לנו ללמוד לדידן - שבאיזה מצב שרק נהיה, אפשר לנו בתקיעה אחת לצאת לחרות עולם מידי של יצר זה... להיות אדם חדש.

קט. ועפ"ז ביאר הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (ד"ה אני ישנה) 'ולכן מן התורה מספיק רק קולות אחדים בתקיעת שופר, שעל ידם יתעורר הישן, אבל מרוב עתים וימים שנתמעטו הדורות התקינו חז"ל מאה קולות, כי לא בקל יתעורר הישן מתרדמת הבלי הזמן, וצריך הרבה לעוררו עד שיתעורר'.

קי. ואפשר לבאר הטעם שכפל הרמב"ם בלשונו וכתב 'עורו עורו' [כן נדפס במהדורת 'פרנקל' על פי כתב יד קדשו של הרמב"ם], שבא לרמז שעלינו להתעורר מקול השופר ולא נהיה בבחינת 'וישן ויחלום שנית' אלא נתעורר בכל כוחנו לעבודת השי"ת, ואף לאחר שנתעורר נחזור תמיד שוב להתעורר.

כמילתא דבדיחותא מספרים, שאחד ביקש מחברו שיעירנו למחר להשכמת הבוקר, הלה הגיע בשעה היעודה וניסה להעירו, אך הוא ישן בתרדמה עמוקה, ואף לאחר שדחפו ואף שפך עליו מים לא התעורר כלל, בלית ברירה התייאש הראשון והלך לדרכו. לאחר כמה שעות פגש בחברו אשר שאלו בתרעומת, מדוע לא העיר אותו כמו שקבעו ביניהם מבערב, השיב הלה בהצטדקות, שהוא קיים את הבטחתו, ואף שפך מים עליו וניסה עוד שאר תחבולות כדי להקיצו, אך הוא לא התעורר, נענה חברו ואמר 'אכן, זכור הנני בחלומי היאך שמאן דהו שופך עלי מים באמצע השינה...' ולענייננו אפשר ללמוד, ששייך לפעמים להתעורר בתוך החלום, וזה בא הרמב"ם להדגיש, שעל האדם להתעורר בפועל ממש, ולדעת שהכל עומד כרגע על כף המאזנים, ובקל יכול להטות הכף לזכות אם יתעשת ויחזור בתשובה על ידי קול השופר.

קיא. כבר אמרו להמשיל, לשריפה שפרצה בבית, ובאותה שעה היה אחד מבני הבית ישן על מיטתו בשלוות נפש, והנה באו כמה 'חכמים' אשר רצו 'להציל' את הלה מן הדליקה, והחלו למדוד גודלם של חלונות הבית וגם את מידות המיטה בניחותא ובכובד ראש, זעק להם מאן דהו שוטים, בטלנים, הרי תוך כמה רגעים ישרף הלה עם מיטתו גם יחד - העירו אותו... הקיצו אותו... ויברח כל עוד נשמתו באפו... כיו"ב לדידן, אחינו בני ישראל, ביום

ומעלליכם, ויעזוב כל אחד מכם דרכו הרעה, ומחשבתו ולחזור בתשובה קיי, ויכניע עצמו קיי לעשות רצונו ולעבדו אשר לא טובה. שעל ידי קול השופר צריך להתעורר קיי

הדין הנורא, הפסיקו למדוד וללכת הנה והנה, הקיצו עצמכם, התעוררו להתחיל להלך בדרך המלך - מלכו של עולם. פעם נכנס הגאון הגדול הרב מפוניבז' זצ"ל אל היכל ישיבתו הרמה, ושאל את תלמידי הישיבה כדת מה לעשות באדם הישן, אשר רואה בחלומו אריה גדול הפוער פיו לבלעו חי, ובפחדו כי רב זועק האיש זעקות נואשות עד לב השמים שיחוש להצילו משיני הכפיר השואג לטרף, שאל הרב מפוניבז' היאך נוכל להצילו, הוא מותיב לה והוא מפרק לה, מ'זועקט איהם אויף... מ'זועקט איהם אויף... (מעוררים אותו משנתו העמוקה), ובזה סר כל הפחד והמוות, ומוסר ההשכל מדבריו הוא, שלפעמים שוקע האדם במשך השנה בתרדמת הזמן, והוא מהלך בדמיונות היצר הרע, ולזה בא קול השופר לעוררו משנתו, ויתפקח מכל 'חלומותיו', ויראה שלא דובים ולא יער, וכל היצר הרע עם שלל תאוותיו אינו אלא חלום ודמיון בעלמא.

קיי. ובזה פירש הרה"ק ה'תולדות יעקב יוסף' זי"ע (צפנת פענח וארא) את מטבע הברכה לשמוע קול שופר, ואין מברכים לתקוע בשופר, ופירשו הראשונים כי עיקר המצווה היא השמיעה, והיינו, כי אין די באמירת דברי מוסר והתעוררות אלא שצריך 'לשמוע' אותם ושיחלחלו בלב עד שבאמת יתעורר מתרדמתו.

וכזאת נרמז גם בהא דאיתא בגמ' (ר"ה כז:): 'הניח שופר בתוך שופר, אם קול פנימי שמע יצא, ואם קול חיצוני שמע לא יצא', שאם תקיעת שופר היתה רק שמיעת אוזן חיצונית בלא שנכנס הקול פנימה אל הלב לעורר אותו - לא יצא. משל למה הדבר דומה, לחולה שבא אל הרופא ונתן לו 'משקה' שבו סממני רופאה, כעבור כמה ימים חזר החולה והתאונן שגברה מחלתו, שאלו הרופא האם נטלת את המשקה שהבאתי לך, השיב החולה, עשיתי ככל אשר ציוותני, נטלתי את המשקה ומשחתי בו את גופי היטב... גער בו הרופא, כסיל שכמותך, מדוע לא שתית אותו, ובכך היו נבלעים הסממנים בתוך הגוף ובוודאי היו פועלים פעולתם לטובה, והנמשל פשוט וברור, קול השופר תכליתו שיכנס פנימה ולא לשמיעת אוזן גרידא באופן חיצוני...

ורמז לדבר, 'שברים' (552) בגימטריא 'החי יתן אל לבו' (לשון הכתוב בקהלת ז ב), כי זה תכלית השופר והשברים לשבר את הלב עד שהחי יתן אל לבו לשוב לאביו שבשמים.

קיי. ביאור נורא ביאר הרה"ק ה'אור המאיר' זי"ע (עפ"י דבריו בד"ה א"י היתקע), דלכאורה אם השופר בא לעורר את ישראל לתשובה, מדוע הוצרכו ל'שופר', והרי היה אפשר לתקן שבכל עיר ועיר ידרוש החכם 'דרשת התעוררות' בקול חוצב להבות אש. ומבאר בדרך משל, לעיירה מוקפת חומה שהתגוררו בה עניים ועשירים, והעמידו שומר בפתח העיר שישמרו אותם מן המזיקים והגנבים, והנה כאשר יבחין השומר בכנופיית גנבים המתקרבים לעיר ויצעק גנבים... גנבים... לא יתאספו אצלו כי אם העשירים לבדם הדואגים על כספם ורכושם, ורק הם יסייעו לשומר להתגבר כנגד הגנבים ולגרשם מתחום העיר, ואילו העניים ישארו בבתיהם, כי לא איכפת להו כ"כ אם יכנסו הגנבים בתוך העיר, מאחר שבלאו הכי אין מה לגנוב מהם, אך אם יצעק השומר בקול אש... אש... העיירה בוערת וכל הרוצה להציל את נפשו עליו לעזוב את העיר, אזי ימלטו כולם על נפשם.

והכי נמי אם היה החכם דורש לפני העם להתחזק בענייני תפילה, היו חלקם אומרים שהם מתפללים כהוגן ואין הדברים מכוונים אליהם, ואם היה מעוררם בלימוד התורה היו התלמידי חכמים מתנערים ואומרים שהם עסקו בתורה כל השנה כולה, ואם היה מוכיחם על ענייני גמילות חסדים היו העסקנים הולכים בלב רגוע, שלא אליהם נאמרה התוכחה, ולכן אמרה תורה לתקוע בשופר בקול רעש גדול, שזה מעורר כל אחד ואחד לחזור בתשובה בכל מצב שהוא, ולב יודע מרת נפשו והוא עצמו מכיר בנגעי עצמו, וכדוגמת השומר הזועק אש... אש... הגורם לכולם לברוח ממקומם.

קיד. סיפר הרה"ח הישיש רבי זאב אייזנבאך זצ"ל ששמע מאחד מזקני ירושלים ששמע מזקנו בעל המעשה, בהיותו ילד קטן נסע עם אביו באחת השנים לשהות בראש השנה בצל הרה"ק רבי אהרן מטשערנאביל זי"ע, והיה שם ציבור גדול מאד של חסידים, ומחמת הדוחק והצפיפות היו חייבים להוסיף עוד מקום לעמוד בעת התפילה, לכן עשו חור גדול בגג בית המדרש, והרבה מן החסידים עמדו על הגג ומשם הביטו אחרי הרה"ק מטשערנאביל בעבודתו בקודש.

אך עדיין שרר דוחק גדול בבית המדרש, ומחמת גודל הדוחק והצפיפות שהיו קודם התקיעות התעלף בעל-המעשה חסר אונים, מיד מיהרו לעוררו מעלפונו והשיבוהו אצל הבימה - מקום ששלט האוויר (תחת החור שבגג) בסמוך להרה"ק

ומצינו ב'ר"ן' (ר"ה ג. מדה"ר ד"ה למה) שביאר בדברי הגמ' (ר"ה מז.) 'למה תוקעין ומריעין כשהן יושבין ותוקעין ומריעין כשהן עומדין, כדי לערבב השמן, וכתב וז"ל, פירוש כדי להכניע את היצר, כדכתיב 'אם יתקע שופר בעיר והעם לא יחרדו', וכדריש לקיש דאמר (ב"ב מז.) הוא שמן הוא יצר הרע'. והרי שעניין התקיעות הוא לגרש את ה'שואר שבעיסה', אותו יצר הרע המסית ומדיח אותנו בכל השנה קטן. וכן כתב ה'חינוך' (מצוה שיא) 'וזהו ענין זכרון תרועה הנזכרים בו, כי התרועה קול שבור, לרמוז שישבור כל אחד תוקף יצורו ויתנחם על מעשיו הרעים'.

והזמן מסוגל ביותר שתתקבל התשובה וכמו שהביא ה'פלא יועץ' (ערך ר"ה) בשם הרש"ש (גהר שלום בסדר תפילות ר"ה ותק"ש) כי התעוררות תשובה מועילה היום כנגד טורח גדול בזמן אחר קטן.

הריעו לפני המלך ה' - גודל ההתעלות בזמן התקיעות איתא בגמ' (ר"ה כו.) שופר של פרה פסול ואין יוצאים בו חובת התקיעות, משום דאין קטיגור נעשה סניגור, וכיון שהעגל נולד מן הפרה לכן אי אפשר לרצות את הקב"ה בדבר שמזכיר את העוון, וכמו שמצינו ב'כהן גדול' שאינו נכנס בבגדי זהב לקודש הקדשים, מאותו טעם - כדי שלא ייזכר כל רמז חטא בעת ה'ריצוי' לפני ולפנים. אמנם תמהו בגמרא, שהרי גם הכהן גדול עצמו מותר ללבוש בגדי זהב בעת עבודותיו שב'היכל', ורק 'לפני ולפנים' חששו על כך, ולכן תמהו, וכי 'תקיעת שופר' של ר"ה ב'קודש הקדשים' היא, וביארו בגמרא כיוון דלזכרון הוא כבפנים דמי (ולכן אין לתקוע בשל פרה כדי שלא להזכיר אותו עוון). מכאן הוכיח הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרמ"ח, תרמ"ט, וכן הגידו רבים מצדיקי הדורות), שהתוקע בשופר בראש השנה בכל

מטשערנאביל, מפני שהותו במקום קרוב כ"כ זכה אז לשמוע דברות קודש שדרש הרה"ק מטשערנאביל באותה שנה בקול חוצב להבות אש קודם התקיעות, וכה אמר, ה'תקיעה' היא קול שופר חלק המורה על מדת הגאווה, ואילו תרועה מורה על שברון לב ומדת ענווה, וזהו הרמז בפסוק (תהילים מז ו) 'עלה אלוקים' כדי לסלק מדת הדין המרומז בשם אלוקים, צריך לקיים 'בתרועה' שיהא לבו נשבר בקרבו, אך סילוק שם ה' המורה על רחמים נעשה חלילה 'בקול שופר', דהיינו קול התקיעה שנדמה בעיניו שהוא חלק ואין בו פגם, רחמנא ליצלן. ויהי כאשר שמעו הקהל את דבריו הקדושים יוצאים מעומק לב טהור געו כולם בבכי, והעיד הילד שמן הגג נשפכו דמעות כמים שהרטיבו את כל בגדיו מכף רגל ועד ראש.

קטו. הרה"ק רבי יחיאל ממוש זי"ע נכנס פעם אל בית מדרשו לתקיעת שופר, וכבר עלה אל הבימה, ולא אבה לתקוע בהראותו שבסמוך עומד 'דבר אחר' האוכל ומכלה פירות בשדהו של אחד היהודים, ולא יוכל לתקוע עד שיגרשוהו משם, ואכן שני אברכים יצאו וגירשוהו ומיד החל בתקיעות. כעבור שנים סיפר הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע סיפור זה, ונענה ואמר 'אזא מעשה פון דער מוש'ער האב איך נאך נישט געהערט' (סיפור נורא כזה מהרה"ק ממוש עוד לא שמעתי), נענו החסידים ואמרו, שלבטח התלהבותו של הרבי היא ממעשה החסד והצדקה של הרה"ק ממוש, שאף בזמן מרומם קודם 'תקיעת שופר' דאג לשדהו של יהודי [כדוגמת המסופר על הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע שמצאוהו קודם תפילת 'כל נדרי', כשהוא מנדנד תינוק בעריסתו אשר אמו עזבתו והלכה לביהכ"נ, כי זה כל מהותם של צדיקים, שאף בזמנים אחוזי שרעפים זוכרים הם את עם ה' לעשות עמהם חסד ואמת]. אך ה'בית אברהם' נענה ואמר בלהב, 'מדוע אינכם מבינים עמקות המעשה, הרי כל כוונת התקיעות היא לעקור את ה'דבר אחר' מכרם ה' צבאות בית ישראל', כי זהו כל התקיעות שכל אחד יעקור את כל הרע מגופו רוחו ונשמתו.

קטז. וכמו שכתבו בספה"ק כי 'שופר' ר"ת 'שורש פורה ראש ולענה' (דברים כט יז), כי בכח השופר לעקור כל השרשים הרעים אשר המה 'אבות נזיקין' לכל החטאים. וכן אמר הרה"ק ה'חסד לאברהם' מראדמוסק זי"ע כי לשמוע קול שופר ס"ת ערל, כי בכח השופר למול את ערלת הלב.

קיז. אף על העבירות החמורות ביותר יש בידו לשוב באותה שעה, וכמו שאיתא ב'צמח צדק' (ליקוטים אות ג), דגבי שופר כתיב (תהלים פא ד) 'תקעו בחודש שופר', ואצל יעקב אבינו נאמר (בראשית לב כו) 'ותקע כף ירך יעקב', ואותיות 'תקעו' הן אותיות 'ותקע', ללמדנו שבעת תקיעת שופר יכול האדם לתקן אף מה שפגם בירכו דהיינו אביזרייהו דגילוי עריות.

והרש"ש (הובא ב'פלא יועץ' שם) הוסיף, שאפילו מחטיא את הרבים מתכפר על ידי תשובה בעת התקיעות, וכן יש תיקון גם לכל ה'פגמים' עליהם איתא בזוה"ק שלא מועיל עליהם תשובה רח"ל.

הקדשים היה חרד מאד לנפשו כל יפגעהו רעה חלילה, כן יחזק אמונתו אמונת חכמי התלמוד אשר פסקו וחדלו [פירוש, שאסרו ופסלו] שופר של פרה, משום אין קטיגור נעשה סניגור, ואכן השופר בין דלזכרון אתי, והאדם נזכר ונשפט על כל מעשיו, כבהן גדול הנכנס לקודש הקדשים דמי, והדברים בחווייתו, ומאד מאד יחרד לב האדם המעמיק בדבר הנורא הזה (הובא באגרות ומכתבי הגר"י סלנטר, מכתב עג).

יעלה זכרונכם לפני לטובה ובמה בשופר - עת רחמים ורצון בכל העניינים

איתא במדרש (ויק"ר כט ג) בשעה שישראל נוטלין את שופריהן ותוקעין לפני הקב"ה, עומד מבסא הדין ויושב בבסא רחמים ק"ס. וכבר נזכר מה דאיתא בגמ' שע"י השופר עולה זכרון בני ישראל לטובה ק"ס.

מקום שהוא, הרי הוא חשוב כבהן גדול הנכנס לקודש הקדשים לפני ולפנים ק"י ככל חוקתו ומשפטו - עד שאסרו מחמת זה שופר של פרה.

ובמקום אחר (שנת תרמ"ח ד"ה איתא) מפרש לפי זה מה שאמרו (ר"ה טז.) 'אמרו לפני זכרונות כדי שיעלה זכרונכם לפני לטובה, ובמה בשופר', ובפשטות אינו מובן הקושיא ובמה, והרי כבר אמר 'אמרו לפני זכרונות - כדי שיעלה זכרונכם לפני לטובה'. ומבאר, 'אלא, דקאי על מה שאמרו 'אמרו לפני', ואיך יכולין להתקרב לפניו - ע"י השופר.

בדברים אלו כתב גם הגאון רבי ישראל סלנטר זצ"ל, ומסיים 'כאשר כח הציור מועיל למוסר [היינו כשאדם מצייר לפניו הדברים לנגד עיניו יועילו לו זה להתעורר לתוכחת מוסר], יצייר האדם עצמו אילו היה כהן גדול והיה צריך להיכנס ביום הביפורים לבית קדשי

קית. הוסיף ע"ז עוד ה'שפת אמת' (תרס"ה ד"ה איתא) כי הנה בשלושה רגלים נצטוונו במצות 'עליה לרגל', ושם הותר לעמוד רק ב'עזרת ישראל', אמנם בר"ה ניתן 'להיכנס' עד לקדש הקדשים (שע"י השופר כלפנים דמי), הרבה הרבה יותר מבשאר רגלים. ומבאר טעמא דמילתא כי 'מקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד', ועל ידי התעוררות התשובה שמכח תקיעת שופר זוכים אנו להתקרב ביותר לאבינו שבשמים ולהתעלות עד שאנו עומדים במקום שצדיקים גמורים אין יכולים לעמוד, דהיינו בשלושה רגלים בעת העלייה לרגל.

קיט. כך המליץ הרה"ק ה'אהבת שלום' זי"ע, כי כביכול הקב"ה משתומם על עצמו - כיצד הגעתי הלום, לשבת על 'כסא דין', אין זה אלא כי 'השטן' קטרג על בני ישראל, ופיתה אותי לכעוס על בני ישראל, הרי לי שכח אדיר יש לשטן בפיתויו, א"כ מה טענה יש לי על בני ישראל כשהם חוטאים, הרי כל חטאם אינו אלא מחמת כוחו הגדול של השטן לפתותם... מטעם זה עצמו עובר קוב"ה מכסא דין לכסא רחמים.

וכעין שביאר הרה"ק המהרי"ד (פר' וירא) את נוסח התפילה 'כמו שכבש אברהם אבינו את רחמיו וכו' כן יכבשו רחמיו את כעסו מעלינו', ולכאורה קשה, הנה אנו מבקשים שהקב"ה יעורר רחמיו ויכבוש את כעסו, ואילו אברהם אבינו כבש את רחמיו ועורר את מדת הדין והגבורה לשחוט את בנו.

והסביר המהרי"ד, דהנה אמרו חז"ל (תנחומא פרשת וירא פרק כב) שבלכת אברהם אבינו אל ה'עקידה' בא השטן למנוע שלא יקריב את יצחק, לאחר שראה שכל ניסיונותיו אינם מצליחים החל לטעון טענות שונות ומשונות מדוע יש לאברהם להימנע מעשיית העקידה, עד שענה לו אברהם, אכן, צדקו דברך, אלא שאתה 'שטן' אתה, וכלל מסור בידנו לעשות תמיד איפכא מדברך. כיו"ב אנו מבקשים מאת ה' להשיב למקטרגים לאמר 'אכן, צודקים אתם בטענותיכם, אלא שעלי לעשות 'איפכא' מטענותיכם', ואכתבם בספרן של צדיקים גמורים לאלתר לחיים טובים ולשלום, אמן כן יהי רצון.

קכ. כתב ב'חידושי הרשב"י' (ר"ה טז:) וז"ל, אמרה תורה תקעו לפני בשופר כמו שתוקעים בשופר לפני המלך ואומרים 'יחי המלך', ואותה תקיעה תעלה לפני לזכרון לפקוד אתכם לשלום כמלך המקלס על עבדיו העובדים אותו, עכ"ל, וכלומר שבתקיעה מכריזים אנו כי אבינו שבשמים הוא מלכנו, ועולה לנחת רוח לפניו עד שפוקד לשלום את עבדיו.

באופן אחר נתבאר בספה"ק בדרך משל לבת מלך שיצאה מארמון המלוכה ותעתה בדרכה ולא מצאה 'דרך המלך', וברוב הדרך נתקלו רגליה באבנים ונפלה כמה וכמה פעמים, עד שנקרעו בגדי המלוכה וכל מראה תואר פניה הושחת עד שלא היה ניתן להכירה. בהגיעה אל 'בית אביה' עכבה השומרים מלהיכנס, אמרה להם, הניחו לי כי בת המלך אנכי, השיבו לה כנגדה, כל היום מגיעים הנה 'אורחי פרחי' הטוענים שהם ממשפחת המלך... עד

ליום ראשון, וע"י תקיעת שופר מתחדש בריאת האדם. ושוב אין לו שייכות לעבר אלא הרי הוא נולד מחדש כאיש אחר לגמרי, ואף אם עד עתה היה נוטה מזל לרע, אזי מעכשיו יכולים כל השרשים שבו וכל מזלו להתחפך לטוב.

ואכן אין בקוצר שכלנו להשיג גודל הרחמים המתגללים על ידי 'סדר התקיעות' קכא לבטל כל גזירות רעות קכב, ולהשפיע כל מילי דמיטב, הן בסייעתא דשמיא בכל מלאכת עבודת הבורא קכג, והן בהשפעות טובות בבני חיי ומוזוני קכד, לטוב לנו כל הימים, וכבר אמר הרה"ק מרו"ן זי"ע (עירן קדישין השלם) אילו היו יודעים בני אדם כח ועת רצון של תקיעת שופר היו מחזיקים את הזמן בשתי ידיים קכה.

וביארנו צדיקי הדורות (הרה"ק בעל התניא, שם משמאל תרע"ט בשם אביו הרה"ק האבני נור, ועוד) כי הנה איתא (ירושלמי ר"ה פ"א ה"ג) שכביכול הקב"ה מקיים את כל המצוות שבתורה, ונמצא שבשעה שישאל נוסלן את שופרותיהן ותוקעים הרי כביכול מתעורר בן גם למעלה, ואף הקב"ה 'תוקע' בשופר, ועל זה נאמר ובשופר גדול יתקע. וענין התקיעה של מעלה הוא כדכתיב (בראשית ב' ז) 'ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה', שהרי 'מאן דנפח מדיליה נפח' - וכלשון הרמב"ן (שם) 'כי הנופח באפי אחר מנשמתו יתן בו', וכביכול הקב"ה נפח באדם הראשון 'משלו', ועי"ז נעשה לנפש חיה, כי הקב"ה הוא מקור החיים ונתן מהחיות שבו לתוך גוף האדם. וכך מתחדש הענין בכל שנה ושנה, 'כי זה היום תחילת מעשיך זכרון

שזעקה בקול מר, אבי, אבי, אף אם אינך מצליח להכיר אותי אך הקשב לקולי והכר נא האם בתך אני אם לא. כיוצא בדבר, אנו אומרים אל הקב"ה, אף אם אנו מלאי עוון עד שלא ניתן להכיר עלינו כי אנו בניך, אך שמע קולנו, ותיווכח כי אכן הננו בניך ואתה אבינו. וזהו ענין קול שופר, קול העולה לשמי מרום לעורר רחמים כי בנים אנחנו למקום ב"ה, ועי"ז עולה זכרונם לפני לטובה. והדברים אמורים גם לגבי השמעת קול תפילה ובקשה, שהקב"ה 'שומע' את הקול, כי קולך ערב, ומתעורר זכרונם לפני לטובה.

קכא. כך הביא הגה"ק ה'חתן סופר' (מקנה וקנינים עמ' קנו) שהנה האר"י הק' זי"ע רמז בכתוב (בראשית ט' יד) 'והיה בענני ענן על הארץ ונראתה הקשת בענן', שה'ענן' רומז על מה שנאמר (איכה ג' מד) 'סכותה בענן לך מעבור תפילה', והיינו כשהחושך מכסה ארץ והקטרוג מתגבר ומעכב את התפילות מלעלות לשמי מרומים ח"ו, ומה העצה לך, שתיראה ה'קשת' בענן, ורומז על תקיעת שופר, שהרי תיבת 'קשת' עולה ל'ראשי תיבות' של תקיעה שברים תרועה (זח"ג רל:), וכלומר, שעל ידי התקיעות מתפזרים כל ה'עננים', ויתגלה האורה, וכמו שדרשו חז"ל (שוח"ט) מה שנאמר (תהלים כז א) 'לדוד ה' אורי וישעי' אורי בראש השנה.

קכב. כתב בספר 'פנים יפות' (אמור ד"ה בחודש) רמז נפלא על הפסוק (תהלים פא ד) 'תקעו בחדש שפר בכסה ליום חגנו', כי הנה ידוע שהאותיות יכולות להתחלף עם האותיות שלפניהם (שער הכוונות, ענין הפסח דרוש ב). אותיות הקודמות לתיבת 'חדש' הוא 'גזר', והקודמות ל'כסה' הוא 'דין', והוא רמז ל'גזר דין' שבראש השנה, והאותיות שקודם תיבת 'שפר' הם קר"ע. וכלומר שע"י השופר קורעין גזר דין, וכמו שאנו מבקשים 'קרע רוע גזר דיננו'.

קכג. כה כתב הרה"ק רבי צדוק הכהן זי"ע (דברי חלומות יד), וז"ל, בכל מצוה ישנה קדושה מיוחדת כפי אור של אותה מצוה, מצות שופר מביאה יראה בלב וכמו שנאמר (עמוס ג' ו) 'אם יתקע וגו' ועם לא יחרדו', וזהו עיקר המבוקש מאיש הישראלי, וכמו שנאמר (דברים י' יב) 'מה ה' א' שואל מעמך כי אם ליראה' ונאמר (קהלת יב' ג) 'סוף דבר הכל וגו' את האלוקים ירא וגו' כי זה כל האדם, ועל כן מצוה זו בראש השנה להכניס היראה בלב על כל ימות השנה... ומסיים שם, וכל מחשבות של יראת שמים הבאים ללב האדם בכל ימות השנה הכל מקיום מצות שופר בראש השנה. וכאותו לשון כתב הוא עצמו (רסיסי לילה אות לה) שכל כוחנו בתורה בכל השנה כולה בא מכוחו דשופר בר"ה. קכד. הרה"ק ה'עטרת ישועה' זי"ע אמר (ליל ר"ה קודם קידוש ד"ה בהפטר פנחס) ש'תקעו' בגמטריא 'עושר', לרמז על כח השופר לפתוח שערי פרנסה טובה בהרחבה לכל בני ישראל. עוד אמר לבאר עפ"י דברי חז"ל (ר"ה כו:) 'שופר מאריך' - שע"י השופר נזכה לאריכות ימים (עטרת ישועה פר' תצא ד"ה א"י כי תצא). ואף יזכה ל'ארוכה' ורפואה שלימה (שם, פר' ראה ד"ה א"י ראה).

כן הוא מסוגל לפקידת עקרות, כי האותיות שאחר עקרה הם שופר, וכלומר שהשופר יוציאם מלהיות בכלל עקרה. הרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע (לר"ה ד"ה תקיעת) כתב על דברי חז"ל (שבת קיז:) 'תקיעת שופר ורדיית הפת...' ללמדנו שתקיעת שופר משפיעה פרנסה.

שצריך האדם לקבל על עצמו על כל השנה הבעל"ט קני'. וכך היה אומר הרה"ק ה'צמח צדק' זי"ע, ש'קבלה טובה' שמקבל האדם על עצמו בימים הקדושים האלו הוא 'המלבוש החדש, לנפש החדשה, לשנה החדשה' קכח.

כתבנו בספר זכויות - ענין קבלות טובות בלל גדול ב'דרכי התשובה', לקבל על עצמו קבלות טובות וגדרים וסייגים, כל אחד לפי עניינו ומצבו קני, ועל ידי זה יעלה ויתעלה בעבודתו ית"ש. והדברים אמורים ביותר בעמדנו בשערי השנה החדשה,

ואילו הרה"ק ה'אמרי נועם' זי"ע (לקוטים אות ו) כתב כי 'תקיעה' (585) בגימטריא 'מצא אשה מצא טוב' (משלי יח יב), לרמז כי תקיעת שופר סגולה יש בו למציאת זיווגו, ואפשר להוסיף על דבריו, שגם מסוגל הוא 'לשלוש בית' ושיהיה באמת 'מצא טוב'...

איתא ב'שער המלך' (ש"ג פ"ד) וז"ל. ובשעת תקיעת שופר בשעה שקולו מחזיק ברכה 'ברכת השופר' יתעוררו את עצמן בבכיה רבה, וביותר בעניית אמן אחר הברכה, שבעת ההיא יכתב קצבת הפרנסה וכל השפע לכל השנה כולה, עכ"ל. סיפר הגה"ח רבי אברהם גאטליב שבבחרותו למד בשיבתו של הרה"ק רבי מנדל מווישווא זי"ע, פעם באו לעיר שני תלמידים משיבת ראדין בשליחות לדבר מצוה, ובצאתם את העיר נתבקשו לשאת כמה דיבורים לפני בני הישיבה, סיפרו השניים, שבראדין היה נהוג לעשות 'הפסקה' לפני תקיעת שופר כנהוג בכל תפוצות ישראל, והנה, רבים מבני הישיבה ניצלו את הזמן להכנה לקראת התקיעות, אך גם היו כמה מהתלמידים שלרוב שעמום היו מטיילים ברחובות העיר ומתבוננים בכל בית הכנסת - כמה מתפללים יש שם, מי הבעל תפילה, והיכן הם עומדים עתה... ובחזרם לישיבה השמיעו לרבים את אשר ראו עיניהם, בעמדם בחוצות הישיבה ונשאו 'מדברותם' נכנס הח"ח 'לתקיעות' ושמע את שיחתם, והבין היטב את המדובר, עלה הח"ח על מדרגות ארון הקודש, ופתח פיו, משל 'לבן יחיד' ששלחוהו הוריו ללמוד בישיבה הרחוקה לגודל מסירות נפשם למען יגדל בנם יחידם בתורה וביראה טהורה, בימים ההם היה קשה מאד לשמור על 'קשר' מעיר לעיר ובפרט כשהם במרחק כה גדול, כך עברו ימים ושנים שלא שמעו זה מזה, לדאבון לב חלתה האם וכעבור כמה שנים השיבה את נשמתה ליוצרה, ולא ידע האב כיצד יודיע 'בשורה' כזאת לבנו יחידו, נמלך בכמה ידידים נבונים, שיעצוהו לשלוח לבנו 'בגד חדש' ובכיסיו יטמינו 'פתקא' בה תיכתב דבר הבשורה, וכך יקל מעט על הבן וימתיק בשמחת הבגד את עצבונו על פטירת אמו... וכן עשו, הבן שמח עד מאד בקבלת בגד חדש בשליחות מעיר מולדתו, אך משמצא את הפתקא והבשורה הנכתב בה נהפכה שמחתו לאבל ותוגה ל"ע... והנמשל, היום הרת עולם היום יעמיד במשפט כל יצורי עולמים, וכדי שלא נקבל את הבשורה בקושי הטמינוהו ביום חג וכו', זהו 'בכסה' ליום חגנו, אך דעו נא - מהי הדרך להמתיק ולבטל את הגזירות הנכתבים בפתקים הללו, לזה הקדים הכתוב ואמר תקעו בחודש שופר - וע"י 'תקעו' זה ממתיקים את כל הכתוב ב'כסה' - את כל הדברים הנכתבים בפתקאות הללו שלא לטובה, כיצד העזתם לדבר 'דברים בטלים' בזמן נעלה כזה... אדרבה, כל ערום יעשה בדעת להכין עצמו כראוי לקראת התקיעות, ויזכה להפך הכל לטובה ולהמתיק לעצמו את השנה לשנה טובה ומתוקה

קכה. כתב ב'אור דוד' (להגה"ק רבי דוד מייזליש, אסתר א א) אמרו חז"ל (ר"ה כז): כל הקולות כשרין בשופר, היה קולו עב או דק כשר. ענינו ללמוד, דבעת תקיעת שופר הוא עת רצון מאד והתגברות הרחמים אשר אז נתקבלו כל התפילות, וכל הקולות כשרין ונתקבלו, הן 'קול עב' היינו על עניני גשמיות ועניני עולם הזה, או 'דק' היינו צרכי עבודת השי"ת, הכל כשר.

קכו. עצה טובה קמ"ל, שיתחיל בקבלות קטנות, ולא יטו יעלה ויגיע מעלה אחר מעלה עד שיגיע לתכלית הטוב. כי אין הקב"ה דורש ומבקש מהאדם אלא שיתחיל, וה' יגמור בעדו. ויש לרמז במה שנפסק בשו"ע (או"ח תקפו יב) שצורת השופר צריך להיות רחב מצידו האחד וצר מצידו האחר. והיינו דאמרן, שדיו להתחיל ב'צד הצר' - להתחיל בקבלות קטנות, וסוף דבר יגיע לכל המעלות הטובות. וכמו שאמרו חז"ל (שה"ש רבה פרשה ב, ב כעין לשון זה) פתחו לי פתח כחודו של מחט ואני אפתח לכם פתח כפתחו של אולם.

קכז. כך פירש הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (ליקו"א אות כט) בפסוק (משלי לא כז) 'צופיה הליכות ביתה', שכשם שהנוסע ליריד אזי כל דעתו בעת שהותו ביריד הוא לקנות דברים הנצרכים לו לאחר שיחזור לביתו, כך צריך לזכור בכל זמן טוב למלא אסמיו בקניינים שיהיו לו גם 'כשישוב לביתו'.

ביום איזה מצווה, אלא ב'קובע' ומקבל ע"ע שיקיים מצווה פלונית, בזה גופא 'קונה לו פרקליט' ליום הדין. וכך מתאמרא בשם צדיקים על הפסוק (תהלים כו ג-ד) 'אם תקום עלי מלחמה בזאת אני בוטח, אחת', שבזאת אני בוטח - במה יבטח האדם ב'זמן מלחמה' וביום הדין, באחת, היינו ב'קבלה' הטובה שקיבל על עצמו להתחזק - להמשיך את ה'ימים הנוראים' לכל השנה, ואפילו רק ב'אחת' - דבר אחד קטן, והוא תעמוד לו למליך קל.

יה"ר מלפני אבינו שבשמים שתחדש עלינו שנה טובה ומתוקה, שיסתלק אויבינו משמינינו ומקטרינו, וירחם עמו ביום דין, תחל שנה וברכותיה, ובקרב נתבשר בבוא לציון גואל.

ויש בזה גם עצה טובה לזכות עי"ז בדין, וכמו שכתב הריטב"א בהא דאיתא בגמ' (ר"ה טז:) ש'שינוי מעשה' מקרע גזר דינו של אדם, שאין לומר שהכוונה ששב ממעשיו הרעים, שהרי אין תשובה מבלי שישוב מדרכו הרעה, שלא יהיה כטובל ושרץ בידו, אלא הכוונה ל'מעשים של רשות שאינם חנונים קצת', ועי"ז ישתנה דינו לטובה קכט.

וכך ביאר הגה"צ רבי אליהו לאפייאן זצ"ל (לב אליהו, מערכות התשובה עמ' שמא) בדברי המשנה (אבות ד רבי אליעזר בן יעקב אומר, העושה מצוה אחת קונה לו פרקליט אחד, ויש לדייק מהו שכתב בלשון הווה העושה מצווה אחת ולא בלשון עבר מי שעשה, ועוד, מהו מצווה 'אחת', אלא לומר לך, שלא מדובר

ואכן מילתא דפשיטא שאין די בקבלת עול מלכותו ית' רק בימים אלו... בצחות רמזו בפסוק (תהלים סא ז) 'ימים על ימי מלך תוסיף', שלא ימליך את הקב"ה רק לימים הנוראים ואח"כ ישכחנו, אלא יוסיף ימים על 'ימי מלך' אלו ימים הנוראים שאומרים בהם 'המלך', וישעבד כל רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו אליו יתב"ש בכל עת ובכל שעה. קכח. הנה כתב הרמ"א (או"ח תקפג א) 'יש נוהגין לאכול תפוח מתוק בדבש, ואומרים תתחדש עלינו שנה טובה'. יש מקשים, מה ענין התפוח והרי ה'יהי רצון' מכוון אל רמזי הדבש שהוא מתוק ומבקשים כיו"ב שנה מתוקה, אבל אין מכוונים בו שום רמז על התפוח (דוגמת 'כרתו' על הכרתי, או 'תמו' על התמרים), והיה אפשר להסתפק בטבילת החלה בדבש או בכל פרי או מאכל אחר בדבש.

יש שרמזו, כי כך הוא דרכו של פרי התפוח, כאשר תחתוך אותו לשניים תמצא פרי יפה במראהו הטבעי בצבע יפה מאד, אם תניחנו על השולחן ותחזור לעיין בו אחרי שעה תמצא שהחל לשנות צבעו (לצבע חום, ברו"ן) ואחרי יום שלם יימצא שחור לגמרי, ואם תמתין יומיים לא תכיר אותו כלל מרוב שחרותו. אמנם ה'שמירה' עליו הוא מריחת דבש עליו, כי עי"ז ישאר בשלמות צבעו ביופי שניתן לו משמיא. כך אנו נוטלים תפוח בדבש, לרמז שאין די ב'תפוח' ובהתעוררות ב"ה בלבד, אלא צריך לשמר אותו בדבש, והוא הקבלה הטובה שהיא משמרת את כל רגשי הלב לכל השנה כולה.

קכט. ביום י"ב כסלו בשנת תש"פ אירע אסון בקרב אחינו בית ישראל כאשר נכנסו נכריים מרצחים שפלים לחנות של יהודים יראים ושלמים בשכונת דזערסי סיטי (בניו דערז'י) והרגו כמה נשמות קדושות, והנה אשה אחת מספרת את הנס שאירע עמה, כשנצלה ממות בזכות 'קבלה' טובה, כי חודשיים קודם - בהיותה בבית הכנסת ביום הכיפורים, בהגיעם לאמירת 'ונתנה תוקף' התעוררה האשה בהתעוררות עצומה, וקבלה על עצמה 'הידור' מסוים באופן שהיא מכסה את ראשה.

כעבור ימי המועדים נפתה להזמין את הכיסוי אשר קבלה על עצמה, באופן שהובטח לה 'משלוח' עד פתח ביתה. אלא שהגעת המשלוח נתעכב עד אותו יום - י"ב כסלו, באותו היום יצאה מביתה בדרכה לאותה חנות, ובעמדה על מפתן הבית מצאה שהחבילה הגיעה בשלמותה, מיד חזרה הביתה, וטיפלה בחבילה, ובאותם רגעים התרחשו היריות, כך שלולי אותה חבילה הייתה שוהה באותו זמן בחנות, ומי יודע מה היה עולה בגורלה...

קל. ויש להסמיק לדברים מה שפירש ב'דרשות רבינו יוסף נחמיה' (קארניצער) בלשון הפייטן (אזכרה אלוקים) 'מידת הרחמים עלינו התגוללי ובעד עמך רחמים שאלי', כי הוא מלשון 'שאלה' והלוואה, והכוונה היא, כי הנה אנו מבקשים מהקב"ה שירחם עלינו ויוציא לאור דיננו, אכן אין בידנו מעשים, על כן אנו מבקשים שיואיל 'להשאיל' לנו עתה ו'נשלם' לו במעשינו הטובים בשנה הבאה עלינו לטובה.

ישקו העדרים

מעלה יתירה יש בה בתפילה שבליל א' דראש השנה, וכמו שכתב המגיד מדובנא זי"ע (קול יעקב, איכה ב יט) על הפסוק 'קומו רוני בלילה לראש אשמורות שפכי כמים לבך נכח פני ה' ומבאר בזה"ל, משל לאחד שהיה דר בעיר מלאה נכרים אין שם יהודי בלתי הוא לבדו, והעיר היתה מתנהגת ע"פ ממונים אשר הפקיד השר עליה, והשר לא היה דר בעיר ההיא כי אם רחוק מאתה, ומשפטו לבא אחת בשנה לפקח על עסקי העיר ועניניה, וכל יושבי העיר היו שונאים את היהודי תכלית שנאה וישטמוהו תמיד ויארבו לנפשו, ובבוא השר אל העיר ליום המועד הנה ברצות היהודי להתייצב לפניו לשחר פניו ולהפיק רצון ממנו על כל נגעי לבבו, היה מוצא תמיד את מבקשי רעתו עומדים לפניו ומדברים שטנה עליו ומשניאים אותו בלב השר עד אשר לא יכול היהודי להרים פניו אל השר לשאול צרכיו ממנו וגרם לו זאת שירד מטה מטה וידל מאד, לימים נתייעץ עם אוהביו מה לעשות בזה ויעצוהו לשמור את יום המועד בבוא השר העירה, ואז ישכים הוא להתייצב לפני השר קודם אור היום אולי עוד לבדו ימצאנו בטרם יבואו שוטניו להלשין עליו, ואז יפיק רצון ממנו לכל משאלותיו, אחר שאין עומד לנגדו לשטנו

הנמשל הוא, כי גם זאת העצה היעוצה לנו מחז"ל הקדמונים, להשכים בליל ר"ה להתפלל כל הלילה על כל נגעי לבבנו, בטרם בוא יום הדין אשר השטן עומד על ה' לקטרג עלינו ולהסך בעדנו מעבור תפילה, וזהו קומי רוני בלילה לראש אשמורות, רומז על מה שנאמר (איוב א) ויהי היום ויבואו בני האלוקים להתייצב על ה' וכמאמר חז"ל שהוא ר"ה, וראש אשמורות הוא קודם ר"ה, וזהו כמים לבך נוכח פני ה' כלומר דרשוהו בהמצאו לבדו, בטרם עוטרם על ידו שוטניו, ושפכו לבבכם נוכח פניו בעצמו, אולי יחנן ה' צבקות אותנו, אחר שאין שטן ואין פגע רע עדיין עלינו, עכ"ל.

וכלומר, מעלה יש בזה הלילה, כי המלך כבר נמצא עמנו - 'כי כבר בא' לשפוט הארץ, אבל עדיין לא נתיישב על כסא הדין, ועדיין לא התייצבו המקטרגים, וזוהי השעה המוכשרת ביותר להתחנן לפני המלך.

סגולה גדולה ונפלאה שמעתי מאנשי מעשה, לומר ולסיים ב' פעמים את כל ספר תהלים בליל ראשון דראש השנה, והיא מסוגלת מאד לישועות גדולות, [ויש שנתנו רמז לדבר בפסוק (תהילים פא ח) 'אענך בסתר רעם', בסתר ר"ת ב' ספרי תהילים ראש השנה]. וכבר נמצא לזה מקור בספר 'בינת יששכר' (שנדפס בפראג לפני כמאתיים חמישים שנה), וז"ל 'ראיתי בספר אחד שטוב לומר בליל ר"ה שני פעמים תהילים מרישא עד סיפא, שמזמוריה הוא ק"נ, וב' פעמים ק"ן הוא ש' גימטריא 'כפר', והוא מעניינא דיומא שצריך כפרה, עכ"ל. ושמענו עדות נאמנה מפוסק מפורסם שהמתין עשרים ושתים שנה לזש"ק, באחד השנים בער"ה הטמין לו איש טמיר ונעלם מכתב בו נכתב סגולה זו, קיים זה מה שכתוב בזה, ולפקודת השנה נולדה לו בתו היחידה.

אף הוא עצמו פרסם דבר הסגולה, ובשנה אחת דיבר לפני קבוצת בחורים מבוגרים מישיבה ידועה, כשלושים בחורים קיימו את הסגולה ועד ג' ירחים באו כ"ט מהם בקשרי השידוכין.

האף אומנם כי סגולה זאת קשה לרבים לקיימה - בפרט שלמחרת היום יש לעמוד שעות ארוכות בתפילה במוח צלול, עכ"ז הובאה זאת הסגולה למען ידעו דורותיכם

ישקו העדרים

חשיבותה וכוחה של האי סגולה, והעיקר הוא לנצל את הזמן כראוי ולא לבטל אפילו רגע אחד ביום קדוש זה, ויאמר עכ"פ פ"א תהלים או חלק ממנה כ"א כפי יכולתו או יחלקם בין בני הבית וכיו"ב.

ומידי שנה בשנה מעידים עדים נאמנים 'אותות ומופתים' שזכו בזכות זה, שינוי המזל מן הקצה אל הקצה, ואף בדברים שהיו נראים כ'לאחר גזירה' - שאין שום סיכוי בעולם שיהפכו לטובה, בבני חיי ומזוני, בזיווגים הגונים, איש איש די מחסורו אשר יחסר לו.

דוגמת משפחה אחת אשר היו בה ארבעה מעוכבי שידוכים - כל אחד ואחד מהם עם 'סיפור' משלו - אחד כבד יותר ממשנהו, באמצע הסעודה בליל ראש השנה נדברו מסגולה זאת, ותהי 'חרדת אלוקים' במקום, חלקו ביניהם את התהלים כנ"ל, ובתוך אותה שנה נישאו כל הארבע עם זיווגים הגונים 'לכתחילה שבלכתחילה'. וכן הוא בבני - שמעתי מאיש נכבד ומוכר בפלורידא, שהמתין כעשרים שנה לזש"ק, וכל פעולות שעשה אך לתוהו הועילו, ובשנה אחת אמר בכוונה וביראה פעמיים תהלים ונושע למעלה למעלה מדרך הטבע, וכל זה רק טיפה מן הים הנשמעים במשך השנה מישועות נפלאות הבאות לאחר קיום סגולה נפלאה זו.

אחד מני אלף, שני אחים האחד כבר טיפס גילו לכ"ח ולאחד כבר מלאו ל"ב שנים, בר"ה תשפ"ג קיים הצעיר את הסגולה ובתוך שנת פ"ג נישא למזל"ט, כמעשהו עשה האח המבוגר בר"ה פ"ד, והוא נישא במשך אותה השנה למזל"ט.

שמעתי ממכירי בעל המעשה, שזה עתה (שלהי אלול תשפ"ה) נישאה כלה שגילה עלה מעל כ"ה שנות חיים בעולם הזה, ורק עתה זכתה להנשא, וזה דבר ישועתה, לפני כשנה - בר"ה תשפ"ה היה אביה חולה נורא על כליותיו ה"י, הענינים הסתבכו נוראות עד שכבר לא הועילו טיפולי דיאלזה, והרופא כבר הודיע כי לדעתו נראה שחיי האיש עומדים לקראת סיום...

בליל א' דר"ה אמרה בתו (שהיתה נערה כבת כ"ה שנים) פעמיים תהלים, מתוך מסירות נפש עצומה, ובבואה לבקש 'בקשתה' נקרעה בעצמה ולא ידעה על מה לבקש, האם על אביה שיבריא או על מצבה שתזכה כבר להנשא (חובה להבהיר, כי היא חשבה כן, אבל למעשה ברור הדבר שניתן לבקש על כל המצטרך, ולאוו דווקא על דבר אחד), לכן ביקשה שתזכה לראות את אביה מגיע בריא ושלם לחתונתה, ואכן, בניסי ניסים עבר האב 'השתלת כליות' - כנגד כל נבואות הרופא והבריא לגמרי, והיא מצאה את זיווגה, ועתה בשלהי אלול נערכה חתונתה כשאביה משתתף בכל לבו ונפשו בריא ושלם. ובשבת שבע ברכות קיימה 'שיחו בכל נפלאותיו' וסיפרה ברבים את כל ההשתלשלות.

עוד קבלנו מכתב מבעל המעשה מאיש יהודי שהמתין כארבע ומחצה שנים לזכות בזרע של קיימא, ובמשך כל הזמן לא היה ביד הרופאים שום מוצא דרך וכיוון לגלות מה חסרון יש בהם, ומאומה לא עזרו להם, עד 'ראש השנה' תשפ"ה, אז אמרו השניים פעמיים תהלים, ונושעו לפני חדשיים באופן רגיל וטבעי ללא כל טיפולי רופאים כלל וכלל בבן בריא ושלם בליעה"ר.

ישקו העדרים

מעשה שהיה לפני כשנה, בליל א' דר"ה תשפ"ה אמר בחור צדיק פעמיים תהלים עבור קרובת משפחתו שהמתינה עד בוש למצוא את זיווגה הראוי לה, ויהי ממחרת ביום א' דר"ה הכניס ה' בלב הנערה ללכת להתפלל בביכנ"ס של הקהילה ששם היא משתייכת - הגם שמעולם לא נכנסה שמה להתפלל בימים הקדושים, לעומתה הכניס הקב"ה בלב אשה אחת שתכנס להתפלל באותו ביהכנ"ס הגם שגם היא מעולם לא התפללה שם, בהיותה שם ראתה את הנערה מתפללת ומצאה חן בעיניה, ומשם נתגלגל עד גמר שידוך בשעטומ"צ.

טרם אכלה לדבר מצוה עלינו להבהיר ענין נחוץ, כי כאמור - התפילה בכל עת וביותר בימים הללו, ועוד יותר בליל א' דר"ה ובפרט עם אמירת פעמיים תהלים בוקעת רקיעים, ופותחת שערי שמים כמבואר בדברינו עד כאן, וכיהודים מאמינים בה' אלוקינו העונה לעמו ישראל בכל קראנו אליו אנו מאמינים בזה בשלמות. ואכן הקב"ה משיב לנו, הוא מאיר פניו אלינו ומראה לנו בחוש עד כמה התפילות פועלות למעלה בכל הענינים לטובה ולברכה, וכל הפוקח עיניו רואה מהפכות של ממש המתחוללות ע"י התפילות, אבל עדיין, איננו מכירים בחשבונות שמים, ופעמים נשמע קול מתאוננים לומר עדיין לא נושענו, זאת למודעי כי אי אפשר ל'בשר ודם' השרוי בעולם הזה לדעת מה ואיך פעל, אמנם אין בזה כל ספק שהם פועלות עד אין קץ ואין חקר, אם על אתר ואם לאחר זמן, אם באותו ענין ואם בענינים אחרים שהם טובה וברכה לאדם המתפלל באופן של למעלה מדרך טבע.

והרי לכם 'מכתב' שקבלנו זה עתה, ככתבו וכלשונו. וז"ל, חשוב לי לחזק אחרים לגבי הסגולה של אמירת ספר תהלים פעמיים בלילה הראשון של ראש השנה, היא סגולה חשובה הגם שאינה סגולה קלה. לפני כשנה (ר"ה תשפ"ה) אמרתי פעמיים תהלים עבור ישועה מסוימת...

אמנם, עומדים אנו בשלהי השנה ועדיין לא נושעתי באותו העניין, אבל חשוב לי מאד לחזק אחרים שניגשים לעשות את הסגולה הזאת... כי אין לי ספק שהסגולה הזאת וכח אמירת ספר תהלים פעמיים בליל א' דראש השנה עמדו ליזכותי כמה וכמה פעמים בשנה הזאת. וכגון, כי במסגרת עבודתי כמורה לתלמידים נסעתי עמהם לטיול, ושם מעדתי נפלתי ונפצעתי באופן שבדרך הטבע הייתי אמור לקבל חבלה חזקה בראש ה"י הגורמת לסכנת חיים, וה' הציל אותי ונפצעתי בפציעה קלה יחסית, לא פגיעה בראש ח"ו ואפילו לא שום מכות יבשות בפנים, רק פציעה שהחלמה ממנו היתה יותר קלה. ראיתי בחוש איך ה' עשה עמדי חסד... וה' הגן עלי.

נושעתי כמה פעמים במהלך השנה הזאת עם בשורות טובות וגדולות ונפלאות (משמעותיות) בעיניי בריאות ופרנסה, הגם שהתפללתי להיושע בעניין אחר בליל ראש השנה, נושעתי כמה וכמה פעמים בדרך אחרת שה' ראה שהוא נכון עבורי, ה' לקח את התפילות שלי ועזר לי רבות לפי מה שהיה נכון עבורי.

ומסיים בעל המכתב, הנני מקווה שזה יחזק את כל המסתפקים האם לגשת לעשות את הסגולה הזאת. עכ"ל.

טעם בפרשה

ר"ח

ראל פאר

כן! עליך!!! עליך!!! עליך!!! אנחנו זוכרים את זה???
הלוואי!!!

האמת שאם אנחנו צריכים להתחזק בתקופה הזו אז אולי כדאי גם [וקצת הרבה] בלזכור שאנחנו באמת, אבל **באמת באמת באמת** - בנים של הקב"ה!!! לא סתם בנים, אלא הבנים האהובים ביותר!!!

זה נשמע פשוט - אבל ככל שתשוב על זה, תשים לב לזה שאנחנו קצת רחוקים מהסיפור הזה...

כשאנחנו ניגשים לתפילה אנחנו לא ניגשים כמו שאנחנו ניגשים לאבא שאוהב אותנו ומחכה לנו!!!

כשאנחנו חוטאים אנחנו לא מרגישים שחטאנו לפני אבא שלנו... [אנחנו מיד מתחילים בהלקאה עצמית מטורפת בלי להבין בכלל מול מי אנחנו עומדים, ושואלי הוא בכלל בצד שלנו...]
אתה יודע איך הולך החתן של טראמפ 'קושנר'? 'מיליון דולר'!!!

הוא מרגיש מלך העולם!!! הוא צריך הרבה עבודה בשביל לא ליפול לגאווה... אנחנו צריכים הרבה עבודה לא ליפול ל'משבר'... [ואנחנו לא חתנים של... אנחנו בנים של מלך מלכי המלכים!!!]
האמת שזה לא מגיע לנו ממקום רע חלילה - זה מגיע ממקום טבעי והגייוני לגמרי, קח דוגמא מעניינת:

אתה מכיר את זה שילדים אומרים אחד לשני תשאר עיניים פתוחות בלי לעצום ואז מגיע הילד ועושה כאילו הוא נותן סטירה לחבר שלו והחבר מיד ממצמץ בעיניים וכולם צוחקים.

ואז הילד שואל את החבר למה אתה ממצמץ, אני מבטיח לך שאני לא נוגע בך, אני רק עושה כאילו אני נותן כפה... בא ננסה עוד פעם, טוב החבר עוד פעם פותח עיניים והילד עושה עוד פעם כאילו הוא נותן כפה ושוב פעם החבר מיד עוצם את העיניים, וכך הלאה!!!

למה? למה הוא באמת עוצם את העיניים, הרי הוא הבטיח לו שהוא לא באמת ייתן לו כפה???

אלא ההסבר הוא: העיניים רואות יד שמתקרבת במהירות הם מפרשות את זה מיד כ'איום' 'סכנה' והם מיד נסגרות!

ואם תבוא ותסביר לכן אדם **בשכל** שזה לא באמת איום זה רק הפחדה, אז זה יפה מאוד אבל זה נשאר 'בשכל', כי העיניים לא תמיד אכפת להם ממה שהשכל אומר...

העיניים יש להם את הפרשנות שלהם, ובשביל שהשכל יגבר עליהם צריך טפטוף של המון שנים...

גם אנחנו: העיניים שלנו לא רואות את הקב"ה במוחש ולא רואות שהוא אבא שלנו ואוהב אותנו - אז קשה מאוד להרגיש את זה בתחושה ולאחוב ולהתגעגע אליו. כי אפילו שהשכל מבין, אבל לשכל לוקח הרבה זמן לשכנע את העיניים... לכן צריך טפטוף ארוך וסבלני!!!

אך ייתן השם ובקרוב גם **בעיניים** 'בשובך לציון ברחמים' ולא נדע עוד צער וכאב כלל, שנה טובה ומתוקה!

לבת אלון ואבובק!

היו היה מלך רשע ושמו ג'ו, מישוה מכיר אותו? כן!!! דווקא הרבה אנשים. שמו המלא הוא ג'ו בידן... היו היה... כן יאבדו...

בכל אופן אותו ג'ו היה סנאטור מדופלם בארה"ב ויום אחד הוחלט שהוא ירוץ לתפקיד הכי חזק בעולם!!! מהו התפקיד? נשיא ארה"ב!!! כן, אין ספק שזו המדינה הכי חזקה והנשיא שלה שולט למעשה ברמה הכי גבוהה ביקום!!! טוב, ג'ו ידידנו החליט לרוץ על העניין וכבר התחילו לתפור עניבות וכו' אבל פתאום התגלתה בעיה, מה היא?

לג'ו היקר יש בן [לא זוכר את שמו] והבן הזה הסתבך בפלילים והגיע לכלא למאסר ארוך וממושך...

הבן מרצה עונש כבד של מאסר על הרבה 'בלאגנים' שהוא הספיק לחולל בארה"ב.

אזרחי ארה"ב אולי אוהבים לעשות מעשים טובים, אבל הם לא יסכימו כל כך מהר שג'ו היקר יהיה הנשיא שלהם ולמחרת הוא ייתן חנינה לבן שלו!

מה עושים?

פשוט מאוד!!!

ג'ו היקר מתראין בכלי התקשורת השונים במדינה, תמיד הוא נשאל: "באם תיבחר כנשיא האם תעניק חנינה לבן שלך?"

ג'ו עונה תמיד: לא!!! מי שחטא צריך לשלם!!!

כל הכבוד! ככה זה בן אדם ישר!!!

הנה מגיע יום הבחור בארה"ב, האזרחים היקרים הולכים לקלפי ומקיימים את חובתם המוסרית והאזרחית [וכל המילים המפוצצות].

מי מנצח? ג'ו ידידנו!!!

מה קורה לאחר שהוא מנצח???

הרבה דברים לא טובים רח"ל!!!

טוב, עוברים להם הימים וג'ו היקר נאמן להבטחתו ולא נותן חנינה לבנו בשום פנים ואופן! עוברת שנה, עוברים שנתיים ושום חנינה ושום ויתור, הבטחת, אני מקיים!!!

טוב, כבר מתקרב הזמן שג'ו עומד לסיים את תפקידו ולהעבירו למישוה מעניין יותר...

ואז נשלחת מעטפה מסתורית מהבית הלבן:

"נשיא המדינה ג'ו בידן נותן חנינה לבנו סטיבן פישארד [סתם כתבתי שם], נא לשחררו בהקדם!!!" [כן כתוב שם]

לא!!!! זה לא יכול להיות!!!

אתה הרי הבטחת?? מה זה צריך להיות???

האם מר בידן אתה לא עומד בהבטחותיך??

לא! אני כן עומד בהבטחותי!!! אוהו עומד בהבטחותי, הרי הבטחתי לא לתת למדינת ישראל נשק ולא נתתי אפילו קליע אחד!!

נו, אז למה נתת חנינה לבן??????

בן זה משהו אחר!!!

אכן, בן זה משהו אחר!!!

"בְּנֵי אֱתָם לֵה' אֱלֹהֵיכֶם (דברים יד, א)" על מי זה נאמר???

כל הזכויות שמורות למכון 'טעם בפרשה'

להערות, הארות ותגובות וכן להרשמה לקבלת ה'טעם' במייל מידי שבוע פנו למייל: GTB100200@gmail.com

להנצחות ולתרומות ניתן לפנות לטל' 052-719-2760 או במייל ה'טל'

שימו לב! בשלב זה העלון מופץ בחפוצת מייל בלבד + לזיכוי הרבים ברצוננו להדפיס ולהפיץ את ה'טעם' בבתי הכנסיות ובתי המדרשות! לתרומות ניתן ליצור קשר עם המכון! זכות זיכוי הרבים יגן על התורם ועל כל בני משפחתו

פני עין חמד

יזכא לאור ח' בית הכנסת לכו"ח "עין חמד" - מקבלת ציון

פרשת וילך - שבת שובה - עד שיירצה את חברו

"עבירות שבין אדם לחברו - אין יום הכפורים מכפר, עד שיירצה את חברו" (יומא פרק ח', משנה ז')

מפליאה במיוחד עדותו של הגאון רבי לייב הכהן, בנו של הגה"ק הצדיק הרב ישראל מאיר הכהן מראדין, מן ה'חפץ חיים' זיע"א. מן ה'חפץ חיים' פעל אצל מדפיסי המחזורים לשנות את הסדר בתפילה זכה הנאמרת בקהילות רבות טרם כל נדרי, שכן בנוסח המקורי מופיע חלק הווידי על ענייני בין אדם לחברו והמחילה לזולת רק בסוף התפילה.

הרבה פעמים אנשים לא מספיקים לסיים את התפילה הארוכה עד תומה וכשהם באמצע, כבר החזן מתחיל את תפילת 'כל נדרי'. לפיכך השתדל שידיפיו חלק זה בתחילת התפילה שיהיו הכל מספיקין לאומרה. בכמה דפוסים קיבלו את הצעתו והדפיסו כך.

כן הזהיר הרה"ק הרב שלום פרלוב מקוידנוב זיע"א בספרו 'משמרת שלום' (סימן מ"ב אות ב'), שאף אלו שאין נוהגים לומר כל לילה את נוסח 'הריני מוחל לכל מי שהכעיס והקניט אותי' יזהרו מאוד לאומרה בליל יום כיפור כדי שיהיו בני ישראל נקיים מכל רבב.

בברכת שבת שלום וכתובה וחתימה טובה
הרב אליהו חיים פנחס שליט"א
רב קהילת 'עין חמד'

מה נעלות וטהורות הן אותן שעות בטרם פורס יום הכיפורים כנפיו עלי תבל, כאשר כל החומות החוצצות בין הלבבות מתמוססים כלא היו וזיקה של חיבה מחברת ומקשרת לבבות ישראל כאחד.

גם אם חלילה נוצרה טינה כלשהו בימי החולין בין איש לרעהו, הרי שבשעות אלו נוצקת רוח טהרה על הכל, וכל אחד משתדל לפייס ולרצות את חברו בעוז ותעצומות בכדי לגשת ליום הקדוש בשנה עם נשמה זכה וממורקת.

הלא כך קבעו חכמינו: "עבירות שבין אדם למקום - יום הכפורים מכפר; עבירות שבין אדם לחברו - אין יום הכפורים מכפר עד שירצה את חברו" (יומא פרק ח', משנה ז').

רבינו אליעזר פאפו זיע"א (ה'פלא יועץ') כותב בספרו 'יעלזו חסידים': "אני רגיל לומר דברי כיבושין בבית הכנסת בליל יום הכיפורים ולעשות שיאמרו כולם בלב שלם קודם אמירת 'כל נדרי' סדר 'הריני מוחל וסולח'. אולי יש תקווה שלא תהא נדחית תפילת יום הכיפורים כי היא חיינו".

בספרו 'בית תפילה' אף מופיע נוסח וידוי מיוחד שייסד לומר בפני שלושה ובתחילתו נאמר בין הדברים:

"ובהיות כי הודיעונו חכמינו, שבעבירות שבין אדם לחברו לא יאבה ה' סלוח לו עד שימחלו זה לזה, על כן תחילת כל-הריני מוחל וסולח לכל מי שהכעיס והקניט אותי".

הצלחה בגור

יצחק אריאל בן טובה
שמואל אימן בן אסתר זרי
מאיר ישראל בן רחל ברכה-
ליאור יהושע סומך וב"ב
יהודה אריה בן רחל ברכה
רונן אברהם וב"ב
רחל ברכה בת פדילה דליה
נעם יצחק בן רחל ברכה
יוסף ליאור בן דליה אפרת-
שלמה ודנה דוד וב"ב
י.מ.ש. כדורי
שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב
עמית בן אהרון וב"ב
דני בן שושנה

ציווג הגון וכשר במהרה

אורן חיים בן אלן אסתר
תרצה בתיה בת ימנה נינט
אילן בן ג'ולייט
אנאל חביבה בת שולמית
מיטל בת מלכה
טליה עדן אסתר בת שולמית
שירי ימנה בת שולמית
שושנה שירה בת סילביה
אברהם גורג' בן דליה אפרת
סיון רבקה בת אלן אסתר

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי
אילנה בת רוחמה
סיון בת אסתר
דניאל בן שרה
נעמה בת יפה
אסף בן סופיה
לימור בת פרידה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה
ימנה ניזרי בת סטה-
מרדכי ניזרי בן פרח-
סימי בת סוליקה
אורן בן אסתר
נעם יצחק בן רחל ברכה
שירה שילת בת אורלי
לביא ישראל בן תמר חיה
מוריה בת רחל ברכה
יהודה אריה בן רחל ברכה
יפה בת שרה-הצלחה ורפואה
משה בן דנימה
רפאל משה בן רחל
רחל ברכה בת פדילה דליה
רונת בת סבירה
רפאל אבידן בן תקווה
בנימין בן ברכה
נעימה בת שרה
נעם אלימלך בן אושרית-
לימור בת פרידה
מאיה בת עדי
יהודית אסתר פראדל בת חיה-
ימים
שירה ברכה בת מלכה חיה

העלון מוקדש לעילוי נשמת
משה בן גורג'יה ז"ל

לעילוי נשמת
תמר פורטונה בת מיסה ע"ה

לרפואה שלימה
לנוריאל בן אסתר

לרפואה שלימה
לאיידה חיה בת אסתר
נועה בת אסתר
ולילד אורי חיים בן שלי

זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה
לאליהו ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי

להצלחת אברהם גורג' בן דליה אפרת וב"ב
לרפואת הנפש והגוף של יהודה אריה בן רחל ברכה

להצלחת ולרפואת כל עם ישראל

זמן לכת

ח' י"ט	כ"ט	כ"ט
17:54	19:05	19:48
18:13	19:03	19:44
18:14	19:04	19:46
18:14	19:05	19:46

שואל ומשיב בהלכה - יום כיפור

מהן הלכות יום הכיפורים?

שאלה

תשובה

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי ראש בד"ץ 'כשרות בישראל':

בתפילת שחרית בערב יום כיפור לא אומרים תחנון וכן נוהגים לעשות התרת נדרים. לא עושים מלאכה בערב יום כיפור. העושה מלאכה אינו רואה סימן ברכה לעולם. מנהג טוב לטבול במקווה בערב יום כיפור (ללא ברכה). מי שלא יכול ללכת למקווה, ישפוך על עצמו שנים-עשר וחצי ליטר מים. אם גם את זה לא יכול לעשות, ישהה תחת הטוש במקלחת עד שישער כמות של 12.5 ליטר.

יום כיפור לא מכפר על עבירות שבין אדם לחבירו עד שיפייס את חבירו. אדם שביקש מחילה וחבירו לא רצה למחול לו, יחזור לבקש מחילה עד שלוש פעמים ובכל פעם יקח איתו שלושה אנשים. אם חבירו עדיין מסרב למחול לו- הוא לא חייב לפייסו. אם הוא צריך לפייס את רבו, יחזור אפילו אלף פעמים עד שיפייס את רבו.

מכל מקום לא יהיה אכזרי מלמחול. **כל המעביר על מידותיו - מעבירים לו על כל פשעיו.** חובה קדושה לבקש סליחה מהוריו ורבותיו. בעל ואישה ימחלו זה לזה. טוב שיאמר בפיו: "אני מוחל וסולח לכל מי שחטא כנגדי בין בגופי ובין בממוני".

נוהגים להתפלל תפילת מנחה בעוד היום גדול כלומר בשעה מוקדמת. בתפילת העמידה לאחר שיאמר את הפסוק "יהי לרצון אמי פי ויהיו לבי לפניך ה' צורי וגאלי" (תהילים י"ט, ט"ו) יאמר וידוי 'על חטא' כפי שנדפס במחזורים. יש נוהגים ללקות ל"ט מכות ברצועה כדי שמתוך כך יתן אל ליבו לעשות תשובה.

ילך לביתו ויאכל סעודה מפסקת. יש לפרוש מכל חמשת העינויים: אכילה, שתיה, רחיצה, נעילת נעלי עור ותשמיש המיטה לפני שקיעת החמה. (מצווה מן התורה להתחיל בכל דיני התענית לפני שקיעת החמה. ראוי לנהוג כך לפחות רבע שעה לפני שקיעת החמה).

מצווה להדליק נרות לכבוד יום הכיפורים. לפני ההדלקה יש לברך "אשר קדשנו במצוותיו וצונו להדליק נר של שבת ושל יום הכיפורים". בנוסף יש להדליק נר נשמה, שכן הבדלה נעשית על נר שדלק כל היום. אין לברך על ההדלקה ברכת 'שהחיינו' אלא רק לאחר חליצת נעליים, מכיוון שבברכת 'שהחיינו' מקבל על עצמו קדושת יום הכיפורים. נוהגים להתעטף בטלית לפני שקיעת החמה (כדי שיוכל לברך עליה) ומתפללים את כל תפילות יום הכיפורים בטלית כדי שיתפלל בכוונה.

הכל חייבים להתענות ביום כיפור. גם נשים מעוברות ומניקות חייבות להתענות. אסור לרחוץ במים ביום כיפור. אפילו להושיט אצבע במים אסור. לא אסרו אלא רחיצה של תענוג, אבל אם ידיו או שאר גופו היו מלוכלכים- מותר לרחצם מכיוון שאין זו רחיצה של תענוג. לא ישטוף את פניו ולא את פיו. ביום כיפור בשחרית יטול את ידיו לסירוגין עד סוף קשרי אצבעותיו בלבד ויברך על נטילת ידיים.

מעשה קטן והשלכותיו

אחד הבחורים המעולים בשיבת הגאון ר' אהרון קוטלר זצ"ל ראש ישיבת לייקווד בארה"ב ניגש אליו וסיפר בזעזוע כי תקופה ארוכה תוקפים אותו הרהורי כפירה נוראים וכעת הוא שוקל להמיר את דתו ולהתנצר. ראש הישיבה התחלחל עד עמקי נשמתו ולא ידע את נפשו מרוב צער ודאגה. הוא שוחח עם התלמיד ארוכות, שלח את המשגיח שינסה להשפיע עליו ופעל בכל דרך אפשרית על מנת לשנות את דעת התלמיד אבל ללא הועיל, אותו עילוי היה ממש נחוש בדעתו ללכת לכנסיה ולהמיר את דתו. ראש הישיבה החליט לפנות אל הרה"ק ר' אברהם יהושע העשיל מקופשיניץ זיע"א כדי להתייעץ איתו בנוגע לאותו בחור. תשובת הרבי היתה מפתיעה ביותר: "אני מציע שתבררו כיצד הוא מכוון את השעון שלו".

ר' אהרון לא הבין את פשר דברי הצדיק ר' אברהם יהושע. מה שייך כיוון השעון להרהורי הכפירה של הנער? אבל הוא ידע שהרבי אינו מדבר דברים של מה בכך. הוא קרא לתלמיד שיגיע אליו ושאל את הבחור כיצד הוא מכוון את השעון שלו. התשובה של התלמיד היתה מדהימה: "מצאתי דרך לכוון את השעון באופן שיהיה מדויק ביותר, מדי בוקר בשעה שבע בדיוק מצלצל פעמון הכניסה הנוצרית מול חדרי, מיד כשאני שומע את הצלצול, אני מכוון את השעון שלי". (בזמנם השעון הפשוט בכל יום היה צריך לכוון אותו). ראש הישיבה הזדעזע לנוכח תשובת תלמידו. עכשיו הוא הבין את דברי הרבי וגילה את הסיבה לשגעונו של הבחור. הוא רכש עבור אותו תלמיד שעון חדש שלא יהיה צורך לכוון אותו והתנה איתו שמהיום גם אם ירצה לכוון את השעון, יעשה זאת רק על פי שעון הישיבה. הבחור התיישב בדעתו ונשאר ללמוד בישיבה עד שלימים הפך לאחד מגדולי ישראל. מכאן נראה עד כמה יכולה הטומאה להותיר רושם בנפש האדם וכמה יש להתרחק מכל רוח רעה שהרי גם לדברים חיוניים יש השפעה מאוד חזקה (מעובד מתוך 'תורתך שעשועי')

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין-גלאט"?

צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה. בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

יש לך תפילין ללא שימוש? אל תפספס הזדמנות לעשות בהם מצווה גדולה!!!

ארגון 'קשר של תפילין' ידאג לאסוף, לבדוק ולחדש את התפילין ולמסור למתחזקים ואנשי ביטחון שרוצים להניח. 0556773965

העלון נמצא בחובות גדולים. בעל בית-הדפוס העלה את מחיר ההדפסה בבת אחת ב-220 ₪ לכל הדפסה

מי שיוכל לעזור, תבוא עליו ברכת טוב. למעוניינים לעזור נא להתקשר 052-7652084 או לשלוח מייל PnineEH@gmail.com

מינויים

לקבלת העלון חנים במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל

PnineEH@gmail.com

הקדשת העלון

ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון, חזרה בתשובה וכו' נא לפנות לליאור בטל' 052-7652084

כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26 ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

לשאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו פנחסי בטל' 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

אם ראשונים כמלאכים- הצדיק הרב יעקב ענתבי זצ"ל

הצדיק הרב יעקב ענתבי זצ"ל- המשפחה במקור היא מספרד. בזמן גירוש ספרד ראש המשפחה הצדיק רבי רחמים החליט לעבור לחאלב, כך רבינו נולד בשנת ה'תקמ"ז (1787) בחאלב. כבר בגיל צעיר כבר התפרסם שמו של רבינו כחריף ובקי. לאחר נישואיו עבר לדמשק. כשהיה כבן עשרים-ושתיים שנה התמנה לרבה של דמשק שבסוריה. בתפקיד זה כיהן במשך כשלושים שנה.

בימיו, התחוללה שערורייה גדולה סביב פרשת ירושת וחלוקת כספי השר רבי חיים פרחי, הפרשה הסעירה את בתי הדין בסוריה, בטורקיה ובארץ ישראל, ולוותה בחירופים וגידופים, וגם הלשנות לשלטונות נגד רבינו. רבינו קיים בעצמו "לא תגורו מפני איש", דן דין אמת לאמיתו וגם פרסם 'כתב סירוב' נגד אחיו של השר שסירב לקבל את הכרעת הדין. ביום שישי ה' אדר ה'ת"ר (1840) כומר בשם באדרי תומא ומשרתו נעלמו. שונאי ישראל העלילו על היהודים שהם רצחו אותם כדי להשתמש בדמם לאפיית מצות. השלטונות אסרו בבית הסוהר את רבינו ואת ראשי הקהל. הם עינו אותם בעינויים קשים ומרים במשך כחצי שנה כדי שיודו שהם רצחו את הכומר ומשרתו. לאחר מאמצים רבים של השר משה מונטיפיורי רבינו שוחרר.

מיד לאחר מכן החליט לעזוב את דמשק ולעלות לירושלים. ביום ב' אדר ה'ת"ר"א (1841) יצא מדמשק. כשהגיע לארץ הראשון לציון הציע לו לשמש במקומו אבל רבינו סירב. בירושלים, פעל להסכם בעניין החובות של עדת האשכנזים לעדת הספרדים, והביא לשלום וקירוב לבבות ביניהם.

נפטר ב-ז' תשרי ה'ת"ר"ז (1846). חי כ-59 שנים. ציונו בהר-הזיתים בירושלים. על מצבתו נכתב: 'הרב הגדול המפורסם בקדושתו וחסידותו שמסר עצמו גופו ונפשו וקידש שם שמים ברבים, וסבל זמן רב כמה עינויים ויסורים קשים ומרים בלי שיעור על העלילה הרעה הידועה אשר בכל דור ודור עומדים עלינו לכלותנו ונתקדש שם שמיים ברבים בשנת ה'ת"ר (1840) בהיותו רב ומו"ץ בעוב"י דמשק יע"א'. קברו התפרסם כמקום המסוגל לישועות. בספר 'עוד יוסף חי' הובא בשם מגידי ירושלים, שכל המתפלל בזמנים מסוימים, בשלושה קברות צדיקים הטמונים בהר הזיתים והם 'אור החיים' הקדוש, הרש"ש, ורבי יעקב ענתבי בעז"ה יפקד בזרע קודש של קיימא'.

סבא (מצד אביו): ר' יצחק (כיהן כרבה של חאלב. מח"ס 'בית אב'). **אביו:** ר' דוד. **בניו:** רבי משה חיים (מרבני ירושלים), רבי יוסף (מרבני קהיר שבמצרים). **בנותיו:** מרת מרחבא (נישאה לנכדו של ר' חיים פרחי), מרת אסתר (נישאה לחכם רפאל יצחק ישראל אב בית הדין הספרדי בירושלים). **מספריו:** **יאביר יעקב**- שו"ת (מופיע בסוף הספר 'באור החיים' של הרב חיים כפואסי). חיבר פזמונים רבים שיהודי דמשק שרו בימי חג ומועד **זכור לאברהם**- ישוב רבינו על קושיית ה'מגן אברהם' בהלכות פסח.

פרק מרכזי בחיי רבינו היתה 'עלילת הדם בדמשק'. ביום שישי ה' אדר ה'ת"ר (1840) כומר בשם 'באדרי תומא' ומשרתו נעלמו. שונאי ישראל העלילו על היהודים שהם רצחו אותם כדי לקחת את דמם לאפיית מצות. השלטונות אסרו בבית הסוהר כמה מראשי הקהל ובראשם רבינו. הם עינו אותם בעינויים קשים ומרים במשך כחצי שנה, כדי שיודו שהם רצחו את הכומר ומשרתו. הסבל הנורא שעבר רבינו אינו ניתן לתיאור ומה הם עברו בין כותלי הכלא. לא פעם הם העדיפו את המוות מחיים. השלטונות גם אסרו להודיע על דבר המאסר למישהו מחוץ למדינה, עד שאחד מיהודי העיר, רבי אליהו די פיג'וט, התחפש לגוי וכתב מכתבים רבים שהרעישו את העולם היהודי. המהלך שלו הביא להתערבותם של משפחת 'רוטשילד' ושל השר משה מונטיפיורי. הם פעלו ללא לאות עד שהוציאו את רבינו וחבריו מאפילה לאורה. היה זה ביום ח' אלול ה'ת"ר, יום זה נקבע ליום שמחה בקרב יהודי דמשק, ונהגו שלא לומר בו תחנון.

לימים, השר מונטיפיורי את רבינו פגש. הוא אמר לו שאי אפשר להאמין שעברו עליו יסורים קשים כאלו, יותר מיסוריהם של עשרה הרוגי מלכות. בוודאי שיש סוד בדבר. הוא ביקש מרבינו שיגלה לו את הסוד. רבינו השתמט מלענות, אבל לאחר הפצרות רבות, **רבינו ענה שהוא ניצוץ משיח בן יוסף, והצור שייסר אותו הוא ניצוץ של ארמילוס הרשע, ואותה עת היתה ראויה לגאולה, אלא שמידת הדין קטרגה, וזמן הגאולה נדחה והתגלגלה העלילה.**

לאחר ששחררו אותו מבית-הכלא בדמשק רבינו החליט לעזוב את דמשק ולעלות לירושלים. ביום ב' אדר ה'ת"ר"א יצא מדמשק. על בואו של רבינו לירושלים, רבי דוד לניאדו מספר: "שמעתי מחכם זקן ממשפחת ענתבי, קודם שהגיע רבי יעקב ענתבי לירושלים הרב הראש"ל הגאון רבי יהודה נבון (בדעה אחרת הרב חיים אברהם גאון) ראה בחלום שאמרו לו: 'יעקב אבינו בא לירושלים ואתה שוכב על מיטתך?'. הוא לא הבין מה פשר החלום ומה פתרונו. השכם בבוקר הלך לבית המדרש לישיבה ואמר לחכמים, בלילה הזה הראוני בחלומי שיעקב אבינו בא לירושלים ולא ידעתי מה החלום ומה פתרונו. ענה לו חכם אחד מחכמי הישיבה: "זה פתרונו, שמעתי שהרב החסיד הקדוש רבי יעקב ענתבי שהתייסר ייסורים קשים ומרים בא כעת לירושלים". הראש"ל והרבנים התאספו כולם ויצאו לקראתו. כאשר רבינו הגיע, הראש"ל פשט את המצנפת שלו ורצה לשים על רבינו. רבי יעקב לא רצה בשום אופן ללבושה את המצנפת ואמר לו: "חס וחלילה, די לי, עמי היתה ושלחתי, ברוך ה' יצאתי ידי חובתי עם הרבנות והציבור שתהילות לה' יתברך נכנסתי בשלום ויצאתי בשלום. באתי לעבוד את ה' בשוב הדעת ובישוב טוב בירושלים בהשקט ובטח. ומי שאמר לעולמו די הוא יאמר לצרותיו די. עכשיו אני פטור מעול הציבור בשמיים ובארץ. אכלתי, לקיתי ושלמתי, גבר עלי חסדו שזכיתי לבוא לירושלים לחיים טובים ולשלום. אכ"ר".

הנהגותיו של רבינו היו בפרישות וחסידות. לאחר פטירתו, בני ביתו סיפרו, כי בתקופת ימי השובבי"ם היה צם במשך שישה ימים רצופים. בשבת היה אוכל את שלושת הסעודות ולאחר ההבדלה היה טועם כזית בלבד ל"מלווה מלכה".

שנה אחת לאחר שבירך ברכת האילנות, התייבשו כל העצים, מאחר שבברכתו בירר את כל ניצוצות הקדושה שהיו בהם.

מחשבה על הזולת

מספר ניסיונות נוספים להעביר את רוע הגזרה הם הבינו כי הבת עקשנית מאוד וזו הבקשה שלה.

האבא נאלץ לקחת את מכונת התספורת. הוא העביר אותה למצב אפס וגילח לבתו את כל השיער שלה תוך כדי שהוא מתחיל לבכות והאמא איתו.

הם לא יכלו לחזות בילדתם מגולחת. מעשה זה גרם להם צער רב! כאשר הילדה הביטה במראה היא גם התחילה לבכות וביקשה מאמה מטפחת.

היא הסבירה שהיא לא יכולה כך לצאת מהבית! האם נתנה לה מטפחת. ההורים לא ישנו כל הלילה מרוב צער על הבת! **בבוקר הילדה ביקשה מאביה שיקח אותה ברכב לבית-הספר כי קשה לה נפשית לנסוע כך באוטובוס.**

האבא שאל את הבת: "מה חשבת לעצמך כשעשית את זה?!" אנחנו התחננו בפניך שלא תעשי את זה ואת בכל זאת התעקשת!". הילדה שתקה ואביה לקח אותה לבית הספר.

הוא ליווה אותה עד לשער. פתאום אברך אחד הגיע עם בתו שגם היא קרחת ועם מטפחת על ראשה. שתי הבנות התחבקו והאב שאל: "מה הולך כאן, האם זו האופנה החדשה של בית-הספר?".

האברך משך את האב לצד ואמר לו: "תקשיב לי טוב, אם יגידו לך שבדור שלנו אין למשיח למי לבוא, אז תגיד לו, **שהבת שלך יכולה להביא את המשיח.**"

"הבת שלי? למה?". האברך הסביר: "הבת שלי חולה במחלה הארורה. בגלל כל הטיפולים הכימותרפיים נשר לה כל השיער. היא לא היתה מוכנה לבוא לבית הספר".

"הבת שלך הצדיקה, כל יום מדברת איתה. מנסה לשכנע אותה להגיע לבית הספר. היא סיפרה לה שהיא דיברה עם כל החברות וכולן יתייחסו אליה שווה בשווה".

"הבת שלי לא היתה מוכנה לשמוע, אבל הבת שלך לא ויתרה. היא שאלה את בתי: 'אם תהיה מישהי כמוה בלי שיער ועם מטפחת, האם היא תגיע לבית הספר?'".

"בתי השיבה שאם תהיה עוד ילדה כמותה יהיה לה ביטחון לבוא. אתמול הבת שלך התקשרה לבת שלי ואמרה לה שהיא מחכה לה בבית הספר. גם היא עם שיער אפס ועם מטפחת".

"הבת שלי הסכימה להגיע לבית-הספר אחרי הרבה זמן שהיא נשארה בבית. כל זאת רק בזכות הבת שלך. אז אם מישהו ישאל אותך, אם המשיח צריך לבוא או לא? תשיב לו **שהמשיח צריך לבוא, בזכות הבת שלך, שהיא מקיימת את 'נושא בעול חבירו' ברמה הכי גבוהה שאפשר!**"

להלן סיפור מופלא ביותר על ילדה ממנה ניתן לראות עד כמה היא חשבה על החברה שלה ומה היא היתה מוכנה לעשות למענה.

ילדה אחת בארה"ב סבלה מעודף משקל. הוריה חשבו מה לעשות. זה לא היה רק עניין של מראה חיצונית וכיצד חברות שלה יתייחסו אליה.

הילדה עשתה בדיקות דם והתוצאות היו חריגות מאוד. המשקל העודף היווה גם בעיה של בריאות. הרופא אמר להורים שהם חייבים לדאוג שהילדה תוריד במשקל.

הם חשבו והתייעצו עם הורים אחרים, עם תזונאית ועם אנשים נוספים בתחום. הם שמעו שיש דיאטת מלפפונים. הדיאטת היא שאותו אדם המבקש לרדת במשקל עליו לאכול במשך חודש שלם רק מלפפונים. אנשים שהתנסו בכך העידו כי ירדו במשקל מספר קילוגרמים עודפים. (כמובן יש צורך להתייעץ עם רופא ועם דיאטנית לפני שעושים דיאטה)

האב קנה מלאי של מלפפונים וקיווה שזה יעזור לבת שלו. כעבור יומיים האבא נכנס לחדר של הילדה וראה **בחדר שקיות ריקות של חטיפים.**

האבא אמר: "בתי, למה את עושה זאת לעצמך?". הבת השיבה בצער: "'אני לא יכולה אבא. אתה יודע מה זה לאכול יומיים רק מלפפונים?'".

"אבל המצב הבריאותי שלך מסוכן. אסור לך לאכול חטיפים. את חייבת לרדת במשקל". הבת השיבה: "קשה לי אבא לאכול רק מלפפונים". האב חשב וכדי לתת לה איזה תמריץ הציע שאם היא תתמיד בדיאטת המלפפונים חודש שלם, הוא מוכן לתת לה כל מה שתבקש.

הבת שמעה ושאלה: "כל מה שאני רוצה?". "כן, מה שאת רוצה". הילדה עמדה במבחן במשך חודש שלם והצליחה להוריד ממשקלה כמה קילוגרמים טובים.

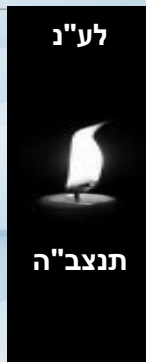
האב התפעל ושאל אותה: "עמדת במשימה בכבוד, הבטחה זו הבטחה. מה את רוצה לקבל?". הילדה אמרה בפני ההורים:

"אני יודעת שהבקשה שלי תשמע מוזרה, אבל הבטחתם לקיים את כל מה שאני רוצה, אז תכבדו בבקשה את בקשתי. אני רוצה שתגלחו את שיער ראשי."

ההורים שמעו את הבקשה המוזרה והאבא אמר בקול: "בשום פנים ואופן. אין מצב! תבקשי כל דבר אחר וניתן לך אותו. אבל את הבקשה הזו אי אפשר לקיים".

"אבא! אתה הבטחת! אני עמדת בהתחייבות שלי. עכשיו אתה צריך לעמוד גם בהבטחתך". ההורים היו בהלם. לאחר

הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל	הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל	הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל	הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל
רחמים בן רחל ז"ל	אליהו אליאס בן אלגריה ז"ל	פואד אברהם בן רג'ינה ז"ל	מאיר מורד בן שושנה ז"ל
חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל	שמואל בן רבקה ז"ל	יצחק יצקן בן רחל ז"ל	זהבה בת שושנה רייזל ע"ה
ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל	רפאל בן אסתר ז"ל	אברהם בן יונה ז"ל	אקבלי יוסף חיים בן נסכה ז"ל
אביחי בן אסתר ז"ל	יצחק בן חביבה ז"ל	סעידה בת תופחה ע"ה	ר' שאול בן סילביה זצ"ל
יצחק בן פנינה ז"ל	אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל	מזל בת שמעון ע"ה	שני בת אסתר ע"ה
חי זיזי בן קלרה ז"ל	קסאנש בת דגיסו ע"ה	יוסף בן מרים נוסרת ז"ל	מסודי בת חביבה ע"ה
ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל	סוליקה בת עישה ע"ה	יעקב בן אסתר ז"ל	אסתר בת גולה גאולה ע"ה
אסתר בת נעמי ע"ה	שרה בת נרקים ע"ה	יוסף בר סעדה ז"ל	יוסף בר סעדה ז"ל
ר' דב בן בנימין אלתר ז"ל	יעקב בן סלימה ז"ל	שלום בן אסתר ז"ל	עמית בן אסתר ז"ל
אורה בת נעמה ע"ה	ספירנט תקווה בת נעמה ע"ה	אריה בן מרים ז"ל	אריה בן מרים ז"ל
מישא אסתר בת זרהה ע"ה	יהודה בן סעידה ז"ל	אלון בן סעדה ז"ל	אלון בן סעדה ז"ל
מסעוד בן יקוט ז"ל	עפאת בת השמת ע"ה	אילנה (מחרזה) בת שרה ע"ה	אילנה (מחרזה) בת שרה ע"ה
רחמה בת מסעודה ע"ה	חיים חומטל בן רינה ז"ל	מאיר בן נעמי ז"ל	מאיר בן נעמי ז"ל
סעידה בת תופחה ע"ה	ישראל בן חיים משה גרשון ז"ל	שפרה בת פסיה ע"ה	שפרה בת פסיה ע"ה
אליהו בן חיים משה גרשון ז"ל	נעמה בת שרה ע"ה	שרה גבראילי בת נאוה ע"ה	שרה גבראילי בת נאוה ע"ה

הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל	הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל	הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל	הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל
רחמים בן רחל ז"ל	אליהו אליאס בן אלגריה ז"ל	פואד אברהם בן רג'ינה ז"ל	מאיר מורד בן שושנה ז"ל
חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל	שמואל בן רבקה ז"ל	יצחק יצקן בן רחל ז"ל	זהבה בת שושנה רייזל ע"ה
ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל	רפאל בן אסתר ז"ל	אברהם בן יונה ז"ל	אקבלי יוסף חיים בן נסכה ז"ל
אביחי בן אסתר ז"ל	יצחק בן חביבה ז"ל	סעידה בת תופחה ע"ה	ר' שאול בן סילביה זצ"ל
יצחק בן פנינה ז"ל	אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל	מזל בת שמעון ע"ה	שני בת אסתר ע"ה
חי זיזי בן קלרה ז"ל	קסאנש בת דגיסו ע"ה	יוסף בן מרים נוסרת ז"ל	מסודי בת חביבה ע"ה
ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל	סוליקה בת עישה ע"ה	יעקב בן אסתר ז"ל	אסתר בת גולה גאולה ע"ה
אסתר בת נעמי ע"ה	שרה בת נרקים ע"ה	יוסף בר סעדה ז"ל	יוסף בר סעדה ז"ל
ר' דב בן בנימין אלתר ז"ל	יעקב בן סלימה ז"ל	שלום בן אסתר ז"ל	עמית בן אסתר ז"ל
אורה בת נעמה ע"ה	ספירנט תקווה בת נעמה ע"ה	אריה בן מרים ז"ל	אריה בן מרים ז"ל
מישא אסתר בת זרהה ע"ה	יהודה בן סעידה ז"ל	אלון בן סעדה ז"ל	אלון בן סעדה ז"ל
מסעוד בן יקוט ז"ל	עפאת בת השמת ע"ה	אילנה (מחרזה) בת שרה ע"ה	אילנה (מחרזה) בת שרה ע"ה
רחמה בת מסעודה ע"ה	חיים חומטל בן רינה ז"ל	מאיר בן נעמי ז"ל	מאיר בן נעמי ז"ל
סעידה בת תופחה ע"ה	ישראל בן חיים משה גרשון ז"ל	שפרה בת פסיה ע"ה	שפרה בת פסיה ע"ה
אליהו בן חיים משה גרשון ז"ל	נעמה בת שרה ע"ה	שרה גבראילי בת נאוה ע"ה	שרה גבראילי בת נאוה ע"ה

שאלות וחקירות
בענייני פרשת השבוע

לעית אחרונה הגיע חיים יעקב תחתם צוקסיל בן הרב **עזריאל** ויל' נלב.ט.ט"ז בסלו חשפ"ג - בעל היתוי יעקב | לע"ז תחתיו האשה תחתנה והצדקת מרת **פרידא גילה רייך** ט"ז בת הרב **יצחק אייזיק** וצ"ל

ראש השנה

מדוע רק ביום טוב של ראש השנה עושים שני ימים בארץ ישראל?

קימ"ל שולחן ערוך אורח חיים הלכות ראש השנה סימן תר"א סעיף ב' בארץ ישראל עושים ראש השנה שני ימים, אף שבכל הימים טובים בארץ ישראל אין עושים רק יום אחד.

ובייטב פנים אבני זכרון אות י' הביא רמז לזה מהתורה: תקעו ב'חודש שופר, היינו ב' חודש רמז לתקיעת שופר גם ביום שני.

יש להקשות: מדוע רק ביום טוב של ראש השנה עושים שני ימים בארץ ישראל, ובשאר ימים טובים רק בחוץ לארץ עושים שני ימים טובים, כך מקשה הראש"ש ביצה פרק א' ס"ק ד', וכן הרמב"ם הלכות קידוש החודש פרק ה' הלכה ח', וכן ביערות דבש להגאון רבי יהונתן איבשיץ זצ"ל דרוש י"א, וכן בקהלת יעקב על ראש השנה להגאון רבי שלמה קלוגר ע"מ קפ"ד, רכ"ז, רצ"ז, שע"א, תר"א, וכן במשנה ברורה סימן תר"א ס"ק ב', וכן בשפע חיים על ראש השנה למרן האדמו"ר מצאנז זצ"ל

איכא כמה תרוצים

א. לפי שאפילו בזמן המקדש אירע כמה פעמים שהיו צריכין לעשות שני ימים וכמו שמבואר בבית יוסף ולכן גם היום החיוב בא"י לעשות שני ימים ונחשבין כיומא אריכתא, כך כתב במשנה ברורה סימן תר"א ס"ק ב'.

ומקור התרוץ בראשונים: דכן כתב הרמב"ם הלכות קידוש החודש פרק ה' הלכה ז' ח', וכן הראש"ש פרק א' דביצה, עיין מה שכתב בפירוש המשניות יום טוב של ראש השנה בזמן שהיו קובעין על הראייה, היו רוב בני ארץ ישראל עושין אותו שני ימים טובים מספק, לפי שלא היו יודעין יום שקבעו בו בית דין את החדש שאין השלוחין יוצאין ביום טוב, ולא עוד אלא אפילו בירושלם עצמה שהוא מקום בית דין פעמים רבות היו עושין יום טוב של ראש השנה שני ימים טובים, שאם לא באו עדים כל יום שלשים נוהגין היו באותו היום שמצפין לעדים קדש ולמחר קדש, והואיל והיו עושין אותו שני ימים ואפילו בזמן הראייה התקינו שיהיו עושין אפילו בני ארץ ישראל אותו תמיד שני ימים בזמן הזה שקובעין על החשבון, ועיין בבית יוסף שהביא אריכות בראשונים מה שכתבו בזה.

ב. לכן נתקנו שני ימים ראש השנה, דאם ישראל יכולים לעמוד בדיון נידונים ביום א' ואם אין יכולים לעמוד בדיון נידונים ביום שני דהויא דין רפיא כך תירץ בזהר הקדוש פרשת פנחס, וכן בקהלת יעקב על ראש השנה להגאון רבי שלמה קלוגר ע"מ קפ"ד, רכ"ז, רצ"ז, שע"א, תר"א

ג. להורות דיום לאחר ראש השנה צריך האדם להתנהג כמו בראש השנה גופא, ולא שיום לאחר מכן יעשה כיום חול ויתנהג כמו שהיה מקודם, ועל ידי שגם ביום השני יתנהג כפי הראוי ליום ראש השנה יהא בזה הוכחה שעשה תשובה אמיתית ושמהיום והלאה במשך כל ימי חייו יתנהג על צד היותו טוב, והתשובה תהיה קיימת לעד ולא ישוב לכסלה עוד, כך תירץ בשפע חיים על ראש השנה ע"מ קפ"ד.

ד. כדי לזכות ביום הדין רק בתנאי שיש אחדות לכן תיקנו ב' ימים בראש השנה שיהא שוים בכל העולם להראות שביום הדין כולם שוים כאחד ויש אחדות, כך שמעתי בשם ידידי הגאון המשפיע רבי אלימלך בידרמן שליט"א.

מדוע סידר הקב"ה ראש השנה לפני יום הכיפור

הרי מיסתבר שיום כיפור יהא קודם שיבא נקי למשפט?

הקשה הגאון רבי ישראל מסלנט זצ"ל מדוע סידר הקב"ה את ראש השנה לפני יום כיפור, הן הדעת נותנת, שבתחילה יחול יום כיפור שבו ישובו עם ישראל בתשובה, ויזכו לסליחה ומחילה, ולאחר מכן יחול ראש השנה ונזכה מיד לשנה טובה, מדוע חל קודם ראש השנה, ועדיין עוונותינו עלינו, ולבא למשפט עם תיק פלילי זה מסוכן.

ומתיר: אם היה חל יום כיפור בתחילה לא היינו מתעוררים אליו כראוי, כי לב האדם אינו יכול להשתנות בבת אחת, בפתע פתאום, על כן כאשר חל ראש השנה בתחילה ויודע האדם שבו תלויים חייו, וחי משפחתו פרנסתו ובריאותו וכו' ומתעורר לבקש מאת ה' שיתן לו הכל, מיד נפתח לבו בהכרת ה' יתברך, כך שבבוא יום כיפור ישוב בתשובה שלימה מעומק הלב, זה שאמרנו חז"ל על הפסוק "אורי וישעי" אורי זה ראש השנה, וישעי זה יום כיפור, היינו שהקב"ה מאיר את עיני האדם בראש השנה לשוב בתשובה כדי לבקש על חייו הקרובים ללבו, יתעורר לבו לשוב לתשובה שלימה.

מדוע אומרים בראש השנה זכר ליציאת מצרים הרי ראש השנה אינו זכר ליציאת מצרים?

בראש השנה בתפלה ובקידוש אנו אומרים ותתן לנו ה' אלוקינו באהבה את יום הזכרון הזה יום תרועה מקרא קודש "זכר ליציאת מצרים"

יש להקשות: בראש השנה מאי זכר ליציאת מצרים איכא, והלא לא מצינו שנכתב בהן יציאת מצרים כלל, כך מקשה בשבולי הלקט סדר ראש השנה סימן רפ"ו בשם אחיו ר' בנימין זצ"ל.

איכא כמה תרוצים

א. בראש השנה נמי ראוי לומר זכר ליציאת מצרים, לפי מה ששינו בגמ' ראש השנה י"א בראש השנה בטלה עבודה מאבותינו במצרים ור' יהושע נמי בהא לא פליג והתם יליף ליה מקראי, הא למדת שבראש השנה נמי שייך לומר זכר ליציאת מצרים, כך תירץ בשבולי הלקט סדר ראש השנה סימן רפ"ו בשם אחיו ר' בנימין זצ"ל.

ב. ע"פ מה שכתב בערבי נחל דרוש ב' לפסח דע"י תפילה אפשר לשנות גזירה אף שכבר נגזרה הגזירה, דהרי הקב"ה גזר שבני ישראל יהיו עבדים במצרים ארבע מאות שנה ולבסוף היו, רק מאתים ועשר, אלא שכן הוא הרצון מתחלה בעת הגזר דין שעל ידי הצעקה ישתנה דינו, לפי הנ"ל אתי שפיר שמזכירים זכר ליציאת מצרים הכוונה לומר שע"י תפלה נוכל לבטל אף גזירות שכבר נגזרו, כמו ביציאת מצרים שביטלו גזירות ע"י תפלה אף לאחר שנגזרו, כך כתב בספר ברכת יצחק פרשת כי תבא דרוש ב'.

ג. ע"פ מה שכתב הרס"ג בעניני תקיעת שופר בראש השנה בענין השלישי להזכירנו מעמד הר סיני שנאמר בו וקול שופר חזק מאוד ונקבל על עצמינו מה שקבלו אבותינו על עצמם נעשה ונשמע, א"כ לפי זה מובן מה שאומרים "זכר ליציאת מצרים" הוא שנקבל על עצמינו נעשה ונשמע שזה התכלית של יציאת מצרים לקבל עול תורה ומצוות, כך תירץ ידידינו הרה"ג יוסף קרביץ שליט"א מודיעין עילית.

מדוע נקרא ראש השנה יום תרועה ולא יום תקיעה?

הנה במצות שופר כתוב בתורה פרשת פנחס כ"ט א' יום תרועה יהיה לכם

יש להקשות: מדוע נקרא ראש השנה יום תרועה ולא יום תקיעה, כך מקשה במשנה שכיר מועדים ראש השנה יום תרועה

איכא כמה תרוצים

א. נראה דלשון תרועה יש לו שני הבנות, אחד לשון רעות, מלשון אחים ורעים, והשני, מלשון "תרועם בשבט ברזל" תהלים ב' ט' שהוא משמעות שבירה, והיום של ראש השנה מסוגל לפעול שתי פעולות לישראל ולשונאי ישראל ולכל המעיקים לשכינה ולהקדושה, לישראל לקשר ולאגד ולאחד ולהדביק אותם יותר ויותר אל ה', ולאומות העולם לשבר ולהחליש כחם ולבטל אותם, על כן בחרה התורה בלשון "יום תרועה", להורות על שני פעולות הנ"ל, לישראל הוא מלשון רעות, "ותרועת מלך בו" במדבר כ"ג כ"א שנעשו אחים ורעים למקום, ולשונאי ישראל הוא מלשון תרועם בשבט ברזל, כך תירץ במשנה שכיר מועדים ראש השנה יום תרועה.

ב. שהשופר הוא לעורר הלבבות לתשובה, וכמו שכתוב יום תרועה יהיה לכם ולא נאמר תקיעה רק תרועה הוא לשבר הלב, כך תירץ במראה יחזקאל מועדים ראש השנה.

ג. ע"פ מה שכתב בתפארת שלמה פרשת כי תצא דעיקר ההכנה על יום הנורא הזה להיות אחוה וריעות בין בני ישראל כמ"ש בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ד' לשון אחוה וריעות, ולכן זה נקרא יום תרועה לרמז דהעיקר האחוה ורעות בזה היום, מעדני אשר.

מדוע עושים את ראש השנה בשנה אחרת

ולא באותו שנה שחטא האדם?

יש להקשות: למה יהיה יום הדין בראש השנה שהוא שנה אחרת, והיה ראוי שיום הדין היה צריך להיות בסוף שני שלישי חודש אלול ובסוף אלול יהיו עשרת ימי תשובה ויום הכיפור, והיה צודק שעונות שעשו בשנה זו יתכפרו בשנתו ולא בשנה אחרת, כך מקשה החיד"א בספרו מדברת קדמות אות ר' ס"ק י"ד בשם הרה"ק רבי משה קרדוביטז' זצ"ל

ומתיר: ע"פ מה דאיתא במדרש ילקוט שמעוני תורה פרשת פינחס המתחיל ברמז תשע"א אמר רבי לוי בכל חדש וחדש שבקיין בקש הקדוש ברוך הוא ליתן לישראל מועד, בניסן נתן להם פסח, באייר נתן להם פסח קטן, בסיון נתן להם עצרת, בתמוז היה בדעתו ליתן להם מועד גדול ועשו העגל ובטל, תמוז ואב ואלול, ובא תשרי ופרע להם ראש השנה ויום הכפורים והחג, ע"כ, לפי הנ"ל אתי שפיר שבאמת היה צריך להיות בתוך השנה אלא בשביל עוונות זה נדחה.

האם בראש השנה אסור להוסיף מחול על הקודש?

יש לחקור האם יש תוספת יו"ט בראש השנה או דילמא כיון שהוא יומא דדינא ליכא דין תוספת.

הנה המהרי"ל סימן ל"ג כתב יש שאין אוכלים ערב ראש השנה סעודת ראש השנה מבעוד יום כדי שלא יוסיפו מחול על הקודש בהאי יו"ט, משום דיומא דדינא הוא, ועל זה תמהתי דהא כבר קדשהו בתפלה, ושמא על הכוס עיקר דהוא דאורייתא.

יש להקשות: דהא ביום הכפורים איכא גמ' מפורשת יומא פ"א ע"א סוכה כ"ח ע"א דחייב להוסיף מחול על הקודש, חזינו דאף דהוא יום דין יש חיוב להוסיף מחול על הקודש, כך הקשה בשו"ת שנות חיים להגאון רבי שלמה קלוגר סימן ס"א.

איכא כמה תרוצים

א. ע"פ מה שכתב הבני יששכר בספרו מגיד תעלומה ברכות י"ב ע"ב על הא דאמרין התם בגמ' אימתי ויגבה ה' צבאות במשפט אלו עשרה ימים שבין ראש השנה ועד יום הכיפור, וז"ל בכאן דקדקו לומר ועד יום הכפורים, להורות שיום הכפורים גופיה הוא יום הרחמים, ולא נקרא יום הדין והמשפט, **ולא יפה עושים האומרים בנוסח מי שבך לכבוד יום הדין שאינו נקרא יום דין ע"כ**, לפי הנ"ל א"ש דיום הכפורים אינו יומא דדינא ומשום כך יש מצוה להוסיף מחול על הקודש, מעדני אשר.

ב. ע"פ מה שכתב בגליוני הש"ס יומא פ"א ע"א דאין כוונת המהרי"ל לומר דאין תוספות כלל, דזה לא מיתבאר דמשום יומא דדינא ליכא כלל תוספות רק כוונתו דבעינן למעט כמה דאפשר, לפי הנ"ל א"ש דהגמ' מיירי בתוספות מועט, מעדני אשר.

אבל בשנות חיים סימן ס"א כתב דליכא לתרץ דיום הכפורים לא הויא יומא דדינא כמו ראש השנה, ומשום כך שייך ביה תוספות, אבל ראש שנה שהוא יומא דדינא חזק לא שייך תוספות, מ"מ קשה מה פריך בגמ' ר"ה ט' ע"א על שיטת רבי עקיבא דיליף דין תוספות בכל יו"ט מבחירי ובקציר תשובות, דכתיב בשביעית, מה ילמד מהפסוק דכתיב לגבי יוהכ"פ, ומאי קושיא הא כיון דיוהכ"פ יומא דדינא קצת לכך אצטרך קרא מיוחד דהו"א דליכא חוספות, אלא ש"מ דליכא לחלק, א"כ יש ראייה דאיכא דין תוספות אף בראש השנה דהוא יומא דדינא.

וכן בשו"ת שואל ומשיב מ"ד ח"ג סימן קכ"ה כתב להוכיח בהרבה ראיות שאף בראש השנה איכא דין תוספות יו"ט, וכן כתב להדיא המגן אברהם בסימן תקפ"א בשם הלבוש.

יש טעם אחר מדוע אסור להוסיף על ראש השנה: משום שאינו יכול להפסיד מהמתנה של חודש אלול שיותר גבוה מראש השנה כיון שעדיין אינו ימין הדין כמבואר בחתם סופר.

האם בלילה הראשון של ראש השנה אין דנין בשמים?

איתא בגמ' ראש השנה ח' ע"ב ת"ר כי חק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב מלמד שאין ב"ד של מעלה נכנסים לדין, אלא א"כ קידשו ב"ד של מטה את החודש, א"כ בלילה שאין מקדשין את החודש כמבואר בר"ה ל' ע"ב אין דנים בשמים בלילה.

יש להקשות: מהא דאיתא בגמ' ברכות י"ח ע"ב מעשה בחסיד אחד שנתן דינר לעני בערב ר"ה בשנת בצורת והקנטו אותו, והלך ולן בבית הקברות ושמע שאחד הרוחות אמר לחברתה שמעתי שאומרים שכל הזורע ברביעה ראשונה ברד מלקה אותו וכו', איך יכול להיות שהיה גזר דין על זה בראש השנה בלילה הא אין דנים בשמים בלילה, כך הקשה בגליוני הש"ס להגר"י ענגיל שם בברכות.

איכא כמה תרוצים

א. הא דחסיד הלך ללון בבית הקברות, לא היה בליל הראשון של ראש השנה, אלא במוצאי ר"ה ושמע את הרוחות מספרים מה ששמעו מה שגזרו ביום ראש השנה, כך תירץ בגליוני הש"ס.

ב. שהרוחות שמעו בליל ראש השנה מה שהולכים לגזור למחר, כך מביא בספר דברי תורה להגה"ק ממונקטש, אבל כותב דדבר תמוה לומר כן.

ג. ע"פ מה שכתבו התוס' ראש השנה ט"ז ע"א להקשות דאיך שמעו בראש השנה שכל הזורע ברביעה ראשונה ברד מלקה, הא איתא במשנה שם דבפסח נדונים על התבואה, ותרצו דבראש השנה מזכירים מה שנגזר בפסח, לפי זה א"ש דהא דאין דנים בלילה, ה"מ דין חדש, אבל להזכיר מה שכבר נגזר זה מזכירים בשמים אף בלילה, לכך היו יכולים הרוחות לשמוע שאומרים ראש השנה בלילה שבפסח נגזר שכל הזורע ברביעה ראשונה לוקה, כך תירץ בויצבור יוסף סימן ל', וכן בעינים למשפט בברכות י"ח.

ד. ע"פ מה שכתב הרמב"ם בפירוש המשניות ריש פרק ראו ב"ד וז"ל אתה צריך לדעת כי הירח כשנראה בזמנו והוא יום כ"ט ערבית ונשאר מן היום כדי שיאמרו מקודש מקודש שיראו הכוכבים כי זה מותר אע"פ שהעריב השמש, כי הלילה אצלנו אינו אלא משעת צאת הכוכבים, לפי זה א"ש שאפשר שדנים בליל ראש השנה קודם הצאת הכוכבים ושמעו הרוחות מה שפסקו אז כך מביא בשו"ת ויצבור יוסף סימן ל' בשם הגאון רבי חיים צוקער ז"ל.

הנה בשו"ת שואל ומשיב מ"ד ח"ג סימן קכ"ה כתב דבע"כ צריך לומר דקצת דין יש גם בלילה דהא המהרי"ל א"כ רצה לומר שאין דין תוספת יו"ט בערב ראש השנה משום דהויא יומא דדינא ואין להוסיף על זה, ואם נאמר שבלילה לא הויא כלל יום דין, א"כ מדוע אין להוסיף, אלא ש"מ דע"פ יושב הקב"ה על כסא דין בלילה, זה לא מתרץ קושיא הנ"ל אלא מראה מקום הוא.

מי שטעה ולא אמר המלך הקדוש בליל ראש השנה

האם אין צריך לחזור?

בחיי אדם כלל כ"ד ס"ק י' מביא חידוש דין, שאם טעה בליל ראש השנה ולא אמר המלך הקדוש, אינו צריך לחזור, כדן טעה ולא אמר יעלה ויבא בליל ראש חודש שאין צריך לחזור מחמת שאין מקדשין את החודש בלילה, א"כ גם בליל ראש השנה הדין כך שאין צריך לחזור.

ובשו"ת אגרות משה אור"ח ח"א סימן ק"ע, וכן בשו"ת בנין שלמה ח"א סימן י"ז ביאר דבריו משום דאיתא בגמ' ראש השנה ח' ע"ב שאין ב"ד של מעלה נכנסים לדין אלא א"כ קידשו ב"ד של מטה את החודש, א"כ בלילה שאין מקדשין את החודש כמבואר בר"ה ל' ע"ב אין דנים בשמים בלילה, א"כ כל הטעם שאמרין המלך הקדוש איתא ברש"י ברכות י"ב ע"ב לפי שבימים אלו הוא מראה מלכותו לשפוט את העולם, א"כ זה לא שייך אלא ביום ראש השנה, אבל בליל ראשון של ראש השנה שעדיין לא נכנסו לדין דהא עדיין לא קידשו את החודש אין צורך בעצם לומר המלך הקדוש, רק לכתחילה אומרים כמו שמזכירין בראש חודש ערבית את של ראש חודש כדי שלא לשנות הלילה מהיום וחשו לזה רק לכתחילה ולא להחזירו בשכח ולא הזכיר וכן הוא בראש השנה ערבית לענין המלך הקדוש, וכותב אבל בערבית דליל ב' היה מיסתבר שחוזר דלא גרע מכל עשרת ימי תשובה, אך אפשר שאם נצרכו לחזור יהיה זה זלזול דיו"ט שני, שיהיה מוכח דאינו יו"ט, אבל יותר נוטה שמצד דבר דלא שכיח ליכא זלזול ולכן יש להחזירו ביו"ט שני בלילה אם שכת, ואע"פ שהיה אדם סתם דמשמע דאף בליל שני א"צ להחזיר, מ"מ מיסתבר דצריך.

אבל בשער הציון אור"ח סימן תקפ"ב ס"ק ד', וכן בשו"ת מים חיים סימן כ"ב, וכן בשדה חמד ח"ט מערכת ראש השנה סימן ב' ס"ק כ"ט **תמה עליו:** דכיון דמתפללים תפילת יו"ט, א"כ מגלה דעת שעכשיו יו"ט א"כ אם לא הזכיר המלך הקדוש צריך לחזור, משא"כ בראש חודש דמתפלל תפילת חול, ומסיק להלכה דאם טעה ולא הזכיר המלך הקדוש חוזר אף בליל הראשון של ראש השנה, וכן פסק הגרש"ז אוירבאך, מובא בספר שמירת שבת כהלכתה ח"ב פרק נ"ז הערה כ"ג, ועיין בשו"ת האלק לך שלמה אור"ח סימן נ"ה.

מדוע צריך כל שנה עוד הפעם להילחם עם היצר הרע?

איתא במשנה אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרין ומי מטהר אתכם אביכם שבשמים שנאמר זורקתי עליכם מים טהורים וטהרתם, ואומר מקוה ישראל ה'.

מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל.

יש להקשות: מדוע מדמים את טהרת הקב"ה את ישראל מעוונות למקוה, מה זה מוסיף ולא מספיק מה שכתוב שהקב"ה מטהר את ישראל איזה דיני מקוה צריך להיות ליהודי לפני כפרת עוונות ביום כיפור, כך מקשה התוספת יו"ט שם, וכן בערוך לנר ראש השנה ט', וכן בהקדמה לשו"ת לבושי מרדכי, ונאמרו בזה הרבה תירוצים.

ומתוך מן הדברי יציב מה מקוה אף שטבל אתמול מטומאה חמורה, יכול לטבול גם מחר וגם מחרתיים, ה"ה יהודי שרוצה לעשות תשובה, אף שאתמול כבר חזר בתשובה וחזר עוד הפעם לסורו אפילו הכי מהני תשובה, וחולק על המשנה שכתוב האומר אחטא ואשוב אין מספיקין בידו לעשות תשובה דכל הזמן מהני תשובה, כך כתב בשפע חיים זצוק"ל על יום כיפור.

ובתפארת שלמה פרשת כי תצא כתב על הפסוק כי תצא למלחמה על אויבך ונתנו ה' אלהיך בידך ושבית שבי, נראה לרמז בזה בענין מלחמת היצר מה שאנו רואים כי יש אנשי מעשה העושים מלחמה ביצרם ומנצחין אותו ואח"כ באיזו ימים הולך ומתגבר עליהם וצריכין לערוך עוד נגדו מלחמה מחדש ובאמת הוא תמל' גדולה בעיניהם מה זה ועל מה זה הלא כבר עירכנו מלחמה וכבשנו אותו והי' עולה בדעתם כי יד להם בזה ועתה הנה הוא היצר מתגבר כנגדם ומה יהי' בסופם על זה באה התורה לרמז, כי תצא למלחמה היינו שעיקר יציאתך לזה העולם הוא רק למען היות לך מלחמה כל ימי חיך ולכן נוצרת.

מאמר זה מתוך דרשה התעוררות לפני מאות אנשים בבית המדרש הגדול אהבת תורה בבית שמש לפני אמירת סליחות

איך מותר לאכול הסימנים בליל ראש השנה הרי יש איסור דאורייתא של לא תנחשו?

איתא בגמ' הוריות י"ב ע"א וכן בכריתות ה' ע"ב, וכן נפסק בש"ע אור"ח סימן תקפ"ג **אמר אב"י השתא דאמרת סימנא מילתא, יהא רגיל למיכל בריש שתא קרא ורוביא כרתי וסילקא ותמרי.**

הנה הרמב"ם לא הביא את ההלכה הזאת שאדם יהא רגיל לאכול בראש השנה כל הני מאכלים שמראים לסימן טוב.

ובשו"ת מהרש"ם ח"ט סימן ל"ד, וכן מובא בספר סגולות ישראל להג"ר זוסמאן סופר ז"ל מערכת ר' אות ג' ששאל את המהרש"ם קושיא הנ"ל **כתב דלכן לא הביא הרמב"ם את ההלכה הזאת, משום דהרמב"ם לשיטתו, דסבירא ליה דכל הסימנים שאינו מהיקש הטבעי אין לעשות אותם לכתחילה סימן על העתיד, משום דהויא בכלל האיסור של לא תנחשו, וכמו שכתב בפרק י"א מהלכות עכו"ם הלכה ד' אין מנחשין כעכו"ם שנאמר לא תנחשו כיצד הוא הנחש כגון אלו שאומרים הואיל ונפלה פיתי מפיו יארע תקלה וכן כל היוצא בדברים אלו הכל אסור.**

יש להקשות: איך מותר לאכול הסימנים משום סימן לשנה טובה, מדוע לא הויא בכלל איסור של לא תנחשו, הרי בגמ' סנהדרין ס"ה מבואר איזה נחש שאסור מן התורה זה האומר פתו נפלה מפיו, צריך לדאוג מהיזק, א"כ ה"ה שאסור לומר בגלל שאכלתי דבר שמראה לסימן טוב אז יהא סימן טוב, ומדוע כאן מותר, כך הקשה המאירי הוריות י"ב ע"א, וכן במהרש"א שם, וכן בקרן אורה שם.

איכא כמה תרוצים

א. שאני הכא דאינו עושה את זה בשביל נחש שבגלל שעושה הסימנים יהיה כן, אלא עושהו לסימן טוב שרוצה שיהא כן ומתפלל שיהיה כן, ולא שתולה שכן יהיה בגלל שאוכל הדברים האלו, כך תירץ במאירי שם בהוריות.

ב. הא דאסור לעשות נחש דווקא בדבר רע, כגון הואיל ונפלה פיתי יבא היזק, אבל בנחש לדבר טוב מותר לעשות, ובטעם החילוק הוא משום דבטובה כיון דנפסק על האדם הוא בא בהחלט וכמו דאיתא בגמ' ברכות ז' ע"א לא יצא מדה טובה מפי הקב"ה וחזר בו, א"כ מותר לעשות סימן טוב שיבוא הטוב מהקב"ה, משא"כ ברעה כיון שאינו בא בהחלט, א"כ אם נותן סימן רע דבר רע מראה שזה יבא בהחלט, וזה אינו נכון דברחמי שמיא אפשר שישתנה לכן אסור לעשות נחש, א"כ אכילת הסימנים שמראה רק לדבר טוב מותר לעשותם לנחש, כך תירץ במהרש"א שם בהוריות.

האם הסימנים שאוכלים בראש השנה צריך לאכלם גם בליל שני?

יש לחקור האם הסימנים שאוכלים בליל ראש השנה צריך לאכלם גם בליל שני או דילמא רק בליל הראשון

הנה בשערי תשובה סימן תקפ"ג מביא בשם האליה רבה דגם בליל שני דראש השנה יאכל את הסימנים.

וכן כתב במטה אפרים סימן תקפ"ג ס"ק ב' דכל מה שאוכלים בליל הראשון של ראש השנה אוכלים גם בליל השני.

אבל באשל אברהם אור"ח סימן תקפ"ג, להרה"ק מבטושאש כתב אולי גם לשיטת הט"ז שכתב לומר גם בליל ב' דראש השנה לשנה טובה תכתב, מכל מקום לא שייך לאכול אז פירות כבליל א' וכמו שהמנהג שלא להדר בליל ב' על פירות, רק מה שמצד שהחיינו, ואין מהדרים מצד רמז שם הפירות ואין אומרים הבקשה, כי מ"מ עיקר התחילות השנה הוא ביום א', ומ"מ טוב להרהר הבקשה של שנה מתוקה באכילת הדבש גם בליל ב', וגם בכל זמן שנוהגים להטביל הפרוסה בהמוציא דבש לעורר אז רחמים תמיד.

וכן בבני יששכר תשרי ב' י"א כתב אציגה לפניך דקדוק חדש, מה שאמר אב"י בריש שתא ולא אמר בראש השנה, נראה לי להורות לנו דוקא בכניסת השנה בראשיתה בלילה הראשונה, הגם דעבדינן תרי יומי אין צריך לסימן בלילה שניה, הגם דבעל טהרות הקודש כתב לערוך בשלחן הסימנים גם בלילה שניה, לא קחזינו לרבנן קשישיא דעבדו הכי, ולא אישתמיט חד מהפוסקים קמאי לומר לנו זאת רק בלילה הראשונה.

וכן כתב באלף למטה סימן תקפ"ג דבמדינתנו לא נהגו לאכול הסימנים רק בליל הראשון.

ובספר בן יהוידע הוריות י"ב **חידש חידוש גדול** דמלשון הגמ' יהא רגיל אינש למיכל בריש שתא וכו' ונקטה הגמ' לשון רגיל, לרמז שיעשה זה הסימן שני ימים של ראש השנה, בלילות, ובימים, דנמצא עושה זאת ארבע פעמים וידוע לשון רגיל לא שייך פחות מג' פעמים.

איך מבקשים שירבו זכויותינו

הרי זה מציאות ומה עוזר על זה תפלה?

נפסק בהלכה אור"ח סימן תקפ"ג **יש אוכלים רימונים ואומרים נרבה זכויות כרימון.**

יש להקשות: מה שייך תפילה על ריבוי זכויות הרי זה דבר מציאותי אם יש זכויות או לא משל למה הדבר דומר אדם מגיע לבנק ומבקש לבנקאי תרבה ותוסיף לי זכויות בבנק וכי שייך לבקש על כזה דבר, א"כ מה שייך לבקש, כך מקשה בשו"ת דברי יציב אור"ח סימן רנ"ג, וכן המהרי"ד מבעלזא על ראש השנה.

יש כמה דרכים להבין את כוונת התפילה

א. ע"פ מה דאמרינן בגמ' יומא פ"ו ע"מ ב' דבתשובה מאהבה זדונות נעשו לו זכויות, ומבקשים שנזכה לתשובה מאהבה, כדי שהזכויות ירבו על ידי שהעבירות ייפכו לזכויות, כך תירץ בשו"ת דברי יציב אור"ח סימן רנ"ג, וכן המהרי"ד מבעלזא על ראש השנה.

ב. ע"פ מה דאמרינן בגמ' חגיגה ט"ו ע"מ א' זכה צדיק נטל חלקו וחלק חבירו בגן עדן, וזהו שמבקשין שהזכויות מהאומות יהיה לנו, כך תירץ בלקוטי יהודה על ראש השנה בשם כ"ק מרן האדמו"ר מגור זצ"ל.

ג. ע"פ מה שכתב בספר חובות הלבבות שער הכניעה פרק ז', וכן בארוחות צדיקים שער הענוה, והחפץ חיים בספרו שמירת הלשון שער הזכירה פרק ז' הרבה בני אדם יבואו ליום

החשבון, וכשמראים להם מעשיהם, ימצאו בספר זכויותם זכויות, חלש על אש אותם, ויאמרו לא עשינו אותם ויאמר להם עשה אותם אשר דבר בכם וספר בגנותכם, וכן כשיחסר מספר זכויות המספרים בגנותם, יבקשו אותם בעת ההיא, ויאמר להם אבדו מכם בעת שדברתם בפלוני ופלוגי, וכן יש מהם גם כן שימצאו בספר חובותם חובות שלא עשו, וכשאומרים לא עשינום, יאמר להם נוספו עליכם בעבור פלוני ופלוגי שדברתם בם, **רואים דבר נורא אדם יכול לעשות מצוות כל השנה, ואם חלילה מדבר לשון הרע נמחק הכל ולא נשאר כלום ממה שהשקיע.**

אבל אם עושה תשובה: כתב בחתם סופר בדרשות חלק א' דרשה ל' באדר דף ק"ע ע"מ ג' אזי מחזיקים לו מצוותיו ומתמלא הרמון כבתחילה.

וכן כתב בספר מערכי לב חלק א' דף קנ"ד ע"מ ב' דווקא כאשר אותו מספר לשון הרע עומד במרדו, אבל אם המספר נתחרט והלך והשתדל לפייס את חבירו והוא נתפייס.

ובבן איש חי דרוש ג' לשבת תשובה דף מ"ב **כתב דבר נפלא:** כיון שבימים נוראים כל אחד מבקש מחילה מחבירו וגם ישראל מעצמן מוחלין זה לזה נמצא שאם לקחו זה מזה הזכויות בימות השנה, הנה עתה מחזירים אותם לבעליהם, ולכן בימים אלו אנחנו אומרים **"כתבנו בספר זכויות"** הם הזכויות שלנו אשר בחטאינו העברנו לאחרים, ועתה אנחנו שבים ומקבלים מחילה זה מזה תכתוב אותם לנו. **לפי זה נפלא ביותר מה שמבקשים שירבו זכויותנו דהיינו שיזכה לעשות תשובה ובזה יחזור לו כל המצוות שלו,** מעדני אשר.

איך אמרינן שירבו זכויותינו כרימון

הרי אפילו פושעי ישראל מלאים מצוות כרימון?

איתא ברמ"א אור"ח סימן תקפ"ג ס"ק א' **יש אוכלים רימונים ואומרים נרבה זכויות כרימון.**

יש להקשות: מהא דאמרינן בגמ' ברכות נ"ז ע"א, סנהדרין ל"ז על הפסוק שיר השיירים ד' ג' כפלח הרימון רקתן, מאי רקתן אפילו ריקנין שבישראל מלאים מצוות כרימון, א"כ מאי רבותיה הכא, כך הקשה הפרי חדש אור"ח סימן תקפ"ג, וכן במטה יהודה אור"ח סימן תקפ"ג, וכן באהבת איתן על העיון יעקב בהשמיטות למגילה ה' ע"א.

איכא כמה תרוצים

א. הא דאמרינן התם דאפילו ריקנין מלאים מצוות כרימון, בכל חייו קאמר, אבל הכא מתפלל בכל שנה ושנה שירבו זכויותיו כרימון א"כ פשו להו טפי, כך תירץ הפרי חדש אור"ח סימן תקפ"ג.

ב. אע"ג שכן היא, מ"מ כל אדם לעצמו אינו מחזיק עצמו בכך לכך מברך, כך תירץ במטה יהודה.

ג. התם אע"ג שיש לו הרבה מצוות מ"מ אפשר דעבירות יש לו יותר, אבל כאן דנקטי לשון ריבוי ר"ל שיהיו הזכויות מרובין מהעונות, ועל ידי כן נקרא צדיק גמור, כך תירץ במטה יהודה.

ד. ע"פ מה שכתב החתם סופר מגילה ו' ע"א לתרץ קושיית הטורי אבן על הא דאמרינן בגמ' דטבריה נקרא רקת לומר דאפילו הרקנין שבה מלאים מצוות כרימון, והקשה הטורי אבן הא בגמ' אמרינן דכל ישראל ריקנין שבה מלאין מצוות, א"כ מה החידוש של טבריה, ותירץ החתם סופר באחד מן התרוצים, דהא דאמרינן שכל ישראל הרקנין מלאים מצוות כרימון, ה"מ נגד אומות העולם, אבל לגבי ישראל רקנים הם במצוות, משא"כ טבריה אותם שנחשבים גבי כל ישראל מלאים כרימון הויא רקנין נגד גדולי טבריה, לפי הנ"ל אפשר לתרץ קושיא הנ"ל דאנו מבקשים שנהיה מלאים מצוות נגד ישראל, מעדני אשר.

מדוע עיקר מצות היום להעלות זכרוננו בקולות בעלמא בלא דיבור הרי כשיש לאדם משפט העיקר הטענות שמשמע בדיבור?

כתוב בתורה בפרשת נחום כ"ט א' ובחודש השביעי באחד לחודש מקרא קודש יהיה לכם וכו' יום תרועה יהיה לכם.

יש להקשות: מדוע ביום הדין עיקר מצות היום להעלות זכרוננו זה בלא דיבור רק בקולות בעלמא, הרי היה מוטב שיעקר מצות היום היא בדיבור זה יום הדין שיטעון טענותיו, כך מקשה בקדושת לוי, וכן בשפת אמת על ראש השנה, וכן בדברי חיים.

איכא כמה תרועים

א. על דרך משל, עבדי המלך האהובים למלך, כאשר באים לפני המלך לבקש חפצם, אז מגודל גדולת והתנשאות המלך, נופל עליהם פחד לדבר לפני המלך, כי יראים אולי לא יוכלו לדבר כראוי, ויהיה פתחון פה להמקטרג להסתיין עליהם, רק מבקשים רצונם וחפצם ברמז בעלמא, והמלך ממלא שאלתם, כמו כן בראש השנה, אשר אנחנו עמו בית ישראל מתעלים לפני הבורא ברוך הוא, אזי אימה ויראה גדולה נופל עלינו, אשר אנחנו יראים לדבר לפניו, כי אולי נהיה נכשלים חס ושלום באיזה דבר ויהיה פתחון פה להמקטרג להסתיין, לכן צועקים אנחנו בקול בלא דיבור, היינו בקול שופר שהוא קול פשוט, צעקה רבה מעומק הלב, והבורא ברוך הוא בוחן לבות ויודע נסתרות ממלא משאלותינו לטובה, וזהו מה שכתוב בתהלים מ"ז ב' "כל העמים תקעו כף הריעו לאלהים בקול רנה" היינו בראש השנה שבאים ומתעלים כולם לפני הבורא ברוך הוא מריעים בקול לבד בלי דיבור, כי יראים שלא יהיה פתחון פה להמקטרג, והקב"ה ברוב רחמיו ממלא בקשת עמו בית ישראל לטובה, כך כתב בקדושת לוי ראש השנה

ב. ע"פ מה דאיתא בגמ' ראש השנה כ"ט ע"מ ב' דתקיעת שופר חכמה ואינה מלאכה, דעיקר ההכמה הוא הביטול אל השרש, כח מה, ולכן קול שופר אינו בחיתוך דיבור רק הזכרת הקול, כענין שאמרו אדם ובהמה ערומין בדעת כאדם, ומשימין עצמם כבהמה, ומבטל הדעת שלו, ומשים עצמו כבהמה, וצועק רק בקול, כך כתב בשפת אמת ראש השנה תרס"א

מדוע תוקעים בשופר בראש השנה

הרי השופר הוא מכלי הדיינים שבהם מכניסים אדם לחרם?

יש להקשות: מדוע תוקעים בשופר בראש השנה, הרי השופר הוא מכלי הדיינים שבהם מכניסים אדם לחרם כמבואר בגמ' מועד קטן ט"ז ע"מ א' אמר עולא בארבע מאה שיפורי שמתיה ברק למרוז, וכן אמרין בגמ' סנהדרין ד' ע"ב דשופר הם מכלי הדיינים, והרי בראש השנה אנו עושים סימנים כדי לעורר רחמים ולא להיפך לעורר דינים, כך מקשה חזקוני דבש חלק א' ויש דרוש א', וכן בשפת חיים חלק א' ע"מ ק"ט.

איכא כמה תרועים

א. ענין שופר הוא השמעת זמן תחילת דין כי אין רשות למארי תריסין ומקטרגים לכונוס לפרגוד עד שישמע קול שופר ואז מתחיל הדין ואז הותר הרצועה לכונוס כל מארי דינא לתבוע דינא מן המלך המשפט, וזהו שיסד ר"א בנחתה תוקף "וקול שופר ישמע וימארו הנה יום הדין" אמנם אין שופר למעלה נשמע עד שיתקעו ישראל לטובה ואז נתקע השופר למעלה אז קביעות הדין, וזהו שמעורב השטן כי השטן רואה שישאל תוקעין וגורמים שיהיה עת הדין וכסאות למשפט מה שכל מלאכי מעלה חרידים מלפניו ויאמרו השטן בלבו מה זה, היה להם לשתוק מבלי תת אות קובע לדין ואין הם יהיו תובעים ועושים הכנה לדין אין זה כי הם חפים מפשע ויודעים בעצמם כי בהשפטים יצאו צדיק, וא"כ השטן נחרד ונסתום טענותיו ונבהל לקטרג על עם ישראל, כך תירץ העירות דבש חלק א' ריש דרוש א'.

ב. אנו נוטלים שופרותינו בדינו להראות כי אנו פוסלים את המלאכים בשמי מעל מלדון אותנו כי כלום יצר הרע יש ביניהם, וכלום הם יודעים מהי תאוה גשמית, ונוטלים שופרותיהם דיקא המזכיר עקידת יצחק שמסר נפשו להשי"ת והמלאכים שהם כולו רוחני אינם מסוגלים להבין מה פירושו לקחת פן יחיד ולעלותו לעולה, ומהו מסירות נפש של כל יהודי, כך תירץ חזקוני

ג. המטרה בתקיעת שופר לעורר דינים, וכיון שמעורר דינים, א"כ גם במלאכים ימצאו פסול, וא"כ הקב"ה לא יחריב את עולמו וירחם נמי על עם ישראל לכן תוקעים בשופר דווקא אע"פ שהם כלי הדיינים, דהמטרה באמת לעורר דינים, כך תירץ בשפת חיים דרשות חומש רש"י תשס"ב נציבים - וילך.

האם היצר הרע מפחד לחזקיר עבירות בראש השנה שמפחד שיעשו תשובה מאהבה ויהפכו לזכיות?

איתא בגמ' ר"ה ט"ז ע"מ ב' ב' למה תוקעין ומריעין כשהן יושבין ותוקעין ומריעין כשהן עומדין כדי לערבה השטן.

ופרש"י כשישמע שישאל מחבבים את המצות מסתתמים בדביו. ובמקנה קדושין בפתיחה ו' ז', וכן כתב בספרו פנים פיות פרשת ויקרא פרק ה', וכן כתב בשם משמאל פרשת כי תבא דבר נפלא: וז"ל יש לפרש לשון כדי לערבה את השטן שהוא מעורב מלהשטין מלהזכיר את העוונות מיראתו, כי כזכיות, א"כ עושה עכשיו הרבה דהיינו אהבת המצוות פן יקובל התשובה מאהבה להפך את כל העוונות לזכיות מתוך כך הוא מעורב מלהזכיר להפך את כל העוונות.

ובאחרונים מיישבים לפי זה דבר נפלא: מדוע כשאומרים וידוי ביום כיפור אומרים את זה בניעמה ובניגון, הרי היה צריך למרר בבכי וידוי, ומתריצים דכיון דבתשובה מאהבה אדונינו נעשה לו זכיות, א"כ עושה עכשיו הרבה מצוות, לכן אומר את זה בניעמה, כך תירץ בתפארת ישראל על המשניות סוף מסכת תענית, וכן בשיר קעון שבסוף תורת משה על החתם סופר על יום כיפור. ובזה מובן: מדוע לחתן בקבלת פנים מעוררים אותו לתשובה, ובמצוה טאנץ אומר הנאמר שהוא הבחור הכי טוב איך זה השתנה בכמה שעות, אלא תשובה מאהבה אדונינו נעשית כזכיות.

מתוך ררשה בבית המדרש צאנו אשדוד
שבע ברכות לבו ידידי הדומ"צ הגאון יצחק ישראלי שליט"א

מדוע תוקעין דווקא בשופר של קרן של איל כדי לזכור עקידת יצחק הרי יש עוד חלקים מהאיל שאפשר לעשות כלי שיר?

איתא בגמ' ראש השנה ט"ז עמוד א' אמר רבי אבהו למה תוקעין בשופר של איל, אמר הקדוש ברוך הוא תקעו לפני בשופר של איל, כדי שאזכור לכם עקידת יצחק בן אברהם, ומעלה אני עליכם כאילו עקדתם עצמכם לפני.

יש להקשות: מדוע עושים זכר לעקידה דווקא בשופר של האיל, הרי איתא במשנה קנים פרק ג' משנה ו' אמר רבי יהושע זהו שאמרו כשהוא חי קולו אחד וכשהוא מת קולו שבעה, כיצד קולו שבעה, ב' קרניו לשתי חצוצרות, שתי שוקיו לשני חלילין, עורו לתוף, מעיו לנבלים, בני מעיו לכנורות, א"כ מדוע עושים זכר דווקא בשופר אפשר לעשות בשאר דברים משאר חלקים מהגוף, כך מקשה בשם משמאל ראש השנה, וכן במלא העומר לראש השנה.

איכא כמה תרועים

א. לכן נבחר השופר מחצוצרות, אך שהיה אפשר גם בחצוצרות לעורר קול חדר ועצוב, אך לפי שהוא מזהו השוה לכל נפש מישראל לכן נבחר השופר שלא יתכן בו קול שמחה כלל, לכן אמר דוד המלך בתהילים "שאו זמרה ותנו תוף" אף שיהיה זכרון בעורו לאיל, מ"מ "תקעו בחודש שופר" ולא בחצוצרות, להשמיע קול חרדה, "כי חוק לישראל הוא" ולא ניתנה תורת הקול לכל אחד, רק שיהיו הכל שוים בהחרד בקול עצוב, ומובן שלכן נבחר השופר שהוא קול פשוט שאין בו קול ששון רק להחריד, כך מתיר במהר"ל צינץ בספרו מלא העומר עניני ראש השנה.

ב. ע"פ מה דאיתא בגמ' ירושלמי תענית פ"ב ה"א דענין שופר בתענית לומר חשבינו כאילו גועין כבהמה לפניך, ופירשנו דהכוונה שישאל מבטלים דעתם להשי"ת כענין מה דאיתא בגמ' קידושין כ"ב ב' בהמה אדעתא דמרה אזלא, והיא מדת מלכות לשמור פקודת המלך אף בלי להבין הטעם, והנה עקידת יצחק היתה ביטול הדעת להשי"ת למעלה מכל טעם, שהרי לפי הטעם אין אדם ראוי לקרבן, ובדואי ידע סוד הקרבן, ומ"מ לא השיגח על הטעם ותפס פקודת מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא בפשיטות, וממוצא הדברים יובן שענין זכות העקידה הוא ביטול הדעת להשי"ת וכבהמה דאדעתא דמרה אזלא, וע"כ יובן ששופר שמורה שמשמין עצמן כבהמה אדעתא דמרה מזכיר עקידת יצחק, ולא משום שבא מן איל מזכיר עקידת יצחק שהקריב תמורתו איל, דא"כ שאר כלי זמר הנעשים מאיל נמי, אלא מחמת שבשופר גועה כבהמה מזכיר זכות העקידה שנמשך אחר השי"ת למעלה מן הטעם כנ"ל שזוהי מדת מלכות כנ"ל ואי אפשר לעורר מדת מלכות שמים אלא בהאי אנפא, כך כתב בשם משמאל ראש השנה.

ג. רוצים לעורר וללמד זכות על עם ישראל דהנה ברש"י בראשית כ"ב י"ג על הפסוק "וירא והנה איל אחר נאחז בסבך בקרניו" כתב שהיה רץ אצל אברהם והשטן סובכו ומערבבו באילנות, ומתכוונים לעורר זאת בתקיעת שופר שהוא זכר עקידת יצחק שנשחט תמורתו איל, להשטן רצה לעכב ולמנוע הדבר וסבכו בעצי היער להסתיר, ולכן תוקעין בשופר דהוא נאחז בקרניו, ולעורר כמה שהיצר מפריע לנו לעשות רצוננו, כך תירץ בספר אדרת יוסף על ראש השנה לדורי הגאון רבי יוסף טוסיג זצ"ל אב"ד בלעד בארא פארס.

על איזה עבירה דנים את האדם ראשון בראש השנה?

איתא בגמ' סנהדרין ז' ע"מ א' אין תחילת דינו של אדם אלא על דברי תורה. וברש"י תחילת דינו של אדם לעתיד לבא

הקשו הראשונים תוס' קדושין מ' ע"ב, סנהדרין ז' ע"א, הרי במקום אחר שבת ל"א איתא בגמ' אמר רבא בשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו נשאת ונתת באמונה, קבעת עתים לתורה, חזינו דשאלה הראשונה לא הויה על דברי תורה, אלא על משא ומתן באמונה ונאמרו בזה הרבה תרועים.

ומרן הדברי יציב זי"ע מובא בשפת חיים ירח אתנים דרוש כ"ז, וכן כתב בספר מרפא לשון לבעל ושב הכהן בעמוד יום הדין מחדש חידוש חז"ל לולא דמסתפינא מרש"י הקדוש, אמינא אשר חך דאין תחילת דינו של אדם מיירי ביום הדין בראש השנה, אבל רבא קאי בשעה שמכניסין אדם לדין ואומרים לו דהיינו לאחר מיתה, אז שואלים אותו מקודם נשאת ונתת באמונה.

וטעם הדבר מדוע בראש השנה תחילת דינו על דברי תורה: כיון דהיום הרת עולם, וזה היום תחילת מעשיך כרבי אליעזר ראש השנה י"א שבתשרי נברא העולם, ובראשית בשביל התורה שנקרא ראשית, שבריא העולם בשביל התורה, וכמו דאיתא בגמ' פסחים ס"ח ע"מ ב' אלמלא תורה לא נתקיימו שמים וארץ, לכן אין תחילת דינו של אדם אלא על דברי תורה

מעדני אשר: כמה צריך האדם להתכונן ליום הדין ע"י לימוד התורה, איזה טעם יהיה לנו, דבשאלה הראשונה בבין דין של מעלה בראש השנה אנחנו כבר מסובכים ואין לנו מה לענות.

לפי זה אפשר ליישב מה שהקשה בחכמת שלמה אור"ח סימן תקפ"ה על מה שכתב ברבינו סעדיה גאון תובא באבודרהם עמוד רס"ט באחד מהטעמים מדוע תוקעין בשופר, משום דהשופר של ראש השנה הוי רמז לשופר יום מתן תורה, דקשה מה שייכות יש בראש השנה להזכיר שופר של מתן תורה: ולפי הנ"ל אתי שפיר דכיון דתחילת דינו של אדם על דברי תורה, רוצים להזכיר לו ולעוררו על הביטול תורה.

מתוך דרשה למאות בחורים ישיבת ישמח לב דחסידי בעלזא אשדוד

כשיש בעל תוקע צדיק ואינו יכול לתקוע רק בישיבה

יש אדם פשוט שיכול לתקוע בעמידה מה עדיף?

יש לחקור האם תקיעת שופר בעיניו שיהא דווקא בעמידה ואם יש בעל תוקע אדם פשוט שיכול לעמוד וצדיק שיכול לתקוע רק בישיבה הפשוט קודם או דילמא אפשר לתקוע גם בישיבה ותקיעת הצדיק עדיף טפי

הנה בטור אורח חיים הלכות ראש השנה סימן תקפ"ה כתב ועומד התוקע לתקוע שצריך שיתקע מעומד דכתיב יום תרועה יהיה לכם וילפינו מלכם דכתיב גבי עומר וספירת העומר מעומד דכתיב מהחל חרמש בקמה אל תקרי בקמה אלא בקומה.

ובשבלי הלסט ראש השנה סימן רפ"ט כתב ומצאתי בתשובות הגאונים דתקיעת שופר מעומד, דגמרינן לה מחצוצרות דכתיב ותקעתם בחצוצרות וגמרי דחצוצרות בעמידה ותו גמרינן לה מן וכן תבואו מלחמה בארצכם וגו' עד ותקעתם בחצוצרות והיא תקיעה בעמידה.

ומביא עוד טעם חדש דצריך לעמוד בשעת תקיעת שופר: בשם אחיו ר' בנימין זצ"ל כיון שהיום הוא יום דין ותקיעת השופר היא המלמדת סגוריא עלינו לזכר עקדת יצחק לכן ראוי לעמוד המליץ לפני הדין דהא קימ"ל בעל דיניו בעמידה.

ומקשה: א"כ גם הצבור דינם לעמוד עם המליץ בעמידה שהרי הן בעלי דיניו הנידונים לפני הדין מסתברא כיון דעתידין לעמוד בתקיעות שעל סדר הברכות שהן עיקר המצוה ותקיעות אלו אינו אלא לערבב את השטן כאשר נפרש לפנינו לפיכך אין מטריחין את הצבור לעמוד בתקיעות אלו.

יש לחקור אם ישב בעת התקיעות האם לא יצא אפילו בדיעבד או דילמא יצא

הנה באליה רבה סימן תקפ"ה כתב לטעם דבעלי דינין משמע דבדיעבד אף בישיבה יוצא כמ"ש הסמ"ע ח"מ סי' י"ז סק"ה דבעלי דינים שישבו בדיעבד דיניהם דין ולטעם דלכא עומד נמי כמ"ש בסימן תפ"ט ולטעם מחצוצרות צ"ע, מיהו ברוקח סימן ר"ג פסק להדיא דיצא.

וכן כתב בברכי יוסף סימן תקפ"ה ס"ק ב' דבדיעבד יצא ידי חובה דהרי לדעת הטור ילפינן מעומר, וגבי עומד כתב הרמב"ם פ"ז דתמידין הל"ג דאם מנה מיושב יצא, וכן כתב האחרונים, ואפילו לדעת מ"ד דלפינן מחצוצרות וכיוצא, נראה דיצא, דכל הני אינם דרשות גמורות, ולא הוו לעיכובא.

ולענין הלכה: כתב במשנה ברורה סימן תקפ"ה ס"ק ב' בשם המגן אברהם דאף לכתחילה תקיעת שופר בעמידה, מ"מ בדיעבד אף אם תקע מיושב יצא דקרא אסמכתא בעלמא הוא ולכתחלה, והצבור השומעים התקיעות לא הטריחום לעמוד משום כבוד צבור וגם כי עתידים לשמוע מעומד התקיעות שעל סדר הברכות של מלכיות זכרונות וגו', ועכשיו נהגו הצבור לעמוד כולם גם בשעת התקיעות שתוקעין קודם מוסף ואעפ"כ נקראין תקיעות דמיושב מאחר שרשות לישב בהם, ואם יחיד שומע תקיעות לצאת בהם ואינו עתיד לשמוע על סדר הברכות צריך מדינא לעמוד לכתחלה.

מעדני אשר: כיון דבררנו דלכתחילה מדינא חייבים לעמוד בעת התקיעות, א"כ אם יש צדיק שיכול לתקוע רק בישיבה, ואדם פשוט שיכול לתקוע בעמידה, הפשוט עדיף, ושמתחית שכן פסק הגאון רבי יצחק זלברשטיין שליט"א בספרו חשוני חמד יומא י"ח עמוד א'

האם בעל תוקע מקבל עליה לתורה

כדי ששמחת התורה ישיפע עליו שלא יטעה בתקיעות?

הנה בלבוש אורח חיים סימן תקפ"ד כתב דבר נפלא בטעם שיש שנוהגים לתת עליה לבעל תוקע: וז"ל ויש מקומות שנוהגים לקרות התוקע ממנין החמשה העולים.

ואפשר שנהגו כן משום שיהא לבו שמח, כי התורה משמחת דכתיב תהלים י"ט ט' פקודי ה' ישרים וגו', ועל ידי כן יאושר כחו שיוכל לתקוע יפה בלא הפסק או טעות, כי אם יטעה הרי הוא סימן רע לשולחיו כמו כל שליח ציבור של תפלה, שמפניו אזי צריכין להעמיד מי שרגיל בתפילה, כמו שפירש"י בריש פרק סדר תעניות כיצד תענית ט"ו ע"א ד"ה ורגיל.

ובאליה רבה סימן תקפ"ד כתב דלפי דברי הלבוש שצריך שיהא הבעל תוקע שמח, אפשר שלא יתנו לאבל לתקוע כיון דאין לו שמחה.

וכן כתב בהגהות חתם סופר ש"ע אורח חיים סימן תקפ"א בשם תשובת דבר שמואל שאבל אינו יכול להיות בעל תוקע, וכן כתב במטה אפרים סימן תקפ"ה סוף ז' וקיצוץ שם.

ובש"ת משנה הלכות ח"י סימן ע' מביא בשם האדמו"ר מקלויזנבורג זצ"ל שלא הניח לאבל להיות בעל מקרא.

ובביאור הגר"א סימן תקפ"ד ס"ק י"ב כתב עוד טעם למה בעל תוקע מקבל עליה בראש השנה: דהוא דומיא דכהן גדול ביום הכיפורים, והסביר בדמשק אליעזר, דהכהן גדול היה עוסק בסדר היום והיה קורא בתורה ומברך, והוא הדין התוקע העוסק בתקיעות.

כשיש אדם פשוט שיכול לתקוע בצד ימין וצדיק רק בצד שמאל

מה עדיף מי יהא הבעל תוקע?

הנה כתב הרמ"א סימן תקפ"ה סוף ב' טוב לתקוע בצד ימין אם אפשר לתקוע בכך.

איכא כמה טעמים

א. משום דכתיב והשטן עומד על ימינו לשטנו, והרי התקיעות לערבב את השטן, כך כתב במגן אברהם סימן תקפ"ה.

ב. מפני שהתפילין של יד מגינה, כך כתב במגן אברהם סימן תקפ"ה.

ג. כן דבגמרא ילפינן לה לתקיעת שופר מחצוצרות המלחמה, ובקרא שפטים ז' אצל מלחמה בגדעון כתיב ויחזיקו ביד שמאלם בלפידים, וביד ימינם השופרות לתקוע, כך מביא הביאור הלכה בשם הגאון ר' מאיר שמחה הכהן בעל האור שמח זצ"ל.

ובמקראי קודש להגרצ"פ פראנק זצ"ל ע"ש כ"ד העיר בזה: יש לדון בזה דהא בצד ימין דקאמר אין הכוונה לידו אלא לפיו, ולפ"ז מאי ראיא היא מקרא דגדעון, דשם לענין להחזיק ביד פשיטא דחזיק ביד ימין, ככל המצוות, ולא גרע מלבישת בגדיו, ואכתי לא שמענו מזה לענין צד ימין של פיו.

יש להקשות: מדוע לא כתבו הפוסקים טעם פשוט מדוע צריך לתקוע בצד ימין משום דבכל מצוות קימ"ל דימין עדיף, כך מקשה הגאון רבי שלמה זלמן אוירבך זצ"ל מובא בהליכות שלמה ראש השנה פרק שני דבר הלכה ס"ק י'.

ומתריץ: דלא אמרינן ימין עדיף, אלא כשהימין והשמאל ניכרים כל אחד בפני עצמו כגון ב' ידים, אבל בנידון דידן שהפה הוא אבר אחד ואין ניכר בו כל צד בפני עצמו לית לן בה, וכן מוכח מהא דאמרינן בגמ' שבת ס"א דכשהוא רוחץ יד ורגל רוחץ של ימין תחילה ולא נזכר שם אלא יד ורגל אבל בחפיפת הראש לא נשכר צד ימין תחילה אלמא דכל שאינו ניכר בפני עצמו אין חשיבות לצד ימין, ולכן הוצרכו טעמים אחרים, אבל לענין היד הוא פשוט שצריך ימין כמו כל דבר מצוה

הנה בשו"ת מהר"ם שיק אורח חיים סימן רצ"ד נשאל על שני בעלי תקיעה, אחד שהוא אדם כשר וגם בן תורה ובר מעלות, אלא שאינו יכול לתקוע אלא לצד שמאל, והשני הוא מעמי הארץ ומקלי הדעת בעוונותינו הרבים והוא יכול לתקוע לצד ימין.

ומסיק: אין ספק דמעלה דגופא עדיף, וזה שהוא בן תורה ובר מעלות לו משפט הקדימה בכל ענינים כיוצא בזה. והא דטוב לתקוע לצד ימין הוא רק מעלה על מה שאמרו בגמרא ראש השנה ס"ז ע"ב כדי לערבב השטן, אבל באמת זה רק סניף בעלמא, אבל עיקר המצוה צריך התקוע לכוון מצות הבורא ברוך הוא על הכוונה שכיוון בו נותן התורה והבאים בסוד ה' ליחד קוב"ה וכו', ואי אפשר שידחה הסניף את עיקר המצוה, וגם בדרכי משה שם אות א' הביא הלשון דטוב 'להטות' השופר לצד ימין וזה אפשר אפילו להתקוע בצד שמאל להטות השופר לצד ימין.

וכן בשו"ת דובב מישרים חלק ב' סימן ל"ח נשאל בשאלה הנ"ל וכתב לדעתי נראה שמהנכון יותר לבחור בהת"ח וירא שמים, כי מעלת עצמיות מכריע נגד זה שהרמ"א כותב רק בלשון שטוב לתקוע בצד ימין אם אפשר.

חולה שהרופא אסר עליו לתקוע בשופר משום דסכנה הוא לו

ולא שמע בקולו האם לא יצא וכל אלו ששמעו ממנו לא יצאו?

יש לחקור חולה לב שהרופא אסר עליו לתקוע בשופר משום שזה סכנה בשבילו והחולה לא שמע בקולו ותקע בשופר האם לא יצא ידי חובתו.

הנה בשו"ת מנחת יצחק ח"ד סימן ק"ב ס"ב דחולה לב שהרופאים הזהירו אותו שלא לתקוע שופר, ולא שמע בקולם לא יצא ידי חובתו דהוא מצוה הבאה בעבירה, לכן צריך ליזהר בעל תוקע שהוא חולה שהוא מכשיל רבים אם תוקע שכל הקהל אינו יוצאים ידי חובתם, כיון דהוא מצוה הבאה בעבירה.

מה העצה לקבל בראש השנה תקציב גדול של פרנסה

איתא בגמ' ביצה ט"ז עמוד א' כל מזונותיו של אדם קצובים לו

מראש השנה ועד יום הכפורים, וכו'

יש להקשות: מה העצה לקבל בראש השנה תקציב גדול של פרנסה

איתא בגמ' גיטין ז' אם רואה אדם שנכסיו מצומצמים יעשה מהם צדקה. בקדושת לוי בליקוטים מקשה לכאורה אינו מובן לעיני השכל דמה נשתנה מצוה זה מכל שאר מצוות שבתורה.

ומתריץ: שהתורה מלמדת לאדם דרך הנכונה לעבודת יתברך שמו כשהאדם שם בטחונו באיזה דבר משובת עולם הזה הוא מראה כאילו אותו דבר יש לו חס ושלום כח להפעיל זולת הבורא ברוך הוא ממילא נפסק מזה הדבר דביקות ושפע של הבורא ברוך הוא, אך אל ה' לבדו ישים בטחונו ויבחון במעשיו שכל דבר אין בו כח זולת הבורא יתברך שמו אזי מדבק ומקשר כל ענינו בהבורא יתברך שמו והוא יתברך שמו מקור כל הברכות ומקור חיים אזי שורה בכל מעשיו ועניניו כל הברכות והשפע, כי הוא מדבק כל הדברים באין סוף, והנה בראות האדם שנכסיו מתמוטטין העצה הנכונה שיעשה מהן צדקה, ביאור הדבר, כשמפזר מעותיו בנדיבת לב נמצא מראה בפועל שאינו שם בטחונו במעותיו ואדרבה שם בטחונו בהשם יתברך וכשהוא מתדבק בו יתברך שמו אזי מתדבק ומתקשר בו יתברך שמו כל עשייתיו ורכושו והוא באין סוף ומכח זה שורה הברכה ובכל אשר יפנה יצליח ויתרבה נכסיו עד מאוד ומשום הכי צדקו בדבריהם שאמרו יעשה מהן צדקה.

מאמר זה מתוך מגביות בכל בתי הכנסיות דחסידי סטאלין קרלין בארץ ישראל ביתר-טבריה - מודיעין - ירושלים נבעת זאב - ירושלים אבינועם ילין - רמות למען י"ב מסגרות הכוללים בטבריה

חשוב כהלכה

מדור זה מודפס ונערך ע"י ידידו ר' מרדכי ויסקינד הגר שליט"א - מנהגן

חשיב כהלכה שנינו וידיעת ההלכה | כל ההלכות הם חמורים וחשונה ברורה

א] תקיעות דחודש אלול. חולה שמתפלל ביחיד האם צריך להדר לשמוע תקיעות הללו, או שזה רק דין על הציבור, כנ"ל יש להסתפק במי שהיה בביהכנ"ס ונאנס לצאת בזמן התקיעות, האם צריך לחזור כל יום אחר תקיעות הללו או לא. ?

ב] רביעית יין בראש השנה. צ"ע הא מכיון שהסכמת רוב הפוסקים וכן הכרע המשנה ברורה שיש מצות שמחה בר"ה, וכ"כ בשאגת אריה, א"כ מדוע לא מקפידים לשתות רביעית יין בראש השנה וצ"ע.

ג] חידה. מה מהראשונים אמר שצריך לשמוח בערב ר"ה, ומה כוונתו וטעמו בזה?

ד] חידה. מה הקשר בין אמירת תשליך לאכילת סימנים בר"ה? **ה] יש לעיין.** אם אכילת סימנים מצד סימנא מילתא, לכאורה מדוע רק בלילות יר"ט הקפידו באכילת הסמנים ולא ביום הרי עיקר הסעודה היא ביום, ואדרבה עיקר הסימן צ"ל ביום ולא בלילה?

ו] לאכילה קודם מצוות. יש להעיר דהנה קודם מצות ק"ש דערבית כתב במ"ב דשרינן טעימה בעלמא כגון מיני פרות או אפי' פת כביצה", ראה מ"ב ס' ר"ה ס"ק ט"ז, ואילו קודם נטילת לולב כתב המ"ב טעימה בעלמא מדינא שרי מ"מ אין להקל בזה אם לא לצורך גדול מ"ב ס' תרנ"ב ס"ק ז', וצ"ב מ"ש מצוה דאורייתא דק"ש דהתיר טעימה אפילו שלא במקום צורך ואילו במצות נטילת לולב התיר רק בצורך גדול, וביותר צ"ע דבהלכות מגילה כתב המ"ב אפילו טעימה אין להקל אלא לצורך גדול דהיינו חולה קצת או מי שהתענית קשה לו ושיעור טעימה היינו כביצה פת או משקין כשיעור ביצה ס' תרצ"ב ס"ק י"ד (וכל זה נוגע ג"כ לקודם תקיעת שופר שלכאורה אין היתר רק לצורך גדול, וא"כ מאי שנא מקודם ק"ש שהקיל המשנ"ב בזה)?

ז] אמירת היום הרת עולם בלחש כשאין תקיעות. יש לעיין הנהוג להתפלל בנוסח ספרד ונמצא בציבור המתפלל בנוסח אשכנז, וכידוע בנוסח ספרד נוהגים לתקוע בתפילת לחש במוסף מלבד התקיעות בחזרת הש"ץ ואחרי התקיעות אומרים היום הרת עולם ו"ארשת שפתינו, וכשמתפלל בנוסח אשכנז שאין תוקעים בתפילת לחש האם אומר היום הרת עולם, צדדי הספק בזה האם אמירה זו קשורה לתקיעות בפועל, או ה"ז מנוסח התפלה, ונידון זה אינו רק במתפלל נוסח ספרד אלא גם בנוסח אשכנז אפשר דה"ז מנוסח התפילה בחזרת הש"ץ, ונפ"מ גם למתפללים בנוסח אשכנז במקום שאין תקיעות כגון חולה בביתו וכי"ב?

ח] החייבים בתקיעת שופר. הנה בתוספתא ראש השנה ב' ד' לענין תקיעת שופר מבואר הכל חייבין בתקיעת שופר כהנים לויים וישראלים גרים ועבדים משוחררין חללים נתינים ממזרין סרים אדם וסרים חמה פצוע דכא וכרות שפכה כולן חייבין ומוציאין את הרבים, ולכאורה צ"ג איזה רבנותא יש בזה שחייבין כל אלו ואיזה צד לומר שיהיו פטורין מתקיעת שופר, וראה ערוך השולחן א"ח תרפ"ט ס"ב ודבריו נסתרים מתוספתא זו וצ"ע.

ט] תפילה בזה"ז על חולים במשך השנה. הנה בגמ' ראש השנה דף טז עמוד א' אמר ר' יוסף כמאן מצלינן האידנא אקצירי ואמרעי (דהיינו חולים). כמאן רבי יוסי (שאמר שאדם נידון בכל יום) ואיבעית אימא לעולם כרבנן, וכדדרי יצחק דאמר רבי יצחק יפה צעקה לאדם, בין קודם גזר דין בין לאחר גזר דין ולכאורה א"כ רק תפילה של צעקה היא מועילה לאחר גזר דין, אבל תפילות רגילות לא בצעקות אינן מועילות, וא"כ ראוי לכאורה להקפיד שאם עושים תפילה על חולה שיהיה בצעקה מיוחדת ולא כתפילה רגילה, ולא שמענו מי שיקפיד בזה וצ"ע.

י] תקיעות דמיושב. הנה ידוע שנהלוקו הראשונים באיזה תקיעות יוצא יי חובה מה"ת, (האם בראשונות הנקראות מיושב, או באלו שהם בשמ"ע שם תקיעות דמעומד) והרבה סבירי (וכ"כ תוס' בפסחים קטו) שרק בתקיעות דמעומד, וצ"ע א"כ לפי"ז מי שמתכוין לצאת מה"ת גם בתקיעות הראשונות, הרי לכאורה יעבור על כל תוספי בזה.

שימו לב- כללי השתתפות חדשים

1. כל תשובה כוונה, אפילו לשאלה אחת תזכר את תשובת הליכנס להגדרה, החל מחודש אלול תשפ"ה מידי חודש יוגדלו 4 פרסים ל"ס 200 ₪ כל פרס.
2. כל תשובה נכונה על כל שאלה, הינה זכות נוספת להשתתף בהגרלה, כך שכל מי שישלח יותר תשובות לכל השאלות מגדיל את סיכוייו בהגרלה.
3. כל חודש, לאחר ראש חודש תערוך הגרלה בין כל השולחים, הזוכה יידבקו תשובותיו, יתקבלו אך ורק תשובות מפורטות.
4. ניתן לשלוח כל שבוע את התשובות של אותו שבוע, או עד ראש חודש.
5. שימו לב: קבלת התשובות הינה אך ורק לפקס מערכת שביב כהלכה 0775558617 (חודש הפעילות לאחר תקופה שלא עבד לאחרונה) או במייל meir.s1000@gmail.com [לברורים ופרטים נוספים בטלפון 0573154010] נא לציין שם וטלפון על התשובות. מנ"כ נא לציין בתחילת המכתב על כמה שאלות תשיב.

מדוע אין אומרים הלל בראש השנה הרי אנו בטוחים שנצא זכאי?

איתא בגמ' ר"ה ל"ב ע"ב, וכן נפסק באור"ח סימן תקפ"ד **אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה, מפני מה אין אומרים ישראל שירה לפניך בראש השנה וביום הכפורים, אמר להם אפשר מלך יושב על כסא דין וספרי חיים וספרי מתים פתוחים לפניו, וישראל אומרים שירה.**

ובפירוש המשניות להרמב"ם ראש השנה פרק ד' משנה ז' **כתב** לפי שהם ימי תפלה והכנעה לפני ה' ויראה ממנו וניסה אליו ותשובה ותחנה ובקשת מחילה, ואין ראוי במצבים כאלה לשמוח ולשיר.

יש להקשות: מהא דאיתא בטור אור"ח סימן תקפ"א ס"ק ד' ורוחצין ומסתפרין ערב ראש השנה ע"פ המדרש רבה דברים פרשה ב' אות ט"ו, ובירושלמי ראש השנה פרק א' הלכה ג' אמר רבי סימון כתיב כי מי גוי גדול רבי חנינא ורבי יהושע אומרים איזו אומה כאומה זו שיודעת אופייה של אלהיה פירוש מנהגיו ודיניו, שמנהגו של עולם אדם שיש לו דין לובש שחורים ומתעטף שחורים ומגדל זקנו ואינו חותך צפרניו לפי שאינו יודע איך יצא דינו, אבל ישראל אינם כן לובשים לבנים ומתעטפים לבנים ומגלחים שערם ואוכלים ושותים ושומרים בראש השנה לפי שיודעין שהקב"ה יעשה להם נס, חזינן דאפשר להתנהג בכל מיני שמחה, משום שאנו בטוחים שיהא טוב, א"כ מדוע הלל אין אומרים, כך הקשה הגוש אור"ח סימן תקפ"א, וכן בספר יום תרועה ראש השנה ל"ב ע"ב, וכן בערוך לנר שם, וכן בפרישה אור"ח סימן תקפ"ד, וכן בחמת שלמה אור"ח סימן תקפ"א, וכן במשנה ברורה סימן תקפ"ד.

איכא כמה תרועים

א. שאני הלל שהוא בשעת הדין ממש, שהרי בג' שעות הראשונות עיקר הדין, לכן אין אומרים, אבל בערב ראש השנה, וכן בראש השנה אחר שיוצאין מבית הכנסת אנו בטוחים שיוצאנו זכאי, כך תירץ הגוש אור"ח סימן תקפ"א.

ב. לגבי דהויא שירה לא ניחא ליה לשמוע שירה כיון שיש רשעים שנכתבים למיתה לא ניחא ליה לשמוע שירה כמאמר הגמ' סנהדרין ל"ט ע"ב מעשי ידי טובעין בים ואתה אומרים שירה, משא"כ לגבי שאר דברים, כך תירץ הפרישה אור"ח סימן תקפ"ד.

כשאומרים תהילים בראש השנה האם אסור לומר מזמורי תהילים של הלל כיון שאסור לומר הלל בראש השנה?

יש לחקור מי שאומר תהילים בראש השנה האם יש לו איסור לומר את המזמורים של הלל כיון דאין אומרים שירה בראש השנה או דילמא אין איסור לומר את המזמורים של הלל

הנה במגן אברהם סימן תקפ"ד ס"ק א' **כתב** צריך עיון קצת האומרים תהילים בכל יום ומתירי להם הלל ביום ראש השנה היאך אומרים אותו.

ומתיר: כיון שאין אומרים אותו דרך שירה רק דרך תחנה ובקשה שרי.

ומביא ראיה: דהא מנהג פשוט לגמור בליל יח"כ כל תהילים ואומרים ג"כ הלל.

ומביא עוד ראיה: וגם יש אומרים תהילים כל יום ויום והלל בכלל, והרי אמרינן בגמרא ברכות ל"ד ע"ב ב' הקורא הלל בכל יום ה"ז מחרף ומגדף אלא ע"כ כדפרישית, כיון שאין אומרו לשם הלל ליכא חשש.

וכן כתב בברכי יוסף אורח חיים סימן תקפ"ד ס"ק א' **וז"ל** מנהג פשוט דבראש השנה ואור יום הכיפורים קורין ומקרינן ספר תהילים, ובכלל ההלל, שהם מכוונים לשם קריאה, ואין קפידא אלא לומר הלל בתפלה כשאר י"ט, וכ"כ מהר"ר ישראל שלמה לינגו ב"כ.

הנה האמרי אמת ראש השנה **כתב חידוש כתיב תהילים ק"ג** **הללוהו בתקע שופר, השופר הוא כמו הלל כענין שאיתא מגילה י"א קרייתא זו הלילא.**

האם המלאכים אומרים שירה בראש השנה?

הנה כתבו התוס' עירובין י' ע"ב **דמזה שאמרו המלאכים לפני הקב"ה מפני מה אין ישראל אומרים שירה לפניך בראש השנה וביום הכיפור, משמע שהם אומרים שירה, ועל כן אין למנוע מלומר והחיות ישוררו בפיוטים וכן מנהג קצת מדינות.**

יש להקשות על תוס': מהא דאמרינן בגמ' חולין צ"א ע"ב שאין מלאכי שרת אומרים שירה למעלה עד שישראל אומרים למטה, וא"כ לא יתכן כלל שהמלאכים אומרים שירה, וישראל לא,

כן מקשה בשו"ת חות יאיר סימן רכ"ח.

ומסיק החות יאיר: אבל האמת הברור דתרי גוונא שירה ואתנה דגמ' דחולין מיירי בשיר הרגיל בכל יום וקדושה שאומרים ביוצר ומנחה, וה מוכח שם בריהטא דגמ' והיינו דאמר שם עוד שישראל אומרים שירה בכל שעה והכוונה דאם כבר התפללו ואמרו קדושה והלך יחיד לבית הכנסת אחר מצי למיהדר ולענות קדושה בהדיהו ואפילו טובא זימנא וכל היום, משא"כ קריאת הלל בכל יום הרי זה מחרף ומגדף, והא דאיתא בגמ' שבת ק"ח ע"ב דאמר רבי יוסי יהא חלקי מגומרי הלל בכל יום מוקי לה בפסוקי דזמרא, משא"כ מה שאומרים המלאכים מפני מה אין ישראל אומרים שירה, מיירי בהלל שאומרים ברגלים, ומאחר דלא מיירי בשירה שבה נשתוה המלאכים וישראל לאמרה דבר יום ביומו, אין דברי התוס' מדוקדקים דמה שאמרו מלאכי מפני מה אין ישראל אומרים שירה מיירי בשיר ושבח דהלל הנאמר מתוך שמחה ותשועה הנעשית ואיך ידוייק מזה שמלאכים אומרים שירה, דיומא דעלה אומרים והחיות ישוררו, ומ"מ אף דאין דברי התוס' מדוקדקים מ"מ הדבר מצד עצמו אמת דאין למנוע מלומר והחיות ישוררו דשירה דיומא גם ישראל גם מלאכים אומרים דאינה רק קילוס ורוממות לאל יתברך ולא שייך לבטלה משום דספרי חיים וספרי מתים פתוחים לפניו דבשירה בכה"ג נאמרת.

יש להקשות על הערוך לנר ראש השנה ל"ב ע"ב ב' דכתב מה שמלאכי השרת שואלים מדוע אין ישראל אומרים שירה, משום דאמרינן בגמ' חולין צ"א ע"ב דאין רשות למלאכי השרת לומר שירה עד שישראל אומרים שירה ולכן על שמעובבים לומר שירה בר"ה ויהי"כ שואלים כן, וקשה שלא ראה את דברי התוס' שכתב להדיא דמלאכים אומרים שירה, עיין ספר משעה חושב ערכי י' ע"ב שהקשה כן ומנחתו בצי"ע.

מכתבים למערכת

האם מותר להניח תפילין רק משום שמירה

מה שחקרתם בשם הפוסקים האם מותר להניח תפילין רק משום שמירה.
הגאון רבי ישראל שורץ שליט"א רב קהילת צאנז ביהר, דומ"ץ שכונת גוש שמונים, מרכז ההוראה, שערי תורה, ור"מ בישיב"ג תורת שלמה זוועהלי ירושלים (הערה זו לעילוי נשמת אבי הגה"צ חיים יעקב מנחם בן הרב עזריאל ז"ל)
נראה להעיר ממש"כ הרמב"ם פ"ה מהלכות תפילין מוזהה ה"ד דאלו ככותבין מבפנים המזוזה שמות המלאכים או שמות קדושים או פסוק הרי הן בכלל מי שאין לו חלק לעוה"ב שאלו הטפשים לא די להם שבטלו את המצוה אלא שעשו מצוה גדולה שהיא יחוד השם של הקב"ה ואהבתו ועבודתו כאילו הוא קמיע של הניית עצמן כמו שעלה על לבם הסכל שזהו דבר המהנה בהבלי העולם, ועיין בשו"ת חתם סופר אבן העזר סימן צ' הביא דברי הל"מ שם שכתב אין הכי נמי שהמזוזה שומרת הבית וכו', וגם אין הכוונה בעשיה לשמור הבית אלא צריך שיכוון לקיים מצות הקדוש ברוך הוא וממילא נמשך שתשמור הבית, והנה בודאי אין תכלית מצות עשה של מזוזה לשמירה רק להעלות ייחוד השם על לבו ועוד טעמים ואנחנו לא נדע, ועיין מ"ש רמב"ן ס"פ בא ומ"מ מי שמכין בקביעתה לקיים מ"ע שציונו ה' וסובר שאין בזה אלא שמירה לא נאמר שלא יצא ידי חובתו שא"כ רוב ישראל אינם י"ח מזוזה וגם הרמב"ם לא כתב שבטלו מצוה אלא ע"י שכותבים בפנים שמות מלאכים וע"ז טולו המצוה אבל במה שטעו בתכליתא אין בזה אלא סלכות ומ"מ מקרי מכין לעשות רצון ה' וכן רוב בני בית מונבז המלך ע"ש, והכא נמי לכונתה שהיו נושאים עמהם המזוזה והמקל עם בית קיבול תכלית זה, הוא בזה עכ"ד, ויש להעיר ממתני' מסכת כלים פרק י"ז משנה ט"ז ומקל שיש בו בית קבול מזוזה וכו' הרי אלו טמאין, ובתוספות יום טוב ר"ה ומקל שיש בו בית קבול מזוזה כתב ואפשר שהיו האנשים בזמן המלכה נושאים מזוזה עמם וחסבה זה למצוה, ולשמירה להם ע"כ, ובתוס' אנשי שם העיר ע"ד אם היו אנשים כאלו נפשחים הוין, ודומה למש"כ הרמב"ם ה"ל ותנא דמניתין לא עסיק בשופטני אלא נראה להיין כהניא דמניתין הנז"ל של בית מונבז המלך ע"ש, והכא נמי לכונתה שהיו נושאים עמהם המזוזה והמקל עם בית קיבול תכלית זה, הרה"צ **יעקב מנחם מנדל הופמאן שליט"א כולל ראחמסטריווקא בית שמש**
נראה להעיר, המשנה ברורה סימן פ"ח ס"ק ב"ד כתב דהט"ו ומ"א סוברין תדפלין מקרי כלי שמלאכות לאיסור דהרי אחר תלמידין נשבת ונ"כ אין לטלטל כ"א בצריך לגופן היינו כדי שישמרו מהמזיקין או למקומן.
הרה"צ מרדכי אייזן שליט"א אישיבת מיר בית שמש
נראה להעיר, דעיוני טור י"ד סוסי רפ"ה שלא לכוין במזוזה לשם שמירה (ע"ש לשונן) ופלא שהשמיטו המחבר והרמ"א ולא הביאו דבריו בזה ויש לעיין אם חלוקים הם על הטיור בזה או לא ויל"ע מזוזה לתפילין.

מדוע צריך להתפלל בפת חרי הקב"ה בוחן כליות ולב

מה שהקשתם בשם אחרונים מדוע צריך להתפלל בפת חרי הקב"ה בוחן כליות ולב, ותוצאתם בכמה אופנים.
הרה"צ שלום רבניצ' שליט"א ירושלים
נראה לציין של"כ מרן אדמו"ר הראשון במבאבב ז"ע הר"ר בקושיא זובמכתבי תורה סימן ז' בסופו וז"ל למה לנו להתפלל בפת חרי הקב"ה יודע תעלומות לב, אך הענין כי אין תעלה מחשבת האדם הבלולה וחרבה בחברת החומר והיצר אל כסא דם נושא שוכן בשמי' מרום אם לא כי יטהר מקודם מחשבותיו מכל סוג ופגם של התלבהו דבורים הקדושים היוצאים מנפש המדברת להכניעה ולהביא אל אותה להיחל הקדושה, ולפי זה הקול הוא לא כדי שנקולו קול רם ישמע למעלה, כי לפניו יתברך ויתעלה, גם דממה דקה, גם מחשבה לבדה בלי שום תועיה קלה כלל יחזיו יבאו כי הוא בוחן כליות ולב, ואך העיקר הצעקה הוא שבבילגו לטהר ולנקות מחשבות לבנו, ובזה מתקו אמרי הקדוש התנא הא' רבנ"ה בתפילתו הנוראה שועתיו קבל ושמע צעקתיו, ר"ל השועה והצעקה שהיא בשביל עצמיו קבל ברחמים וברצון, כי אתה לבדך יודע תעלומות להעלות מחשבותיו לפני כסא כבודו זה עשר השמים.

מדוע צריכה להיות האמירה בביכורים שאינו כפוי טובה בקול רם

מה שהקשתם למה צריכה להיות האמירה בביכורים בקול רם, שאינו כפוי טובה
הרה"צ נחמיה יו"ש ליפא מצנז שליט"א ירושלים
נראה פשוט שהוא כדי לפרסם את ההודאה לפני רוב האנשים, ע"ד מש"כ בהעמק דבר ויקרא י"ז בטעם ריבוי גרסה בקרבן תודה, ולכן גם ברכת הגוגל צריך לאודווי קמי עשרה כדכתבי ירושמוהו בקהל עם ברכות ל"ד ועל כך היה נראה נכון לומר ברכה זו ג"כ בקול רם, וכדמצינו אצל יונה ב' דכתבי ביה ז'אני בקול תודה אונחה ק", ופרש הרד"ק אורך בקול תודה בתוך קהל, משמע בקול רם, וכע"ז ראייתו בדעת תורה לענין ברכת המזון, וז"ל וצריכים להגיד זה בפה, ואולי גם בהרמת קול, כענין בכורים ידיוס אחד להן עכ"ל. ואגב ראוי לציין דהרמב"ם הל' בכורים השמיט דין זה וצריך לאמרה בקול רם, וצ"ע.

איך מברכים ברכה עובר לעשייתו ולא חיישנו שמא ימות

מה שהקשתם בשם הפוסקים, איך מברכים ברכה עובר לעשייתו ולא חיישנו שמא ימות, ותוצאתם.
הגאון המפורסם רבי שמאי קהת גראס שליט"א חבר הבד"ץ קהילת מחזיקי דת, אהבת תורה, בית הוראה ידישבת מיר, לשכת הפוסקים ביתר עילית, אוצר הפוסקים סווראן, קינן תורה פסגות ירושלים (כדורי)
נראה לתרץ, דלא חיישנו דאפילו ימות עכ"פ אמר שבח שביך את השם אמר ברוך אתה השם, אבל אם אמר להשם חטאת הזכיר השם לבטלה בלי שום שבח לכן חיישנו.

הגאון רבי יוחאל אהרן שורץ שליט"א רב קהל חסידיס רח יונה ומר"צ במערב ב"ב (הערה זו לעילוי נשמת אבי הגה"צ חיים יעקב מנחם בן הרב עזריאל ז"ל)
מה שהבאתם בשם פיר ברכת אהרן שרצה לתרץ הקושיא מדוע לא חששו בכל ברכה שמא ימות אחר הכרת ש"ש בברכה ונמצא דבירך ברכה לבטלה על פי דברי הריטב"א חלין דף ק"ו ע"ב שבידע על נטילת ידיים ומקל שלא לאכול דלא הוי ברכה לבטלה כיון שהיה בדעתו בשעת הברכה לקיים המצוה, הנה אמנם מצינו עוד באחרונים שהבינו שדברי הריטב"א ה"ל הוא בכל ברכת המצות עד שמצינו בשו"ת עמודי אש פ"ב אות כ"ב שנסתפק במי שבידע על המצוה אם מותר לחזור בו או דיש לחוש לברכה לבטלה והביא דברי הריטב"א בחולין ה"ל וכתב שלפי דבריו מותר לחזור ולא לקיים המצוה דאין בזה משום ברכה לבטלה אלא שכתב שבכ"ז אין לעשות רק במקום צורך, אולם כבר כתבו הרבה אחרונים שגם הריטב"א לא איירי רק בנטילת ידיים וכיוצא"ב אבל הזכיר בנוסח הברכה רק נטילת ידיים וזה עשה באמת וכמובן בצירוף שהיה בדעתו מתחילה לאכול ורק אח"כ נמלך מלאכול של ממי שמבדק לדונגא על אפילת מצה ולא אכל בסוף ודאי שאף להריטב"א הוי ברכה לבטלה ע"כ וממילא לפי' תירוצן ברכת אהרן קשה.

חרי"צ יוסף קרביץ שליט"א מודיעין עילית

נראה ליישב, ע"פ מש"כ הריטב"א בכות"י דלמא אדמיבם חד מיית אידך וקא בטיל מצות יב' 'הקשו התוס' וזה"ר"מ. לא חייש למיתה, והביא דאחרים חזירא, דר"מ לא חייש למיתה כשיש ברב הפסד או צורך אבל הכא דאפשר דמיית ואפשר בחליצה למח נביא עצמנו לבית הספק לבטל מצות יבמין כיון דאפשר דמיית אידך. א"כ היכא דאפשר בענין אחר שלא יאמר לה קרבן מה נכסינו עצמנו לבית הספק לכן חיישנו למיתה, אבל ברכת המצות דא"כ ענינן אחר לברך לאחר קיום המצות לכן בכה"ז לא חיישנו למיתה כיון דהוה בזמן מועט
הגאון מחתניו ישראל חורוויטץ שליט"א לייקוד מחבר ספר 'אוצרות חיים' על מסכת ברכות ראש כולל בעיית דל
בספר ודרשת וחקירת ד"ה סי' ה' תינץ ע"י המבואר בטעמי המנהגים שהטעם שאומרים שלום ומשיבים עליכם שלום, הוא כדינו דמבואר מהפוסקים שלום לחבירו מהניקן לו יקון, ממילא יכול להתחיל בשלום שהוא שם ה' כיון שמקדיש שלום ומכילא ליה ל' למיחש שימות, ולפי' י"ל גם בה זכות הברכה יעמוד לו שלא ימות, משא"כ אם יאמר לה' חטאת, הרי תבינת לה' ליכא שום משמעות שיהא לו זכות שלא ימות.

מדוע אין מברכין ברכת המצות על מצות התשובה כמו שמברכים קודם עשיית כל מצוה

מה שהקשתם מדוע אין מברכין ברכת המצות על מצות התשובה, כמו שמברכים קודם עשיית כל מצוה, ותיירצתם בחכמה אופנים נפלאים.

הגאון המלאי הכהן רבינוביץ שליט"א מו"צ ברחובות מח"ס "גם אני אודך" ר'פרדס יוסף החדש" על המועדים.
נראה להעיר, בארבעה אופנים, א) ע"פ מה שכתב בשו"ת שם אריה סימן א' שאין מברכין על מצוה שהשכל מחייב, ותשובה הרי השכל מחייב, שמי שחטא לפני המלך, שיבוא לפיכך, א) עוד ע"פ ה' הגמרא יומא פ"ו ע"ב שבתשובה מיראה, ודוגנת נעשות כשגגות, ואם כן על תשובה כזאת, אי אפשר לברך, שעדיין נשארו העבירות כשגגות, ומי יאמר זכית לבב שהגיע לדונת על תשובה מאהבה, שדוגנות נעשו כזכיות, א) עוד י"ל ע"פ מה שכתב בשו"ת ערוגת תשובה, אריה סימן י"ז שאין מברכין על מצוה שלא ניכר בעשייתה שעושה זה לשם מצוה, לפי ד' כשעושה תשובה, אינו ניכר שעושה מצוה, שבה שלא עושה עבירה, אולי אין לו זמן לעשות עבירות, ולא ניכר שעושה כאן מצוה ולכן לא מברכין, ז) ע"פ הגמרא יומא פ"ו ע"ב היכי דמי תשובה, באותה אשה ובאותו מקום שהגיע אליו שוב אותה הנסיון, והתגבר על זה, והנה בספר חסידים סימן קס"ח כתב לאסור להגיע שוב למקום הנסיון, כדי להתגבר על העבירות, כי יש חשש שיפול שם שוב חלילה וחס, לפי זה מובן שלא מברכין על מצות התשובה, כיון שעדיין אינו בשלימות, שלא הגיע לידו שוב הנסיון והתגבר על זה. ועיין עוד בספר שם דח"י, לידיו הגאון רבי יוסף חיים אהב ציון שליט"א, שהאריך שם בעוד תשובה נפלאות על קושיא זו.

הגאון משה אייזיק הכהן ראחם שליט"א ירושלים

נראה לתרץ ע"פ האבןדרהם דא"צ לברך על ק"ש כיון שהיא עצמה קבלת מלכות שמים לא בעינן לברך עליה, ושבועם הזכרת השם שיש בה קבלת עומ"ש חשיב ככרכה. וא"כ כמ"כ בתשובה שהרי כל מהותה היא קבלת עומ"ש ולכן א"צ לברך עליה.
הרה"צ יעקב ישראל מייזנער שליט"א לונדון
נראה לתרץ שלפנימין יש לאדם הרגור תשובה כגון כשאחד מוכיח לו או שהוא שמע דרשת מוסר, ואח"כ היצר הרע מתגבר עליו ואינו עושה תשובה, וא"כ לא שייך לברך קודם שעושה תשובה משום שלפנימין אחר שיש לו מחשבה לעשות תשובה אינו עושה כו בסוף.

גליון זה נודב ע"י ידידיו

הרב זאב דב דייטש שליט"א ק"צ נתניה
משב"ק כ"ק מרן האדמו"ר מצאנז שליט"א
לרגל שמחת אירוסיו בנו
הבה"ח המופלג בתורת"ש
כמר יקותיאל יהודה נ"י מבחרי ישיבת צאנז
עב"ג בת הרב **וויס שליט"א** אלעד
וברכת מזל טוב
לאביו ידידנו הרב אברהם דייטש שליט"א
משב"ק כ"ק מרן האדמו"ר מצאנז שליט"א
ולחמיו ידידנו **הרב נתן יומר שליט"א** מזכיר ק"צ נתניה
יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות נחת מכל יוצאי חלציו

גליון זה נודב ע"י ידידיו

הרב אהרן קנובלץ שליט"א בני ברק
לעילוי נשמת אמו
ה"ה מרת רחל נחמה ע"ה בת הרב **אלימלך ז"ל**
נ.ל.ב.ע כ"ה אלול
ת.נ.צ.ב.ה
ולרגל שמחת הולדת נכדתו
בת לבנו ידידנו הרה"ג שלום פנחס שליט"א
חתן הגאון המפורסם אריה פינק שליט"א
דומ"צ בעלזא בית גדלי' בית שמש וראש הכולל
יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות יזכה לרוות נחת מיוצאי חלציו

גליון זה נודב ע"י ידידיו

הרה"ג ברוך פריד שליט"א בית שמש
לרגל שמחת הולדת בתו במז"ט
וברכת מזל טוב לאביו
ידידנו הרה"ג אברהם מאיר שליט"א בני ברק
ולחמיו ידידנו הגאון המפורסם **אריה פינק שליט"א**
דומ"צ בעלזא בית גדלי' בית שמש וראש הכולל
יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות
יזכה לרוות נחת מכל יוצאי חלציו

גליון זה נודב ע"י ידידיו

הרב אברהם אבא אייזנבאך שליט"א
קרית צאנז נתניה
לרגל שמחת הולדת בתו במז"ט
וברכת מזל טוב לאביו
ידידנו הרב חיים צבי שליט"א ק"צ טבריה
ולחמיו ידידנו הרב **נחמן וייספיש שליט"א** ק"צ נתניה
יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות
יזכה לרוות נחת מכל יוצאי חלציו

גליון זה נודב ע"י ידידיו

הרב ברוך הלוי מילר שליט"א
בית שמש
לרגל שמחת הולדת נכדו במז"ט
בן לחתנו הרב חיים בנשטטיין שליט"א
וברכת מזל טוב לאביו
ידידנו הרב יוסף אביגדור שליט"א
יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות
יזכה לרוות נחת מכל יוצאי חלציו

גליון זה נודב ע"י ידידיו

הרה"ג יששכר יהודה שווארץ שליט"א ירושלים
משגיח בישיבת צאנז ביתר
מחבר הקונטרס הנפלא יין שן
לרגל שמחת הולדת בנותיו התאומים תחי'
במז"ט ובשעטומ"צ
וברכת מזל טוב לאביו
ידידנו הרב יוסף שליט"א
יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות
יזכה לרוות נחת מכל יוצאי חלציו

גליון

606

לע"נ
נתנאל בן
ציפורה
ושלמה
רפאל בן
אסתר
ת.נ.צ.ב.ה.

פרשת וילך-שובה תשפ"ו

התורה כמו 'שירה' - "ועתה כתבו לכם את השירה הזאת", כשזה שירה ועונג לא מבטלים מהתורה! אין שום קשיים, כי זו הנאה צרופה...

וְעַתָּה כָּתְבוּ לָכֶם אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת וְלַמָּוְדָה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (לֹא יֵט)

וְעַתָּה כָּתְבוּ לָכֶם אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת וְלַמָּוְדָה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (לֹא יֵט)

התורה הקדושה נקראת 'שירה' כי בכוחה לענג את נשמת האדם ולהביאו לגבהים רגשיים ורוחניים.

* * *

מזכי הרבים האחראים על החזקת הלימוד של בני התורה - זכותם גדולה ונשגבה עד מאד.

* * *

מובא בספר 'דרך עץ החיים': רבי יצחק רוזנטל מנהל כולל 'מדרש בני ציון' בא פעם אל הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל וסיפר לו שלאחרונה הוטב במקצת מצבו הכספי, ולכן הינו שואל את דעתו אולי כדאי שיתפטר מניהול הכולל כדי שיוכל להקדיש את רוב מרצו וזמנו להתעלות בתורה.

הקשיב רבי איסר זלמן לדבריו בתשומת לב כדרכו תמיד, והשיב לו: "עשה כפי הבנתך, אבל לפני שתחליט ברצוני לספר לך מעשה שהיה. מעשה ביהודי תלמיד חכם שהיה שד"ר [שלוחא דרבנן, משולח] של ישיבת סלוצק [ישיבתו של רא"ז] במשך שנים אחדות. בשלב מסוים הוא החליט להפסיק את עבודתו זו, ולקבל עליו משרת רבנות".

"לא היה נעים לו לאותו שד"ר לשוחח איתי על כך", המשיך רא"ז וסיפר, "ולכן נסע לדבר בעניין עם ה'חפץ חיים', הוא הסביר לו שבעבודתו כשד"ר הוא מתעייף מהליכתו במשך כל היום, קשה לו להתרכז בשעת התפילה, ולעתים אף קורה שבאמצע התפילה הוא חושב על נדיב פלוני או אלמוני, ואף אין באפשרותו ללמוד כפי שצריך, לכן ברצוני לכהן כרב באחד הכפרים כדי שיוכל להתפלל וללמוד כבשנים שעברו, כמו שעשה לפני שקיבל עליו את התפקיד הקשה והמייגע של שד"ר..."

ה'חפץ חיים' שמע את דבריו, והשיב לו: "שיהיה בהצלחה".

הודה לו השד"ר ופנה אל עבר הפתח. כאשר השד"ר הגיע לדלת קרא לו ה'חפץ חיים', ושאל אותו: "אולי ידוע לך כמה עולה זוג נעלים?" "אינני יודע מה הוא בדיוק מחיר זוג נעלים היום, שכן עבר זמן רב מאז קניתי נעלים חדשות, אבל דומני שהמחיר הינו בערך כך וכך", ענה הלה.

בספר יהושע (ה, יג-יד) כתוב: 'ויהי בהיות יהושע ביריחו וישא עיניו וירא והנה איש עומד לנגדו וחרבו שלופה בידו וילך יהושע אליו ויאמר לו הלנו אתה אם לצרינו, ויאמר לו כי אני שר צבא ה' עתה באתי'.

מדוע בא המלאך עם חרב שלופה ליהושע, ומה היה המשא ומתן ביניהם? מסבירה הגמרא (מגילה ג.) שהמלאך האשים אותם בשני דברים: "ראשית, אתמול ביטלת קרבן תמיד של בין הערביים, ושנית, עכשיו בלילה אתם לא נלחמים וא"כ היה לכם לעסוק בתורה". שאל אותו יהושע: "ועל איזה מהם באת כעת?" ענה המלאך: "עתה באתי" - על העוון של עכשיו - ביטול תורה.

וקשה איך משמע מהפסוקים עצמם כל ה'משא ומתן' הזה שהגמרא למדה? מבארים רבותינו בעלי התוס' שם בסוגיא, שהמילה "לנו" - היא קיצור הפסוק 'תורה צוה לנו'. וזה ששאל יהושע את המלאך: האם באת "לנו" - על ביטול תורה, "אם לצרינו" - או האם באת על זה שלא הקרבנו קרבן תמיד שמציל אותנו מצרינו. וענה המלאך: "עתה באתי" - על ביטול תורה הנרמזת במילה "עתה" כמו שכתוב בפרשתנו 'ועתה כתבו לכם את השירה הזאת', עד כאן דברי התוספות.

שאל מרן הרב מפוניבז' זצ"ל: אם בשאלה רמז יהושע את 'לימוד התורה' בפסוק "תורה צוה לנו", א"כ מדוע בתשובה רמז המלאך את לימוד התורה בפסוק אחר - "ועתה כתבו לכם"?

מתרץ הרב מפוניבז' תירוץ נפלא: המלאך ענה ליהושע לא רק שבאתי להוכיח אותכם על ביטול תורה, אלא באתי לרמז לכם איך הגעתם למצב הזה: נכון שאם אתם מסתכלים על התורה בתור 'ציווי' - "תורה צוה", אז יכול להיות שיש לכם קשיים ותירוצים של מלחמה, אבל אם הייתם מסתכלים על

לאחר שענה על שאלתו זו, נפרד ממנו לשלום, ופנה פעם נוספת לעבר דלת היציאה. משהגיע לדלת, חזר ה'חפץ חיים' וקרא לו ושאל: "כמה הוצאות יש לסנדלר על זוג נעלים ומה הרווח שנשאר בידו על כל זוג שהינו מייצר?"

"אין לי כל מושג", השיב השד"ר, "הרי מעולם לא הייתי סנדלר".

"בכל זאת", אמר לו ה'חפץ חיים', "אולי נאמוד ביחד, ננסה לשער כמה מרוויח הסנדלר על כל זוג נעלים שהוא מייצר, ומה הן ההוצאות".

עמדו שניהם וחישבו במשוער את חשבון ההוצאה והרווח של הסנדלר על כל זוג נעלים. ולאחר מכן פנה השד"ר אל הדלת על מנת ללכת לדרכו. משהגיע לדלת, חזר ה'חפץ חיים' וקרא לו ושאל אותו: "אמור נא לי בבקשה האם יש רק נעלים אשר מייצר הסנדלר או שישנן כאלה שמיוצרות אף ע"י אחרים?".

"אכן יש שמיוצרות על ידי סנדלרים ויש שמיוצרות בבתי החרושת", השיב השד"ר.

"ואיזה יקרות יותר?" הוסיף ה'חפץ חיים' ושאל.

"הנעלים שמיוצרות על ידי הסנדלר יקרות יותר מאלה אשר מיוצרות בבית החרושת", השיב השד"ר.

"אם זוג נעלים שמייצר הסנדלר יקרות יותר מאלה המיוצרות בבית החרושת, הרי שהסנדלר צריך להיות עשיר יותר מבעל בית החרושת... האם באמת כך היא המציאות?" הוסיף ה'חפץ חיים' ושאל.

"לא", השיב השד"ר, "בעל בית החרושת עשיר יותר, הואיל ובבית החרושת מייצרים כמות נעלים גדולה פי כמה וכמה מאשר מייצר הסנדלר, ולכן בסופו של חשבון מרוויח הסנדלר פחות".

"אם כך הוא הדבר, הסכת ושמע", אמר לו הסבא קדישא - רבן של ישראל - לשד"ר, "אם הינך רוצה לעשות בשביל עצמך - להפסיק את עבודתך כשד"ר ולחיות חיי שלווה, הרי אמת ונכון הדבר שראשך יהיה פנוי יותר והמחשבות הזרות המטרידות בזמן התפילה יפחתו, תפילותיך תעמודנה בדרגה גבוהה יותר, ואף במעלות לימוד התורה תוכל לעלות יותר, אבל, אם תסתכל על עבודתך בגיוס כספים עבור הישיבה במבט רחב יותר, ותחשוב כמה בחורי ישיבה יכולים ללמוד ולהתפלל כהוגן בזכות עבודתך כשד"ר, אז תבין שבעבודתך הנוכחית הינך עושה הרבה יותר לתורה ויראת שמים מאשר בזמן שלימודך ותפילותיך יהיו בשקט ובשלווה, אמנם כל תפילה לעצמה תהא גדולה יותר, אבל היום בתפילת הרבים ובלימוד התורה של הרבים זכותך גדולה ביותר, על כן מן הראוי והרצוי שתמשיך בתפקידך כשד"ר, זכות הרבים תלויה בך, ושכרך מן השמים גדול".

וזוהי מה שאמרו חז"ל (אבות ב, א) 'והוי מחשב הפסד מצוה כנגד שכרה'.

[מתוך 'חיים שיש בהם']

עשרת ימי תשובה

כתב **רבינו יונה** (שע"ת שער שני אות יד): בעשרת ימי תשובה, הירא את דבר השם, לבו יחיל בקרבו, בדעתו שכל מעשיו בספר נכתבים, **ובעת ההיא האלוקים יביא במשפט את כל מעשה וכו'**, כי האדם נדון בראש השנה וגזר דין שלו נחתם ביום הכפורים וכו', לכן מה נואלו היוצאים לפעלם ועבודתם עדי ערב, בימים הנוראים ימי הדין והמשפט, ואינם יודעים מה יהיה משפטם וכו', וראוי לכל ירא אלוקים למעט בעסקיו וכו' ולקבוע ביום ובלילה עיתים, להתבודד בחדריו, ולחפש דרכיו ולחקור, לקדם אשמורות, **ולהתעסק בדרכי התשובה וכשרון המעשה**, ולשפוך שיח, ולשאת תפלה ורנה, ולהפיל תחנה, **והעת עת רצון והתפלה נשמעת בה**, ע"כ.

העיד תלמיד חכם חשוב מירושלים היודע לקרוא את מזל האדם על כף היד, שבמשך כל השנה כולה הוא מקבל את הפונים אליו [המבקשים שיגלה להם את העתידות עפ"י תווי כף ידם], אך בימים שבין ראש השנה להושענא רבה אינו מקבל את קהל הבאים. וטעמו ונימוקו עמו, שבימים אלו משתנים הסימנים מדי יום ביומו בפועל ממש, אלא שאדם מן השורה לא יוכל להכיר בכך, אך אם יצלמו את היד בכל יום מימים אלו יהא ביד המומחה לראות שינויים גדולים מיום אל יום, כי כל מה שיארע בו בכל ימות השנה נקבע בימים אלו ובידו של האדם לבטל מעליו כל גזירות קשות ואכזריות...

[מתוך 'באר הפרשה']

* * *

רבתינו ז"ל תקנו בעשרת ימי תשובה להוסיף בתפילה מספר בקשות: **"זכרנו לחיים..."**, **"כתבנו בספר חיים"**, **"וכתוב לחיים טובים..."**. "ובספר חיים ברכה ושלום ופרנסה טובה וישועה ונחמה וגזרות טובות, מזכר ונכתב לפניך אנחנו וכל עמך ישראל לחיים טובים ולשלום".

המהר"ם מרוטנבורג מקשה, מדוע תקנו חז"ל ארבע בקשות, לכאורה היה מספיק לתקן את הבקשה האחרונה שבה כלולים כל הבקשות וההטבות?

אלא, משל למה הדבר דומה? - סוחר יהלומים אחד היה צריך לנסוע לצורך עבודתו לחוץ לארץ, והיה לו בן קטן פיקח שרצה להצטרף עמו. אמר לו אביו: "לא תוכל להצטרף אלי, אולם אם אשמע מאמא שהתנהגת יפה, אביא לך שעון זהב במתנה". שמח הבן על ההבטחה ונפרד מאביו לשלום.

אכן בימים הראשונים התנהג הבן למופת, אך לאחר כמה ימים חזר לסורו ולא התנהג כמו שצריך. כשחזר האב מחו"ל היה הבן עדיין בבית הספר, וסיפרה האם לאב על

התנהגותו של הילד. אמר האב, בוודאי שלא יקבל הילד את השעון.

והנה כשהגיע הבן, היה האב באמצע סעודתו כשהוא מספר את כל מסעותיו היכן ביקר והיכן טייל, והאם מקשיבה, נהנית ומתפעלת. תוך כדי הדברים אמר הבן לאביו: "אבא, האם זוכר אתה שלפני נסיעתך הבטחת לי שתביא לי שעון זהב? יודע אני שבוודאי לא מגיע לי לקבלו, אך אני רוצה לבקש ממך רק לראות את השעון, כי מעולם לא ראיתי שעון זהב". הסתכל האב על אשתו, חיך והראה לבן את השעון. אמר הבן: "אבא, כמה יפה השעון. אני רוצה למדוד אותו לראות אם הוא מתאים לי". הסכים האב גם לזאת, והילד ענד את השעון על ידו. כראות הבן כי טוב לב אביו, אזר אומץ ואמר: "אבי היקר, קנית שעון כל כך יפה, והוא ממש ממש מתאים לי, בדיוק בשבילי. אנא ממך, תן לי אותו במתנה". חיך האב ונתן לו....

והנה בוודאי, אם מלכתחילה היה הבן מבקש מאביו את השעון, פשוט שלא היה נותן לו. אך ידע הבן לפייס את אביו לאט לאט, בתחילה בקש מאביו רק להראות לו, בהמשך ביקש למדוד אותו, ולבסוף ביקש גם שיתן לו.

זה שאומר דוד המלך ע"ה בספר תהילים: **"הראנו ה' חסדך, וישעך תיתן לנו"**. תחילה ביקש "הראנו" אבל אחר כך הוסיף "תיתן לנו".

ולפי זה מובן ריבוי ההוספות בתפילה, שעם ישראל יודעים לפייס את בוראם. בתחילה אין אנו מעיזים לבקש הרבה, כי יודעים אנו שלא מגיע לנו כלום. מבקשים אנו: **"זכרנו לחיים"**, ריבוננו של עולם רק **"תזכור"** אותנו לחיים. לאחר מכן מוסיפים **"כתבנו"** בספר חיים, אחר שכבר זכרת אותנו לחיים, תכתוב זאת. ואחר שכבר כתבת, אנו אומרים: ריבוננו של עולם, מה שווים חיים לבד, אם אינם חיים טובים, לכך מבקשים וכתוב **"לחיים טובים"**. ועל זה מודים אנו ומברכים 'הטוב שמך ולך נאה להודות', תודה רבה שכתבתנו לחיים טובים, כי אנו בטוחים שבורא עולם שומע ומקבל תפילת עמו ישראל. ולבסוף אנו אוזרים אומץ ומבקשים: ריבון העולמים, ברחמיך המרובים כבר כתבתנו לחיים טובים, אנא ממך תוסיף עוד כמה מילים: **"ובספר חיים ברכה ושלום ופרנסה טובה וישועה ונחמה וגזרות טובות"**, נזכר ונכתב לפניך אנחנו וכל עמך ישראל לחיים טובים ושלום!"

[מתוך 'הימים הנוראים בהלכה ובאגדה']

תשובה

הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל בשיחותיו על הימים הנוראים (עמוד רעה) מבאר, שעלינו לדעת כי תרי"ג המצוות שהעניק לנו הבורא יתברך הן שש מאות ושלוש עשרה **'שערים'** שמהם נכנסים לתוך היכל אחד, ואחרי שנמצאים כבר בתוך ההיכל, הכל נראה אחרת. ומי שזוכה בימים אלו לעשות תשובה אמיתית, דהיינו שינוי מדרכיו הקודמים,

ואפילו רק על דבר אחד, זוכה להיכנס למצב של 'שובה ישראל עד ה' אלוקיך' (הושע יד, ב) - להגיע עד לפני כסא הכבוד! או אז מובטחת לו סייעתא דשמיא עצומה לשינוי בכל שטחי החיים. ואשרי מי שזוכה לכך!.

ומוסיף שם ואומר - שעניין זה רואים אנו פעמים רבות אצל בעלי תשובה, וכמו שסיפר אחד מגדולי מחזירי התשובה שבדור, שפעם אחת הגיע למקום מסוים בו הוא היה אמור למסור דרשה לפני ציבור, ובסופו של דבר הגיע לדרשה רק יהודי אחד - רחוק מקיום תומ"צ. כשראה אותו רב, אמר לו: "בוא ואלמדך הלכה אחת: נטילת ידיים בבוקר בעת הקימה מהשינה". וכך עמד ופירט לו את אופן הנטילה עפ"י ההלכה - לוקח את הספל ביד ימין, מעבירו ליד שמאל ומתחיל ליטול את יד ימין וכו'. אחרי שש שנים הזדמן הרב לאותו מקום, והנה רואה הוא למולו יהודי נכבד. שאל אותו היהודי: "האם כבוד הרב מכירני?" "לא" - ענה הרב. "אני הוא היהודי שלפני שש שנים לימדת אותו הלכות נטילת ידיים בבוקר!" כשראה שהרב נזכר בעניין, הוסיף אותו יהודי ואמר: "השינוי היה איטי, לא ביום אחד, אולם כיום ב"ה כבר מוסר אני שיעור יומי קבוע בגמרא!".

אותו יהודי זכה להיכנס פנימה דרך שער אחד של קדושה, וכך, לאט לאט, צעד אחר צעד, התקרב אל האמת, כי יהודי שבעמקות ובעקשנות עובד על עניין מסוים עד שממש כובש את הדבר, הוא כביכול עובר דרך שער לכסא הכבוד.

וכן מרן הגאון רבי ישראל סלנטר זצ"ל היה אומר, שע"י עשיית תשובה על דבר אחד זוכה אדם להיכנס לתשובת 'יום כיפור', והרי ביום כיפור ישנה סייעתא דשמיא להמון דברים, וזהו היופי המיוחד הטמון במצות התשובה.

מסיים הגרש"ד פינקוס זצ"ל, שעל כל יהודי, אפוא, בימים אלו לקיים את מצות התשובה, ע"י שיתפוס נקודה מרכזית אחת ויעבוד עליה כפי יכולתו.

[מתוך 'שיחות הגרש"ד פינקוס']

אימת הדין

מדברי הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א: אסור להתמלא חרדה ומתח בימים הנוראים. תשובה עושים רק מתוך שמחה. אמנם אנחנו צריכים לדעת שאנו חותמים חוזה לשנה החדשה, אבל מתוך שמחה וטוב לבב. ולמרות שכשרואים את כל הצרות שהיו בשנה האחרונה, הן לכלל והן לפרט, ההרגשה הטבעית היא פחד גדול מהבאות.... אבל הרי איך אנחנו אומרים בתפילה? - "אבינו מלכנו". אסור לנו לשכוח את זה. המלך הרם והנישא, השופט שיושב על כס המשפט - הוא אבא שלנו. איתו אנו הולכים לחתום על חוזה לשנה החדשה. צריך לשוב בתשובה, אבל לדעת שמדובר באבא שלנו, לעשות זאת מתוך שמחה ולקבל קבלות טובות, וכשיש שמחה, הלב פתוח ומקבל יותר.

חלילה לאבד את התקווה. נזכור את דברי הצ"ח בפסחים, האומר על הפסוק "שמע ישראל, ה' אלוהינו ה' אחד", שיש פעמים שאדם רואה את מידת הרחמים - ה', ויש שאדם נפגש דווקא במידת הדין - 'אלוקינו', אבל אחרי הכול - ה' אחד! זה אותו אבא, שפעם מלטף ומחבק את בנו, ופעם - בראותו שהילד זקוק לחינוך יסודי יותר - מכה אותו. אבל זה אותו אבא, העושה בנו כחומר ביד היוצר. הוא זה המעלה עינינו מערב, והוא גם יביא סליחתנו מבוקר. הוא יעלה ארוכה ללב שבור, והוא יתבע את האדם על כל מעשה ומעשה. אם מדובר באבא, ואבא טוב כל כך, הרי ברור שכוונתו לטובה, ורק לטובה. אם כך דבר אחד צריך לסלק מאתנו בכל מחיר: את העצב המיותר. מי שמגיע בהרגשה של מתח אל הימים הנוראים - לא עשה ולא כלום. לא לכך התכוונו גדולי המוסר בעוררם על סגולות הימים הנוראים, ולא זו הדרך בחר ה', הרוצה בתשובת רשעים ומושיט ידו לכל מי שרוצה להתקרב.

כשמספרים על גדולי המוסר שמיד שנכנסו לימי חודש אלול היו לובשים ארשת של חרדה, אין בכך אפילו קורטוב של השוואה ל'מתח' המקובל במחזותינו. החרדה של גדולי המוסר, רבי ישראל סלנט ורבי איצ"ל פטרבוגר, העלתה אותם לדרגות עליונות ונישאות. לעומת זאת, המתח שלנו בימים הנוראים לא רק אינו מעלה, אלא עוד מוריד את האדם לשאול תחתיות. לכן ברור שלא זו הדרך. גם בבית דין של מטה, אם אדם ייכנע למתח שלו, הוא לא יוכל לפעול בשיקול דעת להשיג לעצמו פרקליטים טובים, שכן בהיעדר יישוב הדעת הוא אינו בגדר אדם.

הבה נשאל את עצמנו: וכי הקדוש ברוך הוא רוצה שהאדם יאבד את עשתונותיו, וייכנס למתח ולחרדה, שבדורנו אין בהם כל תועלת? הקב"ה דורש מאתנו כוח רצון ותשוקה להתקרב אליו, לא יותר מזה. גם מי שמסוגל לעבוד את בוראו היום באימה וביראה, אין הכוונה שהוא לחוץ ומתוח. מי שלחוץ אינו אדם, ולפני שעושים תשובה, צריך קודם כל להיות בגדר 'אדם'...

ולא לחינם המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לוינסטיין זצ"ל כתב פעם לבחור בסוף ימי בין הזמנים של אב: "הנה הימים המאושרים ממשמשים ובאים...", כי זו באמת ההרגשה האמיתית, תחושת אושר ושמחה...

הנביא אומר: "דרשו ה' בהימצאו, קראוהו בהיותו קרוב", הקב"ה קרוב אלינו, הוא נמצא כאן ועכשיו, הפסוק הזה מכיל בקרבו אושר עצום. לחץ לא-חיובי מקשה על בן תורה להבין את השמחה הזו. חבל, חבל שאין מרגישים את התחושה הנפלאה הזו, שהמלך הגדול, מלך מלכי המלכים, שבידו כל המפתחות לכל הבקשות והרצונות, המלך הזה שהוא גם אבא שלנו - נמצא עתה הרבה יותר קרוב אלינו, ויש בידנו אפשרות לבקש כל מה שנרצה. בשל קרבתו אלינו בימים אלה הוא גם ימלא בקלות רבה יותר את בקשותינו.

היש לנו ימים מאושרים ושמחים יותר מאלה שאנו עומדים עתה בעיצומם?!

בעבר, החרדה שפיעמה בלבבות לא גזלה את השמחה והאושר על עצם היותם של ימים אלו ימי רחמים וסליחה. המוח והלב של היהודי ידעו לעשות את ההפרדה בין השמחה ובין היראה. אולם בדורותינו החלושים איבדנו את ההבחנה הזו. אנחנו לא מסוגלים להגיע בקלות לדרגת האלול של קלם או נובהרדוק.

השלב הראשון בימי התשובה הוא השמחה על הזכות שניתנה לנו. רק מי שכבר מרגיש חזק את השמחה פנימית זו, הוא זה שיכול להתחיל לחשוב על הצד השני - החרדה מאימת הדין - מבלי שמחשבות אלו תפגענה באושר הפנימי ובשמחה הגדולה של ימים אלו. [מתוך 'מרוה לצמא']

שבת שובה

שִׁוְבָה יִשְׂרָאֵל עַד ה' אֱלֹהֶיךָ (הושע יד, ב)

הגאון הגדול רבי חיים פנחס שיינברג זצ"ל היה נושא דרשה בשבת שובה בהיכל בית המדרש הגדול בשכונת מטרסדורף, והיו משתתפים בה מסלתי ושמנה של תושבי השכונה החשובים - גדולי ישראל, ראשי ישיבות ויושבי על מדין לצד בעלי בתים ואנשי מעשה. הגר"ח פ' היה מעורר על ביטול תורה, עליה 'הרעיש' בכל ימות שנה, אך לצד זה היה מרבה גם לתבוע על ענייני בין אדם לחברו. היה מעורר להיות רחמן וסלחן עם השכנים, ולמרות, שכמובן, צריך לנהוג על פי שו"ע ואסור לזוז מדבריו ואפילו כמלא נימא - אך לצד זה יש להיזהר לא לעמוד על קוצו של יו"ד, ולדעת ללכת 'לפנים משורת הדין'.

הוא סיפר שבאים אליו לדין תורה, לפעמים, ותובעים על דברים קטנוניים: למשל, שלא ירחיבו דירות - מסיבות רחוקות... שזה מעט מחשיך וכדו', אך כשמביטים רואים שלא מיניה ולא מקצתיה... "מדוע אין לב לרחם על בעלי משפחות גדולות שזה עבורם צורך חיוני?" שאל בכאב.

בסיום דבריו היה מבקש סליחה מכל התושבים, אולי לא התייחס אליהם יפה מספיק. הוא ביקש זאת בכנות ושרון לב כזה, שעשה רושם עצום על כולם. גם בדרשת ליל יוה"כ פ' בשיבה, היה מבקש מחילה מכל אחד ואחד, ומבקש שיאמר כל אחד בפה שמוחל לו, וכדברי הקצוה"ח (בס"י יב) שמחילה בעין בפה. ומרגלא בפומיה שמה שנאמר בפסוק (הושע יד) "שובה ישראל עד ד' אלוהיך" - הכוונה היא, שאמנם התשובה צריכה להיות מיד, אך עליה להיות בדרך של 'עד', היינו שהתהליך יימשך הלאה והלאה - עד שיגיע לדרגה של תשובה שלימה, עם קבלות ומחשבות איך זה יחזיק מעמד שלא יפרח ברגע שיעברו הימים הקדושים.

[מתוך 'מגדלתו ומרוממתו']

מאוצרות הפרשה

וכל אחד מבין לשמוע פוליטיקה, לקרוא עיתון וכו' לא מתאים כעת זה לא הזמן... זה משפט. כמושפט צריך שיהיה טיפת רצינות. (הגה"י מיישקובסקי שליט"א)

עצה לזכות בדין לשנה טובה

כתב רבינו יונה בשערי תשובה (שער ד' אות י') - וז"ל 'בענין ההודאה על הטובה נאמר (תהלים נב, יא) אודך לעולם כי עשית ואקוה שמך כי טוב נגד חסידך. פירושו - אודך על הטובה שעשית עמדי. ובעבור זה אקוה להתמדת טובתך'.

ומבואר, דעצם מה שאדם מודה על הטובות שהשפיע עליו הקב"ה, הוא סיבה להביא עליו עוד טובות.

וכעין זה הביאו מה שפי' הגרעק"א על הפסוק 'זבח תודה יכבדני וגו' אראנו בישע אלוקים. 'שכשם שאדם שמודה למיטיבו, הרי ההודאה גורמת לכך שירצה להיטיב עמו גם בהמשך, כך גם הזבח תודה ומודה על הנסים שאירעו עמו בעבר, גורם שגם הלאה 'אראנו בישע אלוקים'. ומעתה, אדם שמודה לבורא ית' מעומק ליבו על כל הטובות שהשפיע עליו בזה השנה, וזוכר שהכל מתנת חנים מאיתו יתברך, וכל נשימה ונשימה, ובדאי מה שמעבר לכך, הם מתנות, הוא סיבה שיוזכה לשנה נוספת של מתנות.

ושמעתי מעשה בת"ח אחד שבא לפני רבינו מרן הגראי"ל זצלה"ה, וסיפר לו שביום הכיפורים לפני נעילה מסר שיחה נלהבת, ובא הזכיר את האסונות הנוראים שהיו בשנה האחרונה, והכל נגזר בזה השעה וכו'. ואמר לו מרן זצלה"ה כי יותר ראוי היה לדבר על הטובות הגדולות שנעשו לכל אחד, לכלל ולפרט, בזה השנה, שאף גם זאת נחתם בזה השעה, ואשר הכל היה מתנת חנים, ועל ידי זה נזכה שוב למתנת חנים. והנה בתפילת שחרית של יום הדין, אשר הוא זמן המשפט, הראוי היה לכאורה שנפתח ראשית בתפילת זכרנו לחיים ואבינו מלכינו וכו' לבקש על חיינו. אמנם העניין בזה הוא כהאמור, שאדרבה ראשית יש לפתוח באמירת פסוקי דמרה, ואומרים נשמת יהודות ולהכיר בטובות שעשה לנו, אשר הוא הדרך הנעלית לזכות בדין.

ובזה יש לפרש גם כן עניין תקנת מאה ברכות שתיקן דוד המלך כשהיו מתים בכל יום במגפה, ועל ידי תקנת הברכות פסקו מלמות. והיינו גם כן, שעל ידי הברכות, שהם הודאה והכרה בטובות שעושה עמנו השי"ת, זכו לקבל חיים, אף שהיתה מידת הדין מתוחה ונגזר עליהם למות. ושמעתי להוסיף בזה שבברכת אהבה רבה אנו אומרים וקרבתנו לשמך הגדול סלה באמת - להודות לך, הרי שהתכלית של כל קרבת ד' יתברך הוא ההודאה. ואם כן, בעמדינו בימי הדין, אשר כל בני האדם שואלים ומבקשים עצות לצאת זכאים בדין להחתם לשנה טובה, ראוי לכל הפחות באלו הימים לכון בברכות ובהודאות.

ורבינו מרן הגרי"ג אדלשטיין זצלה"ה היה מביא בזה דברי הירושלמי, שבראש השנה הקב"ה דן את האדם 'באשר הוא שם', והיינו לפי מעשיו באותה שעה. ואם כן, אם ישתדל לכון לכל הפחות באלו הימים בברכות השבח וההודאה, הרי יש כאן פתח תקוה נכבד לזכות ביום הדין. (הגאון רבי נחום נבנצאל שליט"א)

ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא על כל הרעה אשר עשה כי פנה אל אלהים אחרים (לא, יח)

מה פשר כפילות הלשון "הסתר אסתיר", מדוע לא מספיק לומר: 'ואנכי אסתיר פני?' אומר לכם פשט נורא. "והיה כי תמצאנה אותו צרות רבות ורעות", יהיו צרות קשות, פגועים נוראים רחמנא ליצלן - "ואנכי הסתר אסתיר פני", השי"ת יסתיר את ההסתר פנים. יראו שיש צרות ויחפשו את האשמים. אחד יאשים את הפוליטיקאים, השני את הצבא, כל אחד יחפש 'אשם' אחר בצרות. הקב"ה יסתיר את ההסתר פנים. הוא יסתיר את העובדה כי הכל ממנו יתברך.

אם יודעים שהכל מהשי"ת, אז יודעים שיש גם עצה לכך - תפילה ותשובה. אבל כשמתחילים לומר שזה בגלל מדיניות כזו או אחרת, ושוכחים שזה הסתר פנים - כאן טמונה הסכנה האמתית מכל הצרות. אכן זה פשט קשה. מחייב! (הגאון רבי ראובן קרלנשטיין זצוק"ל, יחי ראובן)

ועתה כתבו לכם את השירה הזאת (לא - יט)

שואל הרב שך, אם הכוונה לכתיבת התורה, מדוע לא נאמר במפורש "כתבו לכם את התורה הזאת"? ומתקן, לאחר התוכחה הנוראה שבפרשת "כי תבוא", ואנו רואים את מצבינו כיום, לכאורה אין מקום לומר שירה עד ביאת הגואל, אבל שירה אחת עדיין נשארה לנו, והיא שירת התורה, כי התורה היא השירה שלנו והיא החזיקה אותנו גם במצבים הקשים ביותר. (מדשו ביתך)

מעלת עשרת ימי תשובה

הגמ' בראש השנה (י"ח). דורשת את הפסוק 'דרשו ה' בהמצאו קראהו בהיותו קרוב - אלו עשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכפורים'. והקשה הגאון רבי לייב איגר זצ"ל שהרי בפסוק בתהילים (קמ"ה) כתוב "קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת", ומבואר שתמיד ה' קרוב למי שקורא לו באמת.

וביאר, שהן אמנם כל השנה ה' קרוב, אלא שאז יש תנאי שזה יהיה 'לכל אשר יקראוהו באמת', אך בעשרת ימי תשובה שהם ימי רחמים זהו בעצם מקרב אותנו יותר לה' יתברך, וגם מי שלא נמצא בדרגה של 'באמת', הוא בכל זאת קרוב אל ה'.

כובד ראש למשפט

המשגיח רבי אליהו לופיאן זצ"ל היה פעם בעשרת ימי תשובה בפוניבז'. והמשגיח רבי יחזקאל כיבד אותו לדבר. אז הוא סיפר שהיה פעם למישהו משפט חמור מאוד והיה צד שהוא יהיה נידון בו למוות. אך היה עליו הרבה רחמים, שהוא באמת לא התכוון, וזה לא הוגן וכו'... והשופטים צדדו להקל בדינו.

באמצע המשפט, תוך כדי שהשופטים דנים בכובד ראש, הגידון הוציא מהכיס מראה ומסרק, והתחיל להסתרק... אמר לו השופט הראשי - כעת נגזר דינך למוות ודאי!!! כזה זלזול?!.... אתה חטאת בחטא כזה חמור, אתה נידון פה לחיים או למוות וזה בכלל לא מעניין אותך... זה מה שחסר לך? להסתרק?...!

אמר רבי אליהו - אל תצאו כעת עם מסרק... אל תתעסקו בשטויות...

מחלה קשה ומסוכנת פקדה את רבי שלום נח מסלונים בטרם מלאו לו חמישים שנה. הרופאים שטיפלו בו חששו לחיי וקבעו שאין מנוס מלנתח את ראותיו כדי להצילו, אם כי גם בניתוח כשלעצמו יש סיכון רב. הדבר היה בשלהי דקייטא, והרבי שאל את ראש הרופאים האם יש אפשרות לדחות את הניתוח למועד מאוחר יותר. הפרופסור רב המוניטין, סבר כי מדובר במקרה קריטי ויש לבצע את הניתוח בדחיפות, כל יום שחולף באפס מעשה מחמיר את המצב ומפחית את הסיכויים להצלחה. "אינני מבין, מה רוצה כבודו להרוויח בדחיה שביקש?" הסביר לו הרבי: "בעוד שבועות אחדים יחול יוה"כ, שבו הקב"ה חותך חיים לכל חי, ואני מעתיר ומתפלל שביום זה יחוס וירחם עלי, ורפואתי תבוא לי מזו הטובה... אני מאמין באמונה שלמה בסגולת היום הזה!". הרופא התרשם מהדברים הכנים שיצאו מלב טהור ונאמרו בהתרגשות רבה. הוא הסכים בדיעבד, הורה לשחרר הרבי לביתו מבי"ח, וציווה עליו לשמור על מנוחה מוחלטת. למחרת יוה"כ פ"ב לבית"ח, שם ערכו שוב בדיקות "רנטגן". התוצאות היו מפתיעות: שיפור עצום חל במצב הריאות! חלפה הסכנה שנשקפה לחייו לפני חודש ימים, והניתוח המתוכנן נראה כמיותר, אפשר יהיה להסתפק בטיפול תרופתי גרידא. "מה אומר לך, כבוד הרב" פנה אליו בהתרגשות הפרופסור הנדהם "רואני באמת שהזמן פועל לטובתך..." "לא הזמן", השיבו הרבי "אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו הוא שפעל לטובתי ביוה"כ, שבו חנן אותי לרפואה ולחיים..." ימים ספורים לאחר מכן החלים הצדיק ושב לאיתנו ולעבודתו הקדושה, במשך כארבעים שנה נוספות, ונתקיים בו הכתוב "וקווי ד' יחליפו כח יעלו אבר כנשרים, ירצו ולא ייגעו, ילכו ולא ייעפו" (ישעיה מ לא), "עוד ינובון בשיבה דשנים ורעננים יהיו, להגיד כי ישר ה'" (תהלים צב ט"ז).

פינת ההלכה

טיפול קוסמטי או הסרת שער בלייזר, האם יוצא בזה שמחת יו"ט

שאלה: יש מצוה לקנות מתנה לאשה לחג, המתנה היא בעיקר בגדים, לאשתי יש ברוך השם הרבה בגדים ולא חסר לה בגד, גם נעליים יש לה בשפע. שאלתי אותה מה היא בכל זאת רוצה מתנה לחג, ואמרה לי שהיא רוצה שאשלם טיפול קוסמטי בפנים שיש אשה שעושה טיפולים אלו לרענן את עור הפנים. או לממן לה טיפול של הסרת שיער במכשיר לייזר.

שאלתי היא, האם אפשר לצאת בזה ידי חובה של קניית מתנה לאשה לחג, כי מצד אחד אשתי אמרה לי שהיא תשמח בזה הרבה יותר מאשר בקניית בגד או נעליים, מצד שני הרי את הטיפול עושים כמה ימים לפני החג, ואולי גם לאחר החג, האם יוצאים בזה את המצוה לשמח את האשה בחג?

תשובה: לכאורה השמחה צריך להיות ביו"ט, שהרי מקור השמחה הוא אכילת בשר שלמים, וכמו שבשר שלמים צריך לאכול ביו"ט, כך הבגדים שהאשה מקבלת היא צריכה ללבוש ביו"ט, וצריך שיתווסף לה שמחה ביו"ט מאשר ביום חול.

וכן כתב החינוך (מצוה תפח) לפי שהאדם נכון על ענין שצריך טבעו לשמוח לפרקים כמו שהוא צריך אל המזון על כל פנים ואל המנוחה ואל השינה, ורוצה האל לזכותנו אנחנו עמו וצאן מרעיתו וציונו לעשות השמחה לשמו למען נזכה לפניו בכל מעשינו. והנה קבע לנו זמנים בשנה למועדים לזכור בהם הנסים והטובות אשר גמלנו, ואו בעתים ההם ציונו לכלכל החומר בדבר השמחה הצריכה אליו. וימצא לנו תרופה גדולה בהיות שובע השמחות לשמו ולזכור, כי המחשבה הזאת תהיה לנו גדר לכל נצא מדרך היושר יותר מדאי. כלומר שמחה היא דבר הכרחי לנפש האדם, כמו שמזון מנוחה ושינה הם דברים הכרחיים לגוף, אמנם בשביל שמחה די שלש זמנים בשנה, והקב"ה רצה לזכות את ישראל, ועשה שאת השמחה הזו, יעשו לשמו, ואם כן בנוסף לכך שהוא מרויח בריאות הנפש, הוא גם מרויח מצוה. ובנוסף לכך, כשהשמחה היא מתוחמת עם גדרים, זה שומר עלינו, שהשמחה תהיה שמחה של מצוה ולא הוללות. וגם קבע איך לשמוח, דהיינו האנשים בבשר ויין, והנשים בבגדים. ולפי זה לכאורה אם עושים טיפול קוסמטי בפנים, או הסרת שער כמה ימים לפני החג, אין שמחה יתירה בחג, וזה כמו שאשה תקנה בגד, ותלבש זאת כבר כמה ימים לפני החג, שלכאורה לפי החינוך לא תצא ידי חובה, כי ביו"ט כבר לא יהיה לה שמחה, שהרי אין לה שמחה יתירה בחג, מאשר בימים קודמים.

וכך כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ח סימן קכד) שאשה שמבקשת מכשיר אלקטרוני עבור צרכי הבית, כמתנה לחג, או שיותר משמח אותה פרחים, ומשמע ברמב"ם (עשין נד) שצונו לשמוח ברגלים וכו' ובכלל אמרו ושמחת בחגך גם כן לשמוח גם כן במיני שמחה ומזה לאכול ולשתות יין וללבוש בגדים חדשים ולחלק פירות ומיני מתיקה לקטנים ונשים, ולשחוק בכל ניגון ולרקד במקדש והיא שמחת בית השואבה, זה כולו נכנס באמרו ושמחת בחגך. וכעין זה הוא במררכי (ביצה סימן תרנח בשם ר"ח). ומבואר מזה שצריך תוספת שמחה שבאה מחמת חדות היום, א"כ פרחים לכבוד יום טוב יתכן שהם בגדר זה, וכן בגדים וכו"ג או ריקידה או טיול לכ' השמחה של היום שגורם הרחבת הדעת, אבל מכשיר אלקטרוני של שיחת נשים בעלמא שאינו פוטר מיסודי שמחה של היום כגון בגדים ומיני מתיקה וכו"ג.

אולם בשו"ת משנת יוסף (ח"ג סימן קעב) כתב, אם אשתו אומרת שבמקום בגד ותכשיט יקנה לה תנור חדש, נראה שיוצא בזה, ואם יש לו ממון גם לתכשיט וגם לתנור, אז חייב לתת לה תנור כמו שאר כלי בית, ובנוסף לכך תכשיט לשמחת יו"ט, ואם אין לו ממון לשניהם אז התנור קודם, שנחוצק לה להנהיג הבית ולתכשיט כבר לא נשאר כסף ואינו מחוייב ללוות לזה. כמו"כ אם רצונה יותר שבעלה יקנה לעצמו כובע, ואין מספיק לו כספו לשניהם אז רצונו של אדם זה כבודו שייראה נעלה יותר מכובד בבית ובחוצק, כדי שיהא נודע בשערים בעלה בשבתו עם זקני ארץ. עוד כתב שם, ויש לעיין עוד בחיוב זה של בגדים ותכשיטים לכל רגל, א"כ אם יקנה לה לכל רגל תכשיט, אז כשיגיע לגיל שבעים שכבר יעברו עליהם חמישים שנה מנשואיהם, שבהם ק"נ רגלים, הנמצא כזאת שיהיו לאשה מאה וחמישים תכשיטים, או ק"נ בגדים, או אפילו חציים בכדים וחציים תכשיטים, ויש ליישב.

ולכאורה לפי דבריו יוצא גם בטיפול קוסמטי או בהסרת שער, אך יתכן שגם לשיטתו אינו יוצא, כי טיפולים אלו, הם מניעת צער, ולא תוספת שמחה, וזה דומה לאשה שפורדה מבעלה שנים הרבה, והיא משועת לגט, ובעלה נתן לו גט בערב יו"ט, וכי קיים בזה שמחת יו"ט, ששמחה וגיטה באים כאחת? ! ובנוסף לכך, וכי אשה שצריכה לעשות טיפול שיניים, וכי יוצא בזה שמחת יו"ט כאשר יממן לה טיפול כזה, בוודאי שלא, וגם בענייננו אינו יוצא בזה ידי חובה. (הגר"י זילברשטיין שליט"א, קובץ ווי העמודים)

תשובה לחידה פ"ש: בשעת רוגז (כט, יט)

מזל טוב

מרכז העיר: משפחת דאוס להולדת הבן משפחת רוטמן להולדת הבת
משפחת אביעזר אפשטיין להולדת הבן משפחת אופק לאירוסי הבת משפחת סגל לאירוסי הבן
גני הדר: משפחת שחר להכנס הבן לעול תורה ומצוות משפחת רובין להכנס הבן לעול תורה ומצוות משפחת מליק לאירוסי הבת

** *	🕯️🕯️	📍
19:06	17:50	י-ם
19:09	18:09	ת"א
19:06	18:01	חיפה
19:07	18:11	ב"ש

אוצר הנפש

עלון שבועי בענייני תורת הנפש ותיקון המדות משיעורי הרב יצחק גינזבורג שליט"א

אוצר הפרשה אוצר האמרה

המתקת הדינים על ידי חב"ד

נלמד ווארט מהסבא משפולי שההילולא שלו חלה ב- ו' תשרי, שקשור ליום כיפור וגם למוצאי יום כיפור - לעבודה שלנו עכשיו, במשך ימי החורף במיוחד. אחד ממושגי היסוד של הקבלה הוא המושג פר דינים. העבודה שלנו היא להמתיק את הדינים.

כתוב בפרקים האחרונים של תהלים - שגם אמרנו אחרי נעילה, לפי המנהג מהבעל שם טוב - "הנתן שלג כצמר כפור כאפר יפזר".

מה הווארט של השפאלער זיידע? ווארט מאד יפה: בשלש המלים "כפור כאפר יפזר" רואים משחק מלים על אותיות פר - "כפור" הוא כו-פר, "כאפר" הוא בא-פר ו"יפזר" הוא יז-פר. כו, בא ו-יז (טוב) הם שלשה שמות של ה' - שמות עצמיים, המורכבים רק מאותיות אהו"י - הוי', אהיה ו-אהוה. הוא אומר שכל המתקת ה-פר דינים, עיקר מה שקורה ביום כיפור, היא על ידי מוחין חב"ד.

המתקת הדינים - המסת הצמצום - היא התפקיד של חב"ד בעצם

כזה ווארט לא מתאים לחב"ד ממש, כי כולו רמז, אבל זהו ווארט שכולו אומר חב"ד. מה הם חב"ד? שם הוי' הוא חכמה ("הוי' בחכמה"), שם אהיה הוא בינה ושם אהוה דעת - בדיוק לפי הסדר, כו-פר בא-פר יז-פר.

מהם דינים? הגבלות. כל הגבלה, צמצום, היא דין. הווארט הוא שהמתקת הדינים - המסת הצמצום - היא התפקיד של חב"ד בעצם, מה שנקרא מוחין בעצם. אם רוצים להסביר למישהו את מהות חב"ד, מה אמורה להיות חסידות חב"ד - זו הנקודה. כתוב שלעתידי לבוא החב"ד יהיו מתוקנים, נירש לא רק את ארצות שבעה עממים, שכנגד המדות, אלא גם את הקיני-קנזי-קדמוני שכנגד חב"ד. זהו החידוש.

(מוצאי יום כיפור תשפ"ב)

אוצר הפתגם

העון הוא בעיקר במחשבה, על שהתנתקתי במחשבה מהמקור שלי. (מוצאי ב"ה אלול פ"ד)

החטא הוא פגם בציות והעון הוא פגם בדבקות, אבל הפשע הוא פגם בהתייחסות.

(מוצאי ב"ה אלול פ"ד)

ביום כיפור אנחנו מתייאשים מכל עניני העולם, מתנקים מכל החמדות - מפתח לתיקון וכפרה על כל החטאים.

(שבת תשובה פ"ד)

נצבים - וילך -

האזינו

כפתיחה לשירת האזינו, אומר משה רבינו לישראל דברים קשים: "כִּי יִדְעֹתִי אַחֲרֵי מוֹתִי כִּי הִשְׁחַת תִּשְׁחַתּוּן וְסִרְתֶּם מִן הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֲתֶכֶם וְקִרְאת אֲתֶכֶם הָרְעָה בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים כִּי תַעֲשׂוּ אֶת הָרַע בְּעֵינֵי ה' לְהִכְעִיסוֹ בְּמַעֲשֵׂה יְדֵיכֶם".

בסוף פרשת נצבים נאמר "ובחרת בחיים", הבחירה תמיד בידינו, כמו שמודגש בכל פרשת נצבים שעלינו לשמור את הברית ולעשות תשובה, "כי קרוב אליך הדבר מאד". והנה פרשת וילך הולכת לכאורה בכיוון הפוך. ה' אומר למשה "הִנֵּה שָׂכַב עִם אֲבֹתֶיךָ וְקָם הָעָם הַזֶּה וְזָנָה אַחֲרֵי אֱלֹהֵי נָכַר הָאָרֶץ... וְעִזְבֵנִי וְהָפַר אֶת בְּרִיתִי... וְחָרָה אִפִּי בּוֹ בַּיּוֹם הַהוּא", וכן משה אומר לישראל: אני יודע שתחטאו. נראה שאין בחירה חופשית, גלוי וידוע שנהיה חוטאים. זו באמת הרגשתו של האדם שנפל בחטא, יאוש מאפשרות של תיקון - הרי היה ברור שאחטא, אי אפשר לשנות את זה...

כדי לתת תקווה לחוטאים, צריך להתחבר למקום מאד גבוה. נכון שלפי ידיעת ה' אתה היית אמור לחטוא, אבל עליך להתעלם מזה, להתעלות למעלה מזה - להתקשר לא אל ידיעת ה' אלא לרצון ה'. ה' רוצה שתהיה צדיק ולא תחטא, ואם תתחזק בהכרה הזו תצליח לשבור את מעגל-הקסם של החטא. זו המטרה של שירת האזינו, המעלה אותנו למקום גבוה מאד, ומעניקה לנו כוח של בחירה מנצחת שמחברת אותנו לרצון ה' וגוברת על כל החשבונות.

(מתוך "עמודיה שבעה")

אוצר התבונה

השגחה על צדיקים, בינונים ורשעים (חלק ב')

אצל הבינונים ההשגחה הפרטית מתבטאת בסגנון אחר. היא בעצם מה שר' אשר פריינד זצ"ל קורא 'סיבות'. הבינוני הוא אחד שיש בתוכו מלחמה קבועה בין היצרים, והוא מצד עצמו לא יכול לנצח את היצר. "בכל יום יצרו של אדם מתגבר עליו להחטיאו ואלמלא ה' עוזרו אין יכול לו". אך באמת, אם רק פוקחים את העינים, רואים שה' כל פעם שולח 'סבה' להציל את האדם מהחטא או לעודד אותו לקיים מצוה.

הבינונים תלויים ועומדים מראש השנה ועד יום כיפור, הם צריכים לעשות תשובה. אבל איך הבינוני יכול להגיד לה' שלא יחטא יותר? הוא הרי יודע שהיצר מתגבר עליו ואין לו כח לנצח אותו. ה' שואל אותו – האם לא תחטא יותר? הוא לא יכול להגיד כן. הוא אומר לה' – האם אני רוצה? ודאי, מצד הנפש האלקית שבי, היצר הטוב שלי, שאני לא רוצה לחטוא, אני מאחל לעצמי, "הלואי בינוני". אבל אצליח לא לחטוא רק אם אתה תעזור לי. האדם צריך להרגיש את השפלות שלו, את היותו עלול לחטא – הוא מסתכל בראי ורואה את "יסוד הרע" שלו (בלשון ר' אשר) – ולעשות את השפלות בלי לרחמי שמים, רחמי ה' שרק הם יכולים להציל אותו מרדת שחת, ר"ל.

כל נסיבות חייו של הבינוני, כל דיבור של ה' אליו בהשגחה פרטית, בעצם אומר לו – תתחזק, תחזיק מעמד. במובן מסוים, לבינוני הכי קשה – הרשע יכול לעשות תשובה ברגע אחד, להפוך לצדיק; ההשגחה הפרטית על הצדיק היא כולה גילוי אלקות, כמו שנסביר; אבל הבינוני שומע 'תחזיק מעמד' – זהו מאבק לכל החיים, כל רגע אתה כמעט נופל, וה' נותן כל פעם עוד 'סבה', עוד חיזוק, כח להחזיק מעמד עוד רגע אחד...

מה המשמעות של ההשגחה הפרטית על הצדיקים? רשע צריך הכי הרבה השגחה פרטית, כדי להחזיר אותו בתשובה. הבינוני צריך השגחה פרטית כדי לא ליפול, כדי להתחזק. הצדיק לא צריך שום דבר – הכל בסדר אצלו, למה הוא צריך השגחה פרטית? אבל לפי הבעל שם טוב יש השגחה פרטית על כולם – 'אפילו' על צדיקים... מה היא אומרת להם? העבודה של הצדיק היא להיות משפיע לזולת, להיטיב לעולם, לתת עצות טובות. ה'דיבור' של השגחה הפרטית אל הצדיק נותן לו רוח הקדש, שיקול דעת לתת עצות טובות. רש"י מסביר ביחס למעשה המשכן שדעת היא רוח הקדש.

בן אדם יכול להיות גאון גדול, לדעת את כל השלחן ערוך וכל ספרי ההלכה, ועדיין לא לדעת מה ה' רוצה שהוא יעשה. שיקול דעת נכון הוא לדעת מה ה' רוצה שאעשה בפועל, כאן ועכשיו, לשם כך צריך סיעתא דשמיא – "והוי' עמו" שהלכה כמותו בכל מקום". כאשר משבחים את דוד המלך שהוא תלמיד חכם זה לא מפריע לשאול המלך, גם הוא תלמיד חכם וגם בנו יונתן הוא תלמיד חכם, אבל כשאומרים לו על דוד ש"והוי' עמו", שהוא מכון את ההלכה, יודע מה ה' רוצה – הוא מקנא, את זה אין לו. גם אחרי כל הגאונות בנגלה, שאדם יודע את כל התורה, צריך השגחה פרטית שתכוון אותו לדעת מה רצון ה', לקבל החלטות ולתת עצות טובות – צריך להיות בטל במציאות לרצון ה'.

העיקר שצריך לזכור, שלשה סוגים של השגחה – השגחה על רשעים, השגחה שקוראת לתשובה; השגחה על בינונים, השגחה של חיזוק; והשגחה על צדיקים, השגחה של רוח הקדש, של שיקול הדעת מתוקן בתכלית. השגחה פרטית כוללת את כל שלשת הספרים – יש התכללות, וכל אחד צריך לכלול את כל המדרגות.

אוצר קצר

השבת – מעל כל קצבה

כל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה חוץ מהוצאות שבת ויום טוב. אדמו"ר הזקן כותב שמלכתחילה לא נותנים שום קצבה – לא שנותנים קצבה כמו כל הימים ואם תוסיף נוסיף לך, אלא שאין קצבה, פתוח לגמרי – כמה שתשקיע נותנים לך. חידוש ששבת היא בלי חשבון לכתחילה. מכאן הגענו לכך ששבת היא כמו בית הבחירה, שקשור בעצם לבחירה – איך שאדם בוחר כך ה' נוהג איתו, הכל תלוי באדם. (י"ט חשון ע"ה)

כל נסיבות
חייו של
הבינוני, כל
דיבור של ה'
אליו בהשגחה
פרטית,
בעצם אומר
לו – תתחזק,
תחזיק מעמד

אוצר השו"ת

איך ממליכים את ה'?

שאלה: כיצד ממליכים את ה' בחודש תשרי, האם יש בזה כוונה פשוטה ושווה לכל נפש?
תשובה: המלכת ה' עלינו בתשרי מתבצעת בשני קווים: בעשרת ימי תשובה העבודה היא "שמאלו תחת לראשי" – להמליך את ה' על ידי קיום מצות התשובה והידידי. בימי השמחה (הגלויה, שהרי גם בעשרת ימי תשובה צריך לקיים "עבדו את ה' בשמחה") העבודה היא "וימינו תחבקני" – קבלת המלכות על ידי קיום מצות החג בשמחה רבה.

(מתוך נפלאות ראש השנה פ"ד)

גמר חתימה טובה
לשנה טובה ומתוקה
לכל בית ישראל!

(ראש השנה פ"ה)

דברי נבי ואלמדה

אוצרות דעת, נטפי חיוזוק ופרקי הדרכה מלוקטים מאוצר שיעוריו של הגה"ח רבי שמעון שפיצער שליט"א

התחדשות המלכה!

עלי - עליך - על כולנו!

תפקידנו בימי ראש השנה לדעת ולהבין: ה' אלקי ישראל מלך!

יש כלל הקיים במצוות רבות, ובמיוחד בימים טובים, שכאשר הקב"ה נותן לנו מצוה, כגון לשבת בסוכה בחג הסוכות, או לאכול מצה בפסח, או לתקוע בשופר בראש השנה, עבודת המצוה היא לא רק בעת קיומה בפועל, אלא גם להבין מהי המחשבה שמאחורי המצוה ולהשתדל לקיימה במשך כל הי"ט.

למשל, אם בפסח צוה אותנו הקב"ה לאכול מצה כדי להחדיר בקרבנו האמונה ביציאת מצרים, יש לו לאדם לעסוק בזה במחשבתו ובדיבורו אף בשעה שאינו אוכל מצה.

וכן בסוכות, "כי בסוכות הושבתי את בני ישראל..." זה שהקב"ה עשה לנו טובות כאלה במדבר, ונתן לנו כל מה שהיינו צריכים, בין בדרך נס למ"ד ענני הכבוד היו, בין בדרך הטבע למ"ד סוכות ממש היו, וכן 'שמלתנו לא בלתה'. את כל אלה צריך האדם לזכור, ולהתבונן כמה הקב"ה עוטר אותו ועוזר ומסייע לו, והרי הוא יושב בסוכתו של הקב"ה, "באברתו יסך לך ותחת כנפיו תחסה". המחשבות האלה מלוות את האדם בכל ימות החג ומשמחות אותו, ולא רק בשעה שהוא יושב בסוכה.

וכן לגבי ספירת העומר שעניינה הכנה לקבלת התורה, כי לא רק בשעת הספירה ממש, אלא בכל ימי הספירה האדם חי תחת הרושם שהוא מתכוון לקבלת התורה.

בראש השנה שמצוותו לשמוע קול שופר, יותר מצוי שבשעת מעשה אכן יכין האדם את עצמו היטב לשמוע את השופר כמו שצריך ולהרהר בתשובה, אבל אח"כ במשך כל שאר השעות הוא עסוק עם המשפט... הוא אדם רציני, הוא אומר תהלים, הוא מסיים את התהלים, הוא מכוון פירוש המילות בתפילות, הוא ממליך את הקב"ה...

אכן ישנם מקורות חזקים המציינים שהמחשבה שצריכה ללוות את האדם בראש השנה ואף גם בהכינו את עצמו לראש השנה, היא השופר! הוי אומר: נקודה יש שקיימת בשופר וצריכה ללוות את האדם במשך כל התקופה, לפני ראש השנה, בראש השנה, ואחר ראש השנה!

הנה בגמרא איתא, שחז"ל תקנו לומר את פסוקי המלכיות וזכרונות ושופרות כדי שתמליכנו עליכם, וכדי שיעלה זכרונכם לטובה, ובמה? בשופר! ומכאן שאמירת המלכיות וזכרונות ושופרות היא הרחבה של השופר. יש את שמיעת קול השופר, וגם יש את הפסוקים שאומר האדם וממליך את הקב"ה, והרי זה אותו ענין של השופר אשר בא לידי ביטוי גם על-ידי אמירת הפסוקים, ומטעם זה תוקעים תוך כדי אמירת הסדר של מלכיות וזכרונות ושופרות, כי הם אחוזים ודבוקים, ואמירת הפסוקים היא הדרך להרחיב את שמיעת קול השופר!

ומהו 'קול' זה? ואלו מחשבות עלינו לסובב עצמינו בראש השנה?

הבה נצלול ישר לענין!

המשך בעמוד הבא >

המלכה
החוט המשולש
כיצד ממליכין את ה'
בימי ראש השנה?
שלושה נקודות
ושלושה יסודות
בבהירות ההמלכה!

התחדשות
סדר העולם
'ראש השנה'
כ'מצוקה' - האמנם?
המהפך בהכנת מהות
ימי ראש השנה!

מהות ימי
ראש השנה
בהכנה מחודשת
וכאור חדש,
מאיר ומבהיק!

למעשה - בהבנה!

הנהגה למעשה - בהבנה!

למעשה

זה לשון הגר"ש קלוגר (אורח חיים סי' תקפ"א): "בשולחן ערוך [כתב] לאכול דברים טובים ומתוקים, אין הכוונה דרך תפילה, דאין מקום לתפילה בשעת אכילה, רק זה הוי לבטחון ואמונה, כי מראה שהוא מאמין ובטח שכן יהיה. ובפרט לפי מה שכתבתי בדרושים לפרשת תבא שנת תר"ב דבראש השנה יהיה משמח ואומר כל מה שעושה הוא יתברך הוי לטובה, וזוהי יהיה נהפך באמת לטובה. ולכן מהאי טעמא נראה שיהיה אדם רגיל לומר בראש השנה אחרי תפילת שחרית כל מה דעביד רחמנא לטב עביד וגם זו לטובה, ולכן מהאי טעמא תקנו לאכול מאכלים טובים ומתוקים ולומר עליהם כן, כדי שאם ח"ו נגזר להיפך יהיה נהפך על-ידי אמירה זו לטובה, אמון כן יהי רצון!"

בהבנה!

הנה מדבריו של הגר"ש קלוגר נראה, שכאשר יאמין האדם שתהיה שנה טובה ומתוקה, יזכה באמת לשנה טובה ומתוקה. אך זה כבר השלב השני.

הוי אומר: אמת נכון הדבר הוא שכאשר האדם חי עם האמונה בהשגחה פרטית ומודה על כל דבר ומאמין שזה לטובה, הכל נהפך לו לטובה, וכפי שלמדנו, כי הקב"ה מטיב, וככל שהאדם יותר קרוב אל האמת, הוא מקבל יותר מאותה טובה, וככל שהאדם מתרחק, כך מתקיים בו חטאותיו ומנעו הטוב מכם. לכן קבעו שהאדם ידבר באופן זה, שיאמר בפיו שהקב"ה מנהל את העולם ושכל מה שעושה אף לטובה הוא עושה, ואם בשעת התפילה הוא אומר זאת בלשון קודש, אחרי התפילה יאמר זאת באדיש או בארמיות - 'כל מה דעביד רחמנא לטב עביד'!

לשנן אמונה כמו המלמד בחיידר אל"ף בי"ת

כשהאדם משנן כל היום את פסוקי המלכות וזכרונות ושופרות, וכך הוא מגיע למצב שהבטחון נעשה יותר טבעי אצלו.

ונבאר זאת: למוחו ולבו של האדם יש חדרים, חדר לפנים מחדר. יש דברים שנכנסים בחדר יותר חיצוני ויש דברים שנכנסים בחדר יותר פנימי. למשל, כל המושג של גרסא דינקותא. מה שקרה לו לאדם אך אתמול – אינו זוכר, ומה שקרה לו בילדותו – הוא זוכר היטב. וכן לגבי ההרגשים החזקים שהיו לו לאדם בילדותו, אם לטובה אם לרעה. אינו יכול לשכוח היכן הוא עמד כששמע את הבשורה. וכנגד זה, יש דברים רבים שהאדם לומד והם נכנסים באוזן אחת ויוצאים מהשניה.

יותר פנימי

במשך השנה האדם מכניס במוחו מחשבות רבות של אמונה ובטחון. אך בראש השנה רוצה הקב"ה שלא רק יעלה במוחו את המחשבות האלו, אלא גם ישאף להכניס את האמונה והבטחון לחדר יותר פנימי, בין במוחו בין בלבו. זה הפשט "כגמול עלי אמו", שזה יהיה אצלו כמו הבטחון של התינוק באמו. אצל התינוק זה נמצא בחדר הפנימי ביותר, והראיה, שהרי יכול להסביר מאומה, והרי אינו יודע עדיין את הקורה אתו, ובכל זאת הוא בטוח באמו, כי זה בנוי בתוכו, ובאופן טבעי הוא פונה אל המקום שממנו הוא מקבל חיים.

'אלוקים עשה את האדם ישר'. זה לא היה צריך להסתלק מן האדם. האדם כשהוא נקי, הוא מרגיש כך באופן טבעי. אבל מה שהאדם מנסה להחזיר בלבו בראש השנה הוא: 'הקב"ה ברא אותי היום'. וזו תחילתה של ההמלכה. שתמליכוני עליכם פירושו שתחזירי זאת לחלק יותר עמוק. ואין יכול האדם לעשות זאת? על-ידי שהוא מנסה להחזיר מחשבה זו ברצף. לא שהוא מזכיר לעצמו ואחרי רגעים ספורים הוא שוכח. הוא מחדיר את זה ברציפות כדי שזה ייחפר לחלק מהתנהלותו. הוא מחדיר את זה בכמה וכמה אופנים כדי שזה יחדור עמוק בפנים.

מעשה

שאלתי פעם מלמד אחד איך הוא מלמד את אותיות הא"ב לילדים הפעוטים, ואמר לי כמסיח לפי תומו, שמדי שבוע הוא לומד עם הילדים אות אחת בלבד. ביום הראשון לומדים את האות כמו שהיא, ביום השני עושים אותה משחק, ביום השלישי מחלקים דפים לצביעה של האות, ביום הרביעי בונים מלגו את צורת האות...

כל-כך נהנית. ההבנה אצל המלמד היא שאין בשביל מה להמשיך עכשיו הלאה. עכשיו לומדים את האות הזו ותו לא. לומדים אותה באצבע זו ובאצבע השניה, לומדים אותה בחוש הראיה ובחוש השמיעה, לומדים אותה עם הרגשים ולומדים אותה עם צבעים, כי אם לא כן, כשהילד יגדל ויצטרך ללמוד פרי מגדים, אם יצטרך להתעכב על כל אות לחשוב באיזו אות מדובר, לא יוכל להבין את דבריו. כשהאדם לומד פרי מגדים, צריך שלא יצטרך להשקיע אפילו חלק קטן ממוחו בשביל האותיות.

הבנה למעשה

נמצאת אומר: אפשר להכניס דברים לעומק, ואנשים עושים את זה כל היום. לא רק את הא"ב, אלא כמו"כ את כל יכולת הקריאה. כשהאדם מתפלל בדרך משל שמונה עשרה, הוא כלל לא צריך להתעכב על זיהוי האותיות. יש לו משימה אחת בלבד – לכוון פירוש המילות. יסוד הדבר הוא שיש מקום כזה במוחו ויש מקום כזה בלב. הם בנויים חדר לפנים מחדר, והקב"ה רוצה שבראש השנה נחדר את האמונה בחדר הפנימי. אין זו עבודה של יומיים בלבד. זו עבודה של חודש אלו, זו עבודה של כל החיים. אבל שתמליכוני עליכם פירושו שהאדם יתרגש בראש השנה ממלכותו של הקב"ה, ויתמלא בושם אם יקרה בראש השנה שישכח שהכל מאת ה' בהשגחה פרטית מדוקדקת, ואף שיישכח מחמת הרגליו, לכל הפחות ישים לב לכך!

נתאר לעצמנו אדם שנכנס לבית הכנסת ביום הכיפורים ועושה ליצנות. הוא עומד באמצע נעילה וצווח. כל אחד מבין שהוא אדם תמהוני. אף אחד אינו עומד באמצע נעילה ומתלוצץ. במשך כל היום הקדוש לא מתלוצצים, אף בוודאי שלא באמצע נעילה. ואף שלא דיבר לשון הרע, ורק צחק על פלוני שמתפלל בצעקות משונות... הלא זה מוכיח שהוא כל-כך רחוק מיום הכיפורים. אם זה קורה באמצע השנה, עוד אפשר להבין. מה לעשות שאנו נמצאים בעולם גשמי עם יצרים? אבל ביום הכיפורים?! באמצע תפילת נעילה?! באיזה ת"ת למדת? מדוע הראש שלך עסוק בהבלים ביום הכיפורים?

החלק הזה של ההשגחה פרטית, החלק הזה שהקב"ה מנהל את העולם ושהוא מנהל בדיוק כפי שצריך ושהכל לטובה, ושהוא מביא גאולה לכל אחד, צריך להיות הנשימה של ראש השנה. והאדם צריך לנסות ולהתפלל לרבש"ע שיוכה שזה ייכנס עמוק במוחו ולא יישאר בחדר החיצון. בקשתו בראש השנה שהוא רוצה לבוא ליטהר בענין זה והוא רוצה ליזכות שייסיעו אותו והאמונה הזאת תחדור עמוק בתוכו. וזהו הא"ב של תמליכוני עליכם!

שלב א'

אמונה וביטחון בראש השנה

יסוד הדבר מבואר בקצרה בדברי גאון עוזנו החיד"א זצ"ל, ונראה גם מה שמרחיב בזה במשנת ר' אהרן קוטלר זצ"ל, ומבאר באופן בהיר ונהיר איך מחשבת הבטחון היא היא המחשבה השייכת לראש השנה, והיא היא עבודת הימים האלה. דברי החיד"א הם 'בחומת אנ"ך' על הפסוק בתהלים (מזמור כז) "לולא האמנתי לראות בטוב ה' וגו'", וזה לשונו: "לולא" אותיות 'אלול' וכו', קוה אל ה' באלול, חזק ויאמץ וכו' בעשרת ימי תשובה, וקוה אל ה' ביום הכיפורים!

"מבואר שכל הימים מראש חודש אלול ועד יום הכיפורים, הם חטיבה אחת של קיוו ובטחון בה'. וכאן המקום להזכיר לשון הטור (ר"ס תפ"א): "ורוחצין ומסתפרין על פי המדרש: אמר רבי סימון כתיב 'כי מי גוי גדול וגו'' ר' חנינא ור' יהושע אומרים איזו אומה כאומה זו שידעת אופיה של אלוהיה, פירוש מנהגיו ודיניו, שמנהגו של עולם אדם שיש לו דין לובש שחורים ומתעטף שחורים ומגדל קצנו ואין חותך צפריו לפי שאינו יודע איך ייצא דינו, אבל ישראל אינן כן, לובשים לבנים ומתעטפים לבנים ומגלחין זקנם ומחתכין צפרניהם ואוכלין ושותין ושמים בראש השנה, לפי שידועין שהקב"ה יעשה להם נס, לפיכך נוהגין לספר ולכבס בערב ר"ה ולהרבות מנות ברה"י!"

שני אופנים במלכות

במשנת ר' אהרן (ח"ב ע"ב קצ"ז) מאריך בזה הרבה באופן שנוכל לדעת הלכה למעשה מה לחשוב בימים האלה בין בשעת התפילה ובין שלא בשעת התפילה. הוא אומר כך: המלכת ה' כוללת שני אופנים של עבודת ה'.

האופן הראשון: אופן אחד הוא הכרת מלכותו. להכיר שהקב"ה הוא המלך והמשפיע היחידי בכל העולמות ומשגיח על כל אחד בהשגחה פרטית מדוקדקת, וכל מה שנעשה עמו בין לטוב ובין להיפך, הוא מבין שהקב"ה הוא שעושה לו ואף אחד אינו יכול לעזור לו ואף לא להזיק לו, כנוסח תפילתו של הרה"ק רבי מאיר מאפטא זיע"א: "ואם גם אתאמץ בעצות ותחבולות, וכל יושבי תבל יעמדו לימיני להושיעני ולתמוך נפשי, מבלעדי עוזך ועזרתך אין עזרה וישועה". כי האדם תלוי אך ורק ברבש"ע. נמצא שכאשר הקב"ה אומר "אמרו לפני מלכותי כדי שתמליכוני עליכם", כוונתו לומר: 'תעבדו שתהיה לכם יותר הכרה יותר בהירות במציאות זו שאני מנהל כל פרט ופרט'!

העבודה שהאדם צריך לעבוד בראש השנה כדי להמליך את הקב"ה, היא שישקיע הרבה במחשבה זו שהקב"ה מנהל את הכל, הוא לבדו עשה ועושה

ויעשה לכל המעשים, ושירצה להיצמד לרצון ה', ויבין שאף שהקב"ה ירשה לו לשנות בתפילתו, אין הוא חפץ בכך, כי אינו רוצה לשנות את תכניתו של הקב"ה. אמנם כן, אם הקב"ה רוצה שיתפלל, הוא מקיים את רצונו ומתפלל, אבל במוחו הוא אומר בכל עת: אם הקב"ה בחר מצב זה בשבילי, הרי זה המצב הטוב ביותר בשבילי. זה מה שנקרא להמליך את ה'. רוצה ה' את יראיו את המיחילים לחסדו. הקב"ה אוהב את מי שמיחיל אליו ואומר: 'אני רוצה מה שהקב"ה נותן לי. איני חפץ בשום דבר אחר!'

האופן השני: והאופן השני של המלכת ה', הוא לקבל על עצמו להיות עבד לה'. אני הולך לעשות דברים שאינם קלים לי, אני הולך להתפלל, אני הולך לקבוע עתים לתורה, אני הולך לשמור על העינים ועל הפה. קבלת עול המצוות היא קבלה על הפרטים, וקבלת מלכותו היא הקבלה הכוללת. הקב"ה הוא האדון, הקב"ה הוא המלך, ואני צריך לשמוע לו. אני צריך להתאים עצמי לרצונו, לראות מה כתוב בתורה - ולקיים!

נמצא שכאשר האדם צריך לקיים מצות שופר, אשר הרחבתה היא: 'אמרו לפני מלכותי כדי שתמליכוני עליכם', פירושו של דבר, שהוא צריך לשנן במחשבתו הן שהקב"ה מנהל הכל בהשגחה פרטית ושהכל לטובה מאתו יתברך ומפני כך הוא חפץ בהתנהגותו עמו ואינו רוצה לשנותה, והן שהוא עבד ה' ושהוא מוכן לעשות ככל אשר ישית עליו אדונו, כאן צריך לעשות חסד, כאן צריך לקום מוקדם, כאן צריך לוותר, וכן הלאה.

שלב ב'

מעתה נבין, שכדי להמליך את ה' צריך לעשות חזרה כללית על כל יסודות הבטחון. זה מה שנקרא להמליך זה מה שנקרא לקיים מצות שופר. כשנרצה לקיים את האופן הראשון של המלכת ה', נראה שצריך להיזכר בחבילה אחת של יסודות הבטחון, וכשנרצה לקיים את האופן השני של המלכת ה', נראה שצריך להיזכר בחבילה אחרת של יסודות הבטחון. נמצא שבכל מחשבה של בטחון שיש לאדם קודם ראש השנה ובוודאי בראש השנה עצמו, הוא מקיים בזה כדי שתמליכוני עליכם.

הכוף לטובה

הנקודה הראשונה: ובכן, הדבר הראשון הוא להיזכר שהקב"ה משגיח על כל אחד בהשגחה פרטית מדוקדקת ולנסות להרגיש את זה. לנסות להכיר בזה באופן המשפיע על הרגשת הלב. את הדבר הזה צריך האדם ללמוד ולשנן בכל עת במחשבתו!

הגר"א קוטלר כותב שם בענין האהבה שיש לו לרבש"ע לכל יהודי. האדם צריך לחשוב: 'הקב"ה הרי ברא את העולם כדי להטיב לי, ואם כן הדבר מוכרח שכל מה שעובר עלי נועד לעזור לי'. בראש השנה הרי מתחדשת המלוכה. "זה היום תחילת מעשיך".

בספר החיים

בראש השנה הרי מתחדשת המלוכה. "זה היום תחילת מעשיך".

מתוך החיים: בדרך כלל בחודשי טבת-שבט כשהאדם כבר שכח, הוא מתהלך בהרגשה שהדברים יצאו מכלל שליטה. הוא היה באמצע לבנות ויותר אי אפשר להשיג פועלים... הוא היה באמצע פרויקט ופתאום הריבית בבנק עלתה... 'אוי, התרחש כאן שינוי לרעתך'. לא! לא קרה כלום!

הבנה לחיים: בראש השנה צריך האדם לחזור לעצמו ולומר: 'הקב"ה ברא אותי כדי להטיב עמדי, וכל מה שנעשה כבר תוכנן על ידו בששת ימי בראשית למען מטרה זו!'

האברך שנושע בראש השנה תשפ"ד

מעשה

סיפר אחד מבני החבורה שלא הצליח לבוא לתפילה בזמן ואף לא להתרכז בשעת התפילה, והתפלל על זה הרבה.

הבנה למעשה

ומה עשה הקב"ה? הוא שלח אליו יהודי ישיש שקשה היה לו להתפלל לבד, וביקש ממנו לבוא ולסייע לו ולעמוד לצדו כל יום בשעת התפילה. הוא נענה לבקשתו ומאז הוא מוכרח לבוא לתפילה בזמן ואף קודם הזמן, וכן הוא מוכרח להתפלל מילה במילה, וכך הענין סודר לגודל שמחתו...

מעשה

שוב הוי מעשה באברך אחד שזכה לקבוע עתים לתורה במשך כמה שעות ביום והתענג על תלמודו. בראש השנה שנת תשפ"ד, התפלל בבכיות לרבוש"ע: 'אני רוצה להוסיף עוד שעות על לימודי'. יש לו ברוך ה' משפחה ברוכה והוא צריך לעבוד לפרנסתו, אבל הוא התפלל: 'דבנו של עולם! אני רוצה ללמוד עוד. אני מאמין שאתה יכול לתת לי את זה'.

והקב"ה נענה לו. לדאבון לב, בשמחת תורה תשפ"ד קרה מזה שקרה, ובארץ ישראל לא היתה עבודה. וכיון שנשאר בבית, מה עשה מיד ביום הראשון? הוא קבע לעצמו חבורות ויחד התחילו ללמוד סדר חדש של שולחן ערוך עם נושאי הכלים.

חלפו עברו כמה ימים ובעל הבית התקשר אליו להודיע לו שהוא צריך לחזור לעבודה. שאל אותו: "אולי אוכל להתחיל לבוא קצת יותר מאוחר? אולי אוכל לעשות את העבודה מהבית?" אמר לו בעל הבית: "אתה יודע מה? תתחיל לעבוד מהבית וגראה אם זה אפשרי". כך הוא התחיל לעשות, ומפני שחסך את זמני הנסיעות, נותר לו זמן פנוי להמשיך בלימודו החדש, וכך המשיך ללמוד בחבורתו במשך כל השנה, סימן אחר סימן בשולחן ערוך, עד שבחודש אב סייעו לו עוד מן השמים, ופנו אליו בהצעה לעמוד לשמש כראש כולל בסגל חבורה, והרי הוא יושב ולומד מאז כל שעות הבוקר עד הצהריים!

הבנה למעשה

על הסיפורים האלה צריך לחזור, למה? כי האדם צריך לזכור את החלק של 'מסייעין אותו' שבא אחרי שהאדם בא להיטרה, בדיקו כמו שהוא זוכר את החלק של 'אלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו'. המלכת ה' מיוסדת על בטחון. האדם מקבל על עצמו עול בידיעה שאין לו ברירה אחרת. כשלא עובדים את ה', הכל נעשה יותר גרוע, הגשמיות, הרוחניות, הילדים, הבריאות, הכל נעשה יותר גרוע. הוא רוצה לקבל על עצמו עול מלכותו, אבל הוא לא יודע איך עושים את זה, ולכן הוא מתפלל. הוא מבקש זכרון לחיים וכוונתו לחיים רוחניים. והוא מאמין שהקב"ה יעזור לו. אקפוז לתוך המים והקב"ה יעזור לי כי הבא ליטרה מסייעין אותו!

הטוב הנסתר לטוב נגלה! כך הוא גם לגבי מחשבות האדם, היות שהן העבודת ה' שלו והן אלה שבונות את מבטו על מצבו ועל הבריאה, לכן כפי שהוא חושב כלפי הקב"ה, כך הקב"ה מתנהג עמו, ולכן יש לו לאדם לדבר בראש השנה באופן חיובי - 'הקב"ה הוא טוב ומטיב, הקב"ה יגזור עלינו שנה טובה ומתוקה'. עליו להתנהג כך ולדבר כך, ולא מחמת קלות ח"ו, אלא מפני שהוא מרחיב את עבודת ה' לחשוב שטוב ה' לכל ורחמינו על כל מעשיו!

לחזור בדיבור על היסודות

צריך להבין זאת היטב. כפי שכאשר האדם שומע קול שופר, הוא ממליך את ה' בקול פשוט, וכשהוא אומר פסוקים של מלכיות, הוא מרחיב את ההמלכה, וכשהוא מזכיר לעצמו במחשבתו שהקב"ה מנהל כל דבר, הוא מרחיבה עוד יותר. כך גם לגבי החצי השני שבונה את הבטחון באדם, שהקב"ה הוא טוב ומטיב ושהוא מקור הרחמנות ויעשה אך ורק טוב, כי אף זה הרחבה יש לו, וכפי שהאדם אומר באשרי, טוב ה' לכל וחזור על זה הרבה בפסוקי דמזמרה שהוא אומר בראש השנה ובפיוטיו וכל מאמינים ובשאר המקומות, כך הוא צריך לחזור על זה בדיבור בעוד אופנים. לכן אומרים לו לאדם: תאכל סימנים ותאמר: 'הי רצון שזה יהיה לטובה וזה יהיה לטובה, ויתמו שונאנו, וכל אלו האיחולים, ואף תאמר בפיו: 'כל מה דעביד רחמנא לטב עביד', וגם זו לטובה. וכבר ידוע מה שאמר הרה"ק רבי פנחס מקארין זיע"ל שמתעם זה אין אוכלים דברים חמוצים בראש השנה, כי הם עלולים לגרום להחמצת הפנים בשעת אכילתם, והחמצת הפנים בראש השנה עלולה להפסיע חלילה על האדם לרעה. בראש השנה צריך להיות אך ורק בשמחה, שמחה שנובעת מכך שהאדם משליך את עצמו בזרועותיו של הקב"ה וזוכר שהקב"ה הוא טוב ומטיב!

להניע לבטחון טבעי

הנה הדבר הזה הוא הרחבה של 'ממליכנו עליכם', להאמין כמה שיותר שהקב"ה עשה ועושה ויעשה כל דבר, ולהאמין כמה שיותר שהכל לטובה ושהכל יהיה לטובה. ויכולים לראות כן שבפסוקי הזכרונות והשופרות מדברים רק על הטוב והחסד שהקב"ה עושה אתנו, כמו 'הבן יקר לי אפרים אם ילד שעשועים כי מדי דברי בו זכור אזכרנו עוד על כן המז מעי לו רחם ארחמנו נאם ה'', וכן 'זכרתי להם ברית ראשונים', וכן שאר כל הלשונות. הא לנו שבפסוקים עצמם יש לנו את שני הלקחים. פסוקי המלכיות הם הפסוקים שבהם ממליכים את הקב"ה באופן של האמונה בהשגחה פרטית, ופסוקי הזכרונות והשופרות הם הפסוקים המבטאים את הרחמנות שיש לו לבני ישראל והטוב והחסד שהוא עושה עמם. ומדוע צריך לחזור גם על זה וגם על זה? כי אנו צריכים להגיע אל התוצאה של השילוב בין שתי האמונות שהיא הבטחון בה'. בטחון פירושו: אם הקב"ה עושה הכל ועם כל מה שהוא עושה הוא רק לטובה, אם כן אני יכול לסמוך עליו כגמול עלי אמו.

המשך בעמוד ח'

אני מפציר בכם שתעשו את זה, למה? כדי שיעלה זכרונו לפני לטובה.

זהו לשון הגר"ש קלוגר (אורח חיים סי' תקפ"א): "בשולחן ערוך [כתב] לאכול דברים טובים ומתוקים, אין הכוונה דרך תפילה, דאין מקום לתפילה בשעת אכילה, רק זה הוי לבטחון ואמונה, כי מראה שהוא מאמין ובטוח שכן יהיה. ובפרט לפי מה שכתבתי בדרושים לפרשת תבא שנת תר"ב דבראש השנה יהיה משמח ואומר כל מה שעושה הוא יתברך הוי לטובה, וזכה יהיה נהפך באמת לטובה. ולכן מהאי טעמא נראה שיהיה אדם רגיל לומר בראש השנה אחרי תפילת שחרית כל מה דעביד רחמנא לטב עביד וגם זו לטובה, ולכן מהאי טעמא תקנו לאכול מאכלים טובים ומתוקים ולומר עליהם כן, כדי שאם ח"ו נגזר להיפוך יהיה נהפך על-ידי אמירה זו לטובה, אמון כן יהי רצון!"

אמנם מדבריו של הגר"ש קלוגר נראה, שכאשר יאמין האדם שתהיה שנה טובה ומתוקה, יזכה באמת לשנה טובה ומתוקה. אך זה כבר השלב השני. הרי אומר: אמת נכון הדבר הוא שכאשר האדם חי עם האמונה בהשגחה פרטית ומודה על כל דבר ומאמין שזה לטובה, הכל נהפך לו לטובה, וכפי שלמדנו, כי הקב"ה מטיב, וככל שהאדם יותר קרוב אל האמת, הוא מקבל יותר מאותה טובה, וככל שהאדם מתרחק, כך מתקיים בו חטאותיהם מנעו הטוב מכם. ולכן קבעו שהאדם ידבר באופן זה, שיאמר בפיו שהקב"ה מנהל את העולם ושכל מה שעושה אך לטובה הוא עושה, ואם בשעת התפילה הוא אומר זאת בלשון קודש, אחרי התפילה יאמר זאת באדיש או בארמית - 'כל מה דעביד רחמנא לטב עביד'!

לא לפחד!

הנקודה השלישית: דיברנו על שני יסודות, האחד הוא האמונה הפשוטה שהקב"ה ברא את העולם ומנהלו, כמו שנאמר 'לעולם דברך ניצב בשמים', כל מה דעביד רחמנא לטב עביד, והשני הוא שהקב"ה מטיב בכל מה שעושה, והשילוב בין שתי האמונות האלה, מוליך באדם הרגשה של בטחון, ובנוסף לכך זה מהפך כל דבר לטובה כפי שראינו בדברי הגר"ש קלוגר. ראו להוסיף בזה עוד נקודה, והיא, שאחד מהדברים הנוגדים את הבטחון הוא מה שהאדם מכניס את עצמו לפחד. הוא מתחיל לחשוב מחשבות שונות ומשונות מצד הרע והחסרון והפחד נולד בלבו. בוודאי היפך הבטחון הוא, כי היהודי הבוטח בה', אין לו פחדים. הוא רק רוצה להתקרב אל ה'. הוא אינו רוצה לחטא.

הוא ירא מן החטא, אבל הוא יודע ומאמין שהקב"ה טוב ועושה לו רק טוב. וידוע הכלל שכפי שהאדם מתנהג עם הקב"ה, כך הקב"ה מתנהג עמו. ואם כן כפי שראינו לעיל שכאשר האדם רואה דבר שיש בו הסתר, כגון שמישהו דחף אותו כשהחזיק את כוס הקפה בידו ונשפה, ואומר: 'זה בוודאי לטובה' - הרי הוא לוקח טוב שהקב"ה עשה לו בהסתר ואין נותן לו להיות בהסתר, אלא הוא אומר בפה מלא: 'גם זו לטובה'. וכיון שבאמצעות מעשיו, הוא מהפך טוב בסתר לטוב נגלה, הקב"ה מתנהג עמו ג"כ באופן זה והמפך לו את

בדרך כלל בחודשי סתו-שבת שבט כשהאדם כבר שכח, הוא מתהלך בהרגשה שהדברים יצאו מכלל שליטה. הוא היה באמצע לבנות ויותר אי אפשר להשיג פועלים... הוא היה באמצע פרויקט ופתאום הריבית בבנק עלתה... 'אוי, התרחש כאן שינוי לרעת'. לא! לא קרה כלום.

בראש השנה צריך האדם לחזור לעצמו ולומר: 'הקב"ה ברא אותי כדי להיטיב עמדי, וכל מה שנעשה כבר תוכנן על ידו בששת ימי בראשית למען מטרה זו, ואם יש איזה עיכוב, אין זה אלא מפני שחטאתי, כמו שנאמר (ירמיה ה, כה) חטאותיהם מנעו הטוב מכם, אבל הקב"ה נמצא אתי בכל עת לעזור לי, אף גם לאחר שחטאתי. ועכ"פ אם איני רואה את הטוב הנגלה, אין זה מחמת הקב"ה... וזהו היסוד הידוע שה'אור החיים' הק' מביא פעמים רבות, שהעוונות הם אלה שמייסרים את האדם. הגר"א קוטלר מביא בענין זה את הפסוק 'וידעת עם לבבך כי כאשר ייסר איש את בנו ה' אלוהים מייסר להיטיבך באחריתך'. הקב"ה מצפה להיטיב עמנו. האדם חוזר על הרעיונות שוב ושוב. הוא חוזר על הרעיון של השגחה פרטית, וכן על הרעיון שכל מה שהקב"ה עושה הוא לטוב, ושככל שהאדם יתקרב יותר אל הקב"ה, כך יהיה אותו טוב יותר בצורה של טוב נגלה, כי הטוב המגיע בצורה של עיכוב והסתר, אינו אלא מצד האדם!

סיבת הקשיים בראש השנה

כאן צריך להוסיף (והנה שמדובר בדבר פשוט, צריך לחזור עליו בכל שנה ושנה) בענין המצבים הפוקדים את האדם בראש השנה מכורח המציאות... הסעודות, הילדים, העייפות, הצפיפות והדוחק והחום, בפרט באותם מקומות שבהם אנשים רבים שאינם נמצאים בבתי... כל אלה בוודאי גוזלים קצת מן היישוב הדעת, האדם רוצה היה שיהיה לו ישוב הדעת מלא בראש השנה, אבל מחמת הסיבות הקיימות אשר בחלקן הגדול הוא כדי להמליך את ה' ברוב עם הדרת מלך, חסר לו קצת מהישוב הדעת... הנה הדוממות היא לאדם שיוכי לעצמו שכל הקשיים אינם קשורים לטבע. אני עומד כעת באמצע קיום מצות שופר. הרחבה היא זו של מצות שופר. הקשיים האלה פוקדים אותי מפני שהקב"ה חליט שזה טוב בשבילי. המציאות הזו טובה בשבילי והקב"ה הוא זה שעשה אותה. אין זה קשור לריבוי האנשים, אלא להחלטת הקב"ה שמשיג עלי בהשגחה פרטית מדוקדקת כדי להיטיב לי!

כל מה דעביד - לטב עביד!

הנקודה השנייה: כן ידוע מה שאמר הגר"ש קלוגר זצ"ל, שבראש השנה צריך לשנן בפה 'כל מה דעביד רחמנא לטב עביד'. זה ממש כפשוטו. אתה מחזיר לעצמך בתחילת השנה את יסוד היסודות כדי שזה יותיר בך רושם וישפיע עליך למשך כל השנה. יש אדם שחושב שזו המצאה של הגר"ש קלוגר. 'מציאת סגולה נפלאה... שמעתי שהגר"ש קלוגר כתב שכדאי לומר... יאמר לחבירו. אך לא! זה כפשוטו ממש, זה המציאות של ראש השנה. בכל יום צריך לחיות כך, אבל כאן חז"ל הרחיבו את מצות השופר והודיע לנו שכך הקב"ה אומר: תמליכנו עליכם. זהו הדבר הטוב ביותר בשבילכם.

ראש השנה: התחלה חדשה לך ולכל העולם!

לעצור ולהתבונן: מהי תכלית הבריאה?

בה' לומד ומרגיל את עצמו מה לחשוב במצבים כאלה, ואז כשפוקדו דבר קצת יותר קשה, אינו מאבד עשתונותו. הוא נשאר שמח ומאושר ועם מלוא החיות, כי הוא יודע מה מוטל עליו לעשות.

סוף דבר, העצה למי שרוצה שתהיה לו שמחת חיים ושיחיה חיים נעימים ונוחים בעוה"ז ובעוה"ב היא להכין את עצמו וללמוד מה צריך לחשוב ולעשות בכל המצבים האלה, כי אין הדבר תלוי בסוג המצוקה שהיתה לו לאדם, אם קשה או קלה, ואף לא באיזה גיל פקדה אותו, אם בילדותו או בבגרותו, הדבר תלוי אך ורק בהכנה שהוא מכין את עצמו בטרם בא עליו המצב.

כל יום. וכל נרמה את עצמו. זה לא שפעם בעשר שנים האדם נקלע למצב קשה ומגלה שאינו יודע מה לעשות, אלא כל יום הוא נקלע למצבים כאלה. ולמשל, מי שעובד להתעלות ברוחניות, כל יום פוחד הוא פחד מות מיצרו, כי בכל יום יצרו מתגבר עליו להמיתו. בכל יום הוא מגיע אליו עם חידושים עצומים ומפחידים. והאדם אינו רוצה לחזור לאחור ואף לא להישאר במקומו. הוא רוצה להתעלות. והרי הוא יודע שזה לא יקרה לבד, ואם כן הוא ממילא שרוי במצב של מצוקה. ונמצא שהוא מתלמד מיום ליום מה צריך לעשות בעת מצוקה, איך צריך לדבר עם ה' ואיך צריך לבטוח בו. וכיון שהוא מתלמד איך להתנהג במצבים כאלה, זה מועיל לו ממילא גם למצוקות הגשמיות!

ב' הלימוד

הקב"ה מוציא אותנו מחיי 'מלומדה'
נעבור לימי ראש השנה.

מצבים שונים. כלפי מה הדברים אמורים? הנה הקב"ה מזמין לאדם מצבים שמוציאים אותו מחיי 'מלומדה'. הקב"ה מכריח את האדם שלא לחיות את כל חיינו מצות אשנים מלומדה. כמה שינסה האדם להעמיד את עצמו במסלול שבו הכל זורם על מי מנוחות - לא יצליח. ביקש לישב בשלוה, קפץ עליו רוגז... זה לא יעבוד, זה לא יכול לעבוד. 'האדם לעמל יולד'. אי אפשר להיות בשלוה. וכמה שינסה האדם לסלק קשיים מחייו, תמיד ייפגש עם עוד איזה קושי שלא חשב עליו כלל. אין זה אומר שאסור לו לאדם לסדר ולהקל לעצמו, אלא שהאדם צריך לקלוט את הכלל - כל עוד אתה נמצא בעולם, הקב"ה יזמן לך מצבים שיכריחוך לעבוד ולזכך את עצמך, כי הקב"ה אוהב את בניו ורוצה שיזדככו ויתקדשו אליו. שולח הוא לאדם קשיים כדי להעיר, ואז קורה אחד מהשנים, או שהוא מתחיל לשאול קושיות ולהתרגז על השי"ת ולצעוק על בני אדם ולהאשימם, וזאת כאשר אין לו מושג מה לחשוב ומה לעשות, והוא מבולבל לגמרי. או שקורה ההיפך הגמור. מצבו הקשה גורם לו לשאול שאלות באופן של לימוד

אפשר להמשיך לחיות כך. שואלים אותו: 'נ', מה אתה הולך לעשות? אין לו תשובה. הוא עצמו אינו יודע. ולמעשה, הוא מתחיל לעשות דברים שאינם נכונים, ולחשוב מחשבות שאינן נכונות - 'פלוני אשם ופלוני אשם', ומתכנן מהלכים שלמים איך להפוך את העולם כדי לקבל בחזרה את כספו. והדבר הזה עשוי למשוך אותו כלפי מטה. המציאות היא שאין לו לאדם כזה את האפשרות להישאר כמו שהיה. הוא בוודאי יימשך - או כלפי מעלה או כלפי מטה. כך הוא בכל קושי שיש לו לאדם בחיים. תמיד יש לזה רק שתי אפשרויות. הקושי יכול להטיב עמו ויכול להרע לו. להישאר באותו מקום לא יוכל. סיכוי כנגד סיכון!

להתמודד על פי התורה

עפ"י התורה. ומה העצה היעוצה לאדם שבאמת יוכל לנצל קושי ומצוקה להתרוממות והתעלות? העצה היחידה היא שיהיה לו מהלכי מחשבה שיעזרו לו לעשות את הדבר הנכון ולא לעשות את הדבר שאינו נכון. וכיון שיהיה לו אותם מהלכי מחשבה, יהיה בן ישועה אף במצבים הקשים ביותר, כי כל מצוקה, כל קושי וכל מצב, יש לו תשובה ופתרון על פי תורה. לתורה יש מהלך מדויק לכל מצב מה לחשוב, מה לעשות, איך לעשות, ומה לא לעשות. ותמיד זה עובד באופן המושלם ביותר. כך אמרה לנו התורה. והיה אם שמוע תשמעו היא פרשה שבה התורה מלמדת אותנו מה התוכנית של הקב"ה - לך עם מהלכי התורה, לך עם החובת הלבבות, לך עם המהלכים של דוד המלך בתהלים.

דוד המלך. הנה מה דוד המלך עשה? דוד המלך הרי עבר את כל המצבים האפשריים. צרות צרורות היו לו. אנשים רדפוהו וביישוהו, ואף בנו רדפו ונהרג. כל הצרות שרק ניתן להעלות על הדעת. ומכל הצרות האלה חיבר את מזמוריו. הוא עשה מהם ספר תהלים. הוא ביטא את ההרגשים שהיו לו, שהם ההרגשים הנכונים שהאדם צריך שיהיה לו בעת מצוקה. הוא רשם אותם והם נהפכו לחלק מהתורה. כשהאדם לומד תהלים, הוא לומד איך להרגיש בברחו מהרדופים אחריו ובשאר צרותיו ומצוקותיו.

הדרך דוד המלך

הכנה. הבה נתבונן במזמור אשר בתהלים, הנה בסוף המזמור השני בתהלים דוד המלך אומר: "נשקו בר פן יאנף ותאבדו דרך אשרי כל חוסי בו". פירושו: האדם צריך לצבור לעצמו בר. כמו שהיה אצל יוסף הצדיק, הוא יודע שמגיעים מצבים מתוחים, מצבים שלא יהיה לו קל להתמודד אתם, ולכן הוא צובר לעצמו תבואה מראש. הוא עושה זאת כי הוא חושש 'פן יאנף', כלומר פן יהיה חרוץ אף, והרי אין האדם יודע מתי יהיה יום המיתה שלו ומתי יבוא לו מצבים קשים. הן תראה שברוב הפעמים אין האדם יודע מראש מה ילד יום. לכן הוא צריך להכין את עצמו כדת מה לחשוב ומה לעשות, ואז כשיזדמן לו המצב הקשה, לא יאבד את הדרך. אשרי כל חוסי בו, טוב ומאושר הם אלו שחוסים בה'. החוסה

עומדים אנו בימי ראש השנה, ימים הרי גורל - ימים של דין ורחמים, נקודה יש שכדאי להתבונן בה, אך מקודם הבה נפליג לרגע לימות השנה הרגילים.

א' הקדמה

למעלה או למטה

בנין וחורבן. דבר פלא אנו רואים בעולם, שכאשר האדם שרוי במצוקה, יתכן אחד מהשנים: או שהוא ייבנה מתוך מצוקתו ויעלה מעלה מעלה, או שיתבלבל מחמתה ויימשך כלפי מטה. לדאבונו לב, יש דוגמאות הרבה לזה, והנה דוגמא אחת: ילד שנגזר עליו מן השמים להתייתם מהוריו או מאחד מהם. יש שאינו מסתדר עם המציאות החדשה שנוצרה ונפשו מתפוררת רח"ל והכאב גדול, ויש שנפשו נבנית דווקא מתוך היתמות, כי כך הוא חייב להתמודד לבדו ומקבל חוסן נפשי, ובשלבם היותר מאוחרים בחייו, כשהוא צריך להתמודד עם קשיים אחרים, אין הוא נבהל כל-כך. הוא כבר ראה דברים קשים בחייו ויודע מה צריך לעשות ואיך צריך להתחזק!

ומה בדרך כלל יוצר את ההבדל? מה משפיע על הילד או על המבוגר להיבנות מחמת מצוקתו או ח"ו להתפורר? ובכן, כלל הדבר הוא שאם האדם יודע מה הוא צריך לחשוב ולעשות במצבו, לא רק שאינו נופל, אלא אף מתחזק! אין אפשרות שלא יתחזק. אין לו בכלל בחירה בזה. המצוקה בוודאי תדחוף אותו להיבנות הן ברוחניות והן בגשמיות. כיון שהוא יודע מה הוא צריך לחשוב, אינו נשבר ברוחו. שברון הרוח באה מכך שהאדם מבולבל. האדם הולך לאיבוד כי יש לו מחשבות עקומות שאין להן כל קשר למציאות, ואין לו את התשובה האמיתית למצבו!

כיצד מתמודדים

מצוקה. ניקח דוגמא מהילדים הגדולים יותר... האדם איבד הון תועפות. הוא בהלם. הוא כלל לא היה מוכן לדבר כזה. בין רגע הוא נהפך לבעל חוב גדול ואינו יודע איך יפרע את חובותיו. הדבר הזה יכול להוציא את האדם מן הכלים. הנה עכשיו השאלה היא האם הוא יודע מה הוא צריך לחשוב. אם הוא יודע מה הוא צריך לחשוב... דבר ראשון הוא מודה לה' כי הוא יודע שהקב"ה עשהו, ואז הוא מתפלל לה' שיאיר לו את הדרך. הוא לא מצמצם את מוחו למצוא מהלכים. לא, הוא לא עושה את הטעות הזאת. הוא יודע שהפתרון למצבו אינו יכול לבוא מהעולם הזה, כי בעולם הזה לא קיים לו פתרון. זה צריך לבוא מן השמים. הוא יודע מה הוא צריך לחשוב, הוא יודע מה הוא צריך לעשות, והוא יודע מה אינו צריך לעשות. הוא אינו עושה שטויות, וממילא אינו מוסיף להעמיק את הבור שנפער תחתיו!

אך לצערנו, האופן השני יותר מצוי. האופן שבו המצוקה דוחפת את האדם לפעול. האדם רואה שנקלע למצוקה ומיד מתחיל להשתולל - 'מה עושים כאן? המצב גרוע. אי

למעשה - בהבנה!

הנהגה למעשה - בהבנה!

למעשה

עיקר התשובה הוא שהאדם יזכיר לעצמו שוב את יסודות הבריאה. הן הקב"ה צונו לקרוא ק"ש כל יום. ובק"ש יש את החלק של 'והיה אם שמוע', שהאדם יבין שכאשר מקיימים את המצוות, רואים הצלחה בעוה"ז ובעוה"ב, ואם לאו - לאו.

בהבנה!

הרי כל אחד עוסק בימים האלה בתשובה, וכל אחד חושב על דברים אחרים שעליו לתקן. ביום, דבר אחד יש שכולם בלי יוצא מן הכלל צריכים לחזור עליו בתשובה, כי דרגות רבות יש לדבר הזה ואין לו סוף. האדם צריך לחזור בתשובה, על שלא למד טוב יותר את מהלכי הבריאה. שוב: האדם צריך לחזור בתשובה על שלא למד טוב איך הבריאה פועלת. מה הם המהלכים שבהם הקב"ה מנהיג את העולם. מה עובד ומה לא עובד. והקב"ה קבע סדר בבריאה. אם יש לו לאדם אמונה ובטחון - מגיע אליו כל צרכו!

השידוכים שלא יצאו אל הפועל...

מעשה

אנשים חושבים שזה עובד רק אצל אנשים מסוימים. הנה כעת סיפר שדכן אחד שפעמים הרבה קרה לו שלאחר שהשקיע זמן ויגיעה בהצגה שידוך, הגיע יהודי אחר ושלח ידו במלאכת רעהו וגרף לעצמו את הרווחים. מה עשה? קבע סדר לעצמו שכל פעם שמישהו בא ומתערב, הוא מסביר לו שהוא כבר נבחר לשדכן ואין לו מה לחפש כאן. והשתמש עם כל דרכי ההסבר. מה שרק נדרש. אם פלוגי לא הבין, הוא גרם לו כבר להבין. ההיתה לו ברירה אחרת? כך הוא התנהג שנים הרבה. אנו יכולים לתאר לעצמנו כמה זה עלה לו, איזה מחיר הוא שילם על זה ברוחניות ובגשמיות.

המשיך האיש לספר שיום אחד עצר להתבונן וראה שלפי הסדר שהקב"ה קבע בבריאה, אי אפשר להתנהג כך. מותר לו לומר לפלוגי שהוא הגיע כאן קודם, אבל להתקוטט? היכול להרויח יותר כסף ממה שנגזר עליו בראש השנה? הוא התבונן בזה והחליט לשנות את גישתו.

סיפר האיש שעכשיו נקלע לידו שידוך חשוב אשר אם הוא מצליח להביאו לידי גמר, יש לו לכל הוצאות החתים. הוא התחיל להשקיע את כל מרצו ודמו, ופתאום בא אחר ונעמד בתווך ולקח את המושכות בידו. רוגזו עלה לו בראשו - 'עד כאן! זה כבר חוצפה אמיתי!'. הוא רצה להתנהג כפי שהתנהג עד כה ולהראות לו את הדרך החוצה, אבל הוא התחזק והזכיר לעצמו - 'דרך זו אינה עובדת'. התקשר לפלוגי ואמר לו: 'אני רק רוצה להודיע לך שהייתי כאן קודם', וכיון שאמר מה שאמר, ניתק את השיחה והסיח את דעתו מן הנושא. לא היה לו קל, אבל הוא עשה זאת. הוא הסיח את דעתו לגמרי וזהר בזהירות יתירה שלא להימשך למחלוקת!

המשיך האיש לספר את מה שאירע לו: 'זה שנים הרבה שאני עוסק בשדכנות, ובדרך כלל יוצא שרק פעם בחדש חודשיים שולח לי איזה 'צדיק' תשלום צנוע על הצעה שלא באה לידי גמר. והנה בשבוע זה שוויתרתי על המחלוקת, הגיעו עלי שבע מעטפות מכל קצווי ארץ עבור הצעות שהגשתי ולא יצא מהן מאומה'.

הבנה למעשה

הנה כי כן, הקב"ה שלח לו את שלוהיו לכל יפסיד מאומה, ויחד עם כן שלח לו חיזוק מן השמים להראות לו שהוא הולך נכונה.

כי כן קבע הקב"ה סדר בבריאה. אם יש לו לאדם אמונה ובטחון - מגיע אליו כל צרכו, ואם לאו - יראה לו שהוא טועה!

ממליכים את הקב"ה. זו תפילה בנוסח של ראש השנה. אומרים: 'דע לך שיש אלוקים, הוא היה והוא הוה והוא יהיה. אין עוד אחד'. כל זה הוא עד 'ולו העזז והמשרה'. החלק הראשון הוא ההקדמה שבה ממליכים את הקב"ה.

ואז אנו באים ומסבירים למה אנו אומרים זאת. מדוע גילה לנו הקב"ה את כל זה? מה התכלית? על זה אומרים: 'והוא א-לי וחי גואלי וצור חבלי בעת צרה' - זה הא-ל שלי, ואליו אני בורח. והוא נסי ומונס לי. מתי? כשאני במצוקה. אני משתמש עם הידיעה הזו שאני בידי של הקב"ה ושיש לו להקב"ה תכנית לכל דבר ושהוא מנהל הכל ומשגיח על הכל בהשגחה פרטית מדוקדקת, לזכור אותה כשאני נקלע למצוקה ולחיות אתה מבוקר ועד ערב באופן שתשנה לגמרי את מהלכי המחשבה שלי.

ראש השנה מיועד לדבר הזה. התבונן שוב ביסוד איך הבריאה פועלת, ואז תוכל להתבונן בחלק השני, מה עליך לעשות בגין כך. ובכן, מה עליך לעשות? עליך לרוץ אל השי"ת ולהזכיר מה עליך לעשות בעת מצוקה!

השובה אל חוסר ההתבוננות

היסודות. א"כ עיקר השובה הוא שהאדם יזכיר לעצמו שוב את יסודות הבריאה. הן הקב"ה צונו לקרוא ק"ש כל יום. ובק"ש יש את החלק של 'והיה אם שמוע', 'והאדם יבין שכאשר מקיימים את המצוות, וראים הצלחה בעוה"ז ובעוה"ב, ואם לאו - לאו.

הרי כל אחד עוסק בימים האלה בתשובה, וכל אחד חושב על דברים אחרים שעליו לתקן. ברם, דבר אחד יש שכולם בלי יוצא מן הכלל צריכים לחזור עליו בתשובה, כי דרגות רבות יש לדבר הזה ואין לו סוף. האדם צריך לחזור בתשובה, על שלא למד טוב יותר את מהלכי הבריאה. שוב: האדם צריך לחזור בתשובה על שלא למד יותר טוב איך הבריאה פועלת. מה הם המהלכים שבהם הקב"ה מנהיג את העולם. מה עובד ומה לא עובד.

והקב"ה קבע סדר בבריאה. אם יש לו לאדם אמונה ובטחון - מגיע אליו כל צרכו, ואם לאו - יראה לו שהוא טועה. זה האמת - היא אין בלת!

המשך בעמוד הבא

אנשים כשרים כדי שלא יוכלו לשים לב לכך.

להתרומם מהמצוקה בראש השנה

עכ"פ הענין הוא שהקב"ה אינו רוצה שהבריאה תמשיך להתקיים סתם בלי שום חשבון, ולכן הוא דן בענין המשך קיומה מדי שנה בשנה ופוסק כל פעם את עניינה מחדש, וכך הדבר מתקיים מאז תחילת בריאת העולם. דומה הדבר למי שמקבל עובד חדש במפעלו וכיון שאינו מכיר לא אותו ולא את מעשה ידיו, אומר הוא לו: 'אני לוקח אותך לחצי שנה בלבד. אני אומר לך מפורש, אני צריך אותך לחצי שנה בלבד. בתום חצי שנה נראה לאן פנינו מועדות'. באופן כזה ברא הקב"ה את הבריאה. בכל ראש השנה הוא מחשב את המסלול מחדש. הדינים הם תוצאה של חשבון פשוט ולא שהקב"ה מחפש להעניש.

אולם תכלית כל זה היא אותה תכלית שהקב"ה מביא את האדם לידי מצוקה. התכלית היא שהאדם יוכל מתוך זה להתרומם. שיוכל לנצל את המציאות הזאת כתזכורת שאינו יכול לחיות חיי מלומדה. זוהי התכלית. התכלית איננה לקיים עכשיו 'מצא בעל דין לגבות את חובו', כאומר: 'עכשיו הולכים לחטוף'. המלמד מגיע ואומר: 'היום כוחי במוחני... מי שהתחצץ בחודש האחרון, הולך היום לעשות בו שפטים! לא ולא! התכלית שונה לגמרי. כל המציאות הזאת נבראה כדי לתת הזדמנות לנבראים אם נרדמו קצת במהלך השנה שיוכלו עכשיו להתעורר ולצאת מחיי המלומדה! המצוקה שהאדם מרגיש בידועו שהולכים לשפוט אותו ולפסוק את גזר דינו לחיים או למוות, היא הזדמנות גדולה בעבורו, ואם ינצל, יוכל להיפטר מחבולותיו ולהתקרב אל ה'!

לזכור בעת מצוקה

אדון עולם. הן כך אנו אומרים בבוקר: 'אדון עולם אשר מלך בטרם כל יציר נברא'. הקב"ה מלך עוד לפני שנברא כל יציר, ואח"כ כשנברא העולם - 'לעת נעשה בחפצו כל, אזי מלך שמו נקרא'. 'ואחרי כאלות הכל', שוב 'לבדו ימלוך נורא'. אנו מדברים במציאות זו. כל ממליכים את הקב"ה, ולכן מקפידים לומר 'אדון עולם' או לפני התפילה או לאחריה, כי אנו

ולבר וללבן דברים שמעולם לא הבין... במשך כל החיים, נמצא האדם במציאות זו.

בר"ה הקב"ה מחשב מסלול מחדש

בראש השנה הקב"ה מעמיד את כל הבריאה למשפט ובורא אותה מחדש, כדאיתא בזוה"ק שבכל שנה הקב"ה כביכול נושא ונותן עם המלאכים האם לחדש שוב את הבריאה או לא. וכפי שהיה בתחילת הבריאה, כדכתיב "נעשה אדם", כך הדבר חוזר בכל שנה ושנה. כדאי לחדש את הבריאה או אינו כדאי? המצב מתוח. יש דינים. דינא קשיא ודינא רפא. וכן אומרים במוסף של ראש השנה, שהאדם לא יהיה כל-כך עסוק רק בעצמו, אלא יסתכל על התמונה הכוללת - 'ועל המדינות בו ייאמר'. תבין את המציאות כולה. המציאות היא שמתחילים שוב וכל דבר עומד למשפט. אין זה שונה ממי שעושה חשבון בעסקיו, ואינו מתכוון להעניש אף אחד, אבל הוא מחשב לראות איזה עובד נחוץ לו ואיזה עובד אינו נחוץ לו, והאם יוכל למצוא מהלכים אחרים שיקדמו את עסקיו.

בכל שנה הקב"ה בורא שוב את הבריאה. יש בריאה חדשה. ממליכים את הקב"ה. יש תקיעת שופר. מעמידים את הכל מחדש. והנה האדם נמצא אז במצוקה גדולה, הגם שהקב"ה אינו מתכוון להענישו. וכאמור, הרי זה כבעל מפעל שמחפש להפוך את מפעלו ליותר תכליתי, ומגיע למסקנה לאחר יעוץ עם מומחה, שאינו זקוק לחמש מאות עובדים. די לו בארבע מאות ועשרים. הוא אינו מבקש להעניש אף אחד, אבל הוא מעמיד שוב את הסדר על מכוננו. אין לו טענה על אף אחד, אלא שיוצא לו שיש כאן עובדים מיותרים ולחינם מהשלים להם משכורת מדי חודש בחודש.

סדר. מבלי לגשם ח"ו, ולא באנו בזה אלא לבטא את הנקודה, שבראש השנה הקב"ה מסדר שוב את הבריאה. הן כך כתוב בספרים שבמגיפה הקב"ה עושה סדר בעולם, כידוע שבמגיפות שהשתוללו בעולם בשנים קדמוניות נספו מספרים גדולים של בני אדם. ואיתא בענין זה במדרש, שהקב"ה אינו רוצה שיאמרו על כל מי שנספה במגיפה שאינו ראוי ואין העולם צריך לו, ולכן הקב"ה לוקח מן העולם גם

בספר החיים

הקב"ה נתן לנו את התורה כדי שנלמד אותה. 'ללמוד פירושו' להתבונן כל היום!

מתוך החיים: הבט סביבך, הסתכל על העניינים שאתה טרוד בהם - עניני משפחה, עניני כספים, עניני בין אדם לחבירו, עניני רוחניות. אכן כן, לאדם יש איזה ששה או שבעה דברים שהוא טרוד בהם, כגון: הצלחה בתורה, כיסוי חשבון הבנק, ובין ארבעים לשישים גם נישואי הילדים. אמנם לכל אחד מהדברים יש פרטים לרוב, אבל בסופו של דבר מדובר בששה דברים כלליים שהוא טרוד בהם. עכשיו עליך להתבונן מה התוכנית כאן בבריאה, מה עובד ומה לא עובד. אתה הולך במהלך פלוגי חמש שנים כבר ואתה רואה שהוא לא עובד, מדוע אינך עוצר לחשוב מה הקב"ה רוצה ממך שתעשה? מדוע אינך הולך לשאול? מדוע אינך?

הבנה לחיים: הרי לתורה יש עצה ומהלך. מדוע אינך מחפש ללמוד את העצות יותר טוב? הרי אין לזה גבול. תמיד אפשר להוסיף! כך האדם, חידושי תורה נפלאים ממתנים לו והוא אינו קולט. כיון שאינו עוצר להתבונן במהלכי הבריאה, אין הוא לומד את החידושים. הוא אינו קולט, למשל, שברוחניות צריך ג"כ לבטוח בה'. אין הוא לומד איך הוא צריך לעבוד - 'האם אני צריך להיות בשברון לב? האם אני צריך לבטוח ולהיות בשמחה?' - 'אתה חייב ללמוד את כל החידושים האלה, היש לך ברירה אחרת? אין אתה מתכנן לעבור את השנה בלעדיהם?!

כשהקב"ה מעמיד את הבריאה למשפט בראש השנה כדי לנער את האדם, כאמור לעיל, האם זה סתם כדי להכריחו ללכת ישר מבלי לסטות ימין ושמאל? האם הוא רוצה שהאדם יפחד ויעשה את מה שמצווהו בלי להבין? לא! הקב"ה רוצה שהאדם ילמד את התורה ויבין מה התוכנית, איך הבריאה פועלת, ואז ממילא יעשה את מה שצריך!

דרך אחת. לפעמים האדם תועה ואינו מזכיר לעצמו את סדר הבריאה, האדם יש לו את הבחירה להמשיך לתעות. אי אתה הרי רואה שזה לא עובד. מדוע אינך מתבונן במה שהתורה מלמדת אותנו איזה מהלך עובד ואיזה מהלך אינו עובד? טענה גדולה היא על האדם, והטענה נשארת תמיד בתוקפה, כי היא מחלחלת עד למדרגות הגבוהות ביותר. אין שום אדם שיכול להתחמק ממנה.

זה נוגע, בדרך משל, בענייני מזון. כל אימת שהאדם מרגיש שנעשה לו דחוק, מיד הוא מתחיל לעשות מעשי שטות. אבל המהלך הזה לא עובד. ואם נעשית דחוק, המפני כך אתה סבור שיעבוד בשבילך מה שאינו עובד? אנו צריכים להשריש בעצמינו שיש רק דרך אחת שעובדת - לדבר עם הקב"ה ולחזור בתשובה. רק זה הוא מועיל. כל השאר אינו מועיל מאומה. התבונן בזה, הטמיע זאת בחיך, עד שגייע למצב שירגיש שאין לו בכלל נסיון. 'מה, שאעשה דבר שאין לו תקוה להועיל!'

מה לא עובד

רשימה. הנה מצוי מאוד שלפני שהאדם מכיר את שכנו, בטוח הוא שיוכל להיעזר בו בעניינים שונים, אך לאחר שהוא פונה אליו שש פעמים בבקשת טובה ורואה שכל פעם הוא דוחה אותו בתואנה אחרת, כאן הוא עייף, כאן אין לו זמן, וכן הלאה, בפעם הבאה שהוא זקוק לעזרה, הוא אומר לעצמו: 'למה אני צריך לבקש ממנו ולקבל תשובה שלילית? אינני מבקש וזהו זה'. וכך הוסיף לו האדם לעצמו רשימה של אנשים - מפלוגי אסור לבקש הלוואה, מפלוגי אסור לבקש טרמפ, וכן הלאה. הוא אינו זקוק בשביל כך לרוח הקודש או לאמונה. הוא מבין בשכלו - 'מהלך זה, אינו עובד'.

לו היה האדם מתבונן בזה, היה זוכה לחיים טובים. מה זה? זה חכמת חיים? לא! לא! זה לימוד התורה! אף מה שאמרו חז"ל "הרואה יסורים באים עליו" - יפשפש במעשיו, פשפש ולא מצא - יתלה בביטול תורה! יש לו הבנה זו. חבל שלא למדת את מהלכי הבריאה. דומה הוא למי שהתלונן בפני הרופא שכל פעם כשהוא שותה קפה, דוקר לו במצחו. פשפש הרופא ומצא שאינו מוציא את הכפית מן הכוס... הוא אינו מתבונן לראות מה מביא לו את צרותיו, אך הוא נוסע מתוך התעלמות מוחלטת מן האמת.

ד' ללמוד למעשה

ללמוד לעשות

הקב"ה נתן לנו את התורה כדי שנלמד אותה. 'ללמוד' מירושלמי 'להתבונן כל היום'.

טידנות. הבט סביבך, הסתכל על העניינים שאחיה טרוד בהם - ענייני משפחה, ענייני כספים, ענייני בין אדם לחבירו, ענייני רוחניות. אכן, לאדם יש איזה ששה או שבעה דברים שהוא טרוד בהם, כגון: הצלחה בתורה, כיסוי חשבון הבנק, ובין ארבעים לשישים גם נישואי הילדים. אמנם לכל אחד מהדברים יש פרטים לרוב, אבל בסופו של דבר מדובר בששה שבעה דברים כלליים שהוא טרוד בהם. עכשיו עליך להתבונן מה התוכנית כאן בבריאה, מה עובד ומה לא עובד. אתה הולך במהלך פלוגי חמש שנים כבר ואתה רואה שהוא לא עובד, מדוע אינך עוצר לחשוב מה הקב"ה רוצה ממך שתעשה? מדוע אינך הולך לשאול? מדוע אינך יוצא לחפש?

אין אתה יכול להתחמק ולומר: 'לא יודע'. אצלי זה לא עובד! אתה מאמין בתורה או לא? "זאת התורה לא תאה מוחלפת". לתורה יש עצה ומוחלך. עצה עמוקה היא. וכמו שכתוב בזה"ק שכל תרי"ג מצוות התורה עצות הן להתקרב אל ה' ולהצליח בזה ובבא. מדוע אינך מחפש ללמוד את העצות יותר טוב? הרי אין לזה גבול. תמיד אפשר להוסיף. זה לא חכמת

חיים. זה לא שהאדם יכול לומר: 'אני כבר מכיר את שלושת הכללים'. לא! זה לא עובד כך. תמיד אפשר להוסיף משהו, כי הקב"ה שולח מצבים חדשים, והללו טומנים בחובם חידושי תורה.

חידושים. חידושי תורה נפלאים ממתנינים לו והוא אינו קולט. כיון שאינו עוצר להתבונן במהלכי הבריאה, אין הוא לומד את החידושים. הוא אינו קולט, למשל, שברוחניות צריך ג"כ לבטוח בה'. אין הוא לומד איך הוא צריך לעבוד - 'האם אני צריך להיות בשברון? לא? האם אני צריך לבטוח ולהיות בשמחה?' - 'אתה חייב ללמוד את כל החידושים האלה, היש לך ברירה אחרת? איך אתה מתכנן לעבוד את השנה בלעדיתם?'

ללמוד בראש השנה

לימוד. כשהקב"ה מעמיד את הבריאה למשפט בראש השנה כדי לנער את האדם, כאמור לעיל, האם זה סתם כדי להכריחו ללכת ישר מבלי לסטות ימין ושמאל? האם הוא רוצה שהאדם יפחד ויעשה את מה שמצווה בלי להבין? לא! הקב"ה רוצה שהאדם ילמד את התורה ויבין מה התוכנית, איך הבריאה פועלת, ואז ממילא יעשה את מה שצריך!

כך אמרו חז"ל "גדול תלמוד המביא לידי מעשה". לתורה יש בהירות כה נפלאה, התורה מדברת על כל מצב בכזו בהירות, שאם האדם לומד שלא להתנאות אלא כדי לדעת מה התכנית של הקב"ה ולקיימה, התורה תגרום לו לעשות את הדברים הנכונים ותמנע ממנו לעשות את הדברים הבלתי נכונים. לימוד כזה מביא את האדם לידי תשובה אמיתית, תשובה שנבנית נדבך על גבי נדבך!

מחשבה של התבוננות

להתבונן. כך הוא הדבר כשהאדם חוזר בתשובה על חוסר התבוננותו במהלכי הבריאה. הוא מתחיל לחשוב מעתה: 'דעך אחד! במה הקב"ה רוצה שאשקיע יותר, בחסד או בתורה? כל בני האדם שווים או שמה אני שונה? האם עלי לעשות זאת על חשבון חברי הולומד אתי בחבורתא כי נותן ביתי נפגעת או לא?'

תחשוב על השאלות. רשום אותן על הדף. לא מפני שתקבל את התשובות על אתר, אלא מפני שאתה רוצה ללמוד ולהשכיל.

שידוך. לדוגמא, מצוי מאוד שהאדם הולך לשאול דעת תורה. יש לו שאלה, בדרך משל, בעניין שידוך, שאם יסגרנו, עלול צד שלישי להפגע ממנו. רוצה הוא לדעת אם נכון הדבר לעשותו אם לאו. קשה לו ללכת לשאול, ובכל זאת הוא שואל, אבל הוא אינו לומד את התשובה היטב כדי לדעת לפעם אחרת. הוא אינו מרגיש שהוא נמצא באמצע לימוד התורה, ושעליו לברר מה זה לפעוץ ביהודי ומה זה אמונה ומה זאת השתדלות. הוא אינו לומד כפי שהקב"ה רוצה שילמדו את מהלכי הבריאה. הוא רק מברר לגופו של ענין ומיד מוחק את התשובה ממוחו כדי שלא להעמיס עליו ח"ו בדברים ישנים.

ובכן, איך תרצה שהקב"ה יפתח את לבך בתורה אם אתה מסיח את דעתך מזה? אכן מפני כך צריך לחזור בתשובה על זה תוך כדי בקשה - 'התעלמות'. הקב"ה הראה לי מה נכון ומה לא נכון ואני התעלמות. אני חוזר בתשובה על זה. אני חוזר בתשובה על שלא התעניינתי לשמוע מה תוכניתו של הקב"ה בשבילי. אני חוזר בתשובה על שלא ניצלתי את הקשיים שהקב"ה שלח לי במשך חמשה ללמוד מהם. רק חשבתי איך להסתדר ואיך לדחות אותם מעל פניי!

דף חדש. כשהאדם עוסק בזה בין בתשובה ובין ברצון, שהוא באמת רוצה להבא ללמוד מכל מצב את מהלכי הבריאה, הרי הוא יכול לבקש מהקב"ה שיעזור לו ויפתח לו את מוחו ולבו. אחר שהוא מקיים את החלק של 'שב בשיבה', הוא יכול לקיים את החלק של 'ויבקש רחמים ממי שהחכמה שלו'. הוא מבין שעכשיו פותחים דף חדש וחלק ועל כן הוא מבקש שמעתה יצליח להבין את התורה. ומי שמתחנן לפני ה' להבין ולהשכיל, הקב"ה בוודאי עוזר לו!

הבנה - למעשה

האיש שלא הבין את גדלות הצדיק

מעשה

סיפור מתוך יש שסיפר הגאון מטשעבין זצ"ל ויש בזה כדי לעורר רחמים על בני ישראל. היתה חתונה שהסב מהצד האחד היה הרה"ק מהוסיאטין זיע"א והסב מהצד השני היה המגיד מטריסק זיע"א - רח"ן וטשערנאביל. חתונה גדולה היא היתה. כשרצו לצאת אל החופה, התאחר המגיד מטריסק, ונאלצו כולם להמתין ובראשם הרבי מהוסיאטין. לחסידי הוסיאטין זה כאב שהם צריכים להמתין לרבי השני. היה שם חסיד שוטה שסבר שיש בזה משום פגיעה ברבו, והגיע לידי כעס, וכיון שבא לכלל כעס בא לכלל טעות, וכשהמגיד מטריסק הגיע והתחילו לצאת אל החופה, ניגש הלה ותוך כדי הליכתו של המגיד מטריסק, הגיח הלה את רגלו על שולי מעילו אשר נסרכים היו על הארץ, ולא יכול היה להמשיך בהליכתו.

הדבר עורר מאומה ועד מהרה נודע הדבר לרבי מהוסיאטין והדבר הכאיבו עד מאוד. אחרי החופה, הוא שלח לקרוא לו, ויחד הם הלכו אל המגיד מטריסק. הרבי מהוסיאטין פתח ואמר: "אני מבקש ממחונתי שיזמין את האיש הלז לדין תורה". החזיק אחריו המגיד מטריסק ואמר: "אף אני סבור שעלי להזמין לדין תורה, כי אם יש דין למטה, אין דין למעלה. צריך להתיישב ולהוציא פסק על אברך זה על אשר עולל למו".

הם התיישבו יחד, ואז החליטו להתייצב בדינא ודיינא אצל הגאון ה'כוכב מיעקב' זצ"ל, אביו של הגאון מטשעבין, כאשר המגיד מטריסק היה התובע, ואברך זה יהיה הנתבע. הלה נתמלא אימתה ופחד וכל הלילה בכה והתחרט על השטות שעשה. אחרי התפילה שמו פעמיהם למעונו של ה'כוכב מיעקב', התובע והנתבע ואף הרבי מהוסיאטין עמיהם. ראשון לכל עשו קנין למלא אחר פסקו של ה'כוכב מיעקב' וככל אשר ייצא מפיו יעשו, ואז ביקש לשמוע את הצדדים. פתח הרבי מהוסיאטין וסיפר את המעשה, כי חסיד זה ביזה את המגיד מטריסק בפני כל עם ועדה.

שאל הדיין את החסיד מה יש לו לומר. התפרץ הלה בכייה ואמר: "הכעס השתלט עלי ועשיתי מעשה שטות!" וראה ה'כוכב מיעקב' שהחסיד מתחרט בחרטה עמוקה ואף פעמים אומר לעצמו: 'הלוואי שלא הייתי בא לכלל זה'. אמר: "אין דין מפורש בשולחן ערוך על מצב כזה, על כן צריך לדמות מילתא למילתא, ואם כן אספר מעשה קטן שממנו נוכל לדעת כיצד לפסוק".

מעשה בתוך מעשה

וסיפר: בעיר אוסטראה היה ראש הקהל שהיה מאוד חביב על הקהל, אך רק אדם אחד היה מאוד ברוגז עליו, ותמיד כינהו בכינוי גנאי ודיבר עליו סרה, ובני הקהילה לא יכלו לסבול שהלה מבזוה כך. פנו אל רבי יב"י זיע"א דומ"ץ דמתא שיפסוק את דינו. כיון שראה רבי יב"י את האיש, הבין שהוא מדבר מתוך מרידותו כי הוא עני ואביון ואין לו פרוטה לפרוטה. אמר: "מן הדין היה לקנוס אותו במזון, אבל איך אפשר לקנוס אותו ואין לו ממה לשלם? לפיכך נקנוס אותו בכך שראש הקהל יתן לו מלאכה שממנה יהיו לו מעות לפרנסתו ופרנסת בני ביתו, וכשיראה כמה ראש הקהל מטיב לו, יבין שהוא איש טוב ומטיב, ובעצמו יתחרט על שדיבר כנגדו!" כך עשו. ראש הקהל נתן לו מלאכה ודאג לכל צרכיו, עד שהלה ראה והבין ונפל לרגליו לבקש את סליחתו.

"אף כאן" - הפטיר ה'כוכב מיעקב' - "אם האברך הגיע לידי מעשה כזה, סימן הוא שאין פרנסתו מצויה לו והעניות מעבירה אותו על דעת קונו, וכפי הנודע לנו, יש לו ארבע בנות שהגיעו לפרקן ועדיין הן יושבות בביתו כי אין לו כלום בשביל הוצאות הנדוניא. על כן אני נותן את פסקי שהנתבע ה"ה המגיד מטריסק יברך אותו בפרנסה בהרחבה ובמציאות שידוכים לארבע בנותיו, וכיון שייחוש, יבין אחת ולתמיד את גדלותו של המגיד מטריסק, ואז תהיה חרטתו מושלמת!"

נהרה התפשטה על פניהם של הצדיקים, כי שניהם ביקשו לעזור לאותו אברך, להביאו לידי חרטה ולא להענישו ח"ו, ואכן מיד תפס המגיד מטריסק את ידו וברכו בבני חיי ומזוני רוחי!"

הבנה למעשה

כשסיים הרב מטשעבין לספר את הסיפור על אביו, אמר: "אדם חכם תמיד מסתדר!" התכוון לומר שתמיד אפשר להגיע אל התכלית בדרך טובה ונעימה. בדרך כלל האדם אומר במקרה כגון זה: 'צריך להענישו, צריך לייסרו'. אך לאן אתה רוצה להגיע? הן אתה רוצה שהלה יתמלא רגשי חרטה. ובכן, עדיף לך ללכת בדרך ההטבה, כי הוא זו שתיבאנו לידי חרטה עמוקה ביותר, בניגוד לדרך האחרת! תשובה מאהבה פועלת יותר!

"ותשובה ותפילה וצדקה" לאט, בטוח ובאהבה!

תשובה מאהבה – כיצד?

וקבע לעצמו עוד סדר לימוד בחברותא. הוא היה מלא את הרגשות - אין בפי מילים להודות לה'. הקמתי בית ויש לי כבר ילד. וכך זה המשיך הלאה. הוא הגיע למצבים קשים והקב"ה עזר לו, וכך הלך והתעלה.

השאלה היא: מדוע יהודי שהיה לו סייעתא דשמיא וזכה בלוטו במאה מיליון דולר, או לאו דוקא בלוטו, אלא עשה מסחר, ונכנס לו סכום עצום - אין זה משפיע עליו? האם זה בגלל שאינו 'עובד', אלא אדם המוני בעל מדרגה נמוכה? הן לא תמיד זה כך. אולי באמת האברך היותר מיושב אינו מספר לכל העולם שנכנס לו סכום גדול של כסף. אבל לא תמיד זה כך שהראשון מתעלה כי הוא 'עובד גדול', והשני אינו מתעלה, כי הוא אדם פשוט.

אך התשובה היא שלפי סדר הבריאה, מה שעוזר לו לאדם להיבנות, הוא כשדברים באים לאט. מדוע? כי זה נותן רווח להתבונן, וכך הדברים מתיישבים בלבו ונעשים חלק ממנו. הוא מודה לה'. במשך תקופה אחת הוא מודה לה' על אביו ואמו, ואז הוא מודה לה' על בריאותו. דברים מתיישבים אצלו ונשארים בתודעתו גם אחרי שהוא מפסיק לעסוק בהם. נניח שעכשיו אינו עוסק בנתינת הודאה על הוריו, אבל זה כל-כך חרוט אצלו, שכאשר זה מתעורר אצלו במוח - זה נמצא שם בחיות, כי הוא השקיע בזה להחזירו עמוק מאוד. אמנם תמיד צריך לעבוד ולהתבונן, אבל די בקלות יוכל להעיר את האמת. משא"כ כשזה מגיע בבית אחת!

בא-ל נקמות ה' מונחים שני יסודות. הן שהערתו של הקב"ה באה על-ידי אהבה וברכה - אין 'והיה' אלא לשון שמחה, והן שזה הולך לאט לאט!

לאט לאט בטוח

וכך הוא תפקידו גם בענין הטובות שהשי"ת שולח אלינו. בדברי יחזקאל יש מהרה"ק משינאווא זיע"א שסיפר על הרה"ק רבי מנחם מענדל מרימנוב זיע"א שביקר אדם אחד בעשירות ונעשה עושר מופלג. באו לשאול את הצדיק מדוע הוצרך לברך לו בכזו עשירות מופלגת, וכי לא היה די לו בכדי צרכו? השיב הצדיק: "אני בירכתי בעשירות פשוטה, אבל הוא השכיל ונתן צדקה מכספו והתעלה על ידו, וכיון שכן גדלה עשירותו עוד ועוד!" בזה פירוש מילת 'נתנו' שהיא נקראת ישר והפוך.

פירושו של דבר: אתה לוקח את ההטבה הקטנה ומשתעשע עמה, ואומר עליה נשמת, ושמו בגללה, ומודה עליה. כך היא מביאה לך שמחה, והשמחה מביאה לך קדושה, וכשאתה רואה שהמלך קירבך אליו, אתה אומר: אין הגיון שאחטא עכשיו. להיפך, אחטוף לי גמרא ואלמד כמה דקות. זה מה שאני רוצה לעשות עכשיו. הן לי ליתן צדקה, הן לי לעשות משהו לכבודו יתברך. בסדר, עכשיו תמשיך לבנות את עצמך עוד ועוד, באופן שתרצה ללמוד יותר מכמה דקות. מהלך זה בונה את האדם בתשובה באופן נפלא!

שיהיה נחשב לו לקללה, ויתן לב להצטער, כמו שכתוב א-ל נקמות השם!"

גדולה תשובה מאהבה

הבינני ואלמדה: הנה כשמתבוננים בדברי התולדות, אנו מוצאים בהם כששומעים את המשל לראשונה, מבינים אותו בהבנה כללית, במקום לייסר את האדם על-ידי הכאה, אפשר לייסרו על-ידי הטבה. אך באמת יש בזה הבנה נפלאה. מתי החרטה יותר אמיתית ועמוקה? כשהולכים לאדם ואומרים לו: 'הולכים להמיתך'. הוא שואל: 'למה?' ואומרים לו: 'מה אתה מיתמם? הן מדרת במלך. יקחו לך הכל, כולל את חיך'. והוא מתחיל מיד להביע רגשי חרטה. הנה ממה נובעים רגשי חרטתו? הלא הם נובעים מפחד העונש. הוא לא רוצה שיגיע לו העונש. נמצא שזו תשובה מיראה.

אבל אם הוא חוזר בתשובה בראותו את גודל הטבתו של הקב"ה, איזו תשובה היא זו? תשובה מאהבה. כי הנה מדוע האדם מתחרט? הרי אף אחד לא אמר להענישו. התשובה היא שיש לו הבנה מבפנים שמעוררת בו רגשי חרטה עמוקים ביותר. נמצא שמחמת תרתי חרטה זו גדולה יותר. א. כי היא נובעת מהבנה יותר עמוקה. הבנה של תשובה מאהבה, כי הוא הבין היטב מה זה מלך. ב. שזה מתפתח לאט לאט. כפי שרואים במשל של הבעש"ט הק', כי אם החרטה באה מתוך הבנה, ככל שהוא מוסיף להכיר טובות של הקב"ה, הבנתו הולכת ומתחזקת, והטבתו של הקב"ה הלא היא אין סוף, וככל שיתבונן בה יותר, יוכל להשיג יותר. הן כך אנו אומרים בברכת מודים: 'על ניסך שבכל יום ערב ובוקר וצהריים'. אף מי שכבר כן מדבר על ניסיו של הקב"ה, האם אתה זוכר שהיה לך סט של ניסים בערב, סט של ניסים בבוקר, ושוב פעם סט של ניסים בצהריים. וכך הוא בכל יום. אכן, כן, זה אין סוף. ובכן, אם ההשגה שנובעת מהטבתו של הקב"ה, היא אין סופית, אף החרטה הולכת ומעמיקה ללא סוף!

לאט לאט בטוח יותר

הבינני ואלמדה: ניקח את המשל הפשוט ביותר. יהודי שהקב"ה הטיב עמו. הוא חיפש שידוך ולא כל-כך הלך לו, כי היה לו קשיים במשפחה, חזק היה לנס. הוא קיבל על עצמו קבלות והתפלל והתחזק באמונה. והקב"ה עזר לו. הוא המתין והמתין ובסוף הגיע השידוך. הוא ראה את החיוך של הקב"ה. הוא לא פילל שימצא כזה שידוך הגון. מה גם שלאחר מכן התגלו לו עוד דברים של הטבה שהגיעו אליו דווקא בגלל שמציאת השידוך התעכבה. ואח"כ הוא התברך בילד. זה לא היה מובן מאליו. היו אצלו חששות בגלל המשפחה וכו', ולמעשה נולד לו ילד בריא ויפה עיניים. הוא לא יכול היה לחזור לעצמו מרוב התרגשות. הוא אמר מזמור לתודה

בימי ראש השנה אנו שואגים בתפילה "ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה" - ימים אלו הם ימי תשובה, והרי חוץ מימי ראש השנה, הרי לפנינו עוד עשרת ימי תשובה ויום הכיפורים וכל חודש ירח האיתנים. הבה נתבונן אפוא בענין זה, כיצד עושים תשובה בשלימות ולאורך זמן.

משל למה הדבר דומה

יש לנו חיזוק גדול בענין זה מה'תולדות יעקב יוסף' (פרשת א) - יסוד גדול מהבעש"ט הק'. בפרשת נצבים נאמר: "והיה כי יבואו עליך כל הדברים האלה הברכה והקללה אשר נתתי לפניך, והשבות אל לבבך בכל הגוים אשר הדיחך ה' אלוךךיך שמה, ושבת עד ה' אלוךךיך".

הבינני: שואל ה'תולדות': הלא עיקר התשובה הוא אחרי היסורים, ואם כן למה הזכיר כאן הברכה והקללה, והיה לו לומר רק הקללה.

ואלמדה: מבאר ה'תולדות': "ונראה לי, דשמעתי ממורי פירוש הפסוק (תהלים צד, א) "א-ל נקמות ה' א-ל נקמות הופיע" (אשר לסארה אינו מובן מדוע נאמר שם הו"ה שהוא שם של רחמים אצל נקמה שהיא דין), על פי משל לאיש

כפר אחד שמרד במלך, שהכה ורגם [באנשים] איקונין של מלך (צורת המלך) או כיוצא בזה, ומיד עשה המלך אותו לראש והעלהו ממדרגה למדרגה, עד שנעשה משנה למלך, וכל מה שהטיב המלך עמו יותר והביאו ליותר מדרגה, וראה יותר כבוד המלך ומשרתיו והנהגותיו, היה יותר צער לזה שהיה בן כפר (ולא מצא מקום לעצמו מרוב הבושה), בזכרו שמרד נגד המלך הגדול הרחמן הזה, ומה שהיה ראוי לעונש, הוא מטיב עמו יותר".

"והמלך עשה ככוונה מכוונת, שאם היה ממיתו, היה [לן] צער לפי שעה ותו לא, מה שאין כן בדרך הנ"ל, מצטער כל ימיו ומוסיף תמיד, כשעלה ליותר גדולה מוסיף יותר צער על צערו, איך מלאו לבו למרוד עיני כבודו (וכך הגיע לחרטה אמיתית ועמוקה ביותר). וזהו שכתב א-ל נקמות ה', רוצה לומר שנקמות השי"ת הוא על ידי מדת הרחמים, שלא כמלך בשר ודם, והוא כי א-ל נקמות הופיע, רוצה לומר שהנקמה הוא בזה שהופיע לו מגדולתו, ובראותו גדולת המלך, ובזכרו שמרד נגד מלך זה, אין לך צער גדול מזה!"

בזה מיישב ה'תולדות' מדוע נאמר ברכה וקללה: "ואם כן הכי נמי רוצה לומר "כי יבואו עליך הברכה והקללה והשבות אל לבבך", וכו', האדם שחטא ומרד נגד כבודו יתברך המלך הגדול והגורא רב ושלט עקרא ושרשא דכל עלמין, והיה ראוי לעונשים קשים ומורים, והשי"ת משפיע לו הברכה, אין צריך יותר קללה מזה שיוודע שמרד בו והשי"ת ברחמיו משפיע לו כל טוב, בודאי ראוי שיתמרמר כל ימיו בבכייה וצער על כל מעשיו שמרד בו, ועל דרך הנ"ל, ואז בראות המלך צערו זה שהוא יותר אצלו, מתכפר לו!"

הוא מוסיף שמטעם זה נאמר 'והיה' שהוא לשון שמחה "רוצה לומר שהשי"ת ברחמיו משפיע טובתו למורדיו

בספר החיים

מתוך החיים: ניקח את המשל הפשוט ביותר. יהודי שהקב"ה הטיב עמו. הוא חיפש שידוך ולא כל-כך הלך לו, כי היה לו קשיים במשפחה, חזק היה לנס. הוא קיבל על עצמו קבלות והתפלל והתחזק באמונה. והקב"ה עזר לו. הוא המתין והמתין ובסוף הגיע השידוך. הוא ראה את החיוך של הקב"ה. הוא לא פילל שימצא כזה שידוך הגון. מה גם שלאחר מכן התגלו לו עוד דברים של הטבה שהגיעו אליו דווקא בגלל שמציאת השידוך התעכבה.

ואח"כ הוא התברך בילד. זה לא היה מובן מאליו. היו אצלו חששות בגלל המשפחה וכו', ולמעשה נולד לו ילד בריא ויפה עיניים. הוא לא יכול היה לחזור לעצמו מרוב התרגשות. הוא אמר מזמור לתודה וקבע לעצמו עוד סדר לימוד בחברותא. הוא היה מלא את הרגשות - אין בפי מילים להודות לה'. הקמתי בית ויש לי כבר ילד. וכך זה המשיך הלאה. הוא הגיע למצבים קשים והקב"ה עזר לו, וכך הלך והתעלה.

השאלה היא: מדוע יהודי שהיה לו סייעתא דשמיא וזכה בלוטו במאה מיליון דולר, או לאו דוקא בלוטו, אלא עשה מסחר, ונכנס לו סכום עצום - אין זה משפיע עליו? למה?

הבנה לחיים: אך התשובה היא שלפי סדר הבריאה, מה שעוזר לו לאדם להיבנות, הוא כשדברים באים לאט לאט. מדוע? כי זה נותן רווח להתבונן, וכך הדברים מתיישבים בלבו ונעשים חלק ממנו. הוא מודה לה'. במשך תקופה אחת הוא מודה לה' על אביו ואמו, ואז הוא מודה לה' על בריאותו. דברים מתיישבים אצלו ונשארים בתודעתו גם אחרי שהוא מפסיק לעסוק בהם. נניח שעכשיו אינו עוסק בנתינת הודאה על הוריו, אבל זה כל-כך חרוט אצלו, שכאשר זה מתעורר אצלו במוח - זה נמצא שם בחיות, כי הוא השקיע בזה להחזירו עמוק מאוד. אמנם תמיד צריך לעבוד ולהתבונן, אבל די בקלות יוכל להעיר את האמת. משא"כ כשזה מגיע בבית אחת!

וכך גם התשובה כשהיא באה לאט לאט בטוחה היא יותר!

הגר"א קוטלר מברך שם בענין 'כגמול עלי אמו', שבטחון התינוק באמו הוא מציאות טבעית. התינוק למד שער הבטחון? הן רק עכשיו הוא נולד. אבל יש לו הבנה טבעית, הבנה שאין לה אותיות ומילים, שחיותו בא מכאן, והרי הוא נמשך אחר מקור חיותו. אומר **דוד המלך**: "אם לא שויתו ודוממתי נפשי כגמול עלי אמו כגמול עלי נפשי". 'בטחוני' הוא בטחון טבעי, כי אני מכיר את המציאות שממנו אני חי. אינני זקוק לחשבונות. ובכן, בתקיעת השופר זה מתבטא בקול פשוט, ובפסוקים האדם אומר את זה במילים, אבל הוא מגיע בסוף אל ההכרה הבהירה שמולידה בו בטחון טבעי!

שלב ג'

כיצד ממליכים את ה'?

לגבי החלק השני של 'תמליכוני עליכם', הרי הוא ג'כ אחוז ודבוק עם הבטחון, כי ראש השנה הוא הזמן של **קבלת עול מלכותו**, כי זהו החלק השני של 'תמליכוני עליכם'. **אני מקבל עלי עול, לנסות להיות יהודי ירא ושלם, לחזור בתשובה, לנסות לתקן את מעשי ולהיות עבד ה'.**

אלמלא הקב"ה עוזר - אינו יכול ל'!

היסוד הראשון: והנה כל הסוגיא של עבודת ה', מתחילה בבטחון. ובנוסף, כל תכלית התורה והמצוות היא להגיע לבטחון אמיתי. ונסביר: דבר פשוט הוא שעבודת ה' של האדם מתחילה עם בטחון, כי כשהאדם הולך לעבוד את ה', הוא יודע שיש צד שנלחם בו חזק ואלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו וצופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו וה' לא יעזבנו בידו, ולכן כשהוא חושב בראש השנה שהוא רוצה להיות מעתה יהודי יותר טוב ושהוא הולך לקחת את עצמו בידיים, אם הוא חושב כך בלי המחשבה של אלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו, כי הוא סבור שיוכל לבד להתגבר על יצרו, אינו מצליח להמליך את ה'.

הוא אומר: האדם יכול לטעות בזה כי הוא סבור שאם הוא רציני בזה, אין לו לומר ה' יעזור, אלא הוא צריך לומר: אני מבטיח שאעבוד את ה' ואעלה מדרגה אחר מדרגה. למה? כי הוא רוצה להיות עבד יותר גדול לרבוש"ע. אבל זה טיפשי, כי זה היפך המציאות, שהרי **האדם אינו יכול לעשות שום דבר לבד**. הקב"ה רוצה ממני רצון, הוא רוצה ממני בחירה בטוב, הוא רוצה ממני רצינות, הוא רוצה ממני השתדלות, אבל כדי לבוא לידי גמול, רק הקב"ה יכול לעזור לו שבאמת יצליח. נמצא שכאשר האדם מתחיל לחשוב על החלק השני של תמליכוני עליכם, החלק של העבדות, הוא נושא תחינה לרבוש"ע: **עוזר לי להצליח, כי אני מאוד מאוד רוצה, אבל אני יודע שאיני יכול לבד, ואני מתפלל אליך בידיעה שרק אתה יכול לעזור לי!**

הבא ליטרה - מסייעין בידו!

היסוד השני: ולזה מגיע החלק השני, שהוא מלא שמחה, כי הוא מכיר את היסוד השני בבטחון ברוחניות שהוא מסייעין אותו. אם מתחילים, הקב"ה עוזר. כלשון השל"ה הק': **הבא ליטרה, ביטח שמסייעין אותו.** הוא

שמח ואינו מרגיש אבוד. הוא אבוד רק אם הוא חושב שהוא צריך לעבוד לבד, אבל הוא מחזק את עצמו עם הידיעה שהקב"ה יסייע לו. הישועה בוא תבוא. וכל-כך הרבה אנשים מספרים על עצמם, שהתפללו שהקב"ה יעזור להם, והישועה לא באה ביום הראשון, אבל הוא שלח להם את הישועה, פעמים רבות על-ידי שינוי המציאות, ולעתים באופנים שאיש לא העלה אותם בדמיונו!

אין אדם שומע לי ומפסיד

היסוד השלישי: וכן צריך האדם לזכור את היסוד השלישי ברוחניות שאין אדם שומע לי ומפסיד, כדאיתא במדרש. כשהאדם מציית לרבוש"ע, אין סיכוי שיפסיד. ואף שבשעת מעשה הוא מפסיד כסף או מעמד, אם הקב"ה צוה לעשותו, הוא צריך לזה הבטחה שלא יפסיד מזה כלום. עבודת הבטחון היא שאף שאינו רואה ברגע זה שהבטחה מתקיימת, הוא סומך ובוטח על הקב"ה, והוא הולך עמו בתמימות!

זהו חלק גדול של בטחון, ומחשבות כאלה האדם מעלה במוחו כשהוא בא לקבל על עצמו עוד. הוא מקבל על עצמו **עול בידיעה שהקב"ה לא יזניחנו**. נעשה נשמע. תחילה צריך לעשות והקב"ה כבר יעזור לו. כך הוא חושב וכך הוא מדבר. אכן כן, צריך לדבר כך. **הילדים צריכים לשמוע את סגנון הדיבור הזה**. הם צריכים לשמוע אותו בכל מיני האופנים ובשפה שלהם. וכן הוא גם לגבי כל החלקים שדיברנו. החלק של **אלמלא הקב"ה עוזר, החלק של הבא ליטרה מסייעין אותו**, והחלק של **אין אדם שומע לי ומפסיד**. כשהאדם מדבר כך בשעת הסעודה, הוא ממליך את ה'. ואפשר לדבר על זה גם בשפה של ילדים. ילד אחד עם הקושי שלו לזוטר, והילד השני עם הקנאה שיש לו, והבנות עם הצניעות, וכן הלאה. מדברים אתם. **אנו עושים את הדברים הנכונים והקב"ה שהוא טוב ומטיב עוזר לנו**. הנה חלפה עלינו שנה, עד הנה עזרנו רחמין ולא עזבנו חסדיך ואל תטשנו ה' אלוהינו נצח. הולכים ונצמדים אל הקב"ה.

שלושת היסודות האלה: 'אלמלא הקב"ה עוזר', 'הבא ליטרה', ו'אין אדם שומע לי ומפסיד', מלווים את האופן השני של המלכת ה', כי מאלה מתחילה עבודת ה' של האדם. בשלושתם הוא מכניס את רגלו הראשונה למים. הם אלה שנותנים לו את הכוח והמוח להיכנס לשערי עבודת ה'.

כף התורה - להשריש ביטחון

ממשיך הגר"א קוטלר, שכל התורה כולה לא ניתנה אלא כדי להשריש את הבטחון בנפש האדם, ונמצא שכאשר האדם מקבל על עצמו מלכותו יתברך, הוא מקבל על עצמו לעשות ולדבר ולחשוב לפי התורה בידיעה שהקב"ה נתן לנו את תר"ג המצוות, כי לכל אחת מהן יש את הכוח להשריש באדם את הבטחון, כל שהוא נוגש אליהן באופן הנכון. וכבר למדנו כמה וכמה פעמים מה שאמר הרבי רבי אלימלך מליזענסק זע"ל והביאו ב'מאור ושמש' (פרשת יתרו) וידבר אלוהים את כל הדברים האלה לאמור אנכי. את כל המצוות נתן לנו כדי שנוכל להבין יותר נכון מצות אנכי ה' אלוהיך שכוללת את כל יסודות האמונה והבטחון!

הנה בתהלים מזמור ע"ח כתוב: **"ויקם עדות ביעקב ותורה שם בישראל אשר צוה את אבותינו להודיעם לבניהם, למען ידעו דור אחרון בנים יולדו יקומו ויספרו לבניהם, וישימו באלוקים כסלם (תקוהם ובטחונם) ולא ישכחו מעללי אל ומצוותיו ינצורו"**. **הא לך שהקב"ה נתן לנו תורה ונביאים וכתובים, הכל כדי לעזור לנו להיות בעלי בטחון.**

נמצא שכאשר האדם מקבל עול מלכותו, באופן השני של המלכת ה', הוא עושה את זה עם בטחון ומבין שהסיבה שהוא עושה את זה היא להגיע אל הבטחון הנכון. נמצאת אומר שהאופן הראשון של המלכת ה' הוא כך והאופן השני של המלכת ה' הוא כך, ואם כן המחשבות שמלוות את האדם בראש השנה, הן רק המחשבות האלה של בטחון.

שלב ד'

יסוד ההתחדשות בראש השנה

מוסיף הגר"א קוטלר, שזהו באמת יסוד ההתחדשות בראש השנה. כיון שהאדם חושב את מחשבות הבטחון, ממילא הוא מתחדש, כי כשהאדם עוזב את חשבונותיו ואת מהלכי המחשבה העיקומים שאין להם כבר שום הגיון... הרי זה כמו ששואלים את האדם: מדוע אתה עדיין מתקוטט עם פלוני? והוא משיב: כבר שכחתי למה, אבל אני עדיין זוכר שאני שונא אותו. הרי אומר: הוא כבר כל-כך רחוק, יותר עקום מעקום. הוא דומה למי שתועה בדרך ואינו זוכר אפילו מהיכן הוא מגיע ולאן הוא צריך לחזור.

ומה זה אומר שהאדם חוזר? - שהוא חוזר לבראשית ברא ולשמע ישראל. הוא חוזר אל היסודות. זה מה שמרענן את האדם ועושה אותו איש חדש. הן כך נאמר: זה היום תחילת מעשיך, תקעו בחודש שופר, חדשו מעשיכם, שפרו מעשיכם. ובירושלמי איתא שאצל הקרבנות בראש השנה נאמר ועשיתם עולה ובמועדו כתוב והקרבתם. אמר הקב"ה לישראל מעלה אני עליכם כאילו נבראתם בריה חדשה. וסיבת הדבר, כי קדושת הזמן מסייעת לאדם להרגיש את ההתקרבות, והקב"ה אומר לנו מה לעשות כדי להכניס את האור בתוכנו. ראש השנה מצד עצמו מסוגל מאוד לעבודה זו שהאדם יכניס בקרבו את יסודות הבטחון, כי הוא תחילת השנה, הוא קדוש, הקב"ה קידשו עם האור הזה.

וכפי שכתב ה'קדושת לוי' שכל יו"ט יש לו אור מיוחד שנתן לו הקב"ה, ומה הכלים לקבל אותו אור? - המצוות של כל יו"ט ויו"ט. סוכות עם הד' מינים והסוכה, הושענא רבה עם הערבה, פסח עם המצה. אף בראש השנה מקבל האדם את האור הזה של היכולת לחזור לתחילת הבריאה. הקב"ה בורא אותי, הקב"ה מנהל אותי. ואיך האדם מקבל את האור הזה? על-ידי השופר. ומהי ההרחבה של השופר? - אמרו לפני מלכיות, שפירושו מחשבות הבטחון. כשהאדם חושב את המחשבות האלה בשמחה, עוד קצת ועוד קצת, כל אימת שהוא חושב עליהם אחרי ראש השנה, הוא אוכל כזיתים של תקיעת שופר, והוא עושה את התכלית של ראש השנה!

למעשה - בהבנה!

הנהגה למעשה - בהבנה!

למעשה

בענין המצבים הפוקדים את האדם בראש השנה מכורח המציאות... הסעודות, הילדים, העייפות והדחוק והחום, בפרט באותם מקומות שבהם אנשים רבים שאינם נמצאים בבתייהם... כל אלה בוודאי גוילים קצת מן היישוב הדעת. האדם רוצה היה שיהיה לו ישוב הדעת מלא בראש השנה, אבל מחמת הסיבות הקיימות אשר בחלקן הגדול הוא כדי להמליך את ה' ברוב עם הדת מלך, חסר לו קצת מהישוב הדעת...

בהבנה!

הנה הזדמנות היא לאדם שיוכיח לעצמו שכל הקשיים אינם קשורים לטבע. הקשיים האלה פוקדים אותי מפני שהקב"ה החליט שזה טוב בשבילי. המציאות הזו טובה בשבילי והקב"ה הוא זה שעשה אותה. אין זה קשור לריבוי האנשים, אלא להחלטת הקב"ה שמשגיח עלי בהשגחה פרטית מדוקדקת כדי להטיב לי! הא, ותו לא!

אור חזקיה

לע"נ רבי חזקיה זרובבלי בן נוראל ואסתר, זמאיר בן אליהו ומיכל ז"ל

זי"ל ע"י כולל ערב וגמ"ח "דרכי חזקיה" ע"ש רבי חזקיה זרובבלי בן נוראל ואסתר זצ"ל
ת.ד. 5711 י-ם לפרטים ותרומות: 050-4120812

העלון לעילוי נשמת
זהבה בת רחל ורחל בת שמחה

765

**ניתן לתרום באשראי
בנדרים פלוס:** כולל ערב
המרכזי גילה, עבור כולל דרכי
חזקיה.

**ניתן לקבל קבלה
להחזר מס סעיף 46**

סיפור לשבת קודש

שמיכה או מעיל לספר תורה?

הכופר בטובותיו של חברו כופר בטובותיו של מקום, ומאידך גיסא כאשר אדם מכיר בטובה שניתנה לו הוא יכול להגיע לשלמות המעשים בין אדם למקום, בכך שמכיר בטובותיו הרבות של הקב"ה וכן בבין אדם לחבירו בכך שגמלו לו טובה ועליו להשיב להם כגמולם הטוב.

מעשה שהיה בבחור צעיר כבן שלוש עשרה, שלמד בישיבה לבחורים מצוינים באירופה. בחור זה היה הצעיר שבחבורה. בני הישיבה למדו בבית כנסת ישן בעיר ואכלו אצל בעלי בתים, אשר נהגו להזמין לסעוד על שולחן. מידי יום סעדו הבחורים במקום אחר. לעיתים לא הוזמנו הבחורים לשום בית ונותרו רעבים. מקום הלילה היה בית הכנסת. הבחורים הוותיקים "תפסו" להם מקום לינה על הספסלים ואילו הנער הצעיר נאלץ לישון על הרצפה, מחוסר מקום. בקיץ היה הדבר עוד נסבל, אולם בלילות החורף כשהקור היה עז וסופות השלגים השתוללו בחוץ, המצב היה קשה מאוד, ממש בלתי נסבל. אף במשך היום סבל הבחור, היות שכמעט כל הלילה נדדה שנתו מעיניו, התקשה להישאר עירי במשך שעות לימודיו. ביום אחד, קיבל הנער מכתב מדודו, אחי אמו, שהיה נפח ומסגר דודו ביקש להזמין לבוא אליו וללמוד מקצוע. מאחר ולא היו לדוד ילדים, הבטיח לאחיינו כי אם ילמד את המקצוע ויכנס לעסקיו, כל רכושו יוענק לו לאחר מותו.

מלחמה פנימית קשה התחוללה בנפש הנער, ולבסוף החליט לקבל את הצעת הדוד ולעזוב את הישיבה, אך החליט כי יעשה זאת רק למחרת היום. "זה יהיה הלילה האחרון בו אלון על הרצפה הקפואה", חשב הבחור בלבו. והנה בחצות הלילה, הופיעה לפתע אישה בפתח בית הכנסת. הבחור היחיד שנותר ער באותו לילה, היה הנער הצעיר שכאמור התקשה להירדם. האישה ניגשה אל הבחור וסיפרה: "זה עתה קמתי מהשבעה על בעלי, נותרתי לבדי גלמודה, בלי ילדים, בעלי היה בעל בית חרושת לשמיכות, והואיל ונשארו מספר שמיכות בביתנו, אני מעוניינת לתת אותן לבחור ישיבה". "מאז", סיפר אותו בחור, "השינה הפסיקה להיות סיבה להפרעה בלימודי", הוא המשיך ללמוד ולהתעלות בישיבה בזכות אותה שמיכה...

לימים הפך אותו בחור לגדול הדור, שכולנו יונקים מתורתו, הלא הוא מרן הגאון רבי אלעזר מנחם מן שך זצ"ל.

אותה גברת אלמונית חשבה כי אינה נותנת לבחור אלא שמיכה בלבד, אך האמת היא שאותה שמיכה שימשה כ"מעיל לספר תורה"! הסיפור טרם הסתיים. בשנת תשל"ו ביום חורפי וגשום במיוחד, כשהקור היה גדול, פנה הרב שך זצ"ל לנכדו שיזמין ידיד עם רכב עבורו ללוויה ב"בית החיים" הישן בחיפה. כל הניסיונות לשכנעו, שיום זה לא נוח ליציאה מבחינת מזג האוויר עלו בתוהו. נכדו של הרב ציפה, שאם ראש הישיבה כה הטריח עצמו, וודאי מדובר בלוויה של אדם גדול ויהיה שם קהל רב. להפתעתו, הלוויה הייתה של אלמנה גלמודה ובודדה. את מיטתה ליוו בקושי מניין אנשים. הרב שך עמד בגשם משך כל זמן הלוויה, ולאחר סתימת הגולל אמר "קדיש".

בחזרתם לעבר המכונית, עצר הרב מלכת ונשאר עומד, בעוד הגשם יורד בשטף והרוח הקרה מנשבת בכל עוז. לא הועילו כל שכנועי הנכד להדיחו ממקומו.

לאחר דקות ארוכות המשיך הרב לכיוון הרכב ונכנס לרכב כשכולו ספוג ונוטף מים. במשך כל הנסיעה חזרה לבני ברק שמר הרב על שתיקה ולא ענה לשאלות הנכד. בהגיעם לבית הרב ולאחר שהחליף את בגדיו הרטובים וחימם עצמו, נענה לבקשת הנכד והסביר את מעשיו: "הייתה זו האישה שהצילה את חיי, בזכותה נותרתי בישיבה. משך שנים עקבתי אחריה וכשנודע לי על פטירתה הרגשתי חובה גדולה ללכת ללוויתה". לשאלת הנכד, מדוע לאחר הלוויה השתתה הרב בגשם השוטף דקות ארוכות, השיב הרב: "רציתי להרגיש ולזכור את הקור והסבל הנורא, שהיו מנת חלקי באותם ימים קשים, כדי שאוכל להעריך את הכרת הטוב אשר חב אני לאישה זו".

דרשה אחת לאדם אחד

מעשה נפלא סיפר מגיד המישרים הגאון רבי יעקב גלינסקי זצ"ל:

בעיר הגדולה באר שבע, מרכז הדרום, שימש ברבנות עשרות בשנים הגאון הצדיק המפורסם רבי ברוך טולידנו זצ"ל. לאחר ששימש בקודש בארץ מרוקו ברבנות העיר סמוקנד והעמיד שם דת על תילה. ארי עלה מבבל לארץ הקודש, וכאן הוכתר בנזר רבנות העיר באר שבע, ובהיותה עיר גדולה לאלוקים ומרכז הדרום כולו (כפי שנקראת "בירת הדרום"), הייתה מצודתו פרוסה גם על כל העיירות סביב.

בלהב אש קודשו היה מכתת רגליו ממקום למקום בהרבצת תורה לעם להרבות כבוד שמים, ולתקן בכל מקום את הצריך תיקון להגדיל תורה ולהאדירה.

באחד ממסעותיו הגיע למושבה לא הרחק מבאר שבע, שרוב תושביה היו יהודים שאינם שומרי תורה ומצוות לעת עתה, ונודע לו שחסר שם מקווה טהרה. כדרכו ניגש מיד לפעולה והחל לדבר עם ועד היישוב ופרנסיו, שמן ההכרח להקים מקווה כשר בתוככי היישוב, כאשר באותם זמנים - שלא כבימינו - לרוב תושבי הקיבוצים והמושבים לא היה רכב צמוד, וכל טבילת מקווה הייתה כרוכה בנסיעה קשה וטלטול באוטובוסים לבאר שבע.

ועד המושב ומנהיגיו הסכימו עקרונית עם הרעיון, אולם הבעיה העיקרית שניצבה בפני הרב הייתה המימון הרב הנצרך לבניית המקווה, שעלותו מגיעה לכמה עשרות אלפי שקלים טבין ותקילין ולא היו בידו שום מקורות להוצאת ענק כזו. רוב התושבים במושב, כאמור, לא היו חרדים לדבר ה' והם לא הבינו כלל את גודל נחיצות העניין, ולפיכך החליט הרב לערוך עצרת רבתי בבית הכנסת הגדול של המושבה, בה יוסבר ויובהר בפרוטרוט גודל חשיבות ענין הטהרה והמצווה הגדולה שבהקמת מקווה ביישוב, ובתום העצרת לערוך "מגבית ענק" כדי שכל תושב יקח חלק נכבד בהוצאות בניין המקווה. להצלחת העצרת חשב הרב טולידנו שמן הראוי להזמין גם דרשן אשכנזי, היות וישנם באותו יישוב גם תושבים רבים אשכנזים, ובה ישתוו הדעות שכן הוא עצמו מעדות המזרח יתאים את נאומו עבור התושבים הספרדים ועבור הציבור האשכנזי חיפש מגיד מישרים עם מוניטין שישכיל לעורר את הציבור כראוי וכהוגן.

הוא בא בדברים עם הגאון רבי יענקלה גלינסקי זצ"ל, שבאותם

זמן מה ניגשו אל הרב טולידנו והציגו את עצמם: "אנו זוג ניצולי שואה ומתוגמלים מידי חודש בסכום גבוה ונאה מכספי השילומים. ברוך השם, מצאנו במושב את מנוחתנו, ואנו מתפרנסים יפה. ויכולים להסתדר אף ללא אותם שילומים. למיטב הבנתנו בניית המקווה כאן מתעכבת מחוסר אמצעים. רוצים אנו בזה לתרום עבור בניית המקווה הזו את כל כספי השילומים הללו! בזה תהיה נקמה חזקה לאותו צורר מרושע שרצה להשמיד את עם ישראל ותורתו!"

עמדו וערכו חשבון הוצאות הבניין ונמצא שתרומתם מכסה שני שלישי מסך כל ההוצאות. עד מהרה נרתמו לגיוש השלישי השלישי מכמה נדיבים ידועים בעם ובתוך תקופה קצרה הוקם באותה מושבה מקווה מפואר ומהודר, המשמש עד היום את תושבי המושבה, לטהרתם של ישראל! המסקנה המתבקשת נפלאה ונוקבת לומדים אנו מסיפור נפלא זה שהובא בגיליון ט"ב הקהילה.

לו יצויר שהרבנים היו מוותרים על הדרשה, ואין ספק שזה היה מתבקש כתוצאה מחוסר היענות הקהל, יתכן שעד היום לא היה נבנה מקווה במקום!

הקב"ה דורש מאיתנו השתדלות אמיתית, גם כשעייפים לא לוותר על שיעור תורה, לא לזלזל בסכום קטן לצדקה מתוך הנחה שמה כבר זה יועיל ועוד הרבה השתדלויות שלעיתים הם מעל לכוחותינו מתוך מחשבה שאין טעם בדבר.

(מתוך 102 סיפורים ששינוי לאנשים את החיים של הרב צבי נקר 0504124438)

כתיב (משלי יב כה) **דאגה בלב איש ישחנה. ופרשו רבותיו ז"ל** (יומא עה, א) **יסיחנה מדעתו. אי נמי ישיחנה לאחרים. ותריהו איתנהו, שבתחלה ישתדל להסיחה מדעתו במחשבות טהורות וטענות מספיקות שיש ויש כדי לדחות הדאגה, ואם לא יוכל ישיחנה לאחרים, דהינו תלמידי חכמים ואנשי מדע שידעו לתקנו בעצה טובה וידברו לו דברים המבטלים הדאגה ומישיבים את הלב, כי כבר אמר החכם** (מראה מוסר, ה) **העבר און, העתיד עדין, דאגה מנין, קום שנה יין. שאם הדבר כבר עבר מה יועיל בדאגה, האם יוכל להשיבו, ולא די לו רעת הרעה שארע לו אלא שיוסיף רעת הדאגה וח"י צער יחיה יסיחנה מדעתו. ואם הוא דבר שעתידי להיות, אם יש תקנה יעשה התקנה, ואם לא יש תקנה מה יועיל בדאגה, יבטח בשם ה' וישען באלקיו. זה כלל גדול להסיר הדאגה:**

ועוד כלל אחר, שיחשב ויאמין באמונה שלמה שאין דבר רע יורד מן השמים וכל דעבר רחמנה לטב עבד (ברכות ס, ב), **לטובת הנפש או לטובת הגוף, וכל מה שנראה לעינים שהוא רעה, אלקים חשבה לטובה, לפעמים נגלה לאדם ואומר אודך... עניתי ותהי... לישועה** (תהלים קיח כא). **ולפעמים נשאר נסתר שהקדוש ברוך הוא רוצה ליסור כדי להציל ממות ולהציל נפשו מרדת שחת. אם כן דאגה מנין. למה זה דומה, למי שנתחייב מיתה למלכות ובחמלת המלך עליו נתצרה בת לו קצת מכות על רגליו או בקחת ממנו קצת פרוטות, שבדואי יקבל דינו בשמחה ויודה וישבח למלך. כן הדבר הזה, שהרי אמרו רבותינו ז"ל** (פסחים קיח א) **על פסוק הודו לה' כי טוב, שגובה חובתו של אדם בטובותו. נשברה פסחיתו, נשפר יינו, מתה תרגלתו וכדומה מקצת הנפש ככל הנפש, וגבור רחמי האל שגם מה שנוטל משלו הוא נוטל. הא למה זה דומה, למלך שאומר לבעל חוב שלו, כל הנעם יודעים שחוב שאדם חייב למלך בלתי אפשר להיות בטל, אבל עשה זאת אפוא קח לך כסף זה של זהובים ושלם את נשיך שאתה חייב לי ואתה ובניך תחיו בנותח. היש חר מתוק מזה, כן הקדוש ברוך הוא גובה חובתו של אדם בטובות, שהוא נוטל לו ונותן וחוזר ונותן וכהנה המקום מכלא חסרונו וסור העודף. ה' מוריש ומעשיר הוא מכה ומחץ מכתו ירפא, הוא ממית ומחיה באפן שאפלו על המיתה אין לדאג עליה, שאין ה' ממית את האדם לרעתו אלא לטובתו ולא נתכנו עלילות, ואם לפני השם יתברך הגון לפנינו לא כל שכן, אין לנו אלא לומר ה' הטוב בעינינו לנחת רוח לפני כסא כבודו הוא יעשה, ועליו לקבל הכל בראון ובשמחה:**

(פלא יועץ)

זמנים כשהיה כוחו במותניו היה נוסע ממקום למקום לעורר את ישראל בדרשותיו המלהיבות, שכבר יצא שמם לתהילה.

ההכנות נכנסו אכן להילוך גבוה, מודעות ענק וכרזות זעקו בכל חוצות המושבה, והזמינו את כל התושבים אנשים ונשים ללא יוצא מן הכלל, להשתתף בעצרת רבתי עם לטהרתם של עם ישראל ולייסוד מקווה טהרה חדש ומהודר במושב, בהשתתפות הרב הצדיק רבי ברוך טולידנו זצ"ל, רבה הראשי של באר שבע, שייסביר ויבאר בפני העם בפיו המפיק מרגליות גודל ערך הטהרה, ולאחריו "אורח הכבוד", מהעדה האשכנזית, המגיד המפורסם רבי יענקלה גלינסקי זצ"ל.

ברם, בהגיע היום המיוחל נדהם הרב טולידנו לראות בבית הכנסת הגדול של המושב אדם אחד בלבד (!) שהגיע עם אשתו ל"עצרת הענק". שאר התושבים כולם נשארו אדישים בקרירות מופגנת, הם כבר הבינו מבין השיטין שלאחר העצרת תיערך למגבית רבתי... ותרמו ברגליהם... באותם הימים הייתה שנאת הדת משתוללת במלוא עוזה ורוב הציבור נסחף אחר התקשורת השמאלנית. הם התרחקו מכל דבר שריח יהדות נודף ממנו ומקווה טהרה עם דרשות הרבנים לא עניין אותם במיוחד... האכזבה הייתה מרה וקשה. הרב טולידנו זצ"ל ניצב על מקומו במזרח בית הכנסת יחד עם הרב גלינסקי זצ"ל בהמתנה וציפייה דרוכה אולי בכל זאת יכנסו כמה אנשים נוספים, אך תוחלתם נכזבה, הם הבינו שאין כאן מה להמתין יותר...

רבי יענקלה טען בפני הרב, שעצם ההמתנה הארוכה כל כך כאן בבית המדרש יש בה זלזול בכבודה של תורה וזמן הראוי להסתלק מן המקום כמה שיותר מהר... ולמנוע את כל הביזיון הזה!

אבל הרב הצדיק רוח אחרת הייתה עימו, הוא מעולם לא נסוג בעבודת קודשו, לא חת מפני איש ועשה עבודת משמרתו בחירוף נפש תמיד. הוא טען בתוקף שאין לבטל את המעמד: "הרי אף בשביל איש ישראל אחד מחללים שבת! אילו היו צריכים כאן, חלילה, להזמין אמבולנס באמצע השבת בשביל יהודי אחד, בוודאי היו מזמינים מיד בדחיפות שיבוא על אתר מבאר שבע! מדוע אם כן לא נקיים את העצרת בשביל יהודי אחד? לעולם לא נוכל לדעת ולשער כוחות הפנימיים וערך איש ישראל אחד!" טען הרב בלהט.

רבי יענקלה ונענה לפסקו של הרב זצ"ל. הוא נשאה, אפוא, במקום ועלה אל דוכן הנואמים כפקודת הרב והחל בדרשה חוצבת להבות.

אמיתות דברי הרב הצדיק ועקשנותו הציתו בקרבו אש קודש והוא נשא דרשה מופלאה מלאה ומתובלת בדברי התעוררות רבים ברשפי רגשי קודש, כאילו הוא עומד ומדבר בפני אלף איש!

בתום נאומו הנפלא כבר לא היה צורך בדרשה נוספת של הרב טולידנו, מאחר ולא נוכח אף אחד מאחינו הספרדים. האיש היחיד שנכח באולם היה אשכנזי, והוא כבר קיבל את הדרשה שלו.

בטרם פנו לדרכם ניגש האיש אל הרבנים בברכת "יישר כח" וביקש אם אפשר להמתין מעט, כי אשתו נמצאת כאן בעזרת הנשים ורוצה שאף היא תקבל ברכת הרבנים.

הוא הלך לקרוא לה, ובדרך התעכבו מעט בשיחה ביניהם, ולאחר

אנו פונים לציבור הקוראים היקר, אנא תנו לנו כח ויכולת להמשיך החזקת הכולל, הגמ"ח והעלון 'דרכי חזקיה', אנו משתדלים שההכנסות יהיו קודש למטרות הללו ואין לנו הוצאות מזכירות, ניקיון וכדו'. תבורכו מפי עליון!

<p>לזיכוי הרבים: בית הוראה יחוזה דעת - מענה הלכתי 24 שעות, *6730</p> <p>לרפואה שלימה: התינוקות עדי בת מעיין, מיכל בת שמחה, אירן נחמה בת ציונה ודבורה בת אסתר, דנין מייחא בת מרסל מיישה, משה בן רוזה, אלעזר בן משה, שולמית בת שושנה, יעקב בן מיכל, תמר בת שרה, אילה בת מרים, יעל בת דבורה, יחזקאל בן ג'ונג'ון, רות בת בתיה, רחל חיה בת גאולה, שלום בן צפורה, אברהם בן דולת, אהרן בן מרים, אברהם ברוך בן אסתר</p>	<p>מי שיכול ללמוד או להתפלל לע"נ מיכאל בן שרה שהיה אדם ירי"ש ולא השאיר דור אחריו</p> <p>אנא להתפלל על זוגות שלא זכו להפקד בדור על קיימא!</p> <p>יחזקאל בן מהוין ורעייתו כרפמיט בת שרה, מנשה בן טוביה ורעייתו, הרצל בן נתן ורעייתו, ששון בן רעיה, יצחק בן תמר ורעייתו, דוד בן חנה ושושנה בת אסתר, ירון מנשה בן פנינה ורעייתו, ענבל גמילה בת מרגלית לבנים זכרים, דניאל בן מהוין ורעייתו, יוסף חיים בן שרה ורעייתו, יעקב אליהו בן רחל חיה ורעייתו</p> <p>נא להתפלל לרפואת דוד בן פרלה</p> <p>נא להתפלל לרפואת פנחס בן שמחה</p>	<p>נא לבקש רחמים על יעקב בן מיכל לרפ"ש!</p> <p>נא לבקש רחמים על ליליאן בת פאני לרפ"ש!</p> <p>נא להתפלל על הרב ישראל בן אסתר לרפ"ש!</p> <p>נא להתפלל על יהודה שלום בן תהילה שרה מרסל לרפ"ש</p> <p>נא להתפלל על רפאל שלמה בן מאיר לרפ"ש!</p> <p>נא להתפלל לרפואת אשת האברך רחל בת מסעודה שזקוקה לרחמי שמים מרובים</p> <p>להצלחת: שמואל בן דונה, מרגלית בת ג'מילה</p> <p>נא להתפלל לזווג הגון: איתמר בן יהודית, חיים בן זוהרה, משה נחמן בן אורנית, תמר בת יהודית, יוסף עובדיה בן משה, שרה בת לאה, משה בן רשל, יואי בן רשל, לאה בת רחל, רבקה בת רחל, בתיה בת רחל, סיוון בת רחל, מרים חדווה בת רחל חיה, נחמה בת שבע בת רחל חיה</p>	<p>לע"נ נעימה בת ככב</p> <p>לע"נ ככב בת גוהר</p> <p>העלון לע"נ: עזרא בן מזל ואברהם בן רחל</p> <p>שדכנית (לבחורים מגיל 30+): א-ה: 21:00 - 22:30 טל: 03-6766049 שידוכי "חדשי שרה" בימים א', ד', ה' בשעה: 21:00 - 22:00 058-3297225 שידוכים לשם שמים למזרח החרדי לנשים: 053-4163681 לגברים: 053-4110655 ניתן לפרסם ספרים בתוכנת אוצר החכמה ועוד c9595@okmail.co.il</p>
<p>נא להתפלל להצלחה בכל העניינים ולפרנסה טובה ליהונתן בן חנה</p> <p>לעילוי נשמת: משה בן מהוין, זוהרה בת שמחה עפרה בת יהודית, נפתלי בן רחל, רחמים בן חנום בשי, יהודה בן יוקטוריה, זבולון זאב בן שפרה, רחמים בת גוהר, ברוך בן אסתר, מרדכי בן רבקה, שבתאי יששכר בן דב, דבורה בת צבי, רחל בת חזקיה, רותם בן סליה, ככב בת גוהר, נעימה בת ככב, חנה בת נחש, מרים בת יוכבד, צפורה בת אסתר, ככב בת גוהר, אורלי אורה בת נתן</p>	<p>העלון להצלחה בכל העניינים, לפרנסה ברווח ולזווג הגון ליוסף בן שולה</p>		<p>מוהל מוסקף לשם שמים (בחינם) בהמלצת הגר"ש מחפוד שליט"א 0559260027. מוהל מוסקף לשם שמים, תלמידו של הרב אורי: 058-3207037. אברך מוהל מוסקף לשם שמים 052-7646963.</p>

סגולה מרבי נחמן לזש"ק,

שתשים אישה עליה עלה עץ שגדל על קבר צדיק, המעוניינות יכולות לקבל את זה בחינם (לשם שמים) בטלפון: 054-8561881, הכמות מצומצמת. קיבלנו הרבה טלפונים של זוגות שנפקדו בדש"ק.

כ"ה באלול נברא העולם: בו מתחילים ללמוד ז' ימי בראשית, בכל יום יומו, עד שבראש השנה ילמד פרשת יום השישי. (ברכ"י תקפ"א) מיום כ"ה שהם כנגד ז' ימי בראשית נזהרים להרבות בזכויות, ויש מביאים כל יום פרי חדש כדי לברך שהחיינו. ("נר ציון" עמ' נ"ד)

יום כ"ה באלול תזהר לקדשו ביותר ... ותזהר כל אותו לילה ויום מכעס ודברים בטלים, ולא תתענה בו, אלא תאכל בלילה וביום לחם ובשר ותברך ברכת המזון בכוונה ותאכל כל מיני מתיקה. ותרה בו צדקה, ותדליק אתה או אשתך באותו לילה חמישה נרות כנגד חמישה אור של חסד הכתובים בפרשת יום ראשון של מעשה בראשית. תאמר בלילו ויומו הבקשות המסודרות ... ואם יזדמן אותו יום שמוציאים בו ספר תורה, תעלה לתורה. ("לשון חכמים" ח"א בסופו וח"ב - "נר ציון" אלול)

לקט מתוך "שופר בציון" - ספרו המיוחד של הגאון רבי בן ציון מוצפי טוב לכוון בתפילה באומרו "מלך עוזר ומושיע ומגן", שהוא 'מלך' בראש השנה, 'עוזר' בעשרת ימי תשובה, 'מושיע' ביום הכיפורים ו'מגן' בהושענא רבה.

בפשט המילים יכוון שה' יתברך 'עוזר ומושיע' ולא כבני אדם שפעמים עוזרים ואינם מצליחים להושיע, 'מושיע' ללא סיוע האדם ותחבולותיו, 'מגן' הגנה מוחלטת מכל וכל, כמגן המקיף. (סידור "שערי שמים" והביאו "יוסף" שו"ת הרשב"א ח' קט"ו ע"י)

"יוצר יצוריו לחיים ברחמים" - ביום הזה אין אנו שואלים צרכי הגוף זולתי חיי הנפש.

מה שנתקן שבח זה בברכת מחיה המתים, לרמוז כי יום זה דוגמת יום תחיית המתים שעתיד ה' להזכירם לחיים ולהקים מעפרם ולחדשם כבתחילה, כן אנו אומרים לפניו, שהרי אנו כמתים מפני חטאינו, שיזכרו לחיים ויחדשנו כבתחילה ונחיה לפניו, ונדע כי נאמן אתה להחיות מתים. ("תולעת יעקב" סוד התפילה)

"יהא איניש רגיל למיכל בריש שתא אתרוגא..." (סוד תקפ"א) מה שכתב רבינו 'אתרוגא' ליתיה בגמרא בנוסחי דידן. (ב"י וכו"כ כנה"ג ומאמ"ד) אך רבים מגדולי חכמי ספרד כתבו שהמנהג לאכול אתרוג והביאו טעמים גדולים בזה.

'המנהג בירושלים בליל ראש השנה לחלק אתרוגים כדי לומר שהחיינו על פרי חדש'.

מנהג טוב להביא אתרוג על שולחנו ומבשלים אותו בסוכר ויש שאוכלים אותו חי. ואם הוא חדש מברכים עליו שהחיינו, ואומרים "יהי רצון ... שנהיה מהודרים במצוות ונזכה לדור בעולם משנה לשנה". (שד"ח, "מועד לכל חי", "יפה ללב", "יוסף את אחיו", בא"ח ועוד)

תיקנו הגאונים לאכול דברים מתוקים בראש השנה לסימן טוב לכל השנה, שתהא מתוקה ועריבה ולא יהא בה דבר רע וצרה.

בכל הקרבנות הנזכרים בפרשת פנחס נאמר בהם "והקרבנות עולה", חוץ מקרבן ראש השנה שנאמר בו "ועשיתם עולה".

אמר הקב"ה: 'כיון שנכנסתם לדין לפני בראש השנה ויצאתם בשלום, מעלה אני עליכם כאילו נבראתם בריה חדשה'. (ירושלמי ר"ה ד' ח') 'כל העושה תשובה באלו עשרת הימים אני מזכה ובורא אתכם בריה חדשה בעולם!' (פסיקתא רבתי מ') שכל אדם יעשה עצמו כאילו מקריב את עצמו. ("חיי אדם" קל"ח ב' משנ"ב תקפ"א ו')

היה זה בעשרת ימי תשובה - ראש ישיבת כפר חסידים, הגאון רבי אליהו מישקובסקי ביקש סליחה מן הבחורים! על שלא הוכיח אותם מספיק במשך השנה...

הגאון רבי מאיר סלובייצ'יק: בחורים חושבים היום שהעיקר בימים הנוראים להתפלל בקול רעש גדול ולהאריך כמה שיותר בתפילת שמונה עשרה.

אבל מרן זיע"א - הרב מבריסק - התנגד לזה. ואמר שאת זה הוא לימד - על ידי הקפדתו של תקיעות על סדר הברכות - שלא יתפללו שמונה עשרה ארוך. ובאמת המציאות מעידה על כך שקשה לכוון אם מאריכים מדי הרבה.

כמובא בשו"ת הרשב"א, שאם מפנה מחשבתו לדבר אחר, אפילו בין התיבות, חסר בדין כוונה, והביאו ה"ביאור הלכה" (ק"א) וכן מבואר מדברי הרמב"ם (הל' תפילה ה' ט"ז) שיפנה את לבו מכל המחשבות - לא בכדי תפילה קרויה עבודה! ("מאורות רבנו מאיר הלוי")

הרבי מקלויזנבורג היה מבקש מכל הבאים להתפלל בימים הנוראים שילמדו את פירוש המילים בפיוטים, בפרט שליח הציבור שעליו להוציא את הרבים, ואם אינו מבין כוונת הדברים, הנראה שנחשב הפסק.

הגה"צ רבי נתן ווכטפול: עיקר כח היצר הוא להשפיל את האדם, להשכיח ממנו את מעלתו שהוא בן מלך, כך נופל האדם ועושה דברים שאינם מתאימים לבן מלך.

הנהגת האדם בחודש אלול להתרומם ולהתקרב עם האמת של "אני לדודי ולדודי לי", וכשנזכר ומרגיש שהוא בן מלך, ממילא כל הנהגתו אחרת. צריך לחיות ולזכור את דברי הנביא "אל תאמר נער אנכי!" ("לקט רשימות" אלול ימים נוראים)

האיר מרן הגאון רבי אהרן לייב שטיינמן הרגש נפלא: מיד כשקמים מן השינה אומרים "מודה אני לפניך מלך..." נמצא שמיד בקומו משנתו הוא כבר לפני המלך! הן הן דברי הרמ"א בפתחת השולחן ערוך, אך מי מרגיש את זה...

יש נוהגים להשלים כל הנ"ך בימים אלו ימי חודש אלול עד הושענא רבה. גם מי שאין לו פנאי ללמוד כל יום ח"י פרקי משנה, על כל פנים יסיים עד שמיני עצרת. ואפילו אם יש לו טרדות רבות ידחוק עצמו ללמוד לימודים אלו. ("מועד לכל חי" י"א י"ב) ריבוי הלימוד בחודש זה כדי לתקן עוון ביטול תורה. (מחזור "בית אל")

ראיתי לקצת רבנים שתמיד היו עוסקים בגופי הלכות ובחיבורים, ובחודש אלול היו מניחים קצת ומסדרים ללמוד גירסא ותחנונים.

יום כ"ד אלול קוראים בפרשת וישלח "ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום" עד "בת מי זהב", שבהם נרמזו בחינת שבעה מלכים שהיו קודם שישה ימי בראשית ... שהיה הקב"ה בורא עולמות ומחריבם, התחלתם היתה ביום י"ז באלול וגמרם ביום כ"ד. על כן המנהג שביום כ"ד באלול קוראים "ואלה המלכים" (כה"ח תקפ"א כ"א - בפרשת וישלח במלך השמיני לא נאמר מיתה והוא ורומז לבריאת העולם)

לקט מתוך הספר המובחר "מאורות רבנו מאיר הלוי"
ממרנא ורבנא הגאון החסיד רבי מאיר הלוי סולוביצ'יק

פחד הדין: שמעתי ממרן זיע"א - הרב מבריסק - שבני ביתו של ה"בית הלוי" לא ראו אותו מחייך במשך כל חודש אלול, לא בגלל שכך היה 'מנהגו' שבחודש אלול לא מחייכים, אלא שלא היה מסוגל לחייך.

כמו ששמעתי ממרן הלשון "ער איז נישט געוון בי זיך" אלא כאדם הנמצא בעת צרה - האם יעלה על פניו שחוק? כך ה"בית הלוי" הרגיש באלול שהוא נמצא בעת צרה.

ובכלל, ה"בית הלוי" לא היה פושט את בגדיו כל החודש, לא מתוך עצלות, אלא מרוב פחד הדין. לא היה מסוגל לישון, כי מי שמרגיש שהוא עומד לפני דין אינו מסוגל לישון, אלא הוא היה ער עד שנפל על מיטתו מרוב עייפות, וכשאדם נופל על המיטה מרוב עייפות ברור שהוא לא פושט את בגדיו.

היה בירושלים יהודי תלמיד חכם וירא שמים, רבי אפרים זלניק, שאחד מבני משפחתו היה צריך לעבור ניתוח. הלך להתייעץ עם מרן הרב מבריסק. שאל אותו מרן, האם זה נחוץ קודם ראש השנה והשיב שלא. אמר לו מרן: "אם כך תחזור אחרי ראש השנה אם הניתוח יהיה עוד נדרש - כי לפני ראש השנה ואחרי ראש השנה איז צווי זאכען - הם שני דברים!" בסופו של דבר אחר ראש השנה הרופא אמר שאין צורך לנתח. כל זה הוא רק אם משתייכים לראש השנה, שאז יש חילוק בין לפני ואחרי ראש השנה. ראש השנה הוא יום הדין והוא זמן שאפשר לפעול בו!

באמת מצינו שיש ענין שהתקיעות יהיו במקום שקוראים בתורה דווקא, כדי להזכיר זכות התורה.

וכן מובא ברוקח (ר"י) שתוקעים בשופר לאחר קריאת התורה, כיון שהשכינה אצל התורה.

"ותרעת מלך בו - זו מצות שופר" (ר"ה לב) רק בני ישראל פועלים במעשיהם בעולמות העליונים, והגויים אינם פועלים במעשיהם. זוהי הכוונה "יעקב חבל נחלתו" ("נפש החיים") זה מה ששיבח בלעם את ישראל באומרו "ותרעת מלך בו" לכן נקט 'מלך' דווקא.

רבינו חיים מוולוז'ין היה שמוח מאד בזמן תקיעת שופר, וכן אמר שצריכים להיות ברוב שמחה וחדווה, כדוגמת מדינה ביום שממליכים מלך ומעטרים אותו, כן אנחנו בתקיעת השופר ממליכים להקב"ה בכל העולמות שאנחנו עמו. (כתר ראש ק"ד)

כשנכנס ראש ישיבת קמניץ, הגאון רבי יצחק שיינר לברכת שנה טובה אל מרן הרב שטיינמן, סיפר לו רבינו, שבהיותו צעיר לימים כבן ארבע עשרה היה פעם בראש השנה אצל דודו, הגה"צ רבי שלמה חיים גורפינקל, שהיה מורה הוראה בקמניץ. רבי ברוך בר שימח את הציבור מאד בליל ראש השנה בשירה וכדומה עד שאשתו הרבנית התפללה, הרי היום ראש השנה?! סיים רבי אהרן לייב: "רבי ברוך בער יכל להיות שמוח בראש השנה, כי הוא היה בסדר גמור!"

(עטרת תפארת ר"ה תשפ"ד)

הרה"ח רבי שמעון שפירא ת"ח מופלג היה ומדקדק גדול בהלכה בכל קוצו של יוד, ובוודאי בהלכות תפילין ובתפילה בזמנה בעת נץ החמה, וקל וחומר בערב ראש השנה יום הדין. היה זה בשנת האחרונה, רבי שמעון היה חולה מאד, עם כל זה יצא כמדי שנה לציון רבי נחמן מברסלב. עקב מצבו הרפואי הקשה, כדי שהוא לא יסע משדה התעופה באוטובוס וטלטולי הדרך ארגן אחד ממקורביו רכב. הורידו את המושבים אחורה כדי שיוכל לישון בזמן הנסיעה במשך הלילה. עם כל יסוריו ישן מעט וקם לעבודת ה' לתיקון חצות ועבודת הבוקר כדרכו בקודש.

כשהגיעה השעה ארבע לפנות בוקר, בהיותם כבר סמוכים לעיר אומן, שאל, היכן התפילין שלו. חיפשו וחיפשו ולא מצאו.

כיון שהתפילין שלו היו מהודרות ביותר, מאד היו חשוב לו להתפלל איתם דווקא.

הציעו לו שיתקשרו לאשתו בירושלים, שכן היא סידרה את המזוודות ויודעת היכן הם. אך רבי שמעון ענה מיד ואמר: "חס וחלילה לא להעירה בשום אופן, היא ישנה ואמורה לקום בשעה שבע, רק אז להתקשר". כמה שניסו לשכנעו התנגד... לבסוף התפילין נמצאו באחד התיקים. ("עקבתא דמשיחא" גליון שפ"ג)

בראש השנה היא הכתיבה, ביום כיפור החתימה ובהושענא רבה המסירה. סיפר רבי גבריאל דברשווילי, ששאלו את מרן הגר"ח מבריסק, עד מתי שייך לעשות תשובה. השיב רבי חיים עד הושענא רבה. והביא ראיה לכך מהפסוק "כי חוק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב". הנה נחלקו רבי אלעזר ורבי מאיר אם עדי מסירה כרתי או עדי חתימה, והלכה שעדי מסירה כרתי. לכן מועילה תשובה עד המסירה, כי בפסוק כתוב "כי חוק לישראל הוא", כפי שהחוק אצל ישראל כך הוא המשפט אצל אלקי יעקב, וכיון שהחוק אצל ישראל שהדבר תלוי במסירה, כך הוא המשפט אצל הקב"ה, שתשובה תלויה במסירה, שהיא בהושענא רבה.

הרב מבריסק היה ניגש לתקיעת שופר על ידי לימוד התורה. בהפסקה היה עסוק ליישב או לבאר איזה רמב"ם, לאו דווקא בענייני דיומא, אלא בסוגיה שהיה עסוק בה או בעניינים שונים. כשגמר את הענין היה ניגש לומר "למנצח". לפעמים היה כל כך שקוע בלימודו עד שהיו צריכים להזכירו שכבר מאוחר, אז מיד היה אומר להתחיל "למנצח" - זו היתה ההכנה למצות שופר.

"אור שרה"

ע"ש האישה הכשרה שרה בת לולוה ז"ל

זמני כניסת החג

נתניה

הדלקת נרות: 18:02

צאת החג: 18:59

ר"ת: 19:33

"סגולות יקרות לראש השנה"

על חטא חווה ועל החטאים שלך (החלה של ראש השנה סגולה שתהיה עגולה ולא קלועה לרמוז שתהיה שנה חלקה).

14. להיכנס לראש השנה מפויסים עם החברים ובני המשפחה, לכתוב אגרות ברכה לאלה שרבתם איתם, ככל שזה ניתן. לא לבוא לראש השנה מפולגים ומסוכסכים עם בני המשפחה.

15. לדון את מי שרבתו איתו לכף זכות וכך ידונו אותנו בשמים לכף זכות.

16. לא לכעוס בראש השנה בשום פנים ואופן, אדרבא להיות בשמחה, סגולה אדירה שתעלה לנו שנה מבורכת ביותר.

17. כמובן, לקיים את מצוות "הסימנים" סגולה לשנה מבורכת.

18. חשוב לתת צדקה בערב ראש השנה ולתמוך בעניים באזור מגורכם בכדי שגם להם יהיה חג שמח. מי שדואג לשמח את העניים, גם ה' יתברך ידאג לשמח אותו ואת בני ביתו.

19. על פי המקובלים מומלץ שיהיה על השולחן 2 תפוחים אדומים ולכוין פסוק "פותח את ידיך", ולומר תפוח, פתוח, כך יתפח ממונינו ויפתח מזלינו, אמן.

20. סגולה לזוג – מובא בשם מרן הרב עובדיה יוסף זצ"ל: החתן מוגדר כתפוח: "כתפוח בעצי היער פן דודי בין הבנים". דבש בגימטריא אישה. טובלים את התפוח בדבש ומכוונים למציאת הזוג.

21. וכן סגולה לזרע של קיימא: האישה לוקחת תפוח אחד, חוצה אותו לשניים, חצי לה וחצי לבעלה ומכוונת על ילדים וזה הסוד: "תפוח" – גימטריא "פרו ורבו", "אשה" בגימטריא "דבש". האישה טובלת את "הפרו ורבו" (תפוח) בדבש ומזל טוב, ויהי רצון שתיפקדנה כל העקרונות, אמן.

22. בשם החת"ס סופר, שמי שיכול לקנות את עליית המפטיר של ראש השנה תשרה עליו השכינה כל השנה.

1. בעל "הצמח צדק" אומר שקבלה טובה שאדם מקבל על עצמו בימים קדושים אלו זוכה לסגור עצום ליום הדין.

2. בשם האר"י מובא בשער הכוונות שמי שבא לו בראש השנה מחשבה מדאגה ידמיין שתי אותיות ע, ב, שכתוב: "ומחיתי כעב פשעיד ופענן חטאותיד" וכשם שהענן חולף כך יסתלקו ממנו המחשבות הדאגות.

3. קריאת הפטרת חנה בראש השנה סגולה אדירה לפקידת עקרות (ידוע כי חנה ושרה נפקדו בראש השנה).

4. סגולה לפרנסה טובה לקנות סכין חדה ולחדד אותו בערב ראש השנה (סגולות ישראל) ולכוין חת"ך (מדובר על סכין חדה בלי שיניים ולקנות במחיר הראשון שאומרים לך – מהאר"י).

5. ברכת המזון הראשונה של השנה החדשה לומר בכוונה ובשמחה ותמשוך שפע לכל השנה.

6. לא לישון עד חצות יום שכתוב: שמי שישן בראש השנה (הכוונה לחצי יום הראשון) ישן מזל חס ושלו.

7. לערוך שולחן מוקדם ולומר "תערוך לפני שולחן נגד צוררי". וה' ישמרנו מצרינו וירחיב גבולנו בשפע.

8. סגולה נפלאה בשם רבי חיים פלאגי – דבר גדול למחילת עוונות, לקרוא בערב ראש השנה בפרשת "כי תבוא" מתחילת הפרשה עד פסוק י"ב (עליית שני) בלי פסוק י"ב (11 פסוקים).

9. ביום השני של ראש השנה לקרוא פרשת "העקידה" פעמיים לעורר עלינו זכות אבות.

10. לטבול במקווה בערב ראש השנה.

11. לקרוא ספר תהילים פעמיים בגימטריא "כפר" (ניתן לחלק לכמה אנשים את הקריאה).

12. סגולה מהרב מוצפי – לקנות פמוטים מכסף טהור ולהדליק בהם את נרות החג.

13. לעשות הפרשת חלה בבוקר מוקדם, מפני שחנה אימנו קילקלה עסתו של עולם (הכוונה לאדם הראשון שהיה חלתו של עולם) ובזה את מכפרת

סגולה גדולה מבעל ה'בן איש חי' לצאת זכאים בדין:

ביום שמונה בתשרי, תעשה סגולה זו ותחילה תכתוב דברים אלו על נייר בזה הנוסח:

"ימחקו, ימחקו, ימחקו כל שטרי חובותינו: ימחו, ימחו, ימחו חטאינו ועונותינו ופשעינו: יתבטלו, יתבטלו, יתבטלו כל המשטינים והמקטרגים שגעשו מחטאינו ועונותינו ופשעינו: יהיו כלם בטלים ומבטלים. בטלים ומבטלים בטלים ומבטלים: יבושו ויבטלו כל הנחשים בננו, יהיו קאין ויאבדו אנשי ריבנו: יהיו קאין וקאפס אנשי מלחמותנו: יהיו שפיתין ושביקין לא שרירין ולא קנמין: יסתלקו ויאבדו כל אויבינו ושונאינו: תפל עליהם אימתה ופחד בגדל זרועך ידמו קאבן: קאבן ידמו זרועך בגדל ופחד אימתה עליהם תפל".

אחר שתכתוב כל הדברים האלה בידך על הנייר, תלך אצל הים או אצל נהר גדול וכיוצא בהם, ותקרא שם את כל הדברים האלה הכתובים על הנייר הנזכר ותקראם בלחש. והיה ככלותך לקרוא הדברים האלה, אז תקשור על הנייר הזה אבן, ותשליכו אל תוך הים או אל תוך הנהר, ותזהר להשליכו במקום עמוק, ואחר שתשליכו תכף תאמר דברים אלו:

פכה ישלכו וישתקעו במצולות ים כל המקטרגים והמשטינים פלו ולא יקומו. פלו ולא יקומו. יפלו ולא יקומו. תפל עליהם אימתה ופחד (יכון לשם תעא"ו). בגדל זרועך ידמו קאבן. קאבן ידמו זרועך בגדל ופחד אימתה עליהם תפל.

גרפומט MAT

דפוס דיגיטלי מהיר ומקצועי בשירות מנצח

משלוחים
לכל חלקי
העיר

יחס אישי
ושירות
VIP

מחירים
נוחים
במיוחד

הדפסות
באיכות
גבוהה

כל סוגי
ההדפסות
וההפקות

גרפומט 02.5337722

רח' גבעת משה 5 ירושלים (ליד בנק מרכנתיל) g5337722@gmail.com